

Περίοδος Β'
Τεύχος 372
Παρασκευή
6 Μαΐου 1988
Δρχ. 150

- Ο ΚΥΡΙΟΣ
ΣΑΡΤΖΕΤΑΚΗΣ
ΣΤΟ ΔΡΟΜΟ
ΤΟΥ ΜΕΤΑΞΙΟΥ
- Ο ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΑΛΙ
ΑΝΑΣΧΗΜΑΤΙΖΕΤΑΙ
- Η ΑΡΙΣΤΕΡΑ
ΠΟΛΙΟΡΚΕΙΤΑΙ
ΚΑΙ ΦΛΕΡΤΑΡΕΙ
- ΤΑ ΣΚΑΝΔΑΛΑ
ΤΩΝ ΑΙΡΜΠΑΣ

真美

ΖΑΝ ΠΩΛ ΣΑΡΤΡ

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΜΕΘΟΔΟΥ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ

ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΕΞΑΝΤΑΣ

ΠΙΕΡ ΜΕΡΤΕΝΣ

ΣΥΛΙΑΣ

ΟΠΟΣ

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΠΑΓΙΩΡΓΗΣ

ΝΟΜΟΘΕΤΗΣ
ΠΟΥ
ΥΤΟΚΤΟΝΕΙ

ΤΟ ΝΟΗΜΑ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

ΛΙΓΟΙ έρωτες διαρκούν αιωνίως και επομένως ο χωρισμός Παπανδρέου - Σαρτζετάκη ήτο περίπου αναπόφευκτος. Θλίψιν απλώς προκαλεί το γεγονός ότι, δεν προετοιμάζονται δια συναινετικόν διαζύγιον αλλά ετοιμάζονται, ωσεί Κατίνες, να εξέλθουν ανά τας ρύμας και τας οδούς καταγγέλλοντες τας απρεπείας αλλήλων. Θλίψιν μετά χάρας αναμεμιγμένην διότι, ας το παραδεχθώμεν, αρεσκόμεθα εις το εξέρχεσθαι τα άπλυτα των άλλων εις κοινήν θέαν.

ΒΕΒΑΙΩΣ, ο κ. Μητσοτάκης, ο κ. Καραμανλής αλλά και άλλοι, άγνωστοι εις ημάς και υμάς, караδοκούν ίνα επωφεληθούν από τας διενέξεις εις το εσωτερικόν της μεγάλης δημοκρατικής οικογενείας, όπως οι γύπες καιροφυλακτούν δια να κατασπαράξουν ψοφίμια. Εάν όμως δεν υπήρχαν ψοφίμια, γύπες δεν θα υπήρχαν, ας μην αιτιώμεθα λοιπόν αυτούς.

ΤΟ ΜΕΓΑ ερώτημα όμως είναι: διατί οι πλείστοι των ερώτων διαλύονται, και μάλιστα ακαίρως; Διατί μόνον ολίγοι αποφεύγουν τον μαρασμόν και καταφέρνουν να αντέξουν μέχρις ότου θάνατος

σκληρός χωρίσει το αιώνιον ζεύγος; Τι φέρνει την φθοράν και την σήψιν;

Η ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ εμπεριέχεται ήδη εις το ερώτημα: αιτία όλων των ερωτικών δεινών η στασιμότης, η μη ανανέωσις, η επανάληψις καταστάσεων, λόγων, πράξεων αι οποίαι, και αν κάποτε ευχαριστούσαν, καταλήγουν να κουράζουν, να ενοχλούν. Ο κ. Παπανδρέου γνωρίζει τον κανόνα και τον εφαρμόζει εις την ιδιωτικήν του ζωήν — αν ομοίως έπραττεν και πολιτικώς η ρήξις με τον κ. Σαρτζετάκη δεν θα είχεν επέλθει, οι γύπες θα επείνων και θα έθνησκον τον εξ ασιτίας θάνατον.

ΕΙΣ ΗΜΑΣ εν τω ΑΝΤΙ τα παθήματα γίνονται μαθήματα. Επιθυμούντες ο αμοιβαίος (ελπιζομεν) μεταξύ ημών και των αναγνωστών έρωσ να συνεχισθεί σφοδρός, παθητικός και μέγας και διαβλέποντας ότι οι μακάριοι αναγνώσται μας ουδεμίαν πρωτοβουλίαν ανανεώσεως λαμβάνουν — ημείς λοιπόν ετολμήσαμε την ανανέωσιν, ερήμην υμών. Διότι δεν θέλομε να καταλήξωμεν ως οι Σαρτζετάκης - Παπανδρέου, δεν θέλομε να μας κατασπαράξωσιν οι γύπες — κάλλιον να αποθάνωσι αυτοί και ας λυπηθώσι οι φίλτατοί μας οικολόγοι.

ΑΛΛΑΞΑΜΕ λοιπόν κι ελπίζουμε ότι δεν βάλαμε απλώς τα ρούχα μας αλλιώς. Πιστεύουμε πως θα μας βρείτε ωραιότερους — εμείς για την αγάπη σας το κάναμε.

αντι

ΠΕΡΙ
ΕΧΟ
ΜΕΝΑ

• Περίοδος Β'
• Χρόνος 15ος
• Τεύχος 372
Παρασκευή 6 Μαΐου 1988
δρχ. 150

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ
ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
115 21 ΑΘΗΝΑ
Τηλ: 72.32.713 - 72.32.819

Σ. ΣΙΔΕΡΗΣ	
Η δολοφονία του Αγκοπιάν	10
Β.Ζ. - Γ.Σ.	
Τα «άλλοθι» των «ανευθύνων»	12
Β. ΖΗΣΗΣ	
Ο Κύριος Πρόεδρος στο δρόμο του μεταξιού και των ταφτάδων	14
Γ. ΣΚΑΡΒΕΛΑΚΗΣ	
ΕΟΚ-κικός εκλογικός ανασχηματισμός	18
ΡΕΠΟΡΤΕΡ	
Ανοιξιάτικα φλερτ της Αριστεράς	20
ΤΕΤΑ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ,	
Γαλλικές εκλογές	22
Κ. ΔΕΔΕΣ	
Ένα «μπουμ» που δεν ... τρόμαξε	25
ΦΑΚΕΛΛΟΣ:	
ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΑΕΡΟΠΟΡΙΑ	

Ο Εθνικός αερομεταφορέας καβάλησε το Καλάμι	26
Β. ΖΗΣΗΣ	
Τα Αιρμπάς από τη Σιγκαπούρη	29
Λ. ΛΟΥΛΟΥΔΗΣ	
Περιβάλλον και ανάπτυξη	31
ΜΑΡΙΟΝ ΣΑΡΑΦΗ	
Οι αγγλικές επεμβάσεις στην Ελλάδα	37
ΝΤΟΡΑ ΤΣΑΤΣΟΥ	
Η Τερψιχόρη σε αφασία	48
ΑΛ. ΞΥΔΗΣ	
Εκθέσεις γλυπτικής	46
Κ. ΛΙΟΝΤΗΣ	
Μια ραδιοφωνική περιπέτεια	54
ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ	
ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ	
ΑΝΤΗΝΩΡ	
Ο κ. Πρόεδρος, τα ρόδα και ο παράδεισος	4
ΗΜΕΡΟΔΗΚΤΗΣ	6
ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ	8
ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑ	
Γ. ΙΩΑΝΝΟΥ	11
ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΕΣ	41
ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ	47
Θέατρο, Κινηματογράφος, Αρχαιολογία, Αρχιτεκτονική, Χορός, Μουσική, Ειδήσεις.	
ΔΙΑΛΟΓΟΣ	51
ΒΙΒΛΙΟ	56
ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ	58
ΕΞΩΦΥΛΛΟ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΑΝΤΖΟΠΟΥΛΟΣ	

Ο κ. Πρόεδρος, τα ρόδα και ο Παράδεισος

«Και προσέταξε Κύριος κήτει μεγάλω καταπιείν τον Ιωνάν και ην Ιωνάς εν τη κοιλία του κήτους τρεις ημέρας και τρεις νύχτας (...). Και προσέταξε Κύριος τω κήτει, και εξέβαλε τον Ιωνάν επί την ξηράν».

Ιωνάς, Κεφ. Β'

ΤΗΝ ΤΡΙΤΗ ημέρα ο πρόεδρος της Δημοκρατίας άρχισε να διαπιστώνει ότι η παραμονή του στην «κοιλιά του κήτους» ήταν αβάσταχτη. Το σκοτάδι, η απομόνωση, τον περιέζωναν από παντού. Οι κλυδωνισμοί (από την τρικυμία) συνεχίζονταν χωρίς έλεος... Και σαν να μην έφταναν όλα αυτά, είχε κυκλοφορήσει η «Αυριανή» — ναι, ναι, η καλή «Αυριανή» — με έναν πηχυαίο τίτλο που έγραφε: «Σαρτζετάκη κάνει λάθη - Ξεχείλισε το ποτήρι της υπομονής του κόσμου»! Τότε, ακριβώς, ο Πρώτος Πολίτης της χώρας «εβόησε εν θλίψει» προς Κύριον τον Θεόν του. Και ο Κύριος που άκουσε την κραυγή του Προέδρου από την κοιλιά του άδου, έδωσε πράσινο φως στο κήτος: Τώρα —είπε— μπορείς να εκβάλεις τον Ιωνάν «επί την ξηράν».

ΤΗΝ ΤΡΙΤΗ ημέρα —ακριβέστερα την περασμένη Τρίτη— ο κ. Σαρτζετάκης σκέφθηκε πως ήταν καιρός πλέον να ρίξει γέφυρες στους δημοσιογράφους... Ο πρωθυπουργός τον είχε εξοργίσει, αρνούμενος να δώσει συνέχεια στο αίτημά του για αποκεφαλισμό των Α. Κακλαμάνη και Ι. Καψή... Ο κυβερνητικός εκπρόσωπος, Γιάννης Ρουμπάτης, όχι μόνο είχε αρνηθεί να τον καλύψει (πολιτικά και ηθικά), αλλά άφησε να νοηθεί ότι, από δω και μπρος, η κυβέρνηση δεν έχει καμιά ευθύνη για ό,τι λέει ή πράττει ο κύριος Πρόεδρος της Δημοκρατίας... (Λες και ο κύριος Πρόεδρος είχε έλθει από άλλο πλανήτη και δεν ήταν σκευός κυβερνητικής εκλογής). Όσο για τον «αχάριστο» αντιπρόεδρο Μ. Κουτσόγιωργα, το μόνο που έπραξε ήταν να «συσκεφθεί» με τον πρωθυπουργό Α. Παπανδρέου επί του «πρακτέου», ενώ λίγο αργότερα, ο κυβερνητικός εκ-

πρόσωπος δήλωνε ότι Παπανδρέου και Μένιος συζήτησαν «θέματα αρμοδιότητας του κ. αντιπροέδρου». (Καταλάβετε, μήπως; Ο «Πρώτος Πολίτης» της χώρας, δηλαδή ο κύριος Σαρτζετάκης, «εμπίπτει» στις αρμοδιότητες του κ. Κουτσόγιωργα!... Ε, αυτό πια, ξεπερνά κάθε όριο ανοχής του «Πρώτου Πολίτου»).

Η ΣΥΝΕΧΕΙΑ είναι γνωστή: Η συνάντηση του κυρίου Προέδρου με αντιπροσωπεία του διοικητικού συμβουλίου της ΕΣΗΕΑ κράτησε σχεδόν τρεις ώρες! Και σε όλο αυτό το διάστημα ο κ. Σαρτζετάκης έκανε το παν για να πείσει τους δημοσιογράφους ότι, από καταβολής κόσμου, έτρεφε —και τρέφει— «βαθύτατο σεβασμό» στο λειτούργημά τους, ότι όλα όσα είπε περί «λασπολόγων» και «φασιστικής τακτικής» δεν αφορούσαν τον Τύπο, αλλά «ορισμένους κύκλους» (τους οποίους δεν συγκεκριμενοποίησε...), ότι δεν φταίει ο ίδιος αν, επί τρία χρόνια, δεν δέχθηκε ποτέ αντιπροσωπεία της ΕΣΗΕΑ (αν και η ΕΣΗΕΑ ζήτησε τρεις φορές να συναντηθεί μαζί του, χωρίς να δοθεί συνέχεια...), ότι δεν κατάργησε τη δεξίωση που έδιναν οι προκάτοχοί του (Κ. Τσάτσος και Κ. Καραμανλής) προς τιμή των δημοσιογράφων μια φορά το χρόνο, διότι... διότι ο ίδιος δεν ήξερε ότι υπήρχε μια τέτοια παράδοση (!), ότι δεν έπρεπε να τον παρεξηγήσουν επειδή, στη συνέντευξη Τύπου (στην Κίνα) ζήτησε να του υποβληθούν γραπτές και εκ προοιμίου οι ερωτήσεις (αυτό έκαμνε και ο ντε Γκωλ —τους είπε...) και ότι ο λόγος που δεν τους προσκάλεσε στη δεξίωση της ελληνικής πρεσβείας, στο Πεκίνο, ήταν ότι οι χώροι υποδοχής ήταν μικροί... Φυσικά, αναφέρθηκε και στη γνωστή υπόθεση των δυο αεροπλάνων, στη διαδρομή Πεκίνου - Σιάν, για να επαναλάβει ότι δεν θα είχε καμιά αντίρρηση να συνταξιδεύσει στο ίδιο αεροπλάνο με τους δημοσιογράφους, πλην η σχετική ρύθμιση, είπε, ήταν έργο της κινεζικής εθιμοτυπίας.

ΕΠΙΜΥΘΙΟ: Την Τρίτη 3 Μαΐου, ο κύριος πρόεδρος της Δημοκρατίας αναζήτησε, απεγνωσμένα, «φίλους», «συμμάχους», «ερείσματα», παρ' όλον ότι η όλη, μέχρι τώρα, πολιτεία του φαίνεται να αντλεί έμπνευση από τις «Home Thoughts» του (Νοτιοαφρικανού) ποιητή Roy Campbell: «Απ' όλα τα πρόσωπα που με συντροφεύουν / προτιμώ τον εαυτό μου / Ανέχομαι μόνο τη δική μου φωνή / Και θέλω / να βλέπω το δικό μου μόνο πρόσωπο»...

Από το κακό στο χειρότερο

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ, ωστόσο, δεν είναι οι σχέσεις Σαρτζετάκη με τον Τύπο, αλλά οι σχέσεις Σαρτζετάκη με την κυβέρνηση. Και όλα πείθουν ότι οι σχέσεις όχι μόνο δεν είναι καλές, αλλά πάνε από το

κακό στο χειρότερο. Ήδη, σε επίπεδο μεσαίων και κατώτερων στελεχών του κυβερνητικού κόμματος, άρχισε να γίνεται λόγος περί άρθρου 49 του Συντάγματος...

ΤΟΥΤΩΝ δοθέντων, η κυβέρνηση έκρινε πως θα έπρεπε να «νουθετήσει», δημοσίως και γραπτώς, τον επιφανή πρόεδρό «της». Ανέθεσε, λοιπόν, σε ένα από τους επιτελείς της, να «συγγράψει άρθριδιο» που να ενσωματωθεί στο τρέχον ρεπορτάζ της «Αυριανής» της Τρίτης. (Το «άρθριδιο», με μαύρα στοιχεία, ξεχωρίζει, και ως ύφος, από την υπόλοιπη ύλη της εφημερίδας αυτής). Τι συνιστά όμως, η κυβέρνηση στον Χ. Σαρτζετάκη; Πρέπει, του λέει, «να σταθείς πιο κοντά στο λαό»... Πρέπει να σταματήσεις «την περιχαράκωσή σου στην Ηρώδου του Αττικού»... Πρέπει να μην είσαι «λάτρης του πρωτοκόλλου»... Και, προπαντός, πρέπει με τους λόγους και τα έργα σου, να... «δικαιώσεις την ιστορική επιλογή της 9 του Μάρτη»!

(ΦΥΣΙΚΑ ουδείς αναλαμβάνει, σήμερα, την ευθύνη για την διαβόητη αυτή «επιλογή»: Ο πρωθυπουργός —σε ώρες οργής— αιτιάται τον Μένιο Κουτσόγιωργα. «Συ μας τον κουβάλησες», λέει... Ο Μ. Κουτσόγιωργας, από την πλευρά του, αμυνόμενος, λέει: «Εγώ μια εισήγηση έκανα... Τώρα όλοι τους καμώνονται ότι δεν ήξεραν τι...» (εδώ παρεμβάλλεται μια λέξη) ήταν ο Σαρτζετάκης... Σε θέση άμυνας βρίσκεται και ο Κ. Λαλιώτης, από τα ελάχιστα μέλη του Εκτελεστικού Γραφείου που είχαν υποστηρίξει την «ιστορική επιλογή»: «Εγώ —λέει τώρα— είχα εναντιωθεί απλώς στην επανεκλογή του Κ. Καραμανλή. Αυτό δεν σημαίνει ότι επέλεξα και τον Σαρτζετάκη». Και ο χορός καλά κρατεί!

«Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ της Δημοκρατίας δεν ευθύνεται οπωσδήποτε δια πράξεις ενεργηθείσας κατά την ενάσκησιν των καθηκόντων του, ει μη μόνον δι' εσχάτην προδοσίαν ή εκ προθέσεως παραβίασιν του Συντάγματος (...). Η πρότασις περί κατηγορίας και παραπομπής εις δίκην του Προέδρου της Δημοκρατίας υποβάλλεται εις την Βουλήν υπογεγραμμένη υπό του ενός τρίτου τουλάχιστον των μελών αυτής, γίνεται δε αποδεκτή δι' αποφάσεως λαμβανομένης κατά πλειοψηφίαν των δυο τρίτων του συνόλου των μελών αυτής». Ωστόσο, η «κουβέντα» αυτή (μεταξύ μεσαίων ή κατώτερων στελεχών του ΠΑΣΟΚ), δεν εκφράζει και τις κυβερνητικές προθέσεις. Και όταν ένας δημοσιογράφος ρώτησε, στην αίθουσα πολιτικών συντακτών, αν η κυβέρνηση «μελετά» καθόλου την περίπτωση του άρθρου 49, ο κατά κανόνα ψυχραιμος και νηφάλιος κυβερνητικός εκπρόσωπος Γ. Ρουμπάτης «έσπασε το φράγμα του ήχου» σε οργή και αποδοκιμασία: Είστε απαράδεκτος! Τι είναι αυτά που λέτε;

Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ, πράγματι, δεν θα ήθελε να οξύνει παραπέρα τις σχέσεις της με τον Χ. Σαρτζετάκη. Αν μη τι άλλο, ξέρει ότι ο πρόεδρος της Δημοκρατίας μπορεί —ανά πάσα στιγμή— να υποβάλει την παραίτησή του, οπότε όλοι οι υπολογισμοί της για το «τάιμινγκ» των προσεχών εκλογών θα ανατιναχθούν στον αέρα! Από την άλλη, όμως, αντιλαμβάνεται ότι η «τυπολατρεία του», η «μη υπέρβαση του εγώ», η «εμπλοκή του σε θέματα που δεν ανήκουν στην αρμοδιότητά του» και, προπαντός, η «εμμονή στην ιδέα της υπονόμευσης» (υπονόμευση της θέσης του από την ίδια την κυβέρνηση...), είναι πράγματα που πιάνουν στο λαό και οδηγούν σε «ανεπιθύμητες συγκρίσεις» μεταξύ του πρώην προέδρου (Κ. Καραμανλή) και του νυν προέδρου (Χ. Σαρτζετάκη). «Αυτή, λοιπόν, ήταν η ...ιστορική επιλογή της 9ης Μαρτίου;» —ερωτούν, σήμερα, όχι πια οι αντίπαλοι του κυβερνητικού κόμματος, αλλά οι ίδιοι οι οπαδοί και ψηφοφόροι του ΠΑΣΟΚ. «Διώξατε τον Καραμανλή για να φέρετε στη θέση του, ένα UFO;».

Όταν η κυβέρνηση «ανησυχεί»...

ΥΠΑΡΧΕΙ περίπτωση, όμως, ο σημερινός πρόεδρος της Δημοκρατίας να υποβάλει, ξαφνικά, την παραίτησή του; Όσοι γνωρίζουν τον άνδρα, επιμένουν ότι δεν πρόκειται ποτέ να εγκαταλείψει μόνος του ένα αξίωμα που τροφοδοτεί το «μεγαλείο» του... «Η προεδρία είναι για τον κύριο Χρήστο Σαρτζετάκη —λένε— ότι και τα ρόδα που είχε δώσει στον Αδάμ ο Παράδεισος»... Από αυτή την πλευρά, η κυβέρνηση δεν ανησυχεί. Α-

νησυχεί όμως, για τους «γενικότερους πολιτικούς προσανατολισμούς» του σημερινού προέδρου της Δημοκρατίας. Ανησυχεί, ακριβέστερα, μήπως ο πρόεδρος «της» —ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ, που θα προωθούσε τον «σοσιαλιστικό μετασχηματισμό»...— αρχίσει να ερωτοτροπεί με τη Νέα Δημοκρατία, η οποία —για λόγους που δεν χρειάζονται ιδιαίτερη ανάλυση— τηρεί απέναντί του μια εξαιρετικά φιλόφρονα συμπεριφορά, όταν, βέβαια, δεν καλλιεργεί την αυταρέσκειά του. Ενδεικτικός, από την πλευρά αυτή λ.χ. είναι ο ολοσέλιδος τίτλος της «Βραδυνής» την επομένη της συνάντησης Σαρτζετάκη - Παπανδρέου.

Ο ΤΙΤΛΟΣ έγραφε: «*Δημόσια ταπείνωση Παπανδρέου από Σαρτζετάκη - Τον έσυρε με επιστολή - τελεσίγραφο στο Προεδρικό Μέγαρο*». Από την άλλη, τα έργα και οι ημέρες του κ. Σαρτζετάκη στην προεδρία, απέδειξαν ότι μάλλον «δεξιός» είναι ο άνθρωπος (δεξιός, συντηρητικός, θεοκρατικός, κ.λπ.) παρά οτιδήποτε άλλο.

ΥΠΑΡΧΕΙ, όμως, και ένα δεύτερο ερώτημα: Ευσταθεί η «έμμενος ιδέα» του κ. Σαρτζετάκη ότι η κυβέρνηση πριονίζει, συνεχώς, το κλαδί του δένδρου του και ότι ο πρωθυπουργός Α. Παπανδρέου —ο πρωθυπουργός που με τη βοήθεια «ομοιομόρφων ψηφοδελτίων» τον ανέδειξε στο ύπατο αξίωμα της πολιτείας— «εποφθαλμιά» τη θέση του; Είναι κοινός τόπος, ότι, κατά καιρούς, ο πρωθυπουργός σκέφθηκε το ενδεχόμενο ενός δικού του «ποιοτικού άλματος» στην προεδρία της Δημοκρατίας, αν ποτέ «η αναγκαιότητα των πραγμάτων καταστήσει το άλμα αυτό αναπόδραστο». Αυτό, όμως, δεν δικαιολογεί το αίσθημα ανασφάλειας που συνέχει τον Χρ. Σαρ-

τζετάκη και, πολύ περισσότερο, δεν νομιμοποιεί την έπαρση, τον μεγαλοϊδεατισμό, την προγονοπληξία, την αντιδραστικότητα και καχυποψία —προς όλους— του σημερινού προέδρου «μας». Άλλωστε, όλες οι ενδείξεις, όλα τα δεδομένα του προβλήματος που λέγεται «*ανασυγκρότηση του ΠΑΣΟΚ*», «*αυτοδυναμία*», «*εκλογές*», «*βάσεις*», «*Νταβός*», πείθουν ότι πέρασμα, αυτή τη στιγμή, του Α. Παπανδρέου στην προεδρία θα ισοδυναμούσε με «*διάλυση του μαγαζιού*» (ο όρος δεν είναι δικός μας). Και όλοι οι επιτελείς του ΠΑΣΟΚ ξέρουν ότι μοναδική «*συγκολλητική δύναμη*» του κόμματος —τα περί «σοσιαλισμού», κ.λπ., θεωρούνται ψιλά γράμματα— είναι ο πρωθυπουργός Α. Παπανδρέου.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ: Ο κύριος πρόεδρος της Δημοκρατίας θα πρέπει, κάποτε, να ηρεμήσει. Να συνειδητοποιήσει ότι η θητεία του στην προεδρία είναι εφήμερη. Ότι δεν γράφει —και ούτε θα γράψει— ιστορία. Ότι όταν θα εγκαταλείψει το αξίωμά του, ουδείς θα τον ενθυμείται. Και ότι αν, επιτέλους, πιστεύει ότι οι πάντες συνωμοτούν εναντίον του —κυβέρνηση, πολιτικά κόμματα, δημοσιογράφοι— ας υποβάλει την παραίτησή του ή ας καταγγείλει πρόσωπα και πράγματα, για να μην αδικούμε κανένα. Από την άλλη, η ίδια η κυβέρνηση θα πρέπει και αυτή να ξεκαθαρίσει τη θέση της. Να πει —καθαρά και ξάστερα— πού βρίσκονται οι σχέσεις της με τον φορέα της «*ιστορικής επιλογής*». Και ποια είναι τα σχέδιά της. Η «γκλασνόστ» την οποία συχνά επικαλείται ο Α. Παπανδρέου, συνεπάγεται και ορισμένες υποχρεώσεις.

ΑΝΤΗΝΩΡ

ημερο δηκτης

ΤΕΤΑΡΤΗ 20.4. ΚΥΡΙΑΚΗ 1.5.1988

ΤΕΤΑΡΤΗ, 20.4.88

Απολύεται ο μόλις προ εβδομάδος διορισθείς «Αττικάρχης» της αστυνομίας υποστράτηγος **Παντελάκης** διότι το 1969 είχε παραδώσει στη χούντα σύντροφο του **Αλέκου Παναγούλη**. Επί 19 συναπτά έτη ήταν ένας τίμιος αξιωματικός. Τι ήθελε να γίνει αττικάρχης;

Γραπτός και εκ των προτέρων ήθελε ο κ. **Σαρτζετάκης** τις ερωτήσεις που θα του έκαναν οι δημοσιογράφοι στη συνέντευξη Τύπου στο Πεκίνο. Δεν είχε προλάβει να κάνει σκονάκια κι ήθελε να ξέρει τα θέματα.

Απεργία των καθηγητών στη διάρκεια των εξετάσεων αποφάσισε η ΟΛΜΕ, επωφελούμενη της απουσίας του κ. **Τρίτση** στην Κίνα.

Βαρδινογιάννης - Κοσκωτάς θα είναι αντίπαλοι στον τελικό του **Κυπέλλου**, μεταμφιεσόμενοι σε **Παναθηναϊκό** - **Ολυμπιακό**.

Λόγω «γενικής επιφυλάξεως» της Ελλάδος δεν θα υπάρξει κοινή θέση των «12» κατά τη συνεδρίαση του Συμβουλίου Σύνδεσης **ΕΟΚ** - **Τουρκίας** την επόμενη εβδομάδα.

Οι επί 16 ημέρες όμηροι του **Τζάμπο** απελευθερώνονται στο Αλγέρι και οι 9 αεροπειρατές μεταφέρονται με στρατιωτικά αεροπλάνα σε άγνωστη κατεύθυνση.

Ο δικός σας **Δουκάκης** κέρδισε και τις προκριματικές της **Νέας Υόρκης** και πλησιέστερος πλησιάζει το χρίσμα των **Δημοκρατικών**. Αν τα καταφέρει, ίσως γίνει και δικός μου.

ΠΕΜΠΤΗ, 21.4.88

21η επέτειος της «εθνοσωτηρίου επαναστάσεως». Και να θέλαμε να την ξεχάσουμε, μας τη θυμίζουν οι διάφοροι **Παντελάκηδες**.

Ζήλεψαν οι ιδιωτικοί εκπαιδευτικοί και απεργούν και αυ-

τοί κατά τη διάρκεια των **εξετάσεων**. Μέχρι να γυρίσει ο κ. **Τρίτσης** θα απεργούν ακόμη και οι **καλόγεροι**.

«Εταιρεία αποδράσεων» είχαν συμπήξει **Παπαδόπουλος** - **Ρωχάμης** στις φυλακές. Τα δημιουργικά πνεύματα μεγαλουργούν και πίσω από τα σίδερα.

Τελικά δεν υπέβαλαν καθόλου ερωτήσεις χθες οι δημοσιογράφοι στον κ. **Σαρτζετάκη** και αυτός οργισμένος έφυγε για το **Σιάν** χωρίς να τους πάρει μαζί του — απειλώντας ότι δεν θα τους πάρει στο αεροπλάνο του ούτε για να γυρίσουν στην Ελλάδα. Αθάνατε Χρήστο...

Νέα συνάντηση **Παπανδρέου** - **Θεοδωράκη** στο Καστρί παρουσία φίλων και συγγενών. Το προξενιό είναι σε καλό δρόμο.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ, 22.4.88

Αδικήθηκε ο **Χρήστος**! Δεν έδωσε τους δημοσιογράφους από το αεροπλάνο, ούτε

απειλήσε να τους αφήσει στην Κίνα. Όλοι βέβαια καταλαβαίνουμε ποιοι διέδωσαν τα αντίθετα.

Δεν εκδικάσθηκε στον Άρειο Πάγο το θέμα της συμμετοχής συνταξιούχων στο συνέδριο της **ΓΣΕΕ** διότι δεν εμφανίσθη στο Ανώτατο Δικαστήριο το **σωματείο συνταξιούχων** που είχε προσφύγει σχετικώς. Πέθαναν εν τω μεταξύ οι δυστυχείς...

Άρχισε στην Πάντειο το ιδρυτικό συνέδριο των νέων της **ΕΑΡ** με ομιλία του **Λεωνίδα Κύρκου**. Οι μεγάλοι της **ΕΑΡ** στη Θεσσαλονίκη οργανώνουν συνέδριο με θέμα «**Εκκλησία και Αριστερά**». Διαψεύδεται ότι ο πρεσβευτής της ΕΣΣΔ κ. **Στουκάλιν** μετέχει κι αυτός: απλώς στο Αγιονόρος μετέβη. Άλλωστε ουδείς πρεσβευτής είναι αριστερός.

Απανωτές στάσεις εργασίας των εργαζομένων στα **λεωφορεία** Αθηνών και **Θεσσαλονίκης** κάνουν τον κοσμάκη στις στάσεις να επαναστατεί.

Με ψήφους 63 έναντι 11 υπέρ του αντιπάλου του Π. Διγκλη η **Κ.Ε.** του **ΑΚΕΛ** εξέλεξε ως Γ.Γ. τον κ. **Δ. Χριστόφια**. «Στο κόμμα μας υπάρχουν μόνο ανανεωτικοί», δήλωσε άμα τη εκλογή του. Απλώς όλα αυτά τα χρόνια παρίσταναν τους δογματικούς για να επιβιώσουν.

ΣΑΒΒΑΤΟ, 23.4.88

Γιώργο, χρόνια πολλά! Γιωργία, να χαιρέσαι την εορτήν σου!

Με τη δύναμη των ποδιών πέταξε ο **Δαίδαλος** από την Κρήτη στη Σαντορίνη. Αν όσοι σκέφτονται ή γράφουν με τα πόδια τα καταφέρνουν τόσο καλά, η πολιτική ζωή, και οι εφημερίδες θα ήσαν αριστουργηματικές.

Ο κ. **Μαχαιρίτσας** ανεχώρησε για την Πόλη και εκείθεν για Άγκυρα κομίζων μήνυμα του κ. **Παπανδρέου** στον κ. **Οζάλ**.

Ορθόδοξοι και μαρξιστές τσακώνονται στη **Θεσσαλονίκη**, ο κ. **Στουκάλιν** σκέπτεται να καλογερέψει στη **Μονή Βατοπεδίου**, οι τρεις τάσεις των νέων της **ΕΑΡ** έγιναν μαλλιά - κουβάρια στην Πάντειο, μόλις γύρισε την πλάτη του ο **Λ. Κύρκος**.

Αναρωτιέστε τι κάνει η **Μάρα** όλον αυτόν τον καιρό; Προπονείται στο **Πεδίο** του Άρεως για να πάρει μέρος στο γύρο της Αθήνας.

ΚΥΡΙΑΚΗ, 24.4.88

Προεδρικός εκλογές στη Γαλλία: **Μιττεράν**, 34%. **Σιράκ**, 20%. **Μπαρ**, 17%, **Λεπέν** 19%. **Λαζουανί** 7%. Τα υπόλοιπα διάφοροι. Στις 8 Μαΐου επαναληπτικές εκλογές μετα-

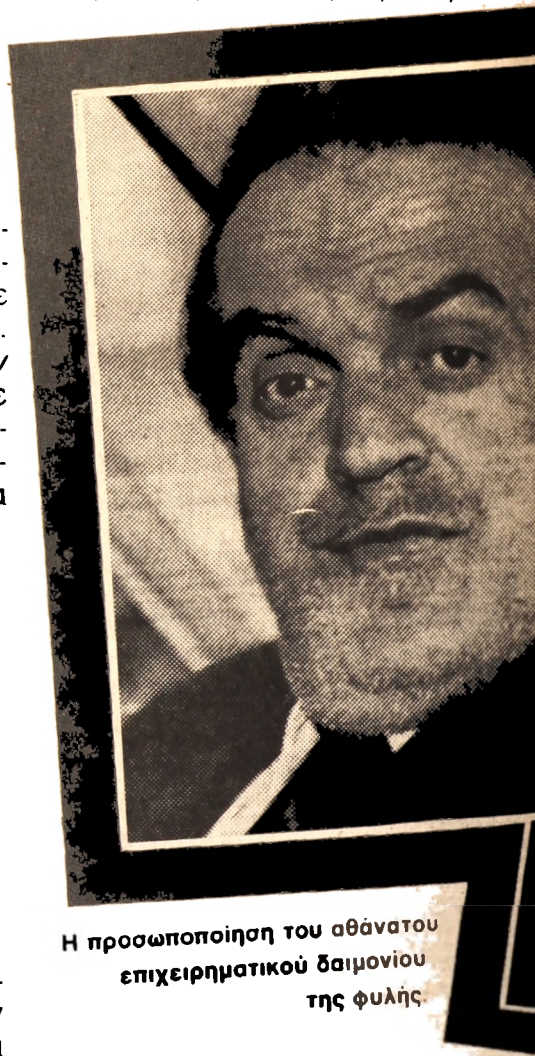
ξύ **Μιττεράν** - **Σιράκ** με φαβορί τον πρώτο.

Επίθεση του κ. **Ανδρουλάκη** από την Καλαμάτα κατά του ΠΑΣΟΚ. Και τι δεν τους είπε: **αετονύχηδες**, **αεριτζήδες**, **μιζαδόρους**, **λαθρέμπορους**, **νέους πολυεκατομμυριούχους**, **άρπαγες**. Μέχρι και ο κ. **Φλωράκης** κοκκίνησε ακούγοντάς τα.

Η **Μάρα** γύρισε ενθουσιασμένη από το γύρο των Αθηνών: «αυτή η πόλη αρχίζει να μ' αρέσει», είπε. «Μόνο που το **κολυμβητήριο** στην **Ομόνοια** είναι λίγο ρηχό».

Λίγο πριν διαλυθεί στα εξων συνετέθη, το συνέδριο των νέων της **ΕΑΡ** αποφάσισε πως η οργάνωση θα ονομαστεί **PAN: Ριζοσπαστική Αριστερή Νεολαία**. Έκτοτε, **RUN** και δεν φτάνουν.

Τελείωσε και το συνέδριο για την **Εκκλησία** και την **Αριστερά**

Η προσωποποίηση του αθάνατου επιχειρηματικού δαιμονίου της φυλής

στη Θεσσαλονίκη. Πολλά ερωτικά ακούστηκαν από τους **Ορθόδοξους** — αλλά καμιά γυναίκα δεν μίλησε...

Στο θάλαμο εντατικής παρακολούθησης του «401» μεταφέρθηκε ο αντιρρησίας συνείδησης **Μ. Μαραγκάκης** που κάνει απεργία πείνας από τις 22 Φεβρουαρίου. **Κουράγιο Μιχάλη**.

ΔΕΥΤΕΡΑ, 25.4.88

Λαύρος επετέθη κατά των εφημερίδων και των κύκλων που διέδωσαν **ψευδείς ειδήσεις** εναντίον του ο κ. **Χρήστος** άμα τη επιστροφή του από την Κίνα. Δίκιο έχει αλλά, έτσι που τα έχει καταφέρει, δεν πρόκειται να το βρει.

Δεν πραγματοποιήθηκε η σύνοδος του Συμβουλίου

Η Πανσέληνος πλησιάζει...

Σύνδεσης Τουρκίας - ΕΟΚ διότι εν τέλει η Ελλάδα κατάφερε να «περάσει» στις κοινοτικές θέσεις και το Κυπριακό. Ο κ. Γιλμάζ θύμωσε και τα έκανε μπάχαλο.

Μην ανησυχείτε για τον Τάκη. Είναι πάντα στο νοσοκομείο Κορίνθου, αλλά πάει καλά. Σε λίγο θα τον υποστούμε ξανά.

ΤΡΙΤΗ, 26.4.88

Για το Όσλο αναχώρησε ο κ. Παπανδρέου. Για όσους απορούν τι πάει να κάνει, θυμίζουμε ότι ειδικά το Βραβείο Νόμπελ Ειρήνης το απονέμουν οι Νορβηγοί.

Ευθύνες για τον «Αττίλα 2» επιρρίπτουν στον Κ. Καραμανλή οι πασοκικοί βουλευτές της Επιτροπής για το Φά-

Τσιμπουκλού ονομάζεται το νέο ερευνητικό σκάφος που θα στείλει η Τουρκία στο Αιγαίο. Αμάν και πότε να έρθει — κι ας τολμήσει ο κ. Παπανδρέου να το βυθίσει.

ΤΕΤΑΡΤΗ, 27.4.88

Κι ενώ το ΠΑΣΟΚ στη Βουλή τάσσεται υπέρ της λίστας και κατά του σταυρού, απορρίπτοντας την αντίθετη πρόταση της ΔΗΑΝΑ, ο ΕΛΑ τάσσεται υπέρ των βομβών και κατά της εφορίας — ανατινάζοντας μία στη Θεσσαλονίκη.

Στο Όσλο ο πρωθυπουργός τάσσεται υπέρ του Οζάλ και κατά του Γιλμάζ. Κι έτσι οι Νορβηγοί πείθονται ότι καλοί για το Νόμπελ είναι οι Παπανδρέου - Οζάλ και όχι οι Παπούλιας - Γιλμάζ.

Ο κ. Τσοβόλας αρνείται να δώσει αυτά που ζητούν οι εκπαιδευτικοί. Η απεργία λοιπόν στις εξετάσεις θα γίνει. Ο κ. Τρίτσης ασχολείται με την εμφάνιση των φιλμ που τράβηξε στην Κίνα και δεν ενδιαφέρεται γι' αυτά.

Ο Μιχ. Μαραγκάκης συνεχίζει την απεργία πείνας διεκδικώντας να υπηρετήσει κοινωνική και όχι στρατιωτική θητεία. Ο κ. Χααραλαμπόπουλος περιποιείται το μουστάκι του και δεν ασχολείται μ' αυτά.

Ξύμπαντες οι αγροτοπατέρες της Δεξιάς στο ετήσιο μνημόσυνο του καπνοπαραγωγού Χαριστόπουλου που αυτοπυρπολήθηκε πέρυσι. Πασόκοι και αριστεροί ασχολούνται με τις καρέκλες της ΠΑΣΕΓΕΣ και δεν μετέχουν σε τέτοια.

ΠΕΜΠΤΗ, 28.4.88

Κουκουλοφόροι δολοφονούν στο Π. Φάληρο τον Αρμένιο Αγκόπ Αγκοπιάν, αρχηγό του ΑΣΑΛΑ. Ως συνήθως, διαφεύγουν. Διέφυγε όμως και ο κ. Σάμπρι, εκπρόσωπος του ΟΑΠ στην Αθήνα, δολοφονική επίθεση εναντίον του, όπως κατήγγειλε. Υπόπτος Ισραηλινός συλλαμβάνεται στο αεροδρόμιο.

Ο κ. Οζάλ δηλώνει ότι θα έρθει οπωσδήποτε στην Αθήνα, μετά από συνάντησή του με το στρατηγό Εβρέν. Διάφοροι φιλύποπτοι παρατηρητές υποστηρίζουν ότι ο κ. Οζάλ πήρε την απόφασή του μετά τη δολοφονία του Αγκοπιάν.

Το ελληνικό πολεμικό ναυτικό επέδειξε υπερηφάνως ενώπιον του Βουλγάρου υφυπουργού Εξωτερικών πώς σκοτώνονται οι Έλληνες βατραχάνθρωποι όταν πηδούν από ελικόπτερα.

Στα ημιτελικά η Εθνική θηλέων

Ωραιότατα δείγματα Ελλήνων Ινδοευρωπαίων μεταξύ ταλαίπωρων Κινέζων Μογγόλων.

του Βόλλεϋ-μπωλ, νικώντας τις άχαρες Σουηδέζες 3-2 σετ. Στα «καρφιά» καλά τα πάνε, με τα «καμάκια» δεν ξέρουμε τι κάνουν.

Στη Μπολώνια ο κ. Παπανδρέου για να γίνει επίτιμος διδάκτωρ του εκεί Πανεπιστημίου. Ανταπόδοση για τους χιλιάδες πελάτες που του στέλνει, χάρις στα εισαγωγικά συστήματα του κ. Τρίτση, ο οποίος εν προκειμένω προφανώς αδικείται.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ, 29.4.88

Ξανάρχισαν οι εκρήξεις στη Μαλακάσα λόγω ζέστης — λένε οι αρμόδιοι. Αν «σκάνε από τη ζέστη» από τώρα, τι θα γίνει τον Αύγουστο.

3-2 κάρφωσαν και τις ομόφυλές τους εκ Τουρκίας οι Ελληνίδες του βόλλεϋ-μπωλ. Νέα νίκη του Σταυρού επί της Ημισελήνου, ανέκραξαν περιχαρείς οι κ. Χρήστος και Αντώνης.

Χωρίς καν να βγάλει την τήβενο επιστρέφει δρομαίως εκ Μπολώνιας ο κ. Παπανδρέου για να μας προστατεύσει από τους διάφορους πράκτορες. Εν τω μεταξύ όμως ο κ. Δροσογιάννης αφήνει τον Ισραηλινό να φύγει και ο πρωθυπουργός αποφασίζει ότι είναι καιρός να μας προστατεύσει από τον κ. Δροσογιάννη.

Ο Γεώργιος Παπανδρέου Β' επισκέπτεται τον Μαραγκάκη στο νοσοκομείο. Ο Ημεροδότης προβλέπει θεαματική κυβερνητική στροφή επί του θέματος.

Συνεδριάζει η ΚΕ της ΕΑΡ με θέμα τα συνδικαλιστικά. Με τα πολιτικά, τι γίνεται;

ΣΑΒΒΑΤΟ, 30.4.88

Μην υπερηφανεύεστε που κι αυτό το μήνα επιβίωσατε: Πίσω έχει η αχλάδα την ουρά.

Σήμερα η Μάρα πήγε στη λαϊκή αγορά της Καλλιδρομίου: «Κοντεύεις να με καταντήσεις νοικοκυρά», ξέσπασε πετώντας

τσάντες και οπωρολαχανικά στο πάτωμα. «Ευτυχώς που πλησιάζει Πανσέληνος, να τελειώνει πια αυτή η γελοία κατάσταση».

Αποκλειστικό: Ο Χρήστος έστειλε γράμμα στον Αντρέα και ζητά επείγοντως συνάντησή!

ΚΥΡΙΑΚΗ, 1.5.88

Πρωτομαγιά: Τα άνθη ομονοούντα και ευωδιάζοντα προς τέρψιν των ερωτευμένων εορτάζουν εις τους αγρούς. Η εργατική τάξη διχασμένη και διαδηλώνουσα προς τέρψιν των εργατοπατέρων θλίβεται εις τας πόλεις.

Μετά τον Υιό προσήλθε και ο αρχάγγελος Γιώτας στον απεργούντα Μαραγκάκη ίνα μεταφέρει το Πνεύμα του Πατρός. Ο Μιχάλης σταματά την απεργία. Τέλος καλό, όλα καλά;

Με τις Γερμανίδες δεν τα πήγαν καλά και έχασαν τον τίτλο οι κυρίες της Εθνικής βόλλεϋ-μπωλ. Όμως, Κύπελλο Άνοιξης ήταν αυτό, μπορούν να το κερδίσουν σε άλλα πεδία.

...Αποκαμωμένη, με αλμυρές σταγόνες ιδρώτα εδώ κι εκεί, βαρυανασαινει παίρνοντας δυο-τρεις ρουφηξιές από το δικό μου τσιγάρο. Το βλέμμα της στραμμένο στο ταβάνι, χωρίς να εστιάζει πουθενά. Δεν μιλάει, ούτε σκέφτεται. Αισθάνεται. Απολαμβάνει τη νικοτίνη στις φλέβες της, σιχάινεται την πίσσα και τα καυσάερια που εισβάλλουν στα πνευμόνια της, από το τσιγάρο και το παράθυρο. «Επιτέλους, αύριο είναι Πανσέληνος, μιλάει. Όλα θα ξεκαθαρίσουν αύριο». Θυμάμαι την τελευταία Πανσέληνο με τους σεισμούς και τρέμω όπως εκείνη τη μέρα...

Ο ΑΤΕΛΕΙΩΤΟΣ ΗΜΕΡΟΔΗΚΤΗΣ

Η ενσάρκωση του αθάνατου ελληνικού επιστημονικού πνεύματος.

κελο της Κύπρου. Μόνο οι Τούρκοι θα βγουν τελικά αθώοι από την Επιτροπή.

«Η Εθνική Αντίσταση πρέπει να μπει στα σχολεία» δήλωσε ο γνωστός κομμουνιστής σύντροφος Ευ. Γιαννόπουλος. Στο εξής, όλες οι εκδρομές θα γίνονται στο βουνό — αρκεί τα παιδιά να μην παίζουν το έργο «Άρης εναντίον Ζέρβα».

Προσοχή: Ισραηλινά γκρέιπφρουτ με δηλητήριο κυκλοφορούν στην Ιταλία — ίσως και στην Ελλάδα. Από δω και πέρα θα τρώτε μόνο αβοκάντο, ανανάδες, μάνγκο, καρύδες, ακτινίδια και άλλα παραδοσιακά ελληνικά φρούτα.

Η CIA η Δεξιά και η ένοχη σιωπή

Παραθέτοντας συγκεκριμένα και έγγραφα αποδεικτικά στοιχεία, το ANTI αποκάλυψε στο προηγούμενο τεύχος του (σ. 15-17) ότι δυο υψηλά ιστάμενοι αξιωματούχοι στην κυβέρνηση Καραμανλή του 1975 ήταν μόνιμοι πληροφοριοδότες της CIA, δηλαδή, πράκτορες της.

Το ρεπορτάζ προκάλεσε αμέσως αισθησιον στους δημοσιογραφικούς κύκλους, επειδή για πρώτη φορά ένα έντυπο αποκάλυπτε συγκεκριμένα αποδεικτικά στοιχεία για τις σχέσεις κυβερνητικών αξιωματούχων με τη CIA, για τις οποίες σχέσεις μέχρι τότε μόνο φήμες υπήρχαν. Όλες σχεδόν οι εφημερίδες ζήτησαν έγκαιρα το τεύχος του ANTI με την καταγγελία και πολλοί συνάδελφοι ενδιαφέρθηκαν για περισσότερες πληροφορίες.

Περιμέναμε λοιπόν ότι ο Τύπος των επόμενων ημερών θα ασχολούνταν εκτεταμένα με το θέμα, λόγω εύλογου δημοσιογραφικού ενδιαφέροντος.

Το αποτέλεσμα ήταν άκρα του τάφου σιωπή, ή σχεδόν. Μόνον η «Πρώτη», η «Αυγή» και ο «Ριζοσπάστης» αναφέρθηκαν στο ρεπορτάζ.

Στην «Καθημερινή» εμφανίστηκε επίσης με ψιλά γράμματα κάποια διάψευση τους τώως αρχηγού της ΚΥΠ στρατηγού Φέτση, τόσο αόριστα διατυπωμένη και με τέτοιο τρόπο λογοκριμένη από την εφημερίδα που ως είδηση διεκδικεί πρώτο βραβείο ασάφειας και θολούρας. Αλλά, δυστυχώς, υπήρξε και χειρότερο. Ο σταθμός «9,84 FM STEREO» του Δήμου Αθήνας, που τόσες ελπίδες για την ανανέωση της ελληνικής ραδιοφωνίας γέννησε τον πρώτο καιρό της λειτουργίας του, αρνήθηκε να μεταδώσει σχετικό διαφημιστικό μήνυμα του «ANTI». Και αυτό για ένα ρεπορτάζ απολύτως τεκμηριωμένο και διασταυρωμένο, που επιπλέον περιλαμβάνει και δηλώσεις στελεχών —νυν ή πρώην— της ΝΔ.

Κατανοούμε βέβαια τις πολιτικές σκοπιμότητες που κηδεμονεύουν το σταθμό και πιθαναγκάζουν συντάκτες και στελέχη του. Όμως η διαχωριστική γραμμή ανάμεσα στη δημοσιογραφία αρχών και την απόκρυψη πληροφοριών, την αποπληροφόρηση και την παραπληροφόρηση, είναι πολύ λεπτή, αδιόρατη θα έλεγε κανείς. Δυστυχώς οι υπεύθυνοι του «9.84» αυτήν την φορά πέρασαν στη λογοκρισία. Ελπίζουμε ότι το γεγονός θα παραμείνει μεμονωμένο.

Οφείλουμε πάντως να σημειώσουμε από δω το θετικό γεγονός ότι ο «Δίαυλος 10» μετέδωσε το διαφημιστικό μήνυμα του περιοδικού.

Όσον αφορά τη στάση του υπόλοιπου Τύπου, κατανοούμε και πάλι τις διαφορές εκδοτικές και δημοσιογραφικές σκοπιμότητες και διασυνδέσεις. Η αλήθεια είναι πάντα πολύ σκληρή για να λέγεται και ακόμα περισσότερο, να γράφεται. Εμείς πάντως αρνούμεθα να υπηρετήσουμε την κάθε εξουσία και τις σκοπιμότητες που πηγάζουν από τις σχέσεις και τις «επαφές» με τους εκάστοτε κυβερνώντες.

Η χρήση αντιρρησιών

Χρειάστηκε η πολυήμερη απεργία του Μιχάλη Μαραγκάκη και οι αντιδράσεις στο εξωτερικό —αλλά και η αποδοκιμασία του πρωθυπουργού στην Μπολωνία— για να υποσχεθεί η κυβέρνηση ότι μπορεί να αντιμετωπισθεί η «κοινωνική θητεία» ευνοϊκά. Αν η υπόσχεση αυτή δεν αποτελεί έναν ακόμη ελιγμό της κυβέρνησης, τότε υπάρχουν ελπίδες να λυθεί το θέμα των «αντιρρησιών συνειδησης», όπως σε άλλες χώρες.

Η στάση όμως της κυβέρνησης κάθε άλλο παρά προκαλεί αισιοδοξία. Αντί να αντιμετωπίσει το θέμα των αντιρρησιών συνειδησης με τον τρόπο που οφείλει μια σύγχρονη πολιτεία να τοποθετείται σε ανάλογα θέματα, έπραξε το αντίθετο. Έστειλε στη Στρατιωτική Δικαιοσύνη τον Μαραγκάκη και το ίδιο έκανε με άλλους αντιρρησίες συνειδησης. Και το χειρότερο, όταν η υπόθεση Μαραγκάκη άρχισε να ευαισθητοποιεί την κοινή γνώμη, σιωπούντες μέχρι τότε υπουργοί, αλλά και ευαίσθητοι νέοι πολιτικοί, όπως ο Γ.Α. Παπανδρέου, είδαν την περίπτωση ως μια ευκαιρία βελτίωσης της εικόνας τους στην κοινή γνώμη.

Έγιναν επισκέψεις στον Μαραγκάκη και η κρατική TV πρόβαλε ιδιαίτερα την παρέμβαση του υιού Παπανδρέου, αποσιωπώντας όλες τις άλλες κινητοποιήσεις που προηγήθηκαν. Το ενδιαφέρον φαίνεται ότι εκδηλώνεται όχι για τη λύση προβλημάτων αλλά για τη θεαματική αξιοποίηση και χρήση τους. Όταν οι δραστηριοποιήσεις, όπως αυτές του Μαραγκάκη, ξεπερνούν το ονομαζόμενο «περιθώριο» και γίνονται υπόθεση πολλών, με σύμβολα μάλιστα, χρειάζεται να αποτραπεί η επίδρασή τους και σε άλλους τομείς. Και φυσικά πράττουν το «καθήκον» τους, οικειοποιούνται καταστάσεις και τις μετασχηματίζουν σε θέαμα.

Τότε ακριβώς μπορεί να έχουμε εκδηλώσεις υψηλού ενδιαφέροντος όπως αυτές κυβερνητικών και κομματικών στελεχών, αλλά να αποσιωπάται ό,τι έχει σχέση με «κοινωνική θητεία».

Και τότε δίνουν «λύσεις» και υποσχέσεις αλλαγής και αντιμετώπισης τέτοιων θεμάτων. Αντιρρησίες συνειδησης δεν υπάρχουν όμως μόνο για το Στρατό.

Σενάρια στη Δεξιά

Η συγκέντρωση του βουλευτή της Νέας Δημοκρατίας κ. Αντώνη Σαμαρά στην Καλαμάτα την τελευταία Κυριακή πέρασε βέβαια στα «ψιλά» των εφημερίδων της αντιπολίτευσης —με εξαίρεση την καραμανλική «Ακρόπολη»— ήταν όμως ένα σημαντικότατο γεγονός στο χώρο της συντηρητικής παράταξης.

Η «πρώτη» του κ. Σαμαρά θεωρείται και η προεμιέρα ενός σεναρίου που τον θέλει μελλοντικό ηγέτη της συντηρητικής παράταξης έως και πρωθυπουργό. Σύμφωνα μάλιστα με πηγές από το καραμανλικό περιβάλλον, ο κ. Σαμαράς έχει, ήδη, προκριθεί από την Πολιτεία για να πάρει στο μέλλον τη θέση του κ. Καραμανλή. Αν και το ηγετικό «προφίλ» του κ. Σαμαρά θεωρείται αρκετά «δεξιό», ο Μεσσήνιος βουλευτής φαίνεται πως διαθέτει και την υποστήριξη κορυφαίων αμερικανικών παραγόντων, όπως ο αντιπρόεδρος Τζωρτζ Μπους. Επισκέπτεται άλλωστε τις ΗΠΑ αρκετές φορές κάθε χρόνο.

Λέγεται επίσης ότι ο κ. Αβέρωφ βοήθησε να εξασφαλισθεί υποστήριξη προς τον κ. Σαμαρά από την Πολιτεία. Ο κ. Αβέρωφ φλερτάρει πάλι με τον πρώην Θεό του και για έναν άλλο λόγο: την ανάγκη υπεράσπισης της υστεροφημίας και των πολιτικών επιλογών τους το 1974, που δημιουργεί η εν εξελίξει ευρισκόμενη επίθεση του ΠΑΣΟΚ εναντίον τους, με αφορμή το φάκελο της Κύπρου.

Οι ίδιες πληροφορίες αναφέρουν ότι ο κ. Μιλτιάδης Έβερτ αντιμετωπίζει προβλήματα για τη μελλοντική ηγεσία της συντηρητικής παράταξης, λόγω των αντιθέσεων που έχει προκαλέσει. Αυτό το γνωρίζει ο σημερινός Δήμαρχος Αθηναίων και μεθοδεύει ήδη, την μελλοντική αυτόνομη πολιτική παρουσία του, αν χρειασθεί επικεφαλής ενός νέου κόμματος, με τον τίτλο «Νέα Πνοή».

Όσον αφορά τον κ. Μητσοτάκη, αυτός θα μείνει, κατά πάσα πιθανότητα με τη σφραγίδα της «Νέας Δημοκρατίας», στην οποία θα απομείνουν 30-40 βουλευτές, στην καλύτερη περίπτωση.

Πώς θα υλοποιηθεί το σενάριο παραγκωνισμού του κ. Μητσοτάκη και διάδοχης του κ. Καραμανλή, ύστερα από το «διάλειμμα Παπανδρέου»; Οι ίδιες πληροφορίες αναφέρουν ότι ο κ. Καραμανλής εξετάζει σοβαρά το ενδεχόμενο να ηγηθεί, από μακριά, ενός ενωτικού σχήματος, στηλ «Εθνικού Συναγερμού» για «την σωτηρία της χώρας». Ο χρόνος εξαγγελίας του σχήματος θα γίνει πιθανότατα λίγον καιρό πριν από τις προσεχείς εκλογές, για να αιφνιδιάσει τον κ.

Α. Παπανδρέου. Αυτό βέβαια θα σημαίνει τη διάσπαση, προεκλογικά, της ΝΔ και συνεπώς την εκλογική ήττα της. Οι σεναριογράφοι αυτοί, όμως, εκτιμούν ότι για να φτάσει να γίνει πρωθυπουργός ο κ. Σαμαράς χρειάζονται τουλάχιστον δυο εκλογές. Ζήσε Μάη μου!...

Νέο σκάνδαλο απειλεί το υπουργείο Άμυνας

Το 1986 το Γενικό Επιτελείο Στρατού κατοχύρωσε υπέρ της αμερικανικής εταιρείας E-SYSTEMS την προμήθεια χιλίων, περίπου, σταθμών ασυρμάτου για τα άρματα μάχης. Όπως γράψαμε στο τχ. 350 η E-SYSTEMS πήρε την προμήθεια ύστερα από τρεις στη σειρά μειοδοτικούς διαγωνισμούς —αφού υπέβαλε αιφνιδίως χαμηλότερες τιμές— και παρά το γεγονός ότι οι ίδιοι ασύρματοι είχαν κριθεί άχρηστοι από τον αμερικανικό στρατό.

Στο ίδιο τεύχος σημειώναμε ότι η E-SYSTEMS αντιπροσωπεύεται στην Ελλάδα από την ΑΧΧΟΝ του κ. Θ. Λιακουνάκου, του «Κέρδους» και της «Αγοράς». Ρωτούσαμε, επίσης, το υπουργείο Άμυνας αν αληθεύει η πληροφορία ότι ο υποστράτηγος Καραμπερίδης, που επα-

νέλαβε τους διαγωνισμούς μέχρι η E-SYSTEMS να βγει μειοδότρια, προσλήφθηκε μετά την αποστρατεία του στην ΑΧΧΟΝ.

Το υπουργείο Άμυνας δεν ελαβε, φυσικά, υπόψιν την έγκαιρη καταγγελία μας —ή την έλαβε και έκανε πως δεν κατάλαβε— με αποτέλεσμα να αντιμετωπίζει σήμερα ένα ακόμα σκάνδαλο πρώτου μεγέθους.

Οι ασύρματοι της E-SYSTEMS ήρθαν τελικά στην Ελλάδα και όπως προειδοποιήσαμε είναι «χαλασμένοι», δεν κάνουν για τις ανάγκες του ελληνικού στρατού. Μαλιστα η τεχνική επιτροπή παραλλαβής τους έκρινε ακατάλληλους και ζήτησε να επιστραφούν στην Αμερική για επιδιόρθωση. Με άλλα λόγια, η ΑΧΧΟΝ του κ. Θ. Λιακουνάκου πούλησε στον ελληνικό στρατό ασύρματους που είχαν απορριφθεί από τους Αμερικανούς και έμειναν αδιάθετοι στις αποθήκες της E-SYSTEMS. Μια πολύ ΚΕΡΔΟΦΟΡΟΣ δουλειά...

Οι ευθύνες, όμως, για τους χαλασμένους ασύρματους δεν σταματούν στην ΑΧΧΟΝ και το ΓΕΣ. Ανεβαίνουν πολύ ψηλότερα. Απολύτως έγκυρες πηγές του υπουργείου Εθνικής Άμυνας μας δήλωσαν ότι το σκάνδαλο έφτασε μέχρι την ηγεσία του υπουργείου Εθνικής Άμυνας η οποία, τι νομίζετε ότι έκανε; Αντί-

να στείλει τους ασυρμάτους πίσω στις ΗΠΑ, επενέβη και ζήτησε να παραμείνουν στην Ελλάδα. Προφανώς, σήμερα, που έχει αποκατασταθεί η ειρήνη στις ελληνοτουρκικές σχέσεις, τα ελληνικά τεθωρακισμένα δεν χρειάζονται ασύρματους με μεγάλη εμβέλεια. Η δουλειά μπορεί να γίνει με ένα τηλέφωνο.

Μάθαμε, επίσης, ότι η ηγεσία του υπουργείου Εθνικής Άμυνας προχώρησε στην καινοφανή ενέργεια να διορίσει έναν «πρόεδρο» που «θα προεδρεύει» του προέδρου της τεχνικής επιτροπής που απέρριψε τους ασύρματους.

Κατανοούμε φυσικά τη ζημιά που θα υποστεί η ελληνική οικονομία από την ακύρωση μιας παραγγελίας ύψους έξι εκατομμυρίων δολαρίων —ή 700 εκατομμυρίων δραχμών— της ΑΧΧΟΝ. Δικαιούμεθα, όμως, να ρωτήσουμε για μια ακόμα φορά τον καθ' ύλην αρμόδιο υπουργό κ. Γιώτα αν αληθεύουν όλα αυτά και τι προτίθεται να πράξει για να αποκαταστήσει τις επικοινωνίες του ελληνικού στρατού. Επειδή κάποιες άλλες επικοινωνίες φαίνεται ότι λειτουργούν πολύ καλά.

Με την ευκαιρία ρωτάμε τον υπουργό Εθνικής Άμυνας κ. Γιάννη Χαραλαμπίδου, τι έγινε με την έρευνα που είχε διατάξει για το σύστημα «ΔΙΑΣ», ένα άλλο ελαττωματικό σύστημα που πούλησε η ΑΧΧΟΝ στο υπουργείο του. Ύστερα από καταγγελίες του ΑΝΤΙ (τχ. 349) αλλά και των εφημερίδων, ο κ. Χαραλαμπίδου είχε δηλώσει στη Βουλή ότι για το σκάνδαλο του ΔΙΑ ευθύνεται μια «κλειστή σπείρα αξιόπιστων προσώπων», για την ανακάλυψη του οποίου δήλωσε πως διέταξε ανάκριση.

Από τότε πέρασε ένας και πλέον χρόνος και το πόρισμα της ανάκρισης όπως φαίνεται μαγειρεύεται ακόμα. Θα περιμένουμε για πόσο ακόμα;

Το «ΑΝΤΙ» ακριβύνει

Από αυτό το τεύχος ακριβύνουμε. Το ΑΝΤΙ θα σας κοστίζει τώρα 150 δραχμές. Η νέα τιμή είναι αποτέλεσμα της αύξησης των συντελεστών που καθορίζουν το κόστος του ΑΝΤΙ και κυρίως στο χαρτί —αλλά και στα υπόλοιπα έξοδα παραγωγής. Δυο χρόνια μετά την τελευταία μας αύξηση και ενώ στο διάστημα αυτό όλα τα έντυπα είχαν κάνει διαδοχικές αυξήσεις το περιοδικό υποχρεώνεται να κάμει αύξηση που όσο και αν ποσοστιαία είναι μεγάλη μόλις προσαρμόζει την τιμή πώλησης στο κόστος των συντελεστών έκδοσης και στην ισορροπία κόστους - τιμής που ακολουθεί πάντα το ΑΝΤΙ.

Αποτέλεσμα της νέας τιμής πώλησης είναι και η αύξηση των τόμων του ΑΝΤΙ. Από την 1η Ιουνίου ο κάθε τόμος θα κοστίζει 1.600 δρχ. και η βιβλιοδεσία 650 δρχ. Όσοι αναγνώστες μας θέλουν να επωφεληθούν μπορούν μέχρι τότε να προμηθεύονται τους τόμους στις παλιές τιμές (1.000 και 500 δρχ. αντίστοιχα).

ΤΟ ΝΤΑΒΟΣ ΕΚΤΑΜΙΕΥΕΤΑΙ ΜΕ ΤΟΝ ΑΓΚΟΠΙΑΝ

Ρεπορτάζ: Σωτήρης Σιδέρης

Η τρομοκρατία είναι «εισαγόμενη» αλλά οι πράκτορες της Μοσάντ αφήνονται ελεύθεροι. Η αστυνομία συνιστά «υποβολή μηνύσεως» κατά αγνώστων πρακτόρων. Η κυβέρνηση διοχετεύει ανεπίσημα πληροφορίες ότι «ενδοαρμενικές» συρράξεις κρύβονται πίσω από τη δολοφονία του Αγκοπιάν· αλλά, επίσης ανεπίσημα, δηλώνει ότι είναι ενέργεια «σκληροπυρηνικών» Τούρκων. Και όλα αυτά είναι ψηφίδες από ένα αλλοπρόσαλλο και αποπροσανατολιστικό παιχνίδι γύρω από το Νταβός.

Μόλις ο εκ των ηγετών του Παλαιστινιακού αγώνα **Αμπού Ιγιάντ** άκουσε την τηλεφωνική αναφορά του γραφείου της ΟΑΠ στην Αθήνα, για την απελευθέρωση του πράκτορα της Μοσάντ Φαραρί, δεν πίστευε στ' αυτιά του και σαστισμένος δήλωσε: «*Εύχομαι να μην αληθεύει ότι αφέθηκε ελεύθερος αυτός ο πράκτορας*».

Ούτε οι Αρμένιοι πίστευαν στα μάτια τους όταν διάβαζαν στις εφημερίδες ότι, ο θεωρούμενος ως νεκρός ήρωάς τους από το 1982 Αγκόπ Αγκοπιάν, δολοφονήθηκε και μάλιστα από ...Αρμένιους στις 28 Απριλίου 1988, στην Αθήνα.

Ο έξωθεν δάκτυλος

Τη μεγάλη, όμως, έκπληξη τη δημιούργησε ο κ. Α. Παπανδρέου, με την εσπευσμένη διακοπή της επίσκεψής του στην Μπολώνια και τις δηλώσεις του. Για πρώτη φορά, ύστερα από μια τρομοκρατική ενέργεια στην Ελλάδα, ο κ. Παπανδρέου μίλησε για «πολιτικές δυνάμεις που χρησιμοποιούν τακτικές δολοφονιών και τρομοκρατίας», οι οποίες επιπλέον, «*σχεδόν πάντα έρχονται από το εξωτερικό*».

Λίγο αργότερα, μέσω του κ. Ρουμπάτη, ο κ. Παπανδρέου προσέθετε ότι «ο-

ρισμένοι κύκλοι επέλεξαν αυτή τη στιγμή για να προβούν σε ενέργειες που θα μπορούσαν να έχουν διεθνείς προεκτάσεις».

Ποιοι άραγε, να είναι αυτοί οι «κύκλοι» και ποιες οι «*διεθνείς προεκτάσεις*» που μπορούν να προκαλέσουν οι ενέργειές τους;

Όλα τα δεδομένα και η κοινή λογική οδηγούν στο συμπέρασμα ότι ο κ. Παπανδρέου φοβάται ότι οι «κύκλοι» αυτοί εντοπίζονται στην τουρκική πρωτεύουσα. Ή θέλει να πιστεύουν ότι τους εντοπίζει στην τουρκική πρωτεύουσα. Γι' αυτό και διόγκωσε ένα γεγονός που, κάτω από άλλες συνθήκες, δεν θα είχε κανένα συμφέρον να το διογκώσει.

Στο Παλαιό Φάληρο στόχος ήταν ένας Αρμένιος ηγέτης μιας τρομοκρατικής οργάνωσης φθίνουσας σημασίας και αποτελεσματικότητας μετά την επίθεση στο Ορλύ (1983). Και αν, όπως «διέρρευσε», ο φόνος του είναι αποτέλεσμα «*ενδοαρμενικών διαφορών*» τότε γιατί να προκληθούν «*διεθνείς προεκτάσεις*», τη στιγμή που και η Τουρκία και η Γαλλία έχουν κάθε λόγο να αισθάνονται ικανοποιημένες;

«Υποβάλετε μήνυση»

Αντίθετα στην περίπτωση του **Ισμάτ Σάμπρι** έχουμε και την πολιτική δύναμη που δολοφονεί (το Ισραήλ) και τις «*διεθνείς προεκτάσεις*», την αντίδραση δηλαδή των Παλαιστινίων, που αυτή τη φορά θα την έχει προκαλέσει ο ίδιος ο κ. Παπανδρέου που επέτρεψε να αφεθεί ελεύθερος ο Ισραηλινός πράκτορας **Φαραρί**.

Οι πληροφορίες του ΑΝΤΙ αναφέρουν ότι ο ίδιος ο κ. Παπανδρέου έδωσε την εντολή στον υπουργό Δημόσιας Τάξης Α. Δροσογιάννη να αφεθεί ελεύθερος ο Φαραρί υποχωρώντας κάτω από το βάρος των (αγνώστων ως τώρα) απειλών του Ισραήλ, που ανάγκασαν τους Παπανδρέου - Δροσογιάννη να μείνουν επί ώρες στα τηλέφωνα τους συζητώντας τις συνέπειες των απειλών σε περίπτωση πραγματοποιήσής τους. Επομένως, η ηγεσία του υπουργείου Δημόσιας Τάξης μάλλον γελοιοποιήθηκε όταν ζήτησε από τον Παλαιστίνιο Σάμπρι να καταθέσει μήνυση.

Οι δηλώσεις λοιπόν του κ. Α. Παπανδρέου αυτοαναιρούνται από τον ίδιο, αφού το μοναδικό γεγονός που μπορεί να προκαλέσει αντιδράσεις και άρα «*διεθνείς προεκτάσεις*» είναι η απελευ-

θέρωση του πράκτορα Φαραρί.

Οι αντιφάσεις και η ελαφρότητα των επισήμων αντιδράσεων αποδεικνύονται και από την «*τυφλή*» κίνηση της αστυνομίας να αναζητήσει τους δράστες της δολοφονίας του Αγκοπιάν μεταξύ των Αρμενίων και των προσφύγων του Λαυρίου, ενώ ο πρωθυπουργός δήλωνε ότι «*σχεδόν πάντα έρχονται από το εξωτερικό*».

Ο εξ Ανατολών σύμμαχος

Θα τολμούσε, άραγε, ο «σκληρός» κ. Α. Δροσογιάννης να καλέσει σε ανάκριση ανθρώπους της τουρκικής πρεσβείας στην Αθήνα; Γιατί την απέκλεισαν από τις έρευνες όπου λογικά θα έπρεπε να στραφούν; Μήπως επειδή αυτή η κίνηση θα είχε «*διεθνείς προεκτάσεις*»;

Η αλήθεια πρέπει, να βρίσκεται στο σημείο αυτό, σύμφωνα με εκτιμήσεις καλά πληροφορημένων πηγών. Σύμφωνα με τις πηγές αυτές ο κ. Α. Παπανδρέου φοβήθηκε ότι η δολοφονία του Αγκοπιάν είναι έργο των «σκληρών» της Άγκυρας που θέλησαν με τον τρόπο αυτό να υπογραμμίσουν την αντίθεσή τους στο Νταβός και να «προβοκάρουν» την ελληνοτουρκική προσέγγιση.

Παράλληλα, υποστηρίζουν οι ίδιες πηγές, ο κ. Παπανδρέου εκμεταλλεύεται το γεγονός για να αντιστρέψει προς όφελός του την κατάσταση και να βάλει την ταφόπετρα επάνω από το πτώμα του Νταβός, διαδηλώνοντας ταυτόχρονα ότι «*έκανε ό,τι μπορούσε, αλλά προσέκρουσε στην αδιαλλαξία των σκληροπυρηνικών κύκλων της Τουρκίας*».

Οι ημέρες που έρχονται θα δείξουν, αν τα σενάρια αυτά ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα. Προς στιγμήν το μόνο βέβαιο είναι ότι οι Παλαιστίνιοι έχουν εξοργισθεί με τη συμπεριφορά της ελληνικής κυβέρνησης, που συλλαμβάνει και αφήνει αμέσως ελεύθερο έναν πράκτορα της Μοσάντ, ο οποίος θα μπορούσε —όπως ισχυρίζονται οι Παλαιστίνιοι— να δώσει πολλές πληροφορίες για τη δολοφονία του Τζιχάντ.

Αν η παλαιστινιακή δυσφορία μετατραπεί σε πράξη, δεν αποκλείεται να ακυρωθούν οι υποσχέσεις για «μη δράση» στην Ελλάδα. Αν προσθέσουμε και την αντίδραση του ASALA ότι ο Αγκοπιάν δολοφονήθηκε «*από τις ιμπεριαλιστικές δυνάμεις και το φασίστα σύμμαχό τους, την Τουρκία*», τότε η κυβέρνηση μας μπορεί να ανησυχεί.

ΛΥΠΑΜΑΙ
ΚΥΡΙΕ ΔΗΜΑΡΧΕ...
ΟΜΟΛΟΓΩ ΟΤΙ ΟΤΑΝ
ΕΠΙΣΚΕΦΤΗΚΑ ΕΓΩ ΤΗΝ ΠΟΛΗ
ΔΕΝ ΣΗΜΕΙΩΘΗΚΕ ΤΟ ΠΑΡΑ-
ΜΙΚΡΟ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ....

...ΤΟΥΣ ΕΙΧΑΜΕ
ΔΕΙΡΕΙ ΑΠΟ ΤΗΝ
ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΗ
ΚΥΡΙΕ ΔΗΜΑΡΧΕ.

ΟΧΙ ΣΤΟ
ΝΤΑΒΟΣ

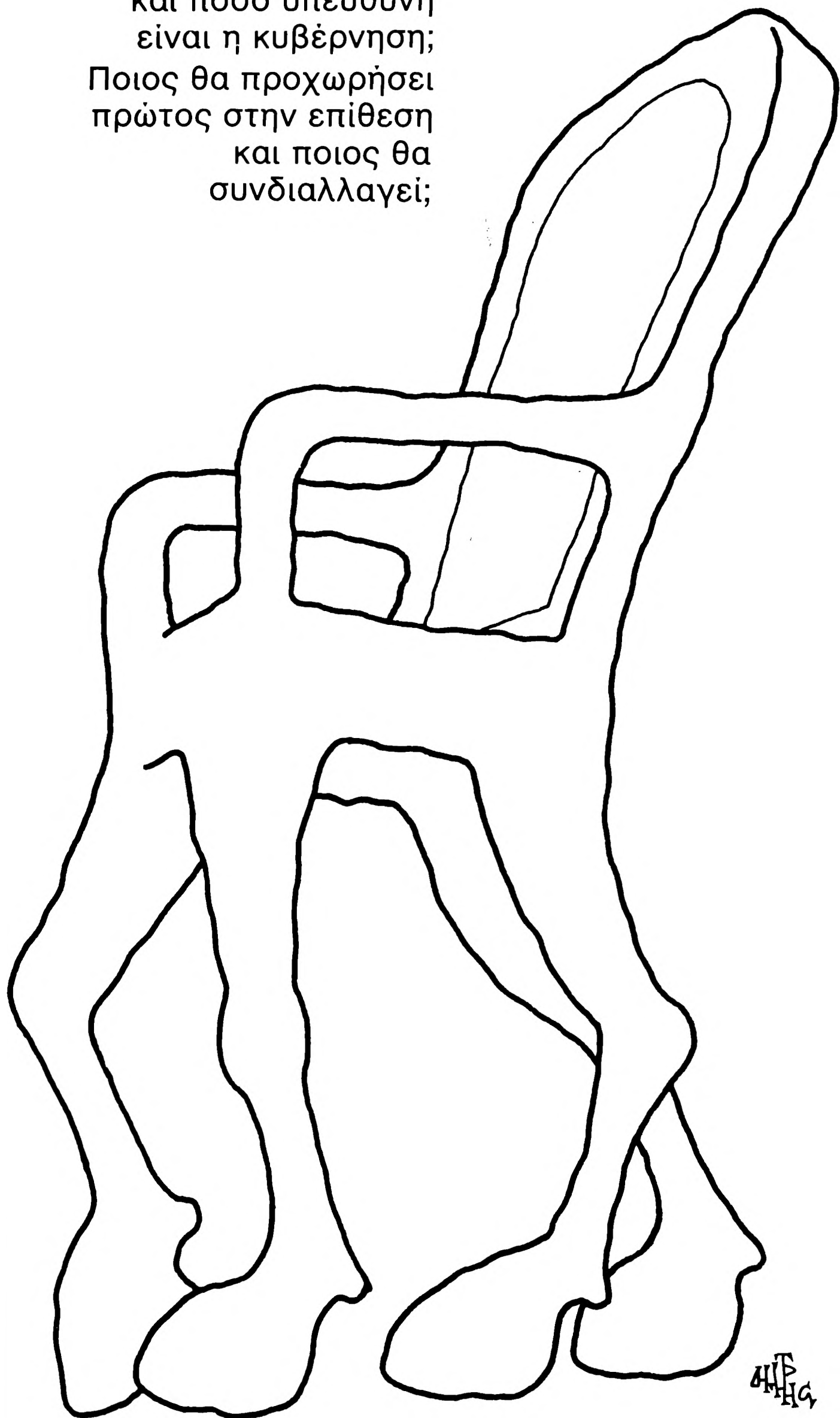
ΟΧΙ ΣΤΟΥΣ ΤΟΥΡΚΟΥ
ΕΣΤΡΑΤΟΚΡΑΤΕΣ
ΚΥΠΡΟ

3.5.88

ΤΟΛΜΕΣ

ΤΟΥ ΤΙΔΝΗΛΩΔΟΥ

Πόσο «ανεύθυνος»
είναι ο Κ. Πρόεδρος
και πόσο υπεύθυνη
είναι η κυβέρνηση;
Ποιος θα προχωρήσει
πρώτος στην επίθεση
και ποιος θα
συνδιαλλαγεί;

ΟΤΑΝ ΤΟ ΛΕΙΤΟΥ

ΑΝΑΛΟΓΙΖΟΜΕΝΟΣ τα κέρδη και τις ζημίες που θα είχε μια κλιμάκωση της σύγκρουσης με τον κ. Σαρτζετάκη μέχρι του «σημείου μη επιστροφής», ο κ. Α. Παπανδρέου επέλεξε ως γραμμή πλεύσης στη φουρτουνιασμένη θάλασσα της Ηρώδου του Αττικού την αναδίπλωση. «Η φθορά του Σαρτζετάκη, είναι και φθορά του ΠΑΣΟΚ» διαμήνυσαν στον πρωθυπουργό οι «σώφρονες» του κινήματός του και μάλλον έχουν δίκιο. Άλλωστε ποιο θα μπορούσε να είναι το τέρμα μιας κλιμάκωσης, δεδομένου ότι κάτι τέτοιο θα έθετε αυτόματα ζήτημα εκλογών, κάτι για το οποίο δεν έχει αποφασίσει ακόμα ο κ. Παπανδρέου;

ΠΑΡΑΜΕΝΕΙ βέβαια ως γεγονός ότι η σύγκρουση Παπανδρέου - Σαρτζετάκη δεν οφείλεται σε κάποιο «γεροντικό πείσμα», ή στην «αλλεργία» που προκαλεί ο ένας στον άλλο οι δύο κορυφάιοι πολιτειακοί παράγοντες. Η πολιτική τακτική, κυριαρχεί: ο κ. Α. Παπανδρέου φαίνεται πως «κάτι ετοιμάζει» και πειραματίζεται.

ΤΟ ΙΔΙΟ σημαντική είναι και η διαπίστωση ότι ο κ. Σαρτζετάκης απέδειξε, πλέον, περίτρανα όχι μόνο ότι μπορεί να προκαλέσει, ανά πάσα στιγμή, το κοινό περί λογικής αίσθημα, αλλά και ότι μπορεί να χρησιμοποιήσει το μηχανισμό που έθεσε το ΠΑΣΟΚ στη διάθεσή του —αλλά και το Σύνταγμα προνοεί— όπως νομίζει. Μπορεί, δηλαδή, να εκδίδει ανακοινώσεις Τύπου, να κάνει όποτε θέλει και όπου θέλει επισκέψεις και να προβαίνει πάλι όποτε θέλει, σε δηλώσεις, αναγκάζοντας την κυβέρνηση να τρέχει για να «τα μαζέψει». Ο κύριος Πρόεδρος μπορεί —εφόσον το επιθυμεί— να δημιουργεί ορισμένο πολιτικό κλίμα. Και αυτό αποτελεί απειλή για τον πρωθυπουργό.

ΑΥΤΗ ακριβώς η χρησιμοποίηση ενός μηχανισμού από τον κ. Σαρτζετάκη, ανάγκασε τον κ. Α. Παπανδρέου να δε-

417
ΗΓ

Η σοβαρότερη κρίση που προκάλεσε ο κ. Χρήστος Σαρτζετάκης στις σχέσεις του με την κυβέρνηση, από τότε που προκρίθηκε για τον προεδρικό θώκο, μεσουρανούσε όταν γράφονταν αυτές οι γραμμές, αλλά το αποτέλεσμα της είχε ήδη προαποφασισθεί. Νικητής της διένεξης θα είναι ο Κύριος Πρόεδρος.

«ΑΝΕΥΘΥΝΟΝ» ΓΕΙ ΩΣ ΑΛΛΟΘΙ

χθεί τις εισηγήσεις των «σωφρόνων» και να υποστεί για ένα ακόμα διάστημα το σημερινό Πρόεδρο. Είναι αυτός που θέλει να επιλέξει το χρόνο και τους όρους αντιπαράθεσης.

ΠΡΕΠΕΙ, εξάλλου, να επισημανθεί ότι στην επιλογή της αναδιπλώσης σημαντικού ρόλο έπαιξε και η στάση του κ. Μητσοτάκη προς τον κ. Σαρτζετάκη. Είναι γνωστό ότι ο αρχηγός της ΝΔ «ανοίγεται» συνεχώς στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, καλλιεργώντας την επιθυμία του τελευταίου να φωτογραφηθεί στο προεδρικό μέγαρο και το 1990. Στο σημείο αυτό είναι χαρακτηριστική η «ουδέτερη» στάση που κράτησε η πλέον φιλομνηστοτακική μερίδα του Τύπου της αντιπολίτευσης στα επεισόδια της Κίνας. «Δεν θέλουμε να μπλεχτούμε στο παιχνίδι του Παπανδρέου» έλεγαν τότε, διευθυντές μερικών από αυτές τις εφημερίδες.

ΩΣΤΟΣΟ, παρά τους «παρά φύσιν» ελιγμούς στους οποίους αναγκάζει τον κ. Μητσοτάκη το πνεύμα της Πολιτείας, λίγοι είναι αυτοί που πιστεύουν ότι ο κ. Σαρτζετάκης θα ποζάρει στα σκαλιά του Προεδρικού Μεγάρου, το 1990. Κι αυτό, βέβαια, άσχετα από το γεγονός ότι οικειοθελώς δεν πρόκειται να υποβάλει ποτέ την παραίτησή του.

ΑΛΛΟΙ, ακόμα λιγότεροι, ευελπιστούν ότι τα πράγματα δεν θα φτάσουν στα άκρα, και ο κ. Σαρτζετάκης θα δεχθεί, ή θα πεισθεί —υπάρχουν όπως λέγεται και κάποια άλλα «επιχειρήματα»— να μη φωτογραφηθεί και το 1990 και η ομαλή πορεία του τόπου θα διασφαλισθεί για μια ακόμα φορά.

Η ΑΙΣΙΟΔΟΞΙΑ τους αυτή στηρίζεται βέβαια μόνον στην... επιφοίτηση του Αγίου Πνεύματος, που το γιορτάζουμε την ερχόμενη Δευτέρα και εφέτος θα μπορούσε να λάμψει και πάνω από την Ηρώδου του Αττικού.

ΟΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟΙ και πλέον απαισιόδοξοι, δεν βλέπουν καμιά ελπίδα. Και ανα-

φέρουν σχετικά ότι τα «γεγονότα της Κίνας» είναι ο νεότερος μόνο κύκλος σε μια σειρά επεισοδίων που προκάλεσε ο κ. Σαρτζετάκης, ενεργώντας με «το δικό του τρόπο», μέσα και έξω από την Ελλάδα:

- Στη Γαλλία, ο κ. Σαρτζετάκης, απαιτούσε τιμές περίπου... αυτοκράτορα και στάθηκε η αφορμή για να κάνει όχι και τόσο φιλικές δηλώσεις για τη χώρα μας ο Γάλλος πρωθυπουργός.

- Στην Ανατολική Γερμανία, υπήρξαν οι ατυχείς δηλώσεις του Πότσδαμ ότι από εκεί ξεκίνησε η... διαίρεση του κόσμου.

- Στην Πορτογαλία ανασυστήθηκε ατμόσφαιρα της εποχής των θαλασσοπόρων με τους 250 έφιππους που συνόδευαν τον κ. Πρόεδρο. Άσε που ανάγκασε τους φύλακες να φορέσουν καλοκαιριάτικα τις επίσημες στολές τους και να ...σκάσουν οι άνθρωποι.

- Στη Βουλγαρία πάλι, κάθε περιοχή ή αναστηλωμένο κτίριο θύμιζαν στον Πρόεδρο την Ελλάδα και η Σόφια άρχισε να φοβάται υποδαύλιση εθνικών διεκδικήσεων. Την μπόρα τότε την εισέπραξε βέβαια ο κ. Καψής, αλλά τι μπορούσε να κάνει;

- Στην Κίνα, μεταξύ των άλλων σοβαρών και κωμικοτραγικών, ο κ. Πρόεδρος θέλησε να δώσει την πρώτη στην ιστορία επίσημη συνέντευξη αρχηγού ελληνικού κράτους, η οποία ως γνωστόν δεν πραγματοποιήθηκε τελικά —κοινή υπαιτιότητα νομίζουμε— με αποτέλεσμα τα διεθνή πρακτορεία να γελοιοποιήσουν διεθνώς τη χώρα μας.

ΟΣΟΝ αφορά την επίμαχη συνέντευξη, οι πληροφορίες από την κυβερνητική πλευρά αναφέρουν ότι αρχικά το υπουργείο Εξωτερικών επεδίωξε να μην συμπεριληφθεί στο πρόγραμμα της επίσκεψης, που σημειωτέον ήταν γνωστό ημέρες πριν από την αναχώρηση. Ο κ. Σαρτζετάκης όμως ήταν ανένδοτος. Έτσι, η κυβέρνηση υποχώρησε για μια α-

κόμα φορά, ελπίζοντας ότι τουλάχιστον θα εδημιουργείτο μια καλή ευκαιρία για να αρχίσει έστω και από την Άπω Ανατολή η αποκατάσταση των σχέσεων δημοσιογράφων - Προέδρου. Ελπίδες φρούδες, όπως αποδείχθηκε.

ΔΕΝ ΘΑ ΑΣΧΟΛΗΘΟΥΜΕ λεπτομερώς με όσα, σοβαρά και κωμικοτραγικά, συνέβησαν στην Κίνα. Ούτε θα επιχειρήσουμε να αναζητήσουμε πού βρίσκεται η ευθύνη —στην κυβέρνηση, ή στην Προεδρία. Για μας είναι σαφές ότι η κύρια ευθύνη βαρύνει την κυβέρνηση.

ΣΥΜΦΩΝΑ με το Σύνταγμα, ο ανώτατος άρχων είναι «ανεύθυνος». Για τις πράξεις του, δηλαδή, ευθύνεται η εκάστοτε κυβέρνηση και ο υπουργός που τις προσυπογράφει. Συνεπώς η κυβέρνηση δεν μπορεί να δικαιολογεί όσα έγιναν στην Κίνα με τον ισχυρισμό ότι «για το πρόγραμμα ευθύνεται η Προεδρία». Δηλαδή, αν ο κ. Σαρτζετάκης αποφάσιζε ξαφνικά να πεταχτεί ως την Ταϊβάν για να καταθέσει στεφάνι στο μνημείο του Τσαγκ-Καϊ-Τσεκ, ποιος θα έφταιγε και ποιος θα «πλήρωνε» τις συνέπειες; Ή αν αποφασίσει να καλέσει τον Βαλντχάιμ τι θα συμβεί;

ΑΥΤΗ που ευθύνεται λοιπόν είναι η κυβέρνηση και αλίμονο αν ένας άνθρωπος, έστω και πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας, μπορεί να ενεργεί χωρίς να δίνει λογαριασμό σε κανέναν και χωρίς να υπάρχει συνεννόηση με την εκάστοτε κυβέρνηση για κρίσιμα θέματα.

ΑΝ Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ επέλεξε ως μέθοδο αντιμετώπισης των καταστάσεων που δημιουργούνται το ψέλισμα κάποιων δικαιολογιών στο αυτί των εκάστοτε φιλοξενούμενων ή φιλοξενούντων είναι δικός της λογαριασμός, αλλά δική της και η ευθύνη. Πρέπει όμως να αντιληφθεί ότι αυτή θα είναι και η υπόλογη στην περίπτωση που η κατάσταση φτάσει στο ανεξέλεγκτο.

ΓΙΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ παραμένει απορίας άξιον τι απάντησε ο πρωθυπουργός κ. Α. Παπανδρέου στον κ. Σαρτζετάκη, όταν ο τελευταίος «εξέφρασε παράπονα» —κατ' άλλους «ζήτησε κεφαλές επί πίνακι»— για ορισμένα κυβερνητικά στελέχη που δεν τον «κάλυψαν» (αναφέρονται τα ονόματα των κ. Καψή, Κακλαμάνη, Ρουμπάτη). Το ίδιο απορίας άξιον παραμένει ο τρόπος με τον οποίο θα αντιμετωπίσει ο κ. πρωθυπουργός το θέμα αυτό, όπως και την άλλη απαίτηση του προέδρου για την παραμονή κάποιων σημερινών υπουργών (όπως π.χ. ο κ. Τρίτσης) και στην προσεχή κυβέρνηση. Ίσως ο ανασχηματισμός, που κατά πως φαίνεται δεν αργεί, μας λύσει τις απορίες αυτές.

ΚΑΤΑ ΤΑ ΑΛΛΑ οφείλουμε να εκφράσουμε τη συμπόνοιά μας για τις «αγωνίες» που περνάει ο κ. πρωθυπουργός κάθε φορά που καλείται να επισκεφθεί το προεδρικό μέγαρο.

Β.Ζ. - Γ.Σ.

Αθήνα, 16 Απριλίου, 18 μ.μ. Ο Πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας **Κύριος Χρήστος Σαρτζετάκης** επιβιβάζεται στο αυτοκρατορικό «Μπόινγκ» 707 της Ολυμπιακής. Τον συνοδεύουν η σύζυγός του, δυο ανιψιοί, ο πεθερός, τρεις υπουργοί, δώδεκα (12) αστυνομικοί, ο κ. Λεωνίδας Παπακαρυάς και πλήθος δημοσιογράφων.

Πριν απογειωθεί το αεροσκάφος, δημιουργείται ένα μικρό πρόβλημα, επειδή μερικοί δημοσιογράφοι, θέλοντας να βρουν την *υπεύθυνη δημοσίων σχέσεων της Προεδρίας*, έπεσαν επάνω στην —και— κομμώτρια της κ. Έφης Σαρτζετάκη. Άλλοι δημοσιογράφοι αναζητούσαν την *υπεύθυνη επί του Τύπου της Προεδρίας*, αλλά έπεφταν συνεχώς επάνω στον Κύριο Πρόεδρο.

Τελικά, το αυτοκρατορικό «Μπόινγκ» απογειώνεται με προορισμό τα **μεταξωτά**, τα **μαργαριτάρια** και τα **βίντεο** της Άπω Ανατολής. Όλοι οι δημοσιογράφοι χαμογελούν. Κανείς τους δεν ήξερε τι τους περίμενε.

Ντουμπάι, 16 Απριλίου. Ύστερα από πέντε ώρες πτήσης το αυτοκρατορικό αεροσκάφος προσγειώνεται στο πλούσιο εμιράτο του Ντουμπάι για ανεφοδιασμό. Ο κ. Πρόεδρος οδηγείται άμέσως στην αίθουσα των VIPS, .

Αργότερα, ο διάδοχος του εμιράτου τον ξεναγεί στις αίθουσες του DUTY FREE του αεροδρομίου, του οποίου οι υπάλληλοι θα θυμούνται για πολύ τη μοναδική στην ιστορία του, επίσκεψη αρχηγού κράτους. Ο κ. Σαρτζετάκης, ακολουθούμενος από έναν απελπισμένο, ήδη, για όσα του συμβαίνουν κ. **Καψή**, εξετάζει με τη γνωστή του σχολαστικότητα τα επιτεύγματα της ιαπωνικής τεχνολογίας στα *ηλεκτρονικά* και της σκωτσέζικης σε *ουίски*, μένοντας έκπληκτος από τις χαμηλότερες τιμές.

Ο κ. **Παπακαρυάς**, εκτελώντας, προφανώς, υψηλές εντολές, συζητά με τον διευθυντή του DUTY FREE. Η πληροφορία που διαδίδεται άμέσως ότι σχεδιάζει την ίδρυση καταστήματος αφορολόγητων ειδών στο παλάτι της οδού Ηρώδου του Αττικού ελέγχεται ως ανακριβής.

Κανείς μας πάντως δεν ψωνίζει τίποτα. Κορόιδα είμαστε; Γράφουμε μόνο τις τιμές για να τις συγκρίνουμε με εκεί-

νες του Χονγκ Κονγκ, επειδή θα ξανασταματήσουμε στο Ντουμπάι επιστρέφοντας.

Χονγκ Κονγκ, 17 Απριλίου. Το αυτοκρατορικό αεροσκάφος προσγειώνεται στην πόλη που ίδρυσαν τον περασμένο αιώνα οι Βρετανοί λαθρέμποροι **οπίου** και ενσαρκώνει σήμερα το μέλλον και τα όνειρα των απανταχού της γης Κινέζων.

Ο κ. Σαρτζετάκης επιβιβάζεται άμέσως σε μια Ρολς-Ρόυς, «Σίλβερ Σάντουου», και αναχωρεί για το ξενοδοχείο του. Από εκείνη τη στιγμή οι δημοσιογράφοι τον έχασαν και παρά τις επισταμένες έρευνές τους στα καταστήματα της μεγαλούπολης, δεν μπόρεσαν να τον ξανασυναντήσουν παρά μόνο τη στιγμή της αναχώρησης.

Μάθαμε, όμως, ότι, μεταξύ άλλων ο Κύριος Πρόεδρος αγόρασε και μια **βαλίτσα από δέρμα κροκοδείλου** για τις πολλές μετακινήσεις του, αφού βεβαίως εξέτασε προηγουμένως και με κάθε λεπτομέρεια το μηχανισμό λειτουργίας της. «*Δικαστής είναι ο πρόεδρος σας*» ακούστηκε να σχολιάζει με τα σπασμένα του αγγλικά —«*γιουρ πρέζιντεντ ιζ ε τζαντζ*»— ο Κινέζος πωλητής, ο οποίος απολύθηκε ευθύς άμέσως, επειδή η διεύθυνση θεώρησε μεγάλη προσβολή προς τον Κύριο Πελάτη, την αυθάδειά του.

Αεροδρόμιο του Χονγκ Κονγκ, 19 Απριλίου. Φεύγουμε από την πόλη των ηλεκτρονικών και των πολυτίμων λίθων χωρίς να διευκρινισθεί γιατί ο κ. Σαρτζετάκης θέλησε να παραμείνουμε εκεί 36 ολόκληρες ώρες.

Τη στιγμή της επιβίβασης στο αεροπλάνο, σημειώνεται το πρώτο επεισόδιο στις μέχρι τότε ανύπαρκτες σχέσεις Προέδρου - δημοσιογράφων. Κάποιοι αδιάκριτοι συνάδελφοι που έκοβαν βόλτες έξω από το Μπόινγκ της ΟΑ περιμένοντας τον Πρόεδρο, άρχισαν να τραβούν φωτογραφίες. Δεν θα μάθουμε ποτέ τι περιείχαν τα επίμαχα φιλμ, επειδή «πήραν φως», άσε που θα καιγόντουσαν στην προσεχή πυρκαγιά του ANTI.

Ο κ. Πρόεδρος, ειδοποιημένος από τους φύλακές του, ενοχλήθηκε αφάνταστα και αποφάσισε να μην καταδεχτεί να απαντήσει μια - μια στις ερωτήσεις των δημοσιογράφων, αλλά σε όλες μαζί. Άρχισε έτσι μια νέα και δραματική φάση στην πολυκύμαντη ζωή του Προέ-

δρου μας. Οι αδίστακτοι δημοσιογράφοι, ενισχυμένοι από τα φασιστικά στοιχεία της συνοδείας του, τον περίμεναν ήδη σε μια γωνία του Πεκίνου.

Οι απεσταλμένοι του ANTI —που είχαν γίνει στο μεταξύ δυο— οργανώνουν μέσα στο αεροπλάνο μια παρτίδα «πόκας», γιατί, ψάχνοντας τον πρόεδρο στα καταστήματα ηλεκτρονικών του Χονγκ Κονγκ, σπατάλησαν όλα τα χρήματά τους.

Πεκίνο, 19 Απριλίου ώρα τοπική 13.00. Φτάνουμε στο αεροδρόμιο του Μπε-τζιν, που θα πει στα κινέζικα «*βόρεια πρωτεύουσα*», αλλά οι ευρωπαίοι το άκουσαν «*Πέκιν*». Όπως και το *Νατζιν* που θα πει «*νότια πρωτεύουσα*» το άκουσαν *Νανγκίν*. (Το «*τσε*» που θα πει τσάι εμείς το ακούσαμε «*τσάι*» ενώ οι Ευρωπαίοι που πήγαν πρώτα στη Νότια Κίνα το άκουσαν «*τε*», εξού και «*τέιον*». Χαμός!).

Ο κ. Πρόεδρος και η συνοδεία του επιβιβάζονται σε λιμουζίνες, ένας σε κάθε αυτοκίνητο, για να χωράνε και οι βαλίτσες, ενώ οι ταλαίπωροι λειτουργοί του Τύπου αναγκάζονται να στριμωχτούν σε δυο λεωφορεία, μαζί με τα μπαγκάζια τους που αυξάνουν σε κάθε σταθμό ανεφοδιασμού. Είναι, ήδη, σαφές ότι είμαστε ανεπιθύμητοι για τους Κινέζους, επειδή *δυσανεστήσαμε* με τις φωτογραφίες τον τελευταίο Έλληνα αυτοκράτορα. Οι τελευταίοι αυτοκράτορες είναι πολύ της μόδας αυτή την εποχή στο Πεκίνο.

Πεκίνο (και πάλι) 17.45. Η μεγάλη τελετή υποδοχής στη μεγάλη πλατεία της Επουράνιας Γαλήνης, μπροστά στο μεγάλο πορτραίτο του **Μάο Τσε Τουνγκ** που κάθε πέρσι, ήταν μεγαλύτερο και πιο κόκκινο.

Ίδια πόλη, τοπική ώρα 19.00. Ο Κύριος Σαρτζετάκης εκφωνεί την αντιφώνησή του στο μεγάλο δείπνο που δόθηκε προς τιμήν του. Η Μεγάλη Βρετανία ετοιμάζεται να προβεί σε διάβημα προς την Αθήνα επειδή ο κ. Σαρτζετάκης μίλησε περί «*ιμπεριαλιστικής εισβολής στην Κίνα τον περασμένο αιώνα*». Ο κ. Καψής αναθυμάται τα «*ελληνικά σπιτία*» που είδε ο κ. Σαρτζετάκης στη βουλγαρική Φιλιππούπολη και το μπουλντόκ που έμοιαζε με τον «*Ουϊνστον Τσώρτσιλ*» στην Ανατολική Γερμανία. Βέβαια ο κ. Καψής δεν ανησυχεί και τόσο από αυτά που ακούει από τον κ.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΣΤΟ ΔΡΟΜΟ ΤΟΥ ΜΕΤΑ

Όπου ένα περίεργο караβάνι αποτελούμενο από τον Κύριο Πρόεδρο, τη σύζυγό του, λοιπούς συγγενείς, ακόλουθους, αστυνομικούς, υπουργούς και δημοσιογράφους, περιπλανάται από Duty Free σε Duty Free της Ανατολής, προκειμένου να συναποκομίσει «σμύρνα και λιβάνι» -«ταφτάδες και βίντεο».

Ενδιάμεσος σταθμός προς Χονγκ - Κονγκ και Ντουμπάι το περίεργο Πεκίνο με το όχι και ευκαταφρόνητο «Σπίτι της Φιλίας»...

Ο κ. Σαρτζετάκης εξετάζει με τη γνωστή του σχολαστικότητα την ποιότητα των υφασμάτων στο εργοστάσιο μεταξωτών Νο 1 της Σαγκάης. Μπροστά στο φακό ο κ. Παπακαρύας, βαριεστημένος από την ορθοστασία.

Σαρτζετάκη, αλλά γι' αυτά που θα ακούσει από τον κ. Παπανδρέου.

Η κινέζικη τηλεόραση τίμησε την άφιξη του Έλληνα προέδρου, μεταδίδοντας την εικόνα του επί διόμισι ολόκληρα δευτερόλεπτα.

Πεκίνο, 20 Απριλίου. Επισκεπτόμαστε στα γρήγορα το μνημείο των Ηρώων του Λαού, πολύ μεγάλο κι αυτό, και την Απαγορευμένη Πόλη και βιαζόμαστε να φτάσουμε στο σημαντικότερο γεγονός της ημέρας. Την επίσκεψη της κυρίας Σαρτζετάκη στο «**κατάστημα της φιλίας**» όπως ονομάζουν οι εφευρετικοί Κινέζοι τον τόπο όπου παίρνουν και την τελευταία μονάδα συναλλάγματος από τους τουρίστες, επισήμους και μη.

Μέσα στο λεωφορείο, βρίσκουμε καιρό να διαβάσουμε την επίσημη «*Λαϊκή Ημερήσια*» όπου για μια ακόμα φορά διαπιστώνουμε την ευγένεια των Κινέζων δημοσιογράφων. Αναφερόμενη στη συνάντηση του Νταβός και τις ελληνοτουρκικές σχέσεις, η εφημερίδα έκανε λόγο και για μια «*συνάντηση που έλαβε χώρα στο Νταβός μεταξύ των υπουργών Εξωτερικών της Ελλάδας και της Τουρκίας*». Τι σου είναι τέλος πάντως αυτή η κινέζικη αβροφροσύνη. Κάνει τους νομάρχες, υπουργούς Εξωτερικών.

Το απόγευμα επισκεπτόμαστε το Ναό του Ουρανού όπου υπάρχει, σύμφωνα με την κινέζικη παράδοση, το «*Κέντρο του Κόσμου*» μπροστά στο οποίο ο κ. Πρόεδρος στάθηκε να διαλογισθεί για πολύν ώρα.

Στις 14.00 ο υπουργός Εθνικής Οικονομίας **Π. Ρουμελιώτης** συναντήθηκε με τον Κινέζο ομόλογό του και αργότερα μας δήλωσε ότι κατά τη συνάντηση διαπιστώθηκε η προνομιακή θέση που έχουν οι ελληνικές επιχειρήσεις εν όψει της κινέζικης μεταρρύθμισης. Ή δεν θα ακούσαμε καλά, ή ο μεταφραστής δεν μετέφρασε στα κινέζικα.

Στις 17.45 λαμβάνει χώρα η περίφημη συνέντευξη χωρίς ερωτήσεις, για την οποία θα διαβάσετε σε άλλες σοβαρότερες σελίδες του περιοδικού. Το γεγονός ότι στη μεταφρασμένη ομιλία του Κινέζου προέδρου Γιανγκ Σανγκούν δεν υπάρχει ούτε μια αναφορά στην Κύπρο, αποδίδεται σε ηθελημένη παράλειψη του μεταφραστή που είναι πράκτορας της τουρκικής ΜΙΤ!

Πέμπτη 21 Απριλίου. Το πρωί επισκεπτόμαστε το ζινικό ιεíchος, αλλά μόλις που το διακρίναμε πίσω από τους μικροπωλητές που έσπευσαν να μας πουλήσουν κιμονό και βεντάλιες. Πίνουμε κα-

ΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΤΑΦΤΑΔΩΝ

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΣΤΟ ΔΡΟΜΟ ΤΟΥ ΜΕΤΑΞΙΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΤΑΦΤΑΔΩΝ

φέ από ρεβύθι υψηλής τεχνολογίας.

Το απόγευμα φεύγουμε για το Σιάν με διαφορετικά αεροπλάνα, σε άλλο ο κ. Πρόεδρος, η συνοδεία του και οι Κινέζοι δημοσιογράφοι, σε άλλο οι Έλληνες δημοσιογράφοι. Όσα διαβάσατε για το επεισόδιο αυτό είναι παραμύθια. Η αλήθεια είναι ότι τα μπαγκάζια ολωνών μας δεν χωρούσαν σε ένα μόνον αεροπλάνο.

Στις 18.00 η αυτοκρατορική πομπή εισέρχεται στη παλιά αυτοκρατορική πόλη του Σιάν και το πρώτο που βλέπουμε είναι ένα πολυστελέστατο ξενοδοχείο στο οποίο κυματίζουν μαζί η κινέζικη και η αμερικανική σημαία.

Στο Σιάν πριν από δέκα χρόνια οι μικροέμποροι ήταν 3000, σήμερα έχουν ξεπεράσει τις 250.000. Η μαοϊκή ιδεολογία κατέρρευσε πλήρως. «*Κάναμε ένα λάθος και τώρα το διορθώνουμε*» μας λένε. Εμείς, πάντως, επιμένουμε να τα θεωρούμε όλα αυτά μια ακόμα ιδεολογική παρέκκλιση και να αντιμετωπίζουμε ειρωνικά τους Κινέζους κομμουνιστές που υποχώρησαν με τις πρώτες δυσκολίες. Αυτοί μας κοιτάζουν περίεργα και απορούν και οι ίδιοι με την απήχηση που είχε στο εξωτερικό της χώρας τους η θεωρία του Μάο.

Το απόγευμα σημειώνεται το τρίτο επεισόδιο στις ήδη τεταμένες σχέσεις προέδρου - δημοσιογράφων. Οι Κινέζοι δίνουν δεξίωση προς τιμήν του κ. Σαρτζετάκη και των αντρών της ασφαλείας του, ενώ τους Έλληνες δημοσιογράφους τους πετούν σε μια μικρή αίθουσα μαζί με επίλεκτα στελέχη από τις γύρω ΚΟΒ και κολλητίβες.

Μέσα στο γενικότερο χαμό, οι κκ. Καψής και Ρουμελιώτης αποφασίζουν ότι είναι καιρός να δούνε τους δημοσιογράφους και να τους κάνουν μια σύντομη ενημέρωση. Το «οφ δη ρέκορντ» και ο Νόμος περί Τύπου δεν μας επιτρέπουν να αποκαλύψουμε το περιεχόμενο της συνέντευξης.

Ο απεσταλμένος του ΑΝΤΙ μελετά τον τρόπο με τον οποίο θα ζητήσει αύξηση πριν από το επόμενο ταξίδι του κ. Προέδρου, γιατί αισθάνεται μειονεκτικά. Αγόρασε μόνο δυο βίντεο, μια τηλεόραση, 15 κομμάτια μεταξωτό και μια ξυλόγλυπτη κασέλα.

Παρασκευή 22 Απριλίου. Το πρωί επισκεπτόμαστε τον πήλινο στρατό του αυτοκράτορα Τσιν Σι Χουά. Πρόκειται για 6.000 στρατιώτες από τερακότα, που θάφτηκαν μαζί με τον αυτοκράτορα, σύμφωνα με την τελευταία επιθυμία του. Οι Έλληνες αστυνομικοί της ασφαλείας του κ. Σαρτζετάκη φαίνονται ανήσυχοι και σε κάποια στιγμή τους βλέπουμε να συσκέπτονται μεταξύ τους.

Ψάχνονται και μετριούνται. Ο κ. Παπακαρυάς τους διαβεβαιώνει αμέσως ότι δεν υπάρχει τερακότα στην Ελλάδα, ούτε σχετική δηλωμένη επιθυμία του κ. Προέδρου.

Το απόγευμα φεύγουμε για τη Σαγκάη. Οι δημοσιογράφοι αγανακτούν για μια ακόμα φορά, επειδή ο κ. Πρόεδρος ταξιδεύει με «Μπόινγκ» 737 και αυτοί με ένα μικρό «κομιούτερ» ο πιλότος του οποίου δυσκολεύτηκε πολύ να το απογειώσει, λόγω υπερβολικού βάρους.

Την τελευταία στιγμή μας σταματά η κινέζικη αστυνομία και ψάχνει τις αποσκευές μας, επειδή κάποιοι «κάρφωσαν» ότι δήθεν αγοράσαμε και πήλινους στρατιώτες, μαζί με τα άλογά τους. Τελικά φεύγουμε και η τοπική Ένωση εμπόρων μας αποχαιρετά στον διάδρομο απογείωσης με δάκρυα στα μάτια.

Ύστερα από τέσσερις ώρες φτάνουμε στη Σαγκάη και αφού αφήνουμε τις βαλίτσες στο ξενοδοχείο βγαίνουμε για μια μικρή αναγνωριστική βόλτα στα μαγαζιά. Εκεί πέφτουμε επάνω στον κ. Παπακαρυά και στη σύζυγό του Μαίρη που, μπροστά σε μια βιτρίνα, μας ομολογούν ότι η κυβέρνηση κατάρτισε το πρόγραμμα της επίσκεψης — και συνεπώς ευθύνεται για όλα. Το μπαλάκι πέρασε πλέον στην κυβερνητική πλευρά.

Πέφτει «σύρμα»: οι δημοσιογράφοι θυμούνται το επάγγελμά τους βγαίνουν βιαστικά από τα μαγαζιά, με τους Κινέζους πωλητές να τους κυνηγούν από πίσω. Μερικοί ψάχνουν για τον κ. Καψή που κάνει —συγγνώμη, τρώει— πάπια Πεκίνου στο μπαρ του ξενοδοχείου. Τελικά τον ανακαλύπτουν και μας διαβεβαιώνει ότι το πρόγραμμα το κατάρτισε η Προεδρία της Δημοκρατίας. Κι εμείς που νομίζαμε ότι όπως λέει το σύνταγμα, ο Ανώτατος Άρχων είναι ανεύθυνος.

Τη νύχτα δεν κοιμηθήκαμε καθόλου, επειδή οι φωνές που έβαλε ο κ. Πρόεδρος στον κ. Παπακαρυά ακούγονται μέχρι τον Κίτρινο Ποταμό. Όλοι, πάντως, μείναμε έκπληκτοι από την τελειότητα των επικοινωνιών της Σαγκάης. Στο Πεκίνο και το Σιάν η επικοινωνία με την Αθήνα ήταν αδύνατη, αλλά στη Σαγκάη περνά η γραμμή σε λίγα δευτερόλεπτα. Η πληροφορία ότι μετά τη δήλωση Παπακαρυά άλλαξαν οι οδηγίες που είχαν δώσει η ελληνική και η κινέζικη κυβέρνηση στον αντίστοιχο ΟΤΕ ελέγχεται κι αυτή ως ανακριβής.

Σάββατο 23 Απριλίου. Δεύτερη ημέρα στη Σαγκάη και τα μαγαζιά αναστέναξαν. «Οι Έλληνες είναι οι καλύτεροι πελάτες» παραδέχονται οι Κινέζοι. Το τι, έγινε την ημέρα αυτή μπορείτε να το

δείτε στις αποκλειστικές φωτογραφίες του ΑΝΤΙ. Όπως λένε οι Κινέζοι, μια φωτογραφία αξίζει όσο χίλιες λέξεις.

Κυριακή 24 Απριλίου

Τελικά, παρά τις διαμαρτυρίες των δημοσιογράφων ο κ. Πρόεδρος, η κ. Έφη, τα δυο ανίψια τους, τα πεθερικά του και οι —τρεις συν εννέα ίσον δώδεκα— σωματοφύλακές του επιβιβάζονται στο ίδιο αεροσκάφος με τους δημοσιογράφους. Οι προσπάθειες των Κινέζων, να κρατήσουν τον κ. Πρόεδρο όμηρο στη Σαγκάη είχαν αποτύχει, ύστερα από δραστική επέμβαση του κ. Τρίτση που δέχτηκε να αποκαλύψει στους οπαδούς του Τενγκ τα μυστικά της ελληνικής τεχνικής παιδείας.

Ο κ. Ρουμελιώτης αρνήθηκε στην αρχή να συμβιβαστεί αλλά κατόπιν εντόνων πιέσεων της —ως γνωστόν πανέμορφης— ακόμα και με κινέζικα στάνταρτς— συζύγου του δέχθηκε να στείλει μερικές ελληνικές επιχειρήσεις στην Κίνα.

Την τελευταία στιγμή δημιουργήθηκε ακόμα ένα επεισόδιο —συνέχεια ενός ανάλογου στο «κατάστημα της φιλίας» του Πεκίνου. Επειδή άνοιξε μια βαλίτσα —αυτοί οι Κινέζοι κούληδες είναι ανε-

πρόκοποι από τον καιρό της Περγαμύνης — και η κυρία Σύζυγος είδε μερικούς ταφτάδες ίδιους με τους δικούς της.

Ύστερα από απεγνωσμένες προσπάθειες του ήρωα πιλότου της ΟΑ το βαρυφορτωμένο «Μπόινγκ» σηκώνεται στον αέρα και παίρνει το δρόμο για τους ταφτάδες και τις μασέρ της Ταϊλάνδης.

Μπανγκόκ 24, 25 Απριλίου

Επισκεπτόμαστε βιαστικά μαζί με τον

αυτή τη στιγμή...

το Χρυσό Παλάτι και το ναό του κοιμώμενου Βούδα. Εκείνος κάνει χρήση των άπαιστων γαλλικών του και εξηγεί στην Ταϋλανδέζα μεταφράστριά τις λεπτομέρειες των μνημείων.

Ύστερα από λίγο αποπλανάται ένας Έλληνας δημοσιογράφος που προσπάθησε να αρπάξει για ενθύμιο τα παπούτσια του κ. Προέδρου, την ώρα που ο τελευταίος διαλογιζόταν ξυπόλητος μπροστά στο Βούδα.

Ο Ταϋλανδέζος βασιλιάς σπεύδει να συναντήσει τον κ. Πρόεδρο και του ζητά συμβουλές για το πώς θα διαφυλάξει το βουδισμό και τα αρχαία ταϋλανδέζικα. «Πρώτα - πρώτα χρειάζεστε έναν

αυτή τη στιγμή...

αυτή τη στιγμή...

του λέει εκείνος. «Ύστερα θέλετε έναν

αυτή τη στιγμή...»

Το βραδυνό πρόγραμμα για τους δημοσιογράφους είναι αφιερωμένο σε οίκο μασάζ, αλλά κανείς δεν δέχεται να πάει. Φοβόμαστε όλοι ότι είναι παγίδα

Ο κ. Τρίτσης παρακολουθεί το πανάρχαιο κινέζικο παιχνίδι UFO.

για να μας εγκαταλείψουν στη Μπανγκόκ.

Τη νύχτα οι θυρωροί βλέπουν κάτι σκιές να βγαίνουν από την πίσω πόρτα και τις πιάνουν, επειδή νομίζουν ότι φεύγουν, χωρίς να πληρώσουν το λογαριασμό.

Εγώ δεν μπορώ να κοιμηθώ γιατί νομίζω ότι ακούω βρυχυθμούς τίγρεων του Σιάμ.

νο του ΑΝΤΙ δίνουν παγωτό— κανείς μας δεν χαμογελά. Έχουμε όλοι μετανοιώσει. Τι μας έφταιγε άραγε αυτός ο Κ. Άγιος άνθρωπος και τον ταλαιπωρήσαμε, μεταδίδοντας ψεύδη;

Ποιος να φταίει άραγε; Οι υποψίες όλων συγκεντρώνονται σιγά - σιγά στον κ. Τρίτση, το μοναδικό ανάμεσά μας που ταξιδεύει χωρίς την άδεια του προέδρου του ή του εκδότη του.

个希腊皇帝在北京

閣下 总统

Συνθήματα που αντιγράψαμε από τους τοίχους του Πεκίνου και σημαίνουν:

Ένας Έλληνας Αυτοκράτορας στην Κίνα - Εξοχότατος Πρόεδρος

Η περιήγηση τελειώνει στις 5 το απόγευμα και από τότε χάνουμε τον κ. Πρόεδρο. Τον ξαναβρήκαμε την άλλη μέρα μέσα στο αεροπλάνο, έτοιμος για την θριαμβευτική επιστροφή. Η απογείωση καθυστερεί μια ώρα γιατί κύποιος θέλει να πάρει στην Ελλάδα μια γάτα του Σιάμ, χωρίς να την έχει εμβολιάσει.

Τελικά το αεροπλάνο απογειώνεται με την τρίτη προσπάθεια, αφού προηγουμένως το ελαφρώσαμε κατά ένα βίντεο ανά επιβάτη και από μια κινέζικη σαρκοφάγο.

Δευτέρα 25 Απριλίου.

Επιστρέφουμε. Παρόλες τις προσπάθειες του ευγενικού πληρώματος της Ολυμπιακής —μέχρι και στον απεσταλμέ-

Ίδια ημέρα 4 το απόγευμα

Επιχειρούμε να προσγειωθούμε στο Ντουμπάι, αλλά ο διάδρομος έχει πλημμυρίσει από μικροπωλητές. Ποιος να ασχοληθεί μαζί τους! Προσπαθούμε να παρηγορηθούμε στο DUTY FREE. Αγοράζω μια SONY, αλλά χωρίς το τηλεκοντρόλ. Πρόλαβε και το πήρε άλλος.

Ξαναμπαίνουμε στο αεροσκάφος. Ο πιλότος φουλάρει, ρολάρει στο διάδρομο, προσπαθεί να το σηκώσει... Τίποτα. Ξαναδοκιμάζει ...πάλι τίποτα. Ξαφνικά βγαίνουν καπνοί από τον αριστερό κινητήρα. Πανικός. «Τα βίντεό μας» φωνάζουμε. «Η γάτα μου», άλλος.

Ξανακατεβαίνουμε και τρέχουμε, στο DUTY FREE για να προλάβουμε ό,τι έχει απομείνει.

Εκείνη τη στιγμή έγινε το θαύμα: Έβρεξε στην έρημο! Μετά τη βροχή οργανώνεται συλλαλητήριο των Ντουμπαιγιανών που θέλουν τον κ. Πρόεδρο Εμίρη στη θέση του Εμίρη. Εμείς αγωνιζόμαστε σκληρά —μας συνδράμουν και οι έμποροι που θέλουν να πάμε στην Ελλάδα και να επιστρέψουμε με φρέσκο συνάλλαγμα— και τελικά αποσπάμε τον κ. Πρόεδρο από τα χέρια τους.

Στο δρόμο της επιστροφής μια συνάδελφος ασθενεί, ύστερα από τις μάχες που έδωσε όλες αυτές τις μέρες. Και τότε. Εκείνος αποφασίζει για πρώτη φορά να μας πλησιάσει. Άφησε την κουβέρτα που σκέπαζε τους ώμους του στο κάθισμα, πέρασε ανάμεσα από τους κκ. Καψή και Ρουμελιώτη, χωρίς να καταδέχεται να τους κοιτάξει, χαμογέλασε μόνο στον κ. Τρίτση, και ήρθε στο χώρο των αποσκευών, όπου βρισκόμασταν στιβαγμένοι. Στάθηκε επάνω από την ασθενή, της χαϊδεψε στοργικά τα μαλλιά και είπε: «Μην ανησυχείς παιδί μου, είναι ο νόστος για την Πατρίδα που σε αρρώστησε»!

* Ιδεόγραμμα που δεν γνωρίζουμε τη σημασία του.

** Άλλο ιδεόγραμμα που σημαίνει, καθ' ύπερβαση, «κ. Πρόεδρος της Δημοκρατίας».

*** Ταϋλανδέζικη γραφή που τη μεταφράσαμε με δυσκολία και σημαίνει «κ. Μένιος».

**** «Αντώνης».

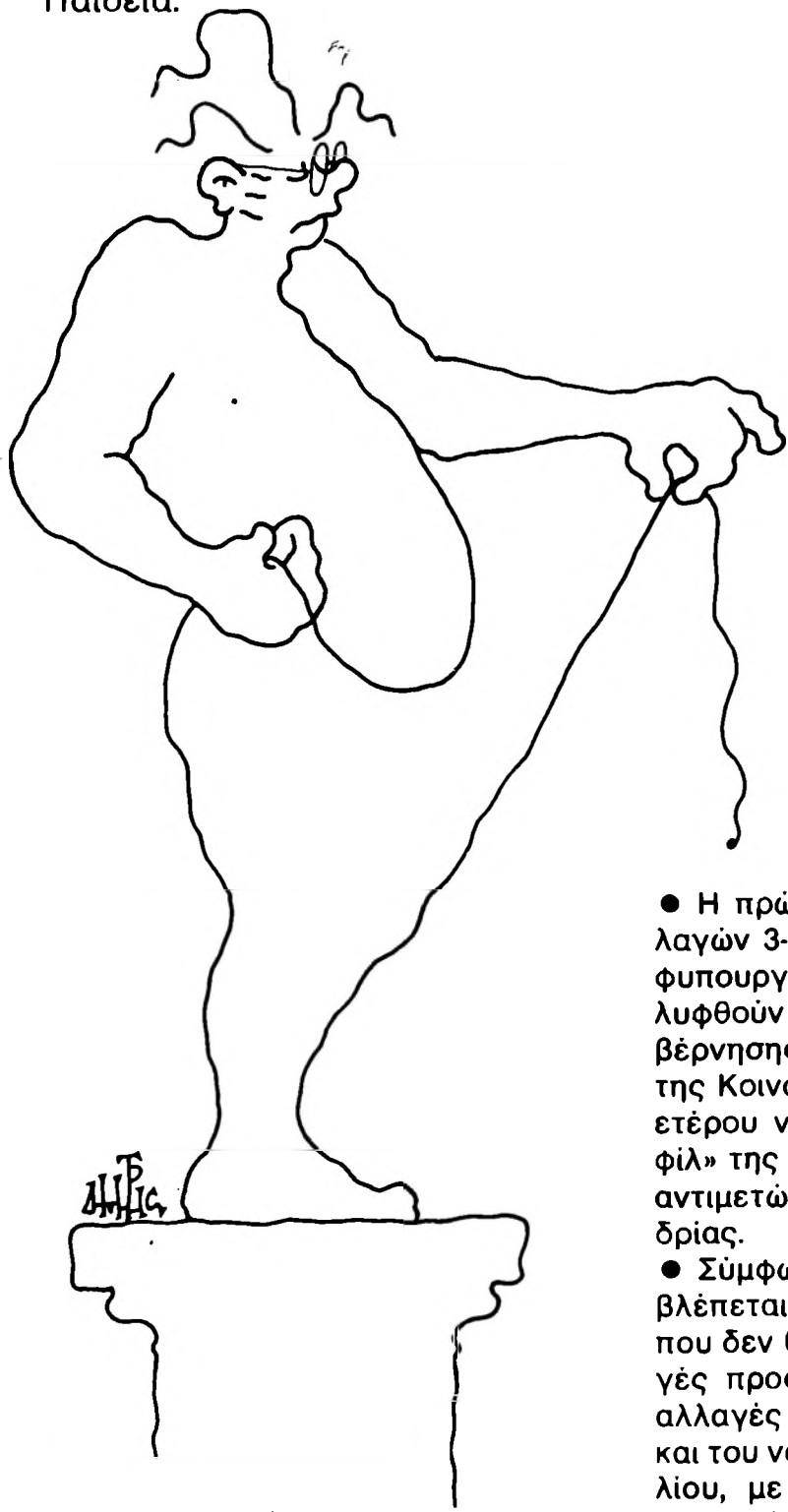
ΕΟΚ-ΙΚΟΣ ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΕΚΛΟΓΙΚΟ

ΕΟΚικός και —για κάθε ενδεχόμενο— εκλογικός θα είναι ο 14ος ανασχηματισμός στον οποίο προτίθεται να προχωρήσει ο κ. Α. Παπανδρέου, στο τρίτο δεκαήμερο του Μαΐου, κατά πάσα πιθανότητα.

Εγκυρότατες πληροφορίες του ΑΝΤΙ αναφέρουν ότι αυτό που απομένει να καθορισθεί είναι η έκταση και ο χαρακτήρας του ανασχηματισμού.

Πρόθεση του πρωθυπουργού —ο οποίος έχει ζητήσει εγγράφως τις απόψεις των επιτελών του— είναι πάντως να κάνει τον ανασχηματισμό λίγο πριν ή αμέσως μετά τη συνεδρίαση της Ελληνοτουρκικής Πολιτικής Επιτροπής (26 Μαΐου στην Αθήνα) και την επίσκεψή του στην Κρήτη (28-29 Μαΐου).

Η πραγματοποίηση του ανασχηματισμού θα επισπευθεί μόνο αν οξυνθεί η ανάγκη πρόσκαιρης —έστω— επίλυσης των δυσλειτουργιών σε ορισμένους κρίσιμης σημασίας κυβερνητικούς τομείς, όπως για παράδειγμα η Παιδεία.

● Η πρώτη αφορά ένα «μίνιμουμ» αλλαγών 3-4 υπουργών και ορισμένων υφυπουργών, έτσι ώστε αφ' ενός να καλυφθούν τα λειτουργικά κενά της κυβέρνησης και κάποια από τα «αιτήματα» της Κοινοβουλευτικής Ομάδας, και αφ' ετέρου να ενισχυθεί το «ΕΟΚικό προφίλ» της κυβέρνησης για την καλύτερη αντιμετώπιση των αναγκών της Προεδρίας.

● Σύμφωνα με τη δεύτερη τάση προβλέπεται «σαρωτικός ανασχηματισμός» που δεν θα έχει να κάνει μόνο με αλλαγές προσώπων, αλλά με γενικότερες αλλαγές στη δομή και λειτουργία (άρα και του νόμου) του Υπουργικού Συμβουλίου, με τη δημιουργία νέων υπουργείων, ή την ενίσχυση και διεύρυνση των αρμοδιοτήτων άλλων, με χαρακτήρα όχι μόνον ΕΟΚικό αλλά συγχρόνως

και εκλογικό. Με τη διαφορά ότι ένας τέτοιος ανασχηματισμός απαιτεί την επιστράτευση των «μεγάλων ονομάτων» του πασοκικού χώρου και πέραν αυτού.

Επειδή δεν μπορεί να προεξοφλείται το ενδεχόμενο να μπουκάλει στην κυβέρνηση οι κκ. Λάζαρης και Σημίτης για παράδειγμα, αν και έχουν βολιδοσκοπηθεί σχετικά, ο πρωθυπουργός, εκ των πραγμάτων θα αναγκασθεί να καταλήξει σε συγκεκριισμό των τάσεων σε μια προσπάθεια να παρουσιάσει ένα κατά το δυνατόν «νέο (και ενισχυμένο) πρόσωπο» της κυβέρνησής του.

Στα πλαίσια αυτής της προοπτικής σύμφωνα πάντα με τις απόψεις που εκφράζουν στελέχη του ΠΑΣΟΚ, θα πρέπει να θεωρούνται δεδομένα:

● Η απομάκρυνση του υπουργού Παιδείας **Αντώνη Τρίτη** ο οποίος «τελεί υπό παραίτηση» από την επόμενη της επιστροφής του από την Κίνα, όπου συνόδεψε τον πρόεδρο της Δημοκρατίας χωρίς, όπως λέγεται, την άδεια ή την έγκριση του κ. Παπανδρέου. Ύστερα από αυτό ο πρωθυπουργός διέμηνυσε στον υπουργό του ότι «δεν επιθυμεί να συνοδεύσει και τον ίδιο στην Μπολόνια της Ιταλίας» όπου ως καθ' ύλην αρμόδιος θα έπρεπε να παρευρίσκεται και ο κ. Τρίτης. Ο υπουργός Παιδείας εξάλλου, (την ώρα που γράφεται το σημείωμα αυτό ο κ. Τρίτης είναι ακόμα υπουργός!) δεν απάντησε ο ίδιος, όπως συνέβαινε άλλοτε, σε πρόσφατες δηλώσεις του κ. Μητσοτάκη για την παιδεία. Το έργο αυτό ανέλαβε ο γ.γ. Τύπου κ. Σ. Κωστόπουλος ο οποίος μάλιστα τα είπε γλαφυρότερα από τον κ. Τρίτη.

Εάν παρά τα φαινόμενα ο κ. Τρίτης παραμείνει στο υπουργείο του, ή τέλος πάντων στην κυβέρνηση αυτό θα οφείλεται σε «δάκτυλο Σαρτζετάκη».

Το τελευταίο διάστημα ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας εκφράζεται θετικά για ορισμένους υπουργούς, ζητώντας την παραμονή τους στην κυβέρνηση με πρώτο και καλύτερο τον κ. Τρίτη.

Δεν αποκλείεται λοιπόν, ο πρωθυπουργός «να κάνει το χατίρι» στον πρόεδρο προκειμένου να μην διασταθούν περισσότερο οι σχέσεις προεδρίας - κυβέρνησης.

Για τη θέση του υπουργού Παιδείας έχουν βολιδοσκοπηθεί οι κ. Απόστολος Λάζαρης και Κων. Σημίτης χωρίς οι ίδιοι σύμφωνα με τις μέχρι τώρα πληροφορίες, να την αποδέχονται, παρά την διεύρυνση και την επέκταση των αρμο-

Για το χαρακτήρα και το εύρος του ανασχηματισμού δυο «τάσεις» επικρατούν στις τάξεις του ΠΑΣΟΚ.

ΑΝΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ

του Γ. Σκαρβελάκη

διοτήτων του υπουργείου με τις οποίες συνοδεύεται η πρόταση. Πιθανότερη κατάληξη θεωρείται η ανάθεση του υπουργείου στον πρύτανη του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. **Δημ. Φατούρο**, λύση που από ορισμένους θεωρείται ιδανική, αφού έτσι εκχωρείται η αρμοδιότητα (άρα και τα προβλήματα) της παιδείας, σε εκπρόσωπο της ακαδημαϊκής κοινότητας.

● Πιθανή θεωρείται επίσης η απομάκρυνση του υπουργού Δημόσιας Τάξης **Αντώνη Δροσογιάννη** (η παρουσία του οποίου, θεωρείται από πολλούς, ότι έχει δημιουργήσει αναστάτωση με αποτέλεσμα την αναποτελεσματικότητα των Σωμάτων Ασφαλείας) και τούτο παρά τις καλές σχέσεις του με τον πρωθυπουργό και την υποστήριξη που του παρέχουν πρόσωπα του στενού πρωθυπουργικού περιβάλλοντος (Μ. Ζιάγκας, Γ. Κατσιφάρας).

Ως αντικαταστάτες φέρονται οι κκ. **Γ.Α. Μαγκάκης**, **Θ. Τσούρας** και ίσως ο **Γ. Σκουλαρίκης**.

● Κάτι που συζητείται μετ' επιτάσεως είναι η επανάκαμψη του κ. **Γ. Γεννηματά** στο υπουργείο Υγείας-Πρόνοιας όπου θα βρει συμπαραστάτη του τον κ. Σολωμό. Η λύση αυτή θεωρείται ανακουφιστική για το παλιό μέλος της «τρίκας» και θα δώσει στην κοινή γνώμη την επίφαση ότι το ΕΣΥ θα αρχίσει να κινείται αφού και ο κ. Γεννηματάς μετακινείται.

● Πιθανή θεωρείται επίσης η αντικατάσταση του υπουργού Οικονομικών κ. **Δημήτρη Τσοβόλα** όχι τόσο λόγω αποτυχίας, αλλά γιατί η παραμονή του επί μακρόν χρόνο σε αυτόν τον κατ' εξοχήν «αντιλαϊκό» υπουργικό θώκο, δημιουργεί γενικότερο πρόβλημα στη νέα κυβερνητική εικόνα που επιδιώκεται. Η αλλαγή στο υπουργείο Οικονομικών θα συνδυαστεί μάλλον με την ενδεχόμενη γενικότερη αλλαγή στα οικονομικά υπουργεία με τη διεύρυνση των αρμοδιοτήτων του υπουργείου Εθνικής Οικονομίας που θα αναλάβει συντονιστικό ρόλο όλων των παραγωγικών υπουργείων, είτε υπό τη σημερινή ηγεσία του κ. **Ρουμελιώτη**, είτε με την ενίσχυση της πολιτικής του ηγεσίας (**Β. Παπανδρέου**), είτε και με την αλλαγή ηγεσίας (**Α. Λάζαρης**), πάντα υπό την προϋπόθεση ότι ο τελευταίος θα συναινέσει στην εισδοχή του στην κυβέρνηση.

● Αλλαγές σχεδιάζονται επίσης και σε ορισμένα άλλα υπουργεία τα οποία θα κληθούν να διαδραματίσουν πιο ενεργό

ρόλο στα πλαίσια της προεδρίας της ΕΟΚ (*Μεταφορών, Περιβάλλοντος, αλλά όχι κατ' ανάγκην και στο Γεωργίας*).

● Οποσδήποτε θα αντικατασταθούν με άλλους, κυρίως κοινοβουλευτικούς, αρκετοί υφυπουργοί, είτε γιατί δημιουργήθηκαν προβλήματα στους τομείς αρμοδιοτήτων τους, είτε γιατί πρέπει να εξυπηρετηθεί η ανάγκη υπουργοποίησης κάποιων βουλευτών.

● Καινοτομία θα υπάρξει, εκτός προόπτου, στις αλλαγές που σχεδιάζονται στη λειτουργία του υπουργείου Εξωτερικών, ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά τις κοινοτικές του αρμοδιότητες.

Για να εκπροσωπηθεί η χώρα κατά τη διάρκεια της προεδρίας, στα υπουργικά κοινοτικά όργανα, από τον «προεδρεύοντα υπουργό» και από τον «εθνικό εκπρόσωπο» θα ορισθεί και «δεύτερος αρμόδιος υπουργός, αναπληρωτής, ή υφυπουργός» ο οποίος θα συνεπικουρεί τον κ. **Θ. Πάγκαλο**.

Ο τελευταίος που θεωρείται γενικά επιτυχημένος και ειδικότερα μετά την τελευταία απόφαση του Συμβουλίου Υπουργών σχετικά με το Τέταρτο χρηματοδοτικό πρωτόκολλο της Τουρκίας, θα «παιξει το πρώτο βιολί» με έναν βοηθό υφυπουργό.

Δεν αποκλείεται, όμως, εάν ο κ. Κ. Σημίτης δεχθεί υπουργικές κοινοτικές αρμοδιότητες, να δημιουργηθεί νέο χαρτοφυλάκιο με αποκλειστική αρμοδιότητα τις σχέσεις με την ΕΟΚ, κι επικεφαλής τον ίδιο. Ίσως, τέλος, να προκριθεί η λύση (ως δεύτερου υπουργού αρμόδιου για θέματα ΕΟΚ) τον υπουργού άνευ χαρτοφυλακίου.

● Δεν αποκλείεται, τέλος, ο πρωθυπουργός να προχωρήσει τώρα στην ίδρυση νέων υπουργείων με ειδικές αρμοδιότητες, για τα οποία έχει μιλήσει κατά καιρούς, όπως για την Ολυμπιάδα του 1996, που θα αναλάβει ο **Γ.Α. Παπανδρέου** είτε να προχωρήσει στην αναβάθμιση του υπουργείου Νέας Γενιάς με πολύ περισσότερες αρμοδιότητες, μεταξύ των οποίων και την προώθηση του αιτήματος για την ανάληψη της «χρυσής Ολυμπιάδας» κ.ά.

Όλες αυτές οι αναδιατάξεις είναι αβέβαιο αν θα έχουν κάποιο πραγματικό αντίκρουσμα σε έναν οργανισμό που διανύει μια περίοδο πέραν της τρίτης ηλικίας. Ίσως μόνον να αποδειχθούν χρήσιμες για πηχάιους τίτλους, στις αναρτημένες στα περίπτερα εφημερίδες: θέμα για τους απαθείς περιπατητές... □

ΜΟΛΙΣ ΕΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

ΕΥΑ ΠΑΤΙΚΗ
ΣΥΝΕΝΟΧΟΙ

ΕΥΑ ΠΑΤΙΚΗ

ΣΥΝΕΝΟΧΟΙ

ΛΕΥΚΩΜΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ
ΓΙΑ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΕΣ
ΤΗΣ ΜΙΑΣ
ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

Ελληνες Πεζογράφοι 53

Εκδόσεις ΦΙΛΙΠΠΟΤΗ

Σειρά

Ελληνες Πεζογράφοι

Ανοιξη

ΜΗΝΙΑΙΟ ΔΕΛΤΙΟ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

της

ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ

ΚΑΘΕ ΜΗΝΑ ΔΙΑΒΑΖΟΝΤΑΣ ΤΗΝ ΑΝΟΙΞΗ

ΜΠΟΡΕΙΣ ΚΑΙ ΕΣΥ ΝΑ ΞΕΡΕΙΣ

ΤΙ ΣΥΜΒΑΙΝΕΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΡΙΣΤΕΡΑ

Προσφορά 3 μηνών δωρεάν συνδρομής

Γίνετε συνδρομητής για 3 μήνες εντελώς δωρεάν. Η συνέχιση της συνδρομής μετά το τρίμηνο και για ένα χρόνο είναι:

εσωτερικού - 1.200 δρχ

εξωτερικού - 2.000 δρχ

Εμβάσματα επιταγής Γ. Παπαγιαννόπουλος 6ος

όροφος Πλ. Ελευθερίας 1, 105 53 Αθήνα

Τηλέφωνο (01) 3217-003

Επώνυμο

Όνομα

Διεύθυνση

Ταχ. Κώδικας

Τηλέφωνο

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΜΟΝΟ ΜΕ ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

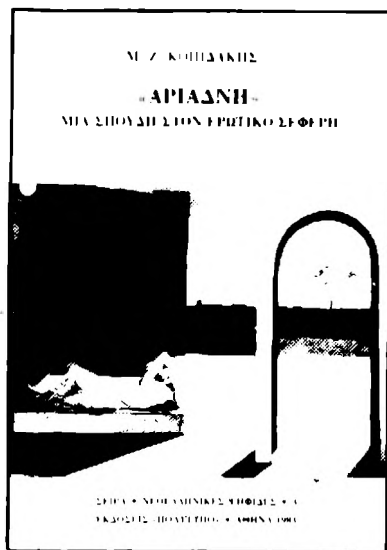
ΣΤΥΡΟΣ ΚΑΒΟΥΝΙΔΗΣ

Λεπτομέρειες

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:
Δεινοκράτους 131
Αθήνα 115 21, τηλ. 72.49.300

Μ.Ζ. ΚΟΠΙΔΑΚΗΣ
«ΑΡΙΑΔΝΗ». ΜΙΑ ΣΠΟΥΔΗ ΣΤΟΝ
ΕΡΩΤΙΚΟ ΣΕΦΕΡΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:
Δεινοκράτους 131
Αθήνα 115 21, τηλ. 72.49.300

ΠΡΟΚΛΟΥ
ΣΤΟΙΧΕΙΩΣΙΣ
ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ
ΕΙΣΑΓΩΓΗ
E. R. DODDS

ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ ΛΟΓΟΣ
ΠΟΛΥΤΥΠΟ 1982

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:
Δεινοκράτους 131
Αθήνα 115 21, τηλ. 72.49.300

ΑΝΟΙΞΙΑΤΙΚΑ ΦΛΕΡΤΑΚ

«Κάτι κινείται στην Αριστερά», υποστηρίζουν πρόσφατα δημοσιεύματα που βασίζονται άλλοτε στην υφέρπουσα προπαγανδιστική σκοπιμότητα ορισμένων παραγόντων της και άλλοτε στις ευφάνταστες φλυαρίες των οραματιστών της «ενότητας». Όμως καπνός χωρίς φωτιά δεν μπορεί να υπάρξει και στην προκειμένη περίπτωση χωρίς αμφιβολία κάποια φωτίτσα σιγοκαίει...

Ποια είναι η αλήθεια λοιπόν και κυρίως τι είδους είναι και ποια κατεύθυνση ακολουθούν οι περιώνυμες κινήσεις και διεργασίες στο χώρο της Αριστεράς; Αυτό το ερώτημα αιωρείται μεταξύ των πολύπαθων ενταγμένων και μη οπαδών της.

ΠΡΕΠΕΙ να σημειωθεί ότι δεν αποσαφηνίσθηκε κάποιο ιδεολογικοπολιτικό πλαίσιο, κάποιες στοιχειώδεις θέσεις, που θα μπορούσαν να αποτελέσουν τη βάση για την ενότητα της Αριστεράς. Κανένα κόμμα, οργάνωση ή κίνηση δεν έκρινε σκόπιμο, ή τέλοσπαντων δεν ομολόγησε, την ανεπάρκεια και την αδυναμία του, να υποβάλει μια συνολική πρόταση για την ενότητα, έτσι ώστε να προκαλέσει την έμπνευση, τον προβληματισμό και το ενδιαφέρον της ευρύτερης αριστεράς. Όλες οι προσπάθειες για την ενότητα χαρακτηρίζονται για τους μικρόψυχους καιροσκοπισμούς και τους οργανωτικιστικούς ελιγμούς τους.

ΓΙΑ ΝΑ συνεχίσει όμως η Αριστερά να διεκδικεί σοβαρά το ρόλο του «μειεκτήρα» στο ιστορικό γίνεσθαι πρέπει ν' αποβάλει πολλά από τα παλιά στοιχεία που φαλκιδεύουν την πολιτική της αποτελεσματικότητα. Πολλοί έχουν αντιληφθεί αυτή την αναγκαιότητα σαν *κίνηση εκπτώσεων*. Δεν είναι όμως κατ' ανάγκη πιο ανανεωτικός εκείνος που εγκαταλείπει τον αγκυλωμένο δογματισμό και υιοθετεί τις ιδέες του νεοφιλελευθερισμού.

Στο κάστρο του Περισσού

ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΑ από την έκφραση των όποιων επιφυλάξεων για το εφικτό ή το ανέφικτο των προσπαθειών για ενότητα, αυτή τη στιγμή πράγματι «κάτι κινείται». Τι όμως;

ΚΑΤ' ΑΡΧΗΝ στό ΚΚΕ παρατηρούνται ορισμένα νέα στοιχεία. Το βασικότερο είναι η χρησιμοποίηση της θέσης του 12ου Συνεδρίου «για την ενότητα όλων των αριστερών δυνάμεων» σαν μοχλό ανακατάταξης του συσχετισμού των τάσεων στο εσωτερικό του. Οι «νεοσταλινικοί» που δεν εκπροσωπούνται μόνο από τους «γέροντες του Περισσού», αλ-

λά και από σημαντικότατο τμήμα Κνιτών με προεξάρχοντες τους **Ν. Κοτζιά** και **Α. Παπαρρήγα**, οχυρώθηκαν πίσω από την αποτυχία της «συμπαράταξης» ανεμίζοντας τις «σημαίες» του ιδεολογικού πουριτανισμού και του κομματικού σωβινισμού.

«Ο ΣΤΑΛΙΝΙΣΜΟΣ στην εποχή του είχε τις ιστορικές του αντιστοιχίες» —έλεγε ανώτερο στέλεχος της ανανεωτικής τάσης— «ο νεοσταλινισμός όμως σήμερα δεν είναι απλά καταστροφικός για το κόμμα αλλά και επικίνδυνος για την κοινωνία».

Οι δέκα μικροί νέγροι

ΠΑΡΑ τις έντονες διαψεύσεις ο **Γ. Αρσένης** ανέλαβε πράγματι πρωτοβουλία, πριν από ένα περίπου μήνα, για τη δημιουργία μιας άτυπης επιτροπής που θα επιχειρούσε να συντάξει το «**μανιφέστο της ενότητας**». Η βασική σκέψη του **Γ. Αρσένη** είναι να συγκροτηθεί μια επιτροπή από ικανούς και κοινά αποδεκτούς παράγοντες της Αριστεράς, —ενταγμένους ή μη— που θ' αναλάβει τη σύνθεση των σημείων σύγκλισης. Αυτοί που θα συμμετέχουν στην επιτροπή δεν θα δεσμεύονται από την ενδεχόμενη κομματική τους ιδιότητα, αλλά θα είναι υποχρεωμένοι να καταθέσουν τις προσωπικές τους απόψεις και με βάση αυτές και μόνο να συμφωνήσουν ή να διαφωνήσουν. Στη συνέχεια και εφόσον υπάρξει κάποιο αποτέλεσμα —«κείμενο αρχών»— θα κληθούν τα πέραν του ΠΑΣΟΚ κόμματα, οργανώσεις και κινήσεις της Αριστεράς να (εγ)κρίνουν το περιεχόμενο.

Η ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ Αρσένη, σύμφωνα με πληροφορίες, υποστηρίζεται θερμά από τον **Μ. Ανδρουλάκη**, αλλά και από τον **Π. Κουναλάκη** της ΕΑΡ καθώς και από τους **Στ. Νέστορα** και **Φ. Κουβέλη**.

Η ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ του **Απ. Λάζαρη** είναι

ή ΠΕΡΙΠΑΘΕΙΣ ΕΡΩΤΕΣ;

Η Αριστερά «ακουμπάει» την ενότητα
του Ρεπόρτερ

προς το παρόν διακριτική και περιορίζεται σε διμερείς επαφές με τον Γ. Αρσένη. Βέβαια η πίεση που ασκεί ο Π. Κουναλάκης στην ΕΑΡ σε αυτή την κατεύθυνση, συναντά την «κάθετη» άρνηση της ομάδας των πρώην ανένταχτων που προσχώρησαν στην ΕΑΡ στο ιδρυτικό της συνέδριο. Οι τελευταίοι πιστεύουν ότι η βασική δομή, αλλά και ο λόγος του ΚΚΕ παραμένει ουσιαστικά ο ίδιος. Και συμπληρώνουν ότι «οι μικροαλλαγές που παρατηρήθηκαν σε ανώδυνα σημεία είναι κυρίως αποτέλεσμα του "ακολουθητισμού" στο ΚΚΣΕ, που είναι βαθιά ριζωμένος στη συνείδηση των στελεχών του ΚΚΕ και όχι απόρροια της σύγκρουσης με το δογματισμό».

ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ αυτούς τους λόγους —τα προαναφερόμενα στελέχη της ΕΑΡ θεωρούν παρέλκυση και απώλεια χρόνου τις όποιες συζητήσεις με το ΚΚΕ. Ίδια περίπου —μ' αυτή της ΕΑΡ— είναι η αντιμετώπιση της πρωτοβουλίας Αρσένη, από το ΚΚΕ εσωτ. Α-Α. Στο ΚΚΕ εσωτ. Α-Α, υπάρχουν δύο τάσεις, με πιο ισχυρή εκείνη που επιθυμεί την ενότητα αλλά με αποκλεισμό τόσο του ΚΚΕ όσο και του ΠΑΣΟΚ.

Γ' ΑΥΤΟ η επιδίωξη των «ανανεωτών» είναι η πολιτικοποίηση της συζήτησης εφ' όλης της ύλης και επί παντός επιστητού, ώστε ν' αποκαλυφθεί ο ιδεολογικός και πολιτικός αναχρονισμός των νεοσταλινικών.

ΠΡΕΠΕΙ να σημειωθεί ότι οι «ανανεωτές» (μεσαία και ανώτερα στελέχη) δεν αποδέχονται σαν εκπρόσωπό τους τον Μ. Ανδρουλάκη καθώς του καταλογίζουν στοιχεία «αχαλίνωτου αριβισμού και ανεξέλεγκτων ηγετικών φιλοδοξιών».

ΟΙ ΙΔΙΟΙ τονίζουν ότι «οι συμμαχίες του Μ. Ανδρουλάκη με τον Γρ. Φαράκο είναι εντελώς ύποπτες, αφού δεν έχουν κοινή ιδεολογική και πολιτική βάση, και αποσκοπούν στη μεταξύ τους διανομή των κομματικών οφισίων».

ΟΙ ΑΝΑΝΕΩΤΕΣ δεν βλέπουν άλλο τρόπο ύπαρξης της σημερινής Αριστεράς, παρά μόνο αυτόν που σχετίζεται με την ενότητα. Χαρακτηρίζουν παγίδα την πρόταση της συμπαράταξης και δεν κρύβουν τη χαρά τους για την απόρριψη της από τις άλλες αριστερές δυνάμεις.

ΜΕΤΑΞΥ αυτών των δύο ακραίων τάσεων υπάρχει πράγματι η **τρίτη τάση**, όπως σημείωνε το ΑΝΤΙ στο προηγούμε-

νο τεύχος του, που εκπροσωπείται κυρίως από τους κοινοβουλευτικούς Κ. Κάππο, Μ. Δαμανάκη, αλλά και από τους Σπ. Χαλβατζή και Δ. Γόντικα, που προωθεί την άποψη «της εποικοδομητικής συνεργασίας με όλα τα προοδευτικά κόμματα σε όλα εκείνα τα σημεία που προάγεται η δημοκρατία και η κοινωνική ανέλιξη».

ΠΑΝΤΩΣ προς το παρόν, όσο παράδοξο κι αν φαίνεται, οι διαγραφές γίνονται μόνο μέσα από το χώρο των νεοσταλινικών. Οι διαγραφές στην οργάνωση της Πάτρας, στους συνδικαλιστές Πυθαρούλη και Στεφανάτο, πρόσφατα στην οργάνωση στα Γιάννινα αλλά και η αντιπαράθεση Κερασσουνλή και Φωλόπουλου, σχετίζονται όλες με το χώρο των νεοσταλινικών.

«ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ και τόσο ανεξήγητο» —μας έλεγε μέλος της ΚΕ του ΚΚΕ— «το φαινόμενο. Απλώς όπως πάντα η αντιπαράθεση δεν γίνεται απ' ευθείας αλλά με πιασμένα χτυπήματα και διάμεσου μεσαίων και περιφερειακών στελεχών, που πιστεύουν ότι έχουν την ολόπλευρη υποστήριξη του κομματικού μηχανισμού και εκτίθενται ανεπανόρθωτα. Δεν είναι δύσκολο το γλίστρημα όταν νομίζεις ότι είσαι με τους ισχυρούς...».

ΚΑΙ ΕΝΩ αυτή είναι η κατάσταση στο ΚΚΕ που απέχει πολύ από εκείνη των πρώτων χρόνων της μεταπολιτευτικής περιόδου, υπάρχουν ορισμένοι που επιμένουν στην «εκτός ΚΚΕ ενότητα των αριστερών και δημοκρατικών δυνάμεων». Ίσως από κεκτημένη ταχύτητα, ίσως πάλι γιατί αισθάνονται έντονη ανασφάλεια.

ΤΕΛΟΣ η ΣΣΕΚ θεωρεί τον Γ. Αρσένη «Δούρειο ίππο» του ΠΑΣΟΚ μέσα στην Αριστερά, αλλά και πολιτικό εκπρόσωπο της ντόπιας και διεθνούς ολιγαρχίας. «Τι να συζητήσουμε με τον συνομιλητή του Μακναμάρα;» δήλωνε περιφερειακό στέλεχος της ΣΣΕΚ. Η ΣΣΕΚ προετοιμάζει αντιπρόταση ενότητας που την απευθύνει όμως περιορισμένα στο ΚΚΕ εσωτ. Α-Α, στην ΕΜΑΣ, στο ΕΚΚΕ κτλ.

ΚΑΤΙ κινείται λοιπόν, αλλά όλα θα καθαριστούν φαίνεται από τις ανακατατάξεις στο εσωτερικό του ΚΚΕ κι αυτές θα επιταχυνθούν μόνο αν η υπόλοιπη αριστερά ακολουθήσει επιθετική πολιτική ενότητας και παρέμβασης. Ίσως η πρωτοβουλία Αρσένη αποτελεί ένα μοντέλο προς αυτή την κατεύθυνση. ■

Γ.Μ. Σηφάκης

ΓΙΑ ΜΙΑ ΠΟΙΗΤΙΚΗ
ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ
ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΤΡΑΓΟΥΔΙΟΥ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΗΤΗΣ
ΠΕΚ ΕΚΕΚ Τ.Θ. 1527 Ήράκλειο Κρήτης
Τηλ.: (081) 23 12 99

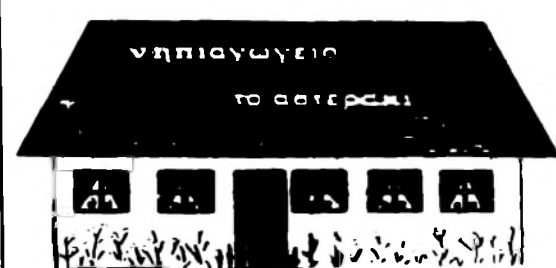
Κεντρική διάθεση βιβλιοπωλείο
«Τροχαλία» Γριβαίων 3-5 106 80 Αθήνα
Τηλ.: 36 46 426

ΑΝΔΡΕΑΣ
ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΣ

ΚΡΙΤΙΚΑ
ΚΑΙ ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΑ

Δοκίμια συγκριτικής φιλολο-
γίας και λογοτεχνικής κριτικής,
σσ. 240

ΑΘΗΝΑ 1988
Εκδ. ΚΑΡΔΑΜΙΤΣΑ

● Κοντά στο σπίτι σας και δίπλα στο Λυκαβηττό λειτουργεί το νηπιαγωγείο «Το αστεράκι».

● Μια μικρή όαση μέσα στο τσιμέντο.

● Πρόγραμμα μελετημένο - Διδασκαλία και επίβλεψη από έμπειρο προσωπικό.

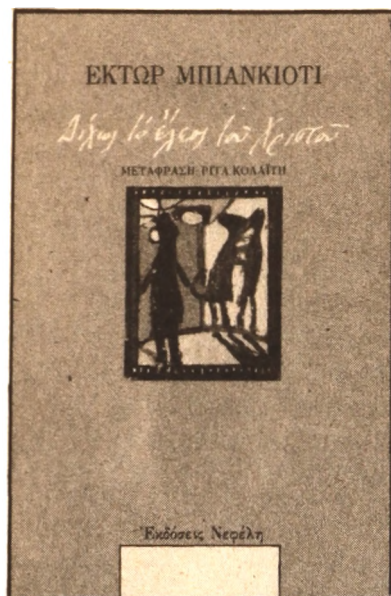
● Παιχνίδι και μάθηση σ' ένα περιβάλλον φροντίδας και αγάπης για το παιδί.

● Ελάτε να γνωριστούμε και να συζητήσουμε για το παιδί σας.

Γκόλφω Τζελετοπούλου
Βαλσαμώνος 4 και Ασκληπιού
τηλ. 64.47.830 - 36.35.419

ΕΚΤΩΡ ΜΠΙΑΝΚΙΟΤΙ

Δίχως τό έλεος
του Χριστού

Έγραψαν για τό βιβλίο

Μιά διεισδυτική ματιά πάνω στην έννοια της ζωής, μιά ποιητική προσπάθεια όπου η πίστη θριαμβεύει της λήθης. Ένα από τά ωραιότερα βιβλία της γαλλικής λογοτεχνίας.

Le Nouvel Observateur

... Ένα αληθινά μεγάλο μυθιστόρημα.

Le Point

Ένας γάλλος συγγραφέας, πού έρχεται από τόπους άλλους, φέρνοντας ένα λαμπρό καί συνάμα όδυνηρό πλούτο: τό ταλέντο.

L'Express

Όπως ό Πολωνός Κόνραντ καί ό Ρώσος Ναμπόκωφ συγκαταλέγονται μεταξύ των μεγαλυτέρων συγγραφέων της άγγλικής γλώσσας, έτσι καί ό Έταλοαργεντίνος Μπιανκιότι θεωρείται από τούς μεγαλύτερους συγγραφείς της γαλλικής γλώσσας.

Στόν Έκτορα Μπιανκιότι ανακαλύπτουμε έναν απόγονο του Προύστ.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ
Μαυρομιχάλη 9, ΑΘΗΝΑ

της Τέτας Παπαδοπούλου

Μιττεράν ή Σιράκ; Όποιος από τους δυο υποψήφιους και ανεπικρατήσει, στις 8 Μαΐου, στο δεύτερο γύρο των προεδρικών εκλογών στην Γαλλία —και θεωρείται βέβαιο ότι θα επικρατήσει ο θείος Φρανσουά ή Φραγκίσκος Α΄— θριαμβευτής δεν θα μπορέσει να αισθανθεί ούτε στιγμή. Τον τίτλο αυτό τον κατέκτησε ο ακροδεξιός Ζαν Μαρί Λεπέν, στις 24 Απριλίου, στον πρώτο γύρο. Το εντυπωσιακό αποτέλεσμα που συγκέντρωσε το κόμμα του, το Εθνικό Μέτωπο, έχει συγκλονίσει τη Γαλλία. 15% άκρα Δεξιά, φανατική, απροκάλυπτα ρατσιστική, χωρίς προσχήματα. Ο ένας στους επτά Γάλλους ψήφισε τον Ζαν Μαρί Λεπέν. Για πρώτη φορά στη χώρα των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου αποκτά μια τόσο μεγάλη εκλογική —άραγε και κοινωνική;— βάση ένα κόμμα νεοφασιστικών αρχών, ένα κόμμα που κεντρικό θέμα της προεκλογικής του εκστρατείας ήταν η εκδίωξη των ξένων μεταναστών για να ...αποτριτοκοσμοποιηθεί η Γαλλία.

Η νέα εικόνα της **Ξενόφοβης Γαλλίας** αποτελεί γεγονός, τόσο σημαντικό, που υπερκαλύπτει το άλλο εντυπωσιακό αποτέλεσμα του πρώτου γύρου των προεδρικών εκλογών: τη συντριβή του Κομμουνιστικού Κόμματος. Με 6,5% το Γ.Κ.Κ. πλέον περιθωριοποιείται. Πρόκειται για το μικρότερο ποσοστό στην ιστορία του. Το κόμμα του Ζωρζ Μαρσαί καταποντίστηκε ακόμα και στα παραδοσιακά «κόκκινα» φέουδα όπως π.χ. το Σαιν Ντενί, βόρειο προάστιο του Παρισιού, όπου ο κομμουνιστής υποψήφιος Αντρέ Λαζουανί πήρε μόνο 13,51%, ενώ τον Ζαν Μαρί Λεπέν τον τίμησαν τα λαϊκά και εργατικά στρώματα της περιοχής με 19,81%. Σε όλη τη χώρα και ιδίως στους νομούς που υπάρχουν μεγάλες βιομηχανικές μονάδες —Βόρεια και Ανατολική Γαλλία— το ποσοστό του Κομμουνιστικού Κόμματος συρρικνώθηκε ενώ το Εθνικό Μέτωπο, ακριβώς εκεί, ενισχύθηκε εξαιρετικά.

Δεν χωράει καμιά αμφιβολία ότι ένα τμήμα της εργατικής τάξης και ψηφοφόρων του Γ.Κ.Κ. έκανε στροφή 180 μοιρών και **ψήφισε την άκρα Δεξιά**. Οι ειδικοί και οι αναλυτές των εκλογικών αποτελεσμάτων τα έχουν κυριολεκτικά χαμένα. Το φαινόμενο Λεπέν δεν ερμηνεύεται εύκολα. Η επιστράτευση των κλασικών επιχειρημάτων «η ανεργία, οι μαζικές απολύσεις, η λιτότητα, η ανασφάλεια σπρώχνουν τον κόσμο στην άκρα Δεξιά» δε δίνει απαντήσεις στο πρόβλημα, που ασφαλώς είναι βαθύτερο και περισσότερο σύνθετο. Προς το παρόν όλοι ανησυχούν, εκτός βεβαίως από τους λεπενικούς που πανηγυρίζουν.

Ενθουσιασμένος ο ηγέτης του Εθνικού Μετώπου δήλωνε το βράδυ της 24ης Απριλίου στην τηλεόραση:

Τα αποτελέσματα του πρώτου γύρου φέρουν τη βεβαιότητα ενός πολιτικού

ΓΑΛΛΙΚΕΣ ΕΙ

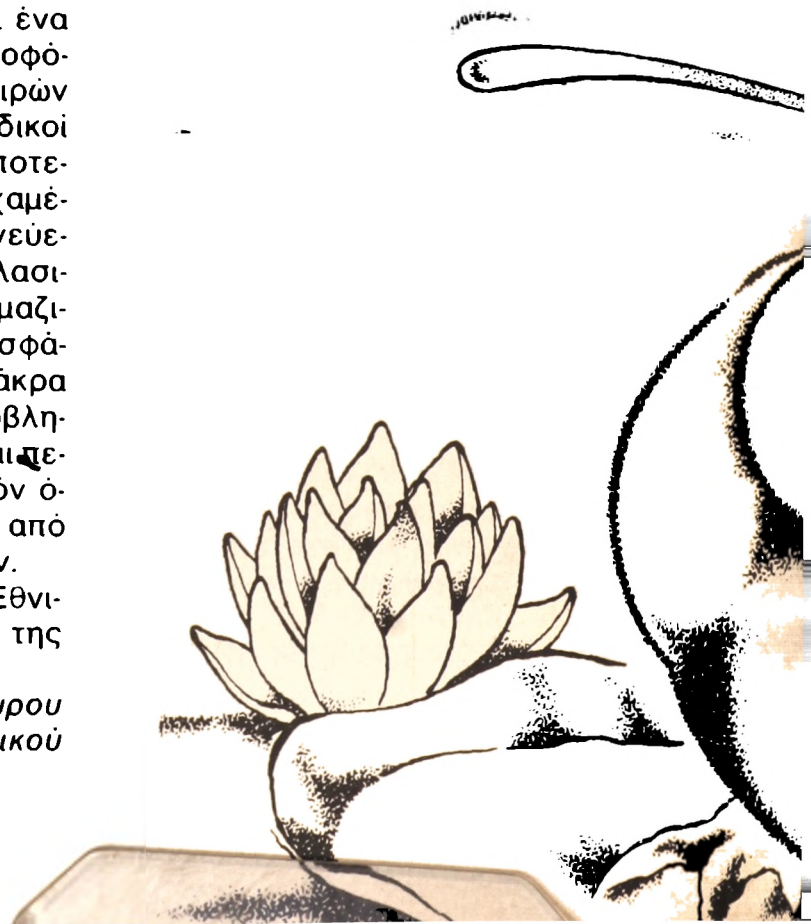
σεισμού και μιας ριζικής μεταμόρφωσης του πολιτικού χάρτη. Εκατομμύρια Γάλλοι, ανάμεσά τους πολλοί νέοι πολίτες που ψήφισαν για πρώτη φορά, ενώθηκαν μαζί μας στο ρεύμα της εθνικής αναγέννησης. (...) Τίποτα δεν μπορεί να γίνει πια στη Γαλλία, χωρίς τους ψηφοφόρους του Εθνικού Μετώπου πολύ περισσότερο δε εναντίον τους.

Το μήνυμα του Λεπέν ήταν ξεκάθαρο. Δεν αποτελούσε απλώς σαφή υπαινιγμό για το ρόλο που θα διαδραματίσει στην εκλογή του νέου προέδρου την Κυριακή 8 Μαΐου. Ο Λεπέν προειδοποίησε ότι από εδώ και πέρα οι ακροδεξιοί θα έχουν αποφασιστική «συμμετοχή» στα κοινά.

Σχολιάζοντας την άνοδο του Εθνικού Μετώπου ο διευθυντής της Λιμπερασιόν Σερζ Ζυλι σε άρθρο του με τίτλο *Η λεπενική αμφισβήτηση* (26 Απριλίου) γράφει:

Ο λεπενισμός εξελίσσεται σε κίνημα που αμφισβητεί τη Δεξιά, κίνημα ξενόφοβο και αυταρχικό, κίνημα με δικές του αξίες. Αυτή είναι η πρωτοτυπία του σε σχέση με όλους τους άλλους υπάρχοντες πολιτικούς σχηματισμούς και για το λόγο αυτό είναι ακατανόητος τόσο από την κυβέρνηση όσο και από τους σοσιαλιστές. Πρόκειται για ένα μαζικό «συντηρητικό» κίνημα του οποίου ο Λεπέν είναι ταυτόχρονα ο εκπρόσωπος και ο κύριος υποκινητής.

Η εφημερίδα *Λε Μοντ* σε άρθρο, που καταλαμβάνει σχεδόν όλη την πρώτη σελίδα της, με τίτλο *Το κύμα του σοκ* (26 Απριλίου), προσπαθώντας να ερμηνεύσει τη μεγάλη αύξηση της άκρας Δεξιάς, παραθέτει δυο εκδοχές. Μια «ήπια» και μια «σκληρή». Σύμφωνα με την πρώτη:

ΟΓΕΣ: Η ΕΚΠΛΗΞΗ ΠΕΡΑΣΕ

Στη Γαλλία τα τελευταία σαράντα χρόνια ο ένας στους τέσσερις ψηφοφόρους «ρίχνει» ψήφο διαμαρτυρίας, αναζητώντας έτσι μια απλοϊκή λύση στα προβλήματά του. Μέχρι χθες, με την ψήφο του στο Κομμουνιστικό Κόμμα, πίστευε σε ένα μυθικό Ελντοράντο. Σήμερα πιστεύει στη "θρησκεία": να ρίξουμε τους Άραβες μετανάστες στη θάλασσα.

Σύμφωνα με τη δεύτερη εκδοχή:

Πρόκειται για κοινωνική ασθένεια της οποίας αποτέλεσμα είναι ο Λεπέν. Γι' αυτό απαιτείται κοινωνική θεραπεία, για να κατανικηθεί.

Σε άλλο δημοσίευμά της η Λιμπερασιόν τονίζει:

Το 15% είναι πράγματι όπως είπε ο Λεπέν, πολιτικός σεισμός. Το επίκεντρό του βρίσκεται στην καρδιά των δυο κομμάτων της Δεξιάς (RPR και UDF). Στα δυο χρόνια που κυβερνά η Δεξιά, υπό τον έλεγχο του Μιττεράν, πολλοί απογοητεύθηκαν από το σιρακικό καθεστώς. Αυτούς τους απογοητευμένους τους υποδέχθηκε συστηματικά ο Λεπέν. Έτσι η Γαλλία —ακόμη μια φορά— μια «ιδιαίτερη» δημοκρατία, αφού είναι η μόνη σε όλο το δυτικό κόσμο στην οποία η πολιτική και κοινωνική κρίση δημιούργησε ένα τόσο ευρύ ακροδεξιό εκλογικό σώμα.

Από τις 24 Απριλίου στη Γαλλία υπάρχουν, όχι δυο, αλλά τρία μεγάλα κόμματα της Δεξιάς. Και δεν είναι λίγροι εκείνοι που σκέφτονται ότι, αν συνεχισθεί με αυτό το ρυθμό η άνοδος του Εθνικού Μετώπου, καθόλου απίθανο να βρεθεί ένας μικρός Αδόλφος στο θώκο των Ηλυσίων. Όσο κι αν μοιάζει υπερβολικός αυτός ο φόβος, δεν παύει ωστόσο να αντανακλά το σοκ των Γάλλων από την επιτυχία του Λεπέν.

ΑΠΟ ΤΟ ΜΑΗ ΤΟΥ '68 ΣΤΟΝ ΛΕΠΕΝ

Ακριβώς είκοσι χρόνια από το Μάη του '68, από αυτό το καταπληκτικό κίνημα αμφισβήτησης, είκοσι χρόνια από τα συνθήματα «να είσαστε ρεαλιστές, ζητείστε το ακατόρθωτο», «αρνούμαστε έναν κόσμο στον οποίο δεν κινδυνεύεις μεν να πεθάνεις από πείνα, αλλά κινδυνεύεις να πεθάνεις από ανία». «κάτω τα σχολεία - στρατώνες», «η φαντασία στην εξουσία», «είμαστε όλοι Γερμανοεβραίοι», εδραιώνεται στη Γαλλία μια άκρα Δεξιά ξενόφοβη και ρατσιστική. Μια άκρα Δεξιά που κραυγάζει «Διατηρείστε τη Γαλλία γαλλική» (αναμφισβήτητα θυμίζει το πολύ οικείο σε μας «Η Ελλάδα ανήκει στους Έλληνες»).

Την Κυριακή 8 Μαΐου ο Φρανσουά Μιττεράν, σύμφωνα με τις σφυγμομετρήσεις, θα επανεκλεγεί πρόεδρος της γαλλικής δημοκρατίας. Αν στην πρώτη του θητεία κατόρθωσε να αντιμετωπίσει το πρόβλημα της συγκατοίκησης με τη Δεξιά, στη δεύτερη θα αντιμετωπίσει ένα πολύ σοβαρότερο πρόβλημα: που δεν αφήνει κανένα περιθώριο συγκατοίκησης: **τη λεπενομανία**. Ένα πρόβλημα που δεν δημιούργησε μόνο η πολιτική της Δεξιάς αλλά και η δική του. ●

**ελάτε
να γνωριστούμε**

ΣΤΟΝ

IANO

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ
ΓΚΑΛΕΡΙ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ 7 Θεσσαλονίκη
τηλ. 277004

Η ΕΠΟΧΗ ΠΕΖΑΝΙΑ

Ο ΜΑΡΕΙΣΜΟΣ
ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ
ΣΟΣΙΑΛΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΕΠΟΧΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:
Δεινοκράτους 131
Αθήνα 115 21, τηλ. 72.49.300

Η ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΗ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ κ. ΔΗΜ. ΧΑΛΙΚΙΑ

Η ελληνική οικονομία βρίσκεται σε σταθερή αναπτυξιακή τροχιά, αναφέρει ο διοικητής της Τράπεζας στην ετήσια έκθεσή του προς τους μετόχους του ιδρύματος. Η άμβλυνση των οικονομικών ανισορροπιών —τονίζει ο κ. Χαλικιάς— υπήρξε αποτέλεσμα του σταθεροποιητικού προγράμματος της κυβέρνησης, όπως επίσης αποτέλεσμα αυτού του προγράμματος υπήρξε η πρόοδος στην αποκλιμάκωση του πληθωρισμού.

Ο κ. Χαλικιάς αναφέρεται, εξάλλου, και στην απελευθέρωση του τραπεζικού συστήματος και στο ρόλο των τραπεζών εν όψει του 1992 και επισημαίνει στη συνέχεια ότι είναι απόλυτη ανάγκη να περιορισθούν τα δημόσια ελλείμματα και να σταθεροποιηθούν οι πρόοδοι που έχουν επιτευχθεί στον τομέα του ισοζυγίου εξωτερικών πληρωμών της χώρας.

Ειδικότερα, ο διοικητής της Τραπεζής της Ελλάδος, αναφέρει στην έκθεσή του μεταξύ άλλων και τα εξής:

Γενικές οικονομικές εξελίξεις στο 1987

Η ελληνική οικονομία μετά την εφαρμογή του σταθεροποιητικού προγράμματος στη διετία 1986-1987, εισήλθε σε νέα φάση που χαρακτηρίζεται από άμβλυνση των οικονομικών ανισορροπιών. Ουσιαστική ήταν κατά το 1987 η βελτίωση στο ισοζύγιο πληρωμών. Παράλληλα, έχει επιτευχθεί σημαντική πρόοδος στην αποκλιμάκωση του πληθωρισμού και στην αποδυνάμωση των πληθωριστικών προσδοκιών, με συνέπεια την αποκατάσταση σταθερότερων οικονομικών συνθηκών και τη βελτίωση του κλίματος εμπιστοσύνης.

Το ισοζύγιο πληρωμών, που είχε εξελιχθεί σε σοβαρό περιοριστικό παράγοντα στην άσκηση της οικονομικής πολιτικής, άρχισε να βελτιώνεται από τα μέσα περίπου του 1986. Η βελτίωση συνεχίστηκε στο 1987, παρά το γεγονός ότι μεταστράφηκαν οι ευνοϊκές επιδράσεις που άσκησαν ορισμένοι εξωγενείς παράγοντες στο 1986. Παράλληλα, συνεχίστηκε και στο 1987 η επιβράδυνση του ρυθμού αύξησης των τιμών, που έγινε εντονότερη από τις αρχές του δευτέρου εξαμήνου του έτους. Οι εξελίξεις αυτές πρέπει να αποδοθούν, σε σημαντικό βαθμό, στην πολιτική σταθεροποίησης που ασκήθηκε στη διετία 1986-1987.

Ειδικότερα η επιβράδυνση του

ρυθμού αύξησης του κόστους εργασίας και η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών προϊόντων, η συγκράτηση σε χαμηλότερα επίπεδα της αύξησης της εγχώριας δαπάνης, η απελευθέρωση μεγάλων κατηγοριών τραπεζικών επιτοκίων, η παράλληλα αύξηση των πραγματικών επιτοκίων η επιβράδυνση της συνολικής τραπεζικής πιστωτικής επέκτασης, η ευνοϊκή εξέλιξη της αποδοτικότητας των επιχειρήσεων και η βελτίωση του επενδυτικού κλίματος συνετέλεσαν στην πρόοδο που σημειώθηκε.

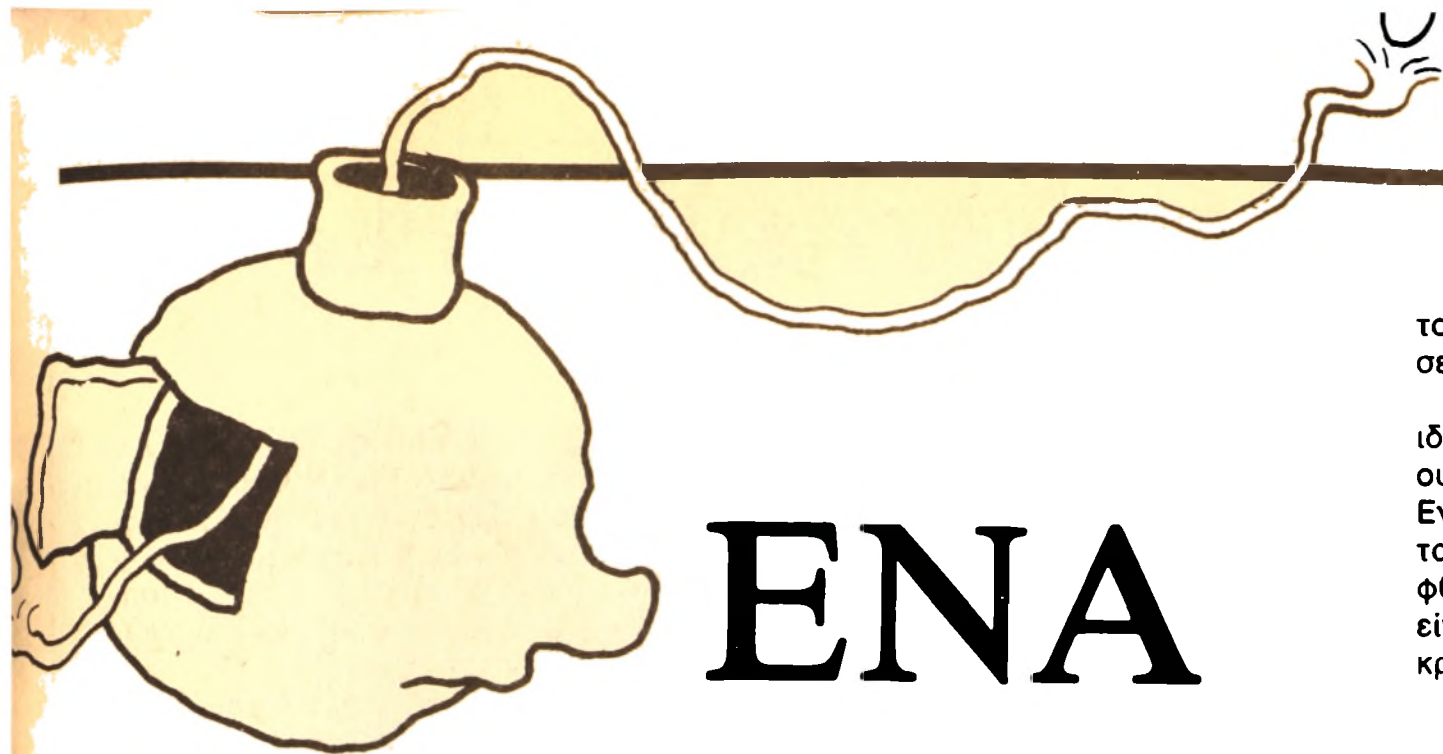
Η εφαρμογή του προγράμματος οικονομικής σταθεροποίησης είχε περιορισμένες αρνητικές επιπτώσεις στην οικονομική δραστηριότητα. Το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν μειώθηκε μόνο κατά 0,6% το 1987, παρά το χαμηλό επίπεδο της αγροτικής παραγωγής που οφείλεται στις εξαιρετικά δυσμενείς καιρικές συνθήκες. Η περιορισμένη πτώση του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος πρέπει να αποδοθεί εν μέρει στην ύπαρξη ενός σημαντικού τμήματος της οικονομίας, το εισόδημα του οποίου επηρεάστηκε από την εφαρμογή του σταθεροποιητικού προγράμματος, όχι μόνον έμμεσα και με σημαντική χρονική υστέρηση, αλλά και πολύ λιγότερο, σε σύγκριση με το εισόδημα των μισθωτών. Από τις ενδείξεις που υπάρχουν, η κάμψη του διαθέσιμου πραγματικού εισοδήματος των μισθωτών, που έφεραν και το κύριο βάρος της δημοσιονομικής απορρόφησης, αντισταθμίστηκε εν μέρει από την αύξηση των κερδών και των εισοδημάτων των αυτοτελώς εργαζομένων, γεγονός που συνέβαλε στη διατήρηση της εγχώριας δαπάνης σε σχετικά υψηλό επίπεδο.

Σχετικά με τον πληθωρισμό παρά την πρόοδο που σημειώθηκε ήταν μεγάλη η απόκλιση από τον κυβερνητικό στόχο για το 1987. Η αύξηση του δείκτη τιμών καταναλωτή στη διάρκεια του έτους ήταν 15,7%, έναντι στόχου 10%. Η υπέρβαση του στόχου πρέπει να αποδοθεί και σε επιδράσεις έκτακτων, παροδικού χαρακτήρα παραγόντων. Συγκεκριμένα, ήταν σημαντικές οι επιπτώσεις στον τιμάριθμο από την εισαγωγή του Φόρου Προστιθέμενης Αξίας, όχι μόνο λόγω μεταβολής του συστήματος φορολογίας, αλλά και εξαιτίας της αύξησης των φορολογικών συντελεστών, σε σύγκριση με τους συντελεστές των φόρων που υποκατέστησε ο Φόρος Προστιθέμενης Α-

ξίας. Επίσης, μετά το πάγωμα των τιμών στο τελευταίο δίμηνο του 1986, ήταν αναπόφευκτο να ενισχυθούν οι ανατιμητικές τάσεις στους πρώτους μήνες του 1987. Είναι αξιοσημείωτο ότι όταν εξέλιπε η επίδραση των έκτακτων αυτών παραγόντων, ο πληθωρισμός εμφάνισε υποχώρηση. Στο εξάμηνο Ιουλίου - Δεκεμβρίου 1987, ο ετήσιος ρυθμός πληθωρισμού, με βάση εποχικά διορθωμένα στοιχεία, υποχώρησε στο 11,4% έναντι αντίστοιχου ρυθμού 20,2% στο πρώτο εξάμηνο του έτους, ενώ σημειώθηκε περαιτέρω επιβράδυνση του ρυθμού ανόδου των τιμών στους πρώτους μήνες του 1988. Στο τρίμηνο Ιανουαρίου - Μαρτίου 1988 η άνοδος του δείκτη τιμών καταναλωτή περιορίστηκε στο 2,4% έναντι ανόδου 4,7% στο αντίστοιχο τρίμηνο του 1987.

Στο 1987 σημειώθηκε βελτίωση στη διάρθρωση της τελικής δαπάνης του ιδιωτικού τομέα. Η ιδιωτική κατανάλωση, σε σταθερές τιμές, παρουσίασε μικρή μείωση κατά 0,7%, ενώ οι ιδιωτικές επενδύσεις πάγιου κεφαλαίου εμφάνισαν αύξηση κατά 4%. Η εξέλιξη αυτή προς την κατεύθυνση της ανακατανομής των οικονομικών πόρων από την κατανάλωση στις επενδύσεις, εφόσον συνδυασθεί με περαιτέρω ουσιαστική βελτίωση της σύνθεσης των επενδύσεων, θα συμβάλει στη διεύρυνση της παραγωγικής βάσης, στην αναδιάρθρωση της ελληνικής οικονομίας και στην ενίσχυση του εξαγωγικού της προσανατολισμού. Αντίθετα η δημόσια κατανάλωση αυξήθηκε στο 1987 κατά 1,3% ενώ οι δημόσιες επενδύσεις σημείωσαν σημαντική κάμψη κατά 14,3%.

Οι συνολικές επενδύσεις πάγιου κεφαλαίου μειώθηκαν κατά 2,3% δεδομένου ότι η μεγάλη πτώση των δημόσιων επενδύσεων δεν αντισταθμίστηκε από την άνοδο των ιδιωτικών επενδύσεων. Η μείωση των δημόσιων επενδύσεων προήλθε τόσο από τις κρατικές επενδύσεις όσο και από τις περικοπές των επενδυτικών προγραμμάτων που αποφασίστηκαν στα πλαίσια της πολιτικής οικονομικής σταθεροποίησης, με αντικειμενικό σκοπό τη συγκράτηση των δανειακών αναγκών του δημόσιου τομέα. Η αύξηση των ιδιωτικών επενδύσεων προήλθε εν μέρει από την άνοδο των επενδύσεων σε κατοικίες, που εκτιμάται σε 8,8%. Σε σημαντικό όμως βαθμό, οφείλεται στην άνοδο των επενδύσεων στη μεταποίηση κατά 7,7%.

ΕΝΑ «ΜΠΟΥΜ» ΠΟΥ ΔΕΝ... ΤΡΟΜΑΞΕ

Η επενδυτική καχεξία που κατατρώχει την οικονομία μας, το μόνο που μπορεί να μας εξασφαλίσει είναι ένα πατίни για να προλάβουμε το «τραίνο της ανάπτυξης».

του Κώστα Δέδε

Οι «πολεμικές ιαχές» από τη διένεξη κυβέρνησης και προέδρου της Δημοκρατίας κάλυψαν το «ρέκ-βιεμ» για την οικονομική ανάπτυξη, που ακούστηκε στη φετινή συνέλευση των μετόχων της Τράπεζας Ελλάδος. Η «έκθεση Χαλικιά», η οποία επανασυντάχθηκε λίγο πριν δει το φως της δημοσιότητας, στο τμήμα της που αφορά στις επενδύσεις και στις επιπτώσεις τους, περιορίζει τις κυβερνητικές ελπίδες «για ακόμα καλύτερες μέρες» και μεγαλώνει τα περιθώρια προβληματισμού για τις οικονομικές εξελίξεις.

Όπως μας πληροφόρησαν έγκυρες πηγές η αρχική μορφή της έκθεσης Χαλικιά συντάχθηκε με αρκετή αισιοδοξία, αφού κυβέρνηση και Τράπεζα Ελλάδος περίμεναν ότι τα στοιχεία που αφορούν στις επενδύσεις, θα ήταν πολύ θετικά. Περίμεναν, δηλαδή, ένα «επενδυτικό

μπουμ» που θα άφηνε άφωνους όσους πιστεύουν ότι το ΠΑΣΟΚ «τα έκανε μούσκεμα παντού» και θα απογοήτευε εκείνους που οραματίζονται μια κυβέρνηση πολιτικά ετοιμοθάνατη. Μόλις όμως, έφτασαν τα στοιχεία, που αφορούν την επενδυτική δραστηριότητα, στην Τράπεζα Ελλάδος, κυριάρχησε απογοήτευση και δόθηκε εντολή στους εμπειρογνώμονες να ξανασυνταχθεί η έκθεση έτσι που να περιέχει μετριοπαθείς εκτιμήσεις, για τις επενδύσεις.

Παρόλες, όμως, τις μετριοπαθείς εκτιμήσεις που περιέχονται στην έκθεση, αυτό που είναι ανησυχητικό είναι ότι και για το 1988 οι παραγωγικές επενδύσεις, που αποτελούν προϋπόθεση για την οικονομική ανάπτυξη, είναι αρκετά χαμηλές. Και αυτό παρά το γεγονός ότι τόσο το 1986 όσο και το 1987, σημειώθηκε σημαντική μεταφορά εισοδήματος από τους εργαζόμενους στο επιχειρηματικό κόσμο της βιομηχανίας και του εμπορίου, καθώς και στους ελεύθερους επαγγελματίες.

Από την έκθεση του κ. Χαλικιά προκύπτει ότι οι ιδιωτικές επενδύσεις παγίου κεφαλαίου, παρά το ότι παρουσίασαν το 1987 άνοδο 4%, βρίσκονταν στο 10,4% του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) σε σχέση με 10% επί του ΑΕΠ της αμέσως προηγούμενης τριετίας.

Οι δημόσιες επενδύσεις, ως ποσοστό του ΑΕΠ μειώθηκαν από το 6,5% το 1985 σε 4,5% το 1987.

Έτσι, στο σύνολό τους, δημόσιες και ιδιωτικές επενδύσεις, αντιπροσωπεύουν ένα ισχνό ποσοστό στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν και το οποίο, με βάση τα επίσημα δεδομένα, υπολογίζεται να φθάσει φέτος το 15,6%. Ποσοστό, που είναι με εξαίρεση το 1987 (15%) το μικρότερο τουλάχιστον από το 1960.

Τρέχουμε με ...πατίни...

Το περισσότερο ανησυχητικό στοιχείο, είναι πως για να υπάρξει οικονομική ανάπτυξη (αύξηση, δηλαδή, του ΑΕΠ), απαιτούνται επενδύσεις, που να αντιπροσωπεύουν πάνω από το 22% του ΑΕΠ όπως εκτιμά ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης, ο γνωστός ΟΟΣΑ. Και αν, μάλιστα πάρουμε υπόψη την αβεβαιότητα για τις εξελίξεις στο μέτωπο του ελληνικού πληθωρισμού (ξένοι χρηματιστηριακοί κύκλοι και ειδικοί φοβούνται αναζωπύρωση φέτος του πληθωρισμού παγκοσμίως), που προβλέπεται να ξεπερνά το 14%, είναι αμφίβολο αν τελικά οι επιχειρηματίες θα βάλουν βαθειά το χέρι στην τσέπη για να επενδύσουν.

Από την άλλη μεριά, το κράτος αδυνατεί να επενδύσει το ίδιο, δεδομένου ότι κάτι τέτοιο συνεπάγεται διεύρυνση των ελλειμμάτων του δημόσιου τομέα, που αποτελούν πηγή πληθωριστικών πιέσεων. Διεύρυνση η οποία οφείλεται στις καταναλωτικές δαπάνες του δημόσιου τομέα αλλά και στην ανικανότητα για την πάταξη της τεράστιας φοροδιαφυγής, όπως επισημαίνει και ο κ. Χαλικιάς στη φετινή του έκθεση.

Φυσικά, για να καλυφθούν (χρηματοδοτηθούν) αυτά τα ελλείμματα απαιτείται αυξημένος εσωτερικός και εξωτερικός δανεισμός, επιβαρυνόμενου του δημόσιου χρέους το οποίο έφθασε αισίως το 70% του ΑΕΠ στο τέλος του 1987. Και για να μπορεί να δανεισθεί το δημόσιο από το εσωτερικό προσφέρει υψηλό επιτόκιο (19,5%) στα έντοκα γραμμάτια.

Η ανάγκη για εσωτερικό δανεισμό είναι η σημαντικότερη αιτία που τα επιτόκια χορηγήσεων (που διαμορφώνονται ελεύθερα για το 88% των συναλλαγών) προς στις επιχειρήσεις είναι μεγάλα και μη συμφέροντα για τον επιχειρηματία.

Αν πάρει κανείς υπόψη του την επενδυτική «καχεξία» και τα επενδυτικά εμπόδια που τη συνοδεύουν, είναι εύκολο να αντιληφθεί ότι *τρέχουμε πίσω από το «τραίνο της ανάπτυξης» με πατίни... Και ότι το 1992, έτσι όπως πάει η οικονομία, θα κάνουμε τους σερβιτόρους «για να επιβιώσουμε», κατά την προσφιλή έκφραση ανώτατου πολιτειακού παράγοντα...*

Ο ΕΘΝΙΚΟΣ ΑΕΡΟΜΕΤΑΦΟ

ΣΚΑΝΔΑΛΩΝ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗΣ ΣΥΝΕΧΕΙΑ

ΣΕ ΤΡΙΑ στη σειρά τεύχη του (368, 369 και 370) το ANTI αποκάλυψε, με πλήθος αποδεικτικών στοιχείων, τις σκανδαλώδεις μεθοδεύσεις του διευθυντικού κατεστημένου της Ολυμπιακής Αεροπορίας υπέρ της αγοράς τριών έως πέντε αεροσκαφών τύπου «Αίρμπας Α-310», με πρόσχημα την ανανέωση του στόλου της. Τη στιγμή βέβαια που ο εθνικός αερομεταφορέας δεν χρειάζεται κανένα νέο αεροσκάφος και που εν πάση περιπτώσει το κύριο πρόβλημα της «Ολυμπιακής» είναι η οργάνωση και η διοικητική εξυγίανσή της.

ΣΕ ΤΡΙΑ συνεχή τεύχη του ANTI, οι αναγνώστες του μπόρεσαν να «θαυμάσουν» τα μέσα που μεταχειρίστηκαν στην Ολυμπιακή πρόκειμένου να επιτύχουν το σκοπό τους αυτό:

- Πρώτα αποφάσισαν, με το «έτσι θέλω», την αγορά των «Αίρμπας» και έδωσαν μάλιστα προκαταβολή, χωρίς να τηρήσουν ούτε μια διάταξη του νόμου περί κρατικών προμηθειών.

- Μετά προσπάθησαν να «στριμώξουν» τα «Αίρμπας» στις ανάγκες της Ολυμπιακής, αλλά όταν διαπιστώθηκε ότι τα αεροσκάφη αυτά δεν ανταποκρίνονται στις ανάγκες της «εταιρικής πολιτικής», που οι ίδιοι είχαν διακηρύξει, άλλαξαν την τελευταία. Άλλωστε, «δικιά τους» είναι η Ολυμπιακή, ό,τι θέλουν κάνουν.

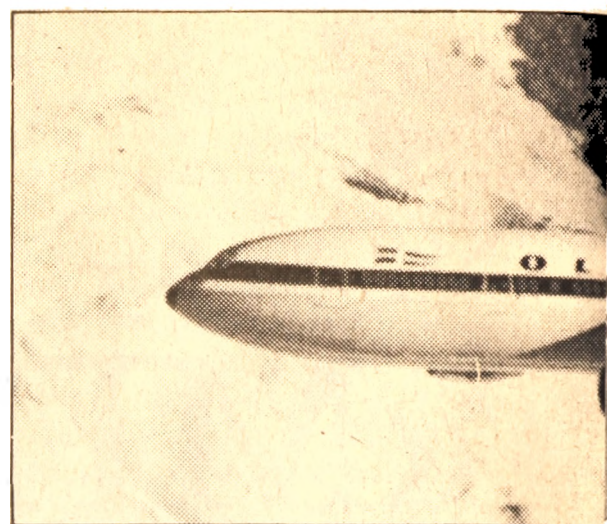
- Αργότερα, επειδή και η αλλαγή της «εταιρικής πολιτικής» δεν έπειθε όσους είχαν αντιληφθεί τη μεθόδευση και ζητούσαν από τη διεύθυνση της Ο.Α. προδιαγραφές, φωτογράφισαν τα προσπεκτούς της «Αίρμπας» προσαρμόζοντας στις ανάγκες της γαλλικής εταιρείας, τις ανάγκες του εθνικού αερομεταφορέα.

- Και, στο τέλος, όταν πλέον πίστευαν ότι όλα ήταν έτοιμα, συγκρότησαν και μία «επιτροπή αγοράς» για να βγάλει αυτή το «φίδι από την τρύπα» και να νομιμοποιήσει τις ειλημμένες αποφάσεις.

- Στο σημείο αυτό «χάλασε η δουλειά». Η επιτροπή αγοράς αρνήθηκε, στην πλειοψηφία της, να παίξει στο έργο που είχαν ετοιμάσει στα παρασκήνια και ύστερα από έξι μήνες ολοκλήρωσε το έργο της. Προηγουμένως, όμως, είχε εντοπίσει και καταγράψει τις μεθοδεύσεις, τις φωτογραφικές προδιαγραφές και την προχειρότητα με την οποία προχώρησε στην αγορά το διευθυντικό κατεστημένο της Ο.Α.

- Τότε, μπήκε σε κίνηση ο αδυσώπητος μηχανισμός που καθορίζει σε ποιους πρέπει να πηγαίνουν οι παραγγελίες της Ο.Α. Η επιτροπή συκοφαντήθηκε, στα μέλη της ασκήθηκαν φοβερές πιέσεις και εκβιασμοί και τελικά, όταν είδαν ότι τα πέντε από τα εννέα μέλη της επιτροπής αρνιούνταν να υποκύψουν, χρησιμοποίησαν δυο από τα υπόλοιπα μέλη για να τη διασπάσουν και να δώσουν, έτσι, στο ΚΥΣΥΜ το πρόσχημα να την καταργήσει.

ΣΤΙΣ ΣΕΛΙΔΕΣ που ακολουθούν, το ANTI δίνει μερικά ακόμα στοιχεία για τις σκανδαλώδεις διαδικασίες που έχει υιοθετήσει η διοίκηση Ακριβάκη στην Ο.Α. απ' αφορμή ένα δημοσίευμα του ΚΑΛΑΜΙΟΥ και μια επιστολή που μας έστειλε ο πρώην Γεν. Διευθυντής της εταιρείας κ. Λάμπρος Κανελλόπουλος.

Όλα όσα καταγγέλλουμε έχουν καταγραφεί στις σελίδες του ANTI με πλήθος, στοιχεία, έγγραφα και μαρτυρίες. Κανείς όμως δεν μπόρεσε στον κόπο να απαντήσει. Επί δύο μήνες το ANTI αποκαλύπτει τις λεπτομέρειες ενός από τα σοβαρότερα σκάνδαλα των τελευταίων χρόνων και κανείς κυβερνητικός αξιωματούχος, από το ΚΥΣΥΜ, το υπουργείο Μεταφορών, το υφυπουργείο Τύπου, τη διοίκηση της Ο.Α. δεν μπαίνει στον κόπο, δεν τολμά στην πραγματικότητα, να διαψεύσει έστω και μία γραμμή των δημοσιευμάτων του περιοδικού.

Καβαλώντας το «Καλόρι»

Προτίμησαν, αντίθετα, κάτι άλλο, πιο «σίγουρο» για τους ίδιους και πιο «αποδοτικό», αν πάρουμε υπόψη μας τα ήθη των καιρών. Ανέθεσαν εργολαβικά το έργο της απάντησης στο ΚΑΛΑΜΙ, το οποίο χωρίς να ασχοληθεί καν με την ουσία των καταγγελλομένων από το ANTI, χωρίς να αναφέρει ούτε μια γραμμή από όσα δημοσιεύσαμε, εξαπέλυσε εναντίον του συντάκτη των ρεπορτάζ Βασιλή Ζήση μια εκστρατεία λάσπης, ισχυριζόμενο ότι ο συνεργάτης μας «κτυπάει την Αίρμπας», επειδή θέλει ...τα Μπόινγκ. Και ο «νοών νοείτο».

Στο τεύχος του της 21.4.88 το έντυπο του κ. Ν. Κακαουνάκη ξεπέρασε κάθε όριο λασπολογίας. Γι' αυτό το λόγο θεωρούμε σκόπιμο να υπενθυμίσουμε στο ΚΑΛΑΜΙ ορισμένα γεγονότα.

- Πρώτον: Το ANTI στήριξε τις έρευνές του για την Ο.Α. στις απόψεις όλων των μελών της «επιτροπής αγοράς» τις οποίες έκρινε με στοιχεία τα οποία διασταύρωσε με την άποψη έγκυρων και επιστημονικών φορέων, και, τονίζοντας συνεχώς ότι η Ο.Α. δεν χρειάζεται κανένα αεροσκάφος.

Αντίθετα το ΚΑΛΑΜΙ διερρήγγυε —α—

ΕΑΣ ΚΑΒΑΛΗΣΕ ΤΟ ΚΑΛΑΜΙ

πό καιρό— τα ιμάτιά του υπέρ της αγοράς και στήριξε την τελευταία αρθρογραφία του στις απόψεις δυο εκ των μελών της επιτροπής που ήταν και είναι υπέρ της «Αίρμπας», των κκ. **Φίσερ** και **Παγιατάκη**.

Για παράδειγμα, στο φύλλο της 17 Μαρτίου το ΚΑΛΑΜΙ δημοσίευσε μεταξύ άλλων τα εξής:

«Έχουμε στα χέρια μας δυο επίσημα έγγραφα. Την έκθεση που υπέβαλαν στις 18.2.1988, προς τον πρόεδρο της Επιτροπής Αγοράς Α/Φ Κ. Τζινιέρη, τα μέλη της ίδιας της επιτροπής Κασμιρλής, Μαρκάκης, Μαυροκέφαλος, Πανταζής και Ρήγος και επιστολή στελεχών της Ολυμπιακής, (σ.σ. πρόκειται για τους Φίσερ - Παγιατάκη), που απαντά στα μέλη της Επιτροπής αυτής».

Όπως διευκρινίζει το ίδιο το ΚΑΛΑΜΙ η έκθεση των **Κασμιρλή, Μαρκάκη, Μαυροκέφαλου, Πανταζή** και **Ρήγου** είναι η «έκθεση αξιολόγησης» των προς αγορά αεροσκαφών και καλύπτει διάφορες ενότητες μεταξύ των οποίων:

«Εμβέλεια και δρομολόγια των α/φών κινητήρες των α/φών, πωλήσεις α/φών και κινητήρων μέχρι σήμερα».

Στο σημείο αυτό αποκαλύπτεται ο ρόλος του ΚΑΛΑΜΙΟΥ: Δηλώνει ότι έχει στα χέρια του την εν λόγω έκθεση, αλλά δεν τη δημοσιεύει. Αντίθετα, συκοφαντεί τους συντάκτες της έκθεσης με χαρακτηρισμούς όπως «άσχετοι», «πλασιέ εταιρειών» κ.λπ. —και δημοσιεύει μόνον την απάντηση που έστειλαν στην έκθεση αυτή οι κκ. Φίσερ και Παγιατάκης. Οι κύριοι αυτοί τάσσονται, όπως γράψαμε αναφανδόν υπέρ της αγοράς των «Αίρμπας», «ανεξαρτήτως τιμής». Ποιος ο λόγος για όλα αυτά;

Οι κκ. Κασμιρλής, Μαρκάκης, Μαυροκέφαλος, Πανταζής και Ρήγος είναι επιστήμονες κύρους και η αξιολόγησή τους στηριγμένη στα στοιχεία που έδω-

σαν οι ίδιες οι εταιρείες είναι απορριπτική για την «Αίρμπας».

Ένας άσπονδος φίλος

Ο ρόλος του ΚΑΛΑΜΙΟΥ αποδεικνύεται και με αυτά που έγραψε για τον κ. Φίσερ, σε παλιότερα τεύχη του:

● Στις 15.4.87 με τίτλο «Η Ολυμπιακή ετοιμάζεται για αγορές — Κάποιος ετοιμάζεται για κομπίνες» και στις 29.4.87 με τίτλο «Ποιος βάζει σε κίνδυνο τη ζωή όλων μας;», αφού κολάκευε τον κ. Ακριβάκη «που έχει προκρίνει πολλές φορές σωστές λύσεις για την Ολυμπιακή και αποτελεί μια εγγύηση», έγραφε αναφερόμενο στον κ. Φίσερ τα εξής: «Κι όμως για όσους γνωρίζουν, ο καβγάς... γίνεται για ένα και μόνο όνομα, Ξενικόν και περίεργο, τον οπρίο το «Καλάμι» τον έχει ξεφωνίσει (καθόλου τυχαία) αρκετές φορές. Φύσσερ, όπως καταλάβατε... Απομακρύνθηκε από διευθυντής Προτύπων και τοποθετήθηκε στην επιτροπή, χωρίς να ερωτηθεί καν ο φυσικός του προϊστάμενος, ο διοικητής της Πολιτικής Αεροπορίας (ΥΠΑ) Χαραλαμπίδης. Ούτε έστω ο πολιτικός του προϊστάμενος Μπαντουβάς. Έστω, αδέρφια, ο πρόεδρος της επιτροπής (; περίεργη ανακρίβεια σ.σ.), που τυγχάνει και πρόεδρος της Ολυμπιακής, ο Ακριβάκης ...ποιος τελικά... τον έβαλε στην επιτροπή; Διότι ο Σημίτης ούτε που τον ξέρει».

Στη συνέχεια το «Καλάμι» δεν διστάζει να «αποκαλύψει τον άγνωστο προστάτη» του κ. Φίσερ, με έμμεσες «μπηχτές» για τον κ. Μαχαιρίτσα: «...Είναι ο ίδιος που τον διατηρούσε από το 1981 στην ίδια θέση και σε κάθε αλλαγή υπουργού Συγκοινωνιών, άμα τη αναλήψει των καθηκόντων δηλαδή, τηλεφώνουσε πριν καν δημιουργηθεί θέμα και τον διέσωζε... Λοιπόν Σημιτάκο; ...απαιτούνται μέτρα ...κανονικό μαχαίρι και μάλιστα γρήγορα χωρίς διπλωματικές! ».

Την επόμενη βδομάδα το ΚΑΛΑΜΙ έγραφε: «Σας είχαμε υποσχεθεί αφιέρωμα στον «μέσα σε όλα» Φίσερ της Υπηρεσίας Πολιτικής Αεροπορίας και να 'μαστε συνεπείς το ραντεβού μας... η πολιτεία του στην ΥΠΑ, η αγορά (με εισηγήσεις του) αεροσκαφών πολλών δισεκατομμυρίων, βγάζει μια περίεργη...μυρωδιά».

...Ο άνθρωπος αυτός είναι και από παλαιότερα γνωστός όταν κατά την προδοσία της Κύπρου, επί χούντας, εργαζόταν στο Πεντάγωνο, όταν επί Νέας Δημοκρατίας εισηγήθηκε την αγορά των αεροσκαφών τύπου SD-330 και τελευταία με τα Ντόντιε, όπου μάλιστα επαναλήφθηκε η ίδια ιστορία περιέργως...

...Ανάμεσα στα πολλά άλλα ήταν και η άρνησή του να αναγνωρίσει τα πτυχία των ξένων χειριστών και ιπτάμενων μηχανικών... μετά την ανταρσία των πιλότων, τον Ιούνιο του 1986, για να αποδειχτεί ότι ο Φίσερ ήταν σε στενή συνεργασία με το Δ.Σ. της ΕΧΠΑ (Ένωση Πιλότων) και είχε στόχο του να βοηθήσει τους πιλότους στην αντικυβερνητική τους —τότε— προσπάθεια που επιχειρούσαν έχοντας «ανοιχτή γραμμή» με τη Ρηγίλλης...».

Από τη στιγμή, όμως, που ο κ. Φίσερ, μαζί με τον κ. Παγιατάκη, εκδηλώθηκαν ανοικτά υπέρ των «Αίρμπας», το ΚΑΛΑΜΙ αλλάζει στάση απέναντί του, διαψεύδει τα ίδια τα γραφόμενά του και τον εμφανίζει —μόνον αυτόν εναντίον πέντε διπλωματούχων μηχανικών— ως «ειδικό» και υπέρμαχο των συμφερόντων της Ο.Α., ξεχνώντας την «περίεργη μυρωδιά», τη χούντα, το ΝΑΤΟ και την κυπριακή προδοσία.

Ποιος είναι λοιπόν, ο αβανταδόρος; Κανονικά θα έπρεπε να σταματήσουμε εδώ. Όμως δεν θέλουμε να μείνει καμιά αμφιβολία επειδή το ΚΑΛΑΜΙ δεν ήλεγξε πρώτα όσα του είπαν και επιτέθηκε άκριτα εναντίον μας δημοσιεύουμε και τα εξής στοιχεία:

● Στις 28.10.87 το «Καλάμι» εμφάνισε «στοιχεία», σύμφωνα με τα οποία το αεροσκάφος BOEING 767 - 200 ER κόστιζε πάνω από 56 εκατ. δολ. (ή 8 δις δρχ.) ενώ το AIRBUS A 310 κόστιζε 44 εκατ. δολ. (ή 6 δις δρχ.) χωρίς όμως να διευκρινίζει ότι τα ανωτέρω ποσά για το B 767 αφορούσαν το πλήρες αεροσκάφος με κινητήρες κλπ. ενώ για το A 310 μόνο το σκάφος χωρίς κινητήρες και άλλα εξαρτήματα.

Η ψευδής πληροφόρηση του ΚΑΛΑΜΙΟΥ αποδεικνύεται από το συγκριτικό πίνακα των τελικών προσφορών των δυο εταιρειών —τις οποίες δημοσιεύουμε στο τεύχος 370— και παραθέτουμε και σήμερα σε φωτοτυπία:

ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΤΙΜΗΜΑ ΑΓΟΡΑΣ Α/Φ Ο.Α. (ΜΕ ΕΦΕΘΡΙΚΟΥΣ ΚΙΝΗΤΗΡΕΣ, ΑΝΑΤΑΛΑΓΗΤΙΚΑ ΚΑΠ.)

(Τιμές Μαρτίου 1989) :: ΓΙΑ ΣΥΝΟΛΟ ΤΡΙΩΝ ΑΕΡΟΣΚΑΦΩΝ :: ΓΙΑ 3 FIRM + 2 OPTION Α/Φ ::

ΤΥΠΟΣ ΚΙΝΗΤΗΡΑ	PRATT & WHITNEY	GENERAL ELECTRIC	PRATT & WHITNEY	GENERAL ELECTRIC
----------------	-----------------	------------------	-----------------	------------------

AIRBUS A 310-300 (150.000 KG MTOW)	199.797.335	201.488.654	347.936.185	347.842.239
---------------------------------------	-------------	-------------	-------------	-------------

AIRBUS A 310-300 (153.000 KG MTOW)	200.847.335	202.538.655	348.936.185	348.892.240
---------------------------------------	-------------	-------------	-------------	-------------

BOEING 767-200 (337.000 LB MTOW)	175.456.469	178.880.268	297.917.115	301.385.299
-------------------------------------	-------------	-------------	-------------	-------------

BOEING 767-200 ER (345.000 LB MTOW)	180.415.865	183.836.517	306.184.775	309.645.714
--	-------------	-------------	-------------	-------------

Συγκρίσιμα
Ζεύγη Α/φών

α) Το A 310-300/150.000 Kg με το B 767-200/337.000 Lb MTOW
β) Το A 310-300/153.000 Kg με το B 767-200 ER/345.000 Lb MTOW

Ο ατμός και ο ασβός

Στο ίδιο άρθρο το ΚΑΛΑΜΙ υποστήριζε ανακριβώς ότι «είναι σε θέση να γνωρίζει ότι η επιτροπή είχε σχεδόν καταλήξει στην προσφορά της AIRBUS — ενώ α-

κόμη δεν είχε καν αρχίσει η αξιολόγηση, έκανε επιθέσεις σε Σημίτη - Παπαντωνίου - Παπούλια αποδίδοντάς τους αόριστα «σκοπιμότητες» και, όπως πάντα, διαφήμιζε την Ολυμπιακή που «μιλάνε την ίδια γλώσσα».

Αλλαγές διευθυντών στην Ο.Α. Το κατεστημένο συσπειρώνεται

Ευρείες αλλαγές διευθυντών στην Ο.Α., λόγω των αποκαλύψεων για την υπόθεση αγοράς αεροπλάνων. Μη νομίσετε όμως ότι απομακρύνθηκαν οι υπεύθυνοι των μεθοδεύσεων. Το αντίθετο!

Όσοι έμειναν αμέτοχοι πήγαν σε άσχετα πόστα, όσοι τόλμησαν να πουν κάποιες αλήθειες μπήκαν στο «ψυγείο», ενώ οι «ημέτεροι» του κυκλώματος κατέλαβαν όλες τις καιρίες θέσεις, που μπορούν να επηρεάσουν τις εισηγήσεις της Ολυμπιακής στην κυβέρνηση.

Πρόκειται για απροκάλυπτη πλέον «συσπείρωση», με την προοπτική υποβολής «έκθεσης» της Ο.Α., που αναιρεί τις εκθέσεις και το πόρισμα της επιτροπής αγοράς αεροσκαφών, μετά την αποτυχία των «εκπροσώπων» του κυκλώματος.

Απομακρύνθηκαν ακόμα και μέλη του διευθυντικού κατεστημένου, που λόγω «υπερβολών» σε άλλες περιπτώσεις αποτελούσαν αδύναμους κρίκους και θα έβαζαν σε κίνδυνο όλο το «μπλοκ».

● Απομακρύνθηκε ο Διευθυντής Τεχνικών Υπηρεσιών κ. Βαμβακάς, ο προϊστάμενος κ. Σταθάτος και ο κ. Μιχαηλίδης. Οι Σταθάτος και Μιχαηλίδης τόλμησαν να δώσουν στην επιτροπή αγοράς τα πραγματικά στοιχεία βαρών, τα οποία εκ των υστέρων αναγκάστηκε να επιβεβαιώ-

σει και ο Βαμβακάς, αφήνοντας έκθετη την «ομάδα εργασίας διευθυντών» (Λαμπρόπουλος, Κόλλιας, Αλάμαρας, Σαμαράς, Βαμβακάς), που είχε δώσει λάθος βάρη στην επιτροπή.

● Τη θέση του Διευθυντή Τεχνικών Υπηρεσιών ανέλαβε ο κ. Αλάμαρας. ● Αμετακίνητοι οι κ. Φίσερ και Παγιατάκης.

● Αμετακίνητος ο κ. Κόλλιας (φίλος και συντοπίτης του κ. Ακριβάκη), που προβιβάστηκε σε πιλότο AIRBUS A-300 από B-737.

● Απομακρύνθηκε ο κ. Καραλής (αμέτοχος στην υπόθεση), για να βρεθεί «ευπρεπής θέση» για τον Βαμβακά (είναι ανηψιός του κ. Δροσογιάννη και εξάδελφος της κ. Σαρτζετάκη).

● Φημολογείται η απομάκρυνση του κ. Ρήγου, Γενικού Διευθυντή Αεροπλοΐας (τόλμησε να συντάξει αντικειμενική έκθεση αξιολόγησης μαζί με άλλα τέσσερα μέλη της επιτροπής αγοράς). Για τη θέση ετοιμάζεται ο Κόλλιας, όπως διαδίδει ο ίδιος.

● Φημολογείται επάνοδος του κ. Λαμπρόπουλου με την επικείμενη αλλαγή διοίκησης (ο ίδιος δήλωνε ανοιχτά όταν απομακρύνθηκε πρόσφατα, ότι «θα επιστρέψει με τους κ. Κατσανέβα και Κανελλόπουλο και θα δουν όλοι»).

Αυτά από το ευαγές ίδρυμα της Ολυμπιακής Αεροπορίας. □

Ποιος λοιπόν είναι ο «αβανταδόρος»; Αλλά δυστυχώς υπάρχει και συνέχεια:

Στο φύλλο της 21 Απριλίου, ανάμεσα σε άλλες χυδαιότητες, το ΚΑΛΑΜΙ γράφει και τα εξής, αναφερόμενο στην αποκάλυψη των τελικών τιμών από το ΑΝΤΙ (τχ. 370):

«Μόνο, που οι προσφορές των δύο εταιρειών βρίσκονται επτασφράγιστες στο χρηματοκιβώτιο του Τζινιέρη (σ.σ. Προέδρου της Επιτροπής) και βέβαια δεν τις γνωρίζει κανείς. Εσείς πώς το ξέρετε κ. Ζήση μας; Με ατμό τις ανοίξατε;».

Η πραγματικότητα είναι βέβαια άλλη:

● Οι μέχρι τότε σφραγισμένες τελικές τιμές των εταιρειών, ανοίχτηκαν επίσημα σε συνεδρίαση της επιτροπής αγοράς στις 24.3.88 και τα μέλη της επιτροπής ανέλαβαν να δώσουν τις τελικές εκθέσεις τους μέχρι την Παρασκευή 1.4.88. Αυτά δεν τα αγνοεί το «Καλάμι», αφού στις 31.3.88 γράφει: «Συνεδρίασε η επιτροπή και τελικά ανατέθηκε στον Μαρκάκη να προετοιμάσει το πόρισμα για λογαριασμό της μέχρι την Παρασκευή. Μάλιστα του ανατέθηκε να υποβάλει και οικονομική μελέτη...» και στις 6.4.88 επαναλαμβάνει: «Αποφασίστηκε λοιπόν να αναλάβουν κάποιοι να το βγάλουν (σ.σ. το πόρισμα). Η διορία ήταν μέχρι την Παρασκευή...».

● Άλλωστε μετά την συνέντευξη Τύπου του κ. Μπαντουβά στις 5.4.88 οι εφημερίδες της 6.4.88 έγραφαν σχετικά με τις τιμές των α/φ και την υποβολή του πορίσματος π.χ. ΕΘΝΟΣ, 24 ΩΡΕΣ, κ.λπ.

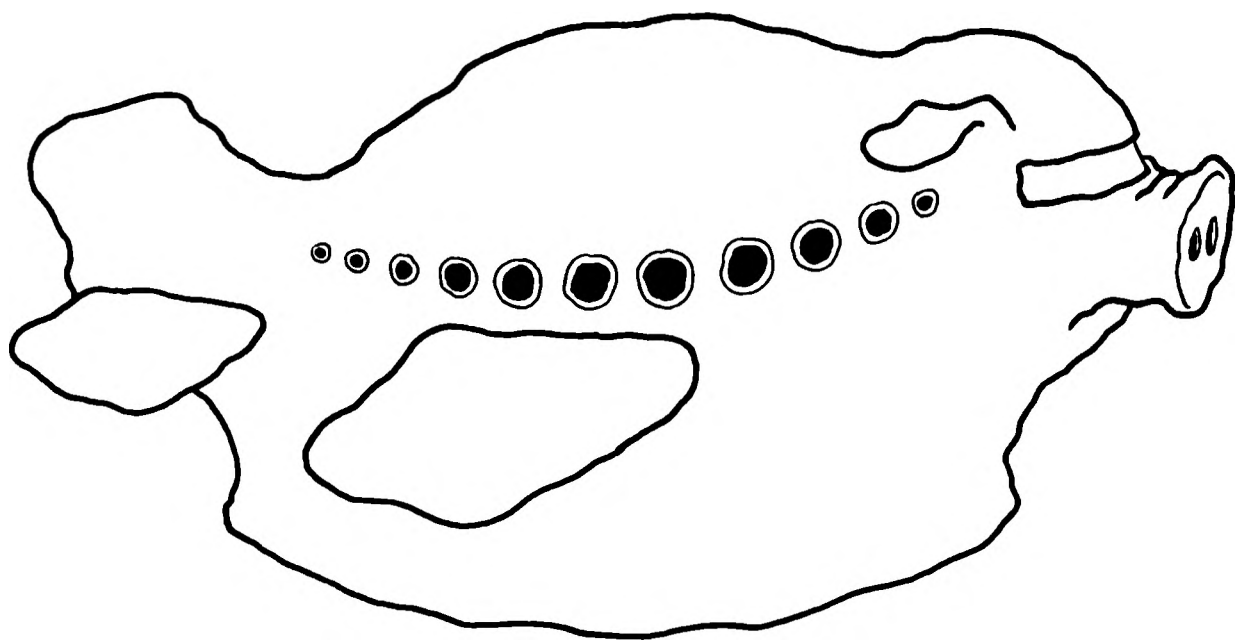
Πώς δικαιολογείται η άγνοια των παραπάνω από το «Καλάμι» στις 21.4.88; Να ρωτήσουμε με τη σειρά μας: διαβάζει τα σχετικά άρθρα ο κ. Κακαουνάκης;

Κλείνοντας, το ΑΝΤΙ θεωρεί υποχρέωσή του να σημειώσει πως λυπάται που βρέθηκε στη δυσάρεστη θέση να αποκαλύψει τον περιεργο ρόλο που διαδραμάτισε ένα έντυπο σε μια σκανδαλώδη αγορά του δημοσίου. Και δεν θα κάναμε ποτέ κάτι τέτοιο, αν το ΚΑΛΑΜΙ, δεν είχε συκοφαντήσει και το ΑΝΤΙ και τους συντάκτες του. Και κάτι άλλο: Παράγοντες της Ο.Α. που επικοινωνήσαν μαζί μας αμέσως μετά το τελευταίο δημοσίευμα του ΚΑΛΑΜΙΟΥ εναντίον του ΑΝΤΙ πιστεύουν ότι στο «ύφος και το ήθος» των δημοσιευμάτων του ΚΑΛΑΜΙΟΥ αναγνώρισαν γνωστό στέλεχος της Ο.Α. με το προσωνύμιο «ασβός».

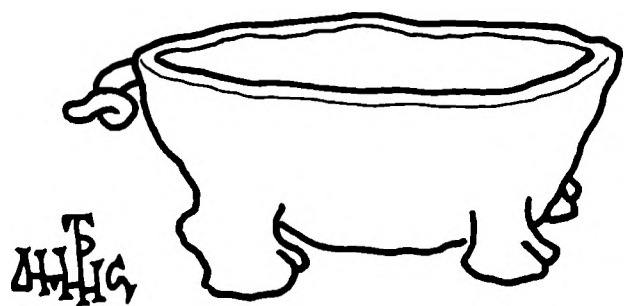
Λέτε να εγκατέλειψαν την ύπαιθρο, τα δύσοσμα αυτά τετράποδα και να εισέβαλαν και σε δημοσιογραφικά γραφεία;

Το αντι

ΤΑ ΑΙΡΜΠΑΣ ΑΠΟ ΤΗ ΣΙΓΚΑΠΟΥΡΗ

Μια επιστολή του
πρώην Γενικού
Διευθυντή της
«Ολυμπιακής»
κ. Λάμπρου
Κανελλόπουλου, μας
θυμίζει μια παλιά
ανατολίτικη ιστορία

Σε διπλανές στήλες δημοσιεύουμε ευχαρίστως την επιστολή του πρώην Γενικού Διευθυντή της Ο Α κ. Λάμπρου Κανελλόπουλου επειδή μας δίνει την ευκαιρία να αποκαλύψουμε μερικές ακόμα ενδιαφέρουσες πτυχές των όσων συμβαίνουν στην εταιρεία του.

Στο σημείο «1» της επιστολής του ο κ. Κανελλόπουλος δικαιολογεί την εισήγηση που έστειλε στις 29.1.85 στο Δ.Σ. της «Ολυμπιακής» με θέμα «τη σκοπιμότητα αντικατάστασης των α/φων B-747 και αγοράς δυο AIRBUS A-310» με το ότι ήταν «αρμόδιος» και «ειδικός» και έπρεπε να προνοεί για το μέλλον της Ο.Α.

Που, όμως, βασίστηκε ο κ. Κανελλόπουλος για να κάνει την εισήγησή του αυτή; Ακολούθησε τις νόμιμες διαδικασίες συγκροτώντας επιτροπές αξιολόγησης, ή ακολούθησε άλλο δρόμο; Ο κ. Κανελλόπουλος δεν απαντά στα ερωτήματα αυτά.

Το ANTI, θέλοντας όμως να διαπιστώσει τι ακριβώς έγινε ερεύνησε το θέμα και βρήκε ότι ο κ. Κανελλόπουλος βασίστηκε σε μια έκθεση από 17 σελίδες μιας επιτροπής που συγκρότησε ο ίδιος. Επιπλέον, όπως φαίνεται και στις φωτοτυπίες που δημοσιεύουμε η ίδια έκθεση έχει δυο πρώτες σελίδες, με διαφορετικό τίτλο η κάθε μια. Η μια έχει τον τίτλο «έκθεση σκοπιμότητας για

την ανάπτυξη του δικτύου μακρών αποστάσεων» και η άλλη φέρει τον τίτλο «έκθεση σκοπιμότητας για την ενεργοποίηση των OPTION α/φων B-747 και A-310».

Κατά ανεξήγητο, επίσης, τρόπο και οι δυο πρώτες σελίδες φέρουν την ίδια ημερομηνία: «**Νοέμβριος 1984**».

Τι ακριβώς συνέβη; Πώς η έκθεση για την ανάπτυξη του δικτύου μακρών αποστάσεων μετασχηματίστηκε σε έκθεση για την αγορά των «Αιρμπάς»;

Τα αμαρτωλά B-747

Ο κ. Κανελλόπουλος ισχυρίζεται επίσης ότι το ANTI «αγνοεί τελείως» το θέμα της αγοράς των B-747. Δεν είναι όμως έτσι. Απλώς το ANTI είχε προγραμματίσει να ασχοληθεί με τα B-747 σε επόμενο τεύχος. Αφού όμως ανακινήθηκε το θέμα έχουμε να πούμε τα εξής:

Τα B-747 (όπως γράφαμε στο τχ. 369 του ANTI) αγοράστηκαν χωρίς να προηγηθεί διαγωνισμός και αξιολόγηση και χωρίς να ρωτηθεί κανείς, κατά πάγια τακτική της Ο.Α. Η διεύθυνση της Εταιρείας πρώτα κατέβαλε την προκαταβολή για την αγορά τους και ύστερα συγκρότησε μια επιτροπή για να τη νομιμοποιήσει.

Μάλιστα, στην «έκθεση σκοπιμότητας» που υπέβαλε εκ των υστέρων μια επιτροπή με πρόεδρο τον κ. Αλάμαρα, τονιζόταν ότι η συνολική εκταμίευση της Ο Α από την αγορά των «τζάμπο» δεν θα υπερέβαινε τα 28.000.000 δολάρια.

Πόσο κόστισε όμως στην πραγματικότητα η αγορά των μεταχειρισμένων B-747 από τη Σιγκαπούρη κ. Κανελλόπουλε; Σύμφωνα με τα πραγματικά στοιχεία τα αεροσκάφη αυτά αγοράστηκαν για 43 εκατομμύρια δολάρια το ένα (και όχι μόνο 36 όπως γράψαμε), ενώ από τα δύο παλιά B-747 της Ο Α το ένα πουλήθηκε και το άλλο ξέμεινε με ευθύνη της διοίκησης Ακριβάκη.

Επομένως η αγορά των B-747 δεν κόστισε 28 εκατ. αλλά 57 εκατ. δολάρια τα δύο ή συνολικά 100 εκατ. δολάρια και τα τρία μεταχειρισμένα «Μπόϊνγκ» της Σιγκαπούρης. Αν μάλιστα λογαριαστεί ότι το B-747 της ΟΑ πουλήθηκε μόλις είχε επισκευαστεί, ενώ αυτά της Σιγκαπούρης χρειάστηκαν ευρείες επισκευές και ανανέωση εξοπλισμού, νομίζουμε ότι δεν είναι τόσο αναμφισβήτητη η σκοπιμότητα αυτής της αγοράς.

Τι έχει όμως να πει ο κ. Α. Κανελλόπουλος, που εισηγήθηκε, ήδη, από το 1984 την αγορά των AIRBUS A 310 χωρίς διαγωνισμό και χωρίς ενοχλητικές επιτροπές, για όσα προκύπτουν από τη σύγκριση των τιμών και των επιδόσεων των AIRBUS και BOEING, που έγινε από την επιτροπή αγοράς;

ΚΑΙ ΜΙΑ ΕΞΩΔΙΚΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΘΕΑΘΗΝΑΙ

Από το μέλος της «επιτροπής αγοράς» κ. Φίσερ πήραμε μια «εξώδικο διαμαρτυρία, πρόσκληση και δήλωση», στην οποία, αφού τονίζει ότι «δεν θα σταθεί στην κριτική του ΑΝΤΙ για το έργο της επιτροπής» —περί της «ταμπακιέρας» δηλαδή ουδείς λόγος— αναφέρει ότι όταν γράψαμε πως «δεν είναι ειδικός» διαπράξαμε δημοσιογραφικό ατόπημα.

Ιδού τα επίμαχα σημεία της:

Ο συντάκτης σας λοιπόν αμάρτησε κατά τούτο, ότι αβασάνιστα και με ανεπίτρεπτη ελαφρότητα εστέγασε υπό τη δημοσιογραφική του υπογραφή τις ανεύθυνες, κακόβουλες και φανταστικές πληροφορίες προσώπων που από ετών επιδιώκουν την πάση θυσία υπηρεσιακή μου εξουδετέρωση, αδυνατούντες να συμβιβασθούν με τον από πάσης πλευράς άψογο τρόπο που ασκώ τα καθήκοντά μου ως δημόσιος υπάλληλος, τρόπον τον οποίο ανυποχώρητα εμμένω να εφαρμόζουν και αυτοί κατά την άσκηση των καθηκόντων των.

Με λίγη βάσανο, επιβεβλημένη από την καλώς εννοούμενη δημοσιογραφία, ο συντάκτης του επίμαχου κειμένου Β. Ζήσης θα διεπίστωνε εξ εγγράφων ότι ο μη «ειδικός» κ. Φίσερ είναι:

1. Διπλωματούχος της Ανωτάτης Εθνικής Σχολής Μηχανικών Πολιτικής Αεροπορίας της Γαλλίας που είναι ομοταγής προς το Εθνικό Μετσόβειο Πολυτεχνείο, με προηγούμενες τεχνικές πανεπιστημιακές σπουδές στη Γαλλία.
2. Υπότροφος τεσσάρων υποτροφιών μεταξύ των οποίων και του Ιδρύματος Κρατικών Υποτροφιών (ΙΚΥ).
3. Ο εισηγητής της ακόμη και σήμερα ισχύουσας τεχνικής Νομοθεσίας που αφορά τις απαιτήσεις ασφαλείας και τον έλεγχο των ελληνικών πολιτικών αεροσκαφών.
4. Ο τυχών με τη μέριμνα και το ενδιαφέρον της ΥΠΑ τις περισσότερες επιμορφώσεις στον κλάδο Μηχανικών - Αεροναυπηγών της ΥΠΑ (Μηχανικών Αεροναυτικής το ορθότερο) και ειδικότερα α) στο Ινστιτούτο Εναερίων Μεταφορών Παρισιών (ΙΤΑ) β) στη BOEING στις ΗΠΑ γ) σε κέντρο Ασφάλειας Πτήσεων του Διεθνούς Οργανισμού Πολιτικής Αεροπορίας (ΙΓΑΟ) κτλ.
5. Ο έχων διεθνή εξουσιοδότηση για τον έλεγχο της πλοϊμότητας και ΞΕΝΟΥ νηολογίου αεροσκαφών.
6. Ο επί 27 συνεχή χρόνια υπηρετών σε θέσεις - κλειδιά για την ασφάλεια των πτήσεων, με τριετή, μέχρι το 1982, υπηρεσία Γενικού Διευθυντή πέντε καίριων διευθύνσεων της ΥΠΑ.
7. Εκείνος ο οποίος μεταξύ των επιθεωρητών της ΥΠΑ έχει τις περισσότερες —πλέον των 1.500— ώρες σε πτήσεις ελέγχου, μεταξύ

των οποίων και δοκιμαστικές για χορηγήσεις και ανανεώσεις της πτητικής ικανότητας των ελληνικών αεροπλάνων δημοσίων μεταφορών.

Περιοριζόμενος στα παραπάνω δεν παραλείπω να τονίσω και τα εξής:

α) Κατά την εις Γαλλία φοίτησή μου στην Ανωτάτη Εθνική Σχολή Μηχανικών Πολιτικής Αεροπορίας και πριν ακόμη τελειώσω αυτή εξεδηλώθη επίσημον ενδιαφέρον της τότε, προ τριακονταετίας διοίκησης της ΥΠΑ για την άμεση προσληψή μου σ' αυτήν (όπως και έγινε) λόγω των εξαιρετικών μου επιδόσεων. β) Μετέχων πριν από 10 χρόνια σαν εκπρόσωπος της ΥΠΑ ανάλογης επιτροπής αξιολόγησης αεροσκαφών έκρινα το BOEING 737 που έχει σήμερα η Ολυμπιακή Αεροπορία σαν το πιο κατάλληλο για τον εθνικό μας αερομεταφορέα αεροπλάνο, περίπτωση που δεν συμβαίνει να είναι σήμερα η ίδια με το B-767 για το οποίο το επίμαχο άρθρο.

Εμείς δεν θα σχολιάσουμε περαιτέρω. Θα αρκεστούμε στη δημοσίευση μιας επιστολής - καταγγελίας του αρμόδιου «Συλλόγου Ελλήνων Αεροναυπηγών» προς το Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας. Η επιστολή αυτή καταγγέλλει τον κ. Φίσερ ότι «χρησιμοποιεί παράνομα τον τίτλο του διπλωματούχου μηχανικού»:

Κύριε Πρόεδρε,

Ο Σύλλογος Ελλήνων Αεροναυπηγών θα ήθελε να επιστήσει την προσοχή σας στην εξής παρατυπία που διαπίστωσε.

Σε έγγραφό του, που επισυνάπτουμε, ο κ. Α. Φίσερ χρησιμοποιεί τον τίτλο του Διπλωματούχου Μηχανικού παράνομα, σύμφωνα με την υπάρχουσα «περί Διπλωματούχων Μηχανικών» νομοθεσία, διότι δεν έχει άδεια άσκησης επαγγέλματος από το ΤΕΕ.

Επιπλέον με τον τίτλο αυτό προβαίνει σε κριτική και αμφισβήτηση συμπερασμάτων μελέτης Επιτροπής που μεταξύ άλλων αποτελείται από τέσσερεις Διπλωματούχους Μηχανικούς τρεις (3) Μηχανολόγους και έναν (1) Αεροναυπηγό Μηχανικό).

Κατόπιν τούτου, παρακαλούμε για άμεσες ενέργειές σας, προκειμένου ο κ. Α. Φίσερ να πάψει να χρησιμοποιεί τον τίτλο του Διπλωματούχου Μηχανικού, τον οποίο δεν δικαιούται, και να μας ενημερώσετε σχετικά.

Με τιμή
Για το Δ.Σ.

Ο Γραμματέας Γ. Τσιτινίδης
Ο πρόεδρος Δ. Κοντόνης

Κοιν. Σύλλογο Διπλωματούχων ΔΙΠΛ. ΜΗΧ/ΓΩΝ, ΗΛΕΚ/ΓΩΝ, ΜΗΧ/ΚΩΝ.

Γιατί λοιπόν διαμαρτυρήθηκε σε μας και μάλιστα «εντόνως και εξωδίκως» ο κ. Φίσερ;

Από όσα γνωρίζουμε (όπως αναλυτικά γράψαμε στο τχ. 370 της 8.4.88) τα B 767 είναι ισοδύναμα με τα A 310 σε όλα τα υπόλοιπα μεγέθη, ενώ υπερτερούν:

- κατά 3 δισ. δρχ. τα 3, έως 6 δισ. δρχ. τα 5 στην τιμή
- κατά 1.000 έως 3.000 χιλιόμετρα στην ακτίνα ενέργειας.
- κατά 1.000 έως 2.000 κιλά στο μεταφερόμενο φορτίο.

Με άλλα λόγια, με την αξία πέντε A 310, τα οποία καλύπτουν με πλήρες φορτίο μόνο δρομολόγια μεσαίων αποστάσεων, αγοράζονται σχεδόν έξι B 767, τα οποία μπορούν να εκτελέσουν με πλήρες φορτίο όλα τα δρομολόγια μεσαίων / μακρών αποστάσεων που ενδιαφέρουν την Ολυμπιακή.

Δεν νομίζει λοιπόν ο πρώην Γενικός Διευθυντής της ΟΑ ότι αν είχε γίνει αποδεκτή η εισήγησή του, η ΟΑ και η εθνική οικονομία αντί να κερδίσουν 30 εκατ. δολάρια θα είχαν χάσει πολύ περισσότερα;

Εκτός εάν ο κ. Κανελλόπουλος πιστεύει ότι η AIRBUS θα έδινε καλύτερη προσφορά όταν ήταν ο ίδιος Γεν. Διευθυντής (στην τότε έκθεσή του αναφέρει ως αξία των A 310-300 τα 55.000.000 δολ. περίπου, συμφωνώντας με τις τωρινές εκτιμήσεις των πέντε μελών της επιτροπής αγοράς!).

Θα πρέπει όμως τότε να μας εξηγήσει γιατί η AIRBUS αντιμετωπίζει «ακριβότερα» τη διοίκηση του κ. Ακριβάκη.

Για τα δήθεν αζήτητα B 707, όπως μάθαμε ενδιαφέρεται η ΕΑΒ να τα μετασκευάσει για μεταπώλησή τους στο ΝΑΤΟ, ως αεροσκάφη ηλεκτρονικής παρακολούθησης. Τα σκάφη αυτά, που είχαν τότε αξία περί τα 500 χιλ. δολ. το ένα σήμερα λόγω μείωσης της τιμής καυσίμων μπορούν να πουληθούν σε τριπλάσια τιμή (1.500 χιλ. δολ. το ένα) και σε αρκετά υψηλότερη μετά τη μετασκευή.

Θίγει όμως και άλλα θέματα στην επιστολή του ο πρώην Γ.Δ. της ΟΑ, όπως π.χ. τα γραφόμενα στο σημείο «3»: «Η επιλογή του τύπου των αεροσκαφών που χρειάζεται η ΟΑ, ξεκινάει από ποιες γραμμές θα εξυπηρετηθούν με αυτόν. Αυτό βέβαια το ξέρουν πολύ καλά τα στελέχη της Εταιρείας και κυρίως ο Διευθυντής της ΔΠΕ, σήμερα ο κ. Παγιατάκης...» (σ.σ. τότε ο κ. Λαμπρόπουλος). Τι έγινε όμως στην πραγματικότητα;

• Στην έκθεση που υπέβαλε ο πρώην Γ. Διευθυντής στο Δ.Σ. της ΟΑ αναφέρεται ότι

— η έκθεση αφορά την «ανάπτυξη του δικτύου μακρών αποστάσεων»

— με την έκθεση «...αιτιολογείται η σκοπιμότητα για την άμεση αντικατάσταση των δυο πρώτων B-747 και προσθήκη στον εταιρικό στόλο του A-310 με

Η ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ κ. Λ. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΥ

Αθήνα, 14 Απρίλη 1988

Κύριε Διευθυντά,

Αναφερόμενοι στο άρθρο του συνεργάτη σας κ. Βασ. Ζήση που δημοσιεύθηκε στο τεύχος σας 388 της 25.3.1988. Λόγω απουσίας μου (υπηρεσιακή πτήση Γιοχάννεσμπουργκ) απαντώ καθυστερημένα.

1. Η επιστολή μου προς το ΔΣ της Εταιρίας, την οποίαν δεν ξέρω γιατί τοποθετείτε εντός πλαισίου, είναι εισήγησή μου προς το ΔΣ την οποίαν έκανα ως Σύμβουλος και Γενικός Διευθυντής για τη σκοπιμότητα αντικατάστασης των α/φ B-747 και αγοράς δύο AIRBUS A 310. Η έγγραφη εισήγησή μου στο ΔΣ γίνεται και λόγω αρμοδιότητας και λόγω ειδικότητας στο θέμα αλλά κυρίως γιατί, σαν Γενικός Διευθυντής, δεν είχα σαν μοναδικό προορισμό να διοικώ την Εταιρία, αλλά είχα και την ευθύνη να προβλέπω για το μέλλον της. Δυστυχώς για την Εταιρία ότι δεν ολοκληρώθηκε η προσπάθεια.

2. Τα στοιχεία που —έδωσαν για το άρθρο του κ. Ζήση δεν είναι σωστά. Το σπουδαίο όμως είναι ότι αυτοί που του τα έδωσαν ήξεραν ότι ήταν ανακριβή.

Την εποχή που συνεζητείτο η αγορά των A310, δεν υπήρχε θέμα επιλογής μεταξύ AIRBUS ή BOEING. Έπρεπε να ενεργοποιηθεί η OPTION των \$ 160.000, που είχε δοθεί για 2 AIRBUS A 300, με μεταφορά της σε AIRBUS A 310, δηλαδή σε α/φ μέσων -μεγάλων αποστάσεων. Αν είχε γίνει αυτό, αν δηλαδή είχαν αγοραστεί τότε 3 α/φ A310 το κέρδος της Ο.Α. θα ήταν σήμερα περισσότερο από 30 εκατομμύρια δολάρια. Και κάτι περισσότερο. Θα είχαν ίσως πωληθεί τα B 107 που τώρα δεν θα βρεθεί αγοραστής και θα παραμείνουν άχρηστα στο έδαφος. (Παράδειγμα τα B 720 που σαπίζουν στο έδαφος). Τα BOEING B 707 έχουν ηλικία 21 ετών και το B 727 είναι 19 ετών. Τελειώς αντικοινομικά, παρά τη

χαμηλή τιμή του καυσίμου. Απορώ πως δεν του έδωσαν αυτά τα στοιχεία. Γιατί πώς αλλιώς να εξηγηθεί που υποστηρίζεται στο άρθρο, όχι μόνο μία φορά, ότι «η ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ δεν χρειάζεται κανένα απολύτως νέο αεροσκάφος», ενώ είναι βέβαιο ότι η Ο.Α. χρειάζεται επειγόντως νέα αεροσκάφη. Σχετικά με το θέμα της αγοράς των B 747 ο συντάκτης σας το αγνοεί τελείως.

3. Η επιλογή του τύπου των αεροσκαφών που χρειάζεται η Ο.Α., ξεκινάει από ποιες γραμμές θα εξυπηρετηθούν με αυτόν. Αυτό βέβαια το ξέρουν πολύ καλά τα στελέχη της Εταιρίας και κυρίως ο διευθυντής της ΔΠΕ, σήμερα ο κ. Παγιατάκης. Γι' αυτό το λόγο και οι κ. Παγιατάκης και Φίσερ και τα... ΑΙΘΕΡΙΑ των «ΑΙΘΕΡΩΝ» κάτι ξέρουν περισσότερο από τις Επιτροπές. Τα στελέχη της Εταιρίας (οι εργαζόμενοι) είναι ειδικοί γιατί ξέρουν, ποιους θα συναγωνισθούν, σε ποιες γραμμές, και τα αεροπλάνα που διαθέτουν οι ανταγωνιστριες εταιρίες. Στις επιτροπές δύσκολα αυτές οι παράμετροι μπορεί να αξιολογηθούν.

4. Πριν τελειώσω απαντώντας σε κάποιο έμμεσο υπαινιγμό του συντάκτη σας για προμήθειες θα ήθελα να τον επαναφέρω στην τάξη: Αν θέλουμε σαν Εθνικός Αερομεταφορέας να είμαστε ανταγωνιστικοί με τους ξένους κολοσσούς, πρέπει να διαθέτουμε εφάμιλλο με το δικό τους αεροπορικό υλικό. Ο «γερασμένος» στόλος μας δεν μπορεί να συναγωνισθεί το σύγχρονο των ξένων αεροπορικών εταιριών σήμερα, και το πρόβλημα, όσο περνάνε τα χρόνια, μεγαλώνει. Έκσυγχρονισμός χωρίς αγορά αεροπλάνων δεν γίνεται, κι αν δεν γίνει η ΟΑ είναι καταδικασμένη σε αφανισμό. Ο ημερήσιος Τύπος βοά για την

ανάγκη ανανέωσης του στόλου. Μήπως η εύκολη λασπολογία για υποψίες προμηθειών είναι ανασταλτικός παράγοντας για τον εκσυγχρονισμό, κι αφού σίγουρα είναι, δεν πρέπει ποτέ να ανανεωθεί στόλος της ΟΑ; Είμαι 30 χρόνια χειριστής στην εταιρία κατά το μεγαλύτερο διάστημα είχα υπεύθυνες διοικητικές θέσεις και τελευταία, ήμουνα μέλος του ΔΣ και Γενικός Διευθυντής. Πιστεύω ότι γνωρίζω τα προβλήματά της καλύτερα από τον συντάκτη του άρθρου σας. Και, κυρίως έχω το θάρρος της γνώμης μου να υποβάλλω εισηγήσεις. Νομίζω ότι οι σημερινές εξελίξεις και η αύξηση της επιβατικής κίνησης με δικαίωσαν πλήρως και ότι η πρόβλεψη που είχα κάνει το Νοέμβριο του 1984 βγήκε σωστή. Αν θέλει να εξυπηρετήσει την Εταιρία και την Ελληνική Οικονομία, θα ήταν καλύτερα, παράλληλα με τις προτάσεις που γίνονται στο τέλος του άρθρου, που αποτελούσαν και δικές μου εισηγήσεις, στα επόμενα άρθρα του, να υπερθεματίζει για την ανανέωση του στόλου, και όχι να την τορπιλίζει.

Τέλος, πρέπει να γνωρίζετε ότι ουδέποτε έχω εκφράσει την προτίμησή μου για τον ένα ή τον άλλο τύπο αεροσκάφους, αφού και οι δύο είναι κατάλληλοι. Η εισήγησή μου προς την κυβέρνηση, σχετικά με τον πλέον κατάλληλο τύπο έχει υποβληθεί σε ανύποπτο χρόνο.

Την επιστολή μου αυτή θα ήθελα να τη δημοσιεύσετε στο έγκριτο περιοδικό σας για να αρθούν οι παρερμηνείες που με το άρθρο του κ. Ζήση θα μπορούσαν να γίνουν...

Με τιμή

Λάμπρος Κανελλόπουλος
Κυβερνήτης Ο.Α.

στόχο την καλύτερη δυνατή εκμετάλλευση των συναλλαγατοφόρων δρομολογίων μακρών αποστάσεων που μπορεί να αναπτύξει η Ολυμπιακή Αεροπορία»

— «σύμφωνα με το μακροπρόθεσμο Αναπτυξιακό Πρόγραμμα της Εταιρείας το δίκτυο δρομολογίων μακρών αποστάσεων διευρύνεται»,

— όπως τονίζεται στα κείμενα της επιτροπής αγοράς αεροσκαφών, το Αναπτυξιακό Πρόγραμμα της ΟΑ του Ιουνίου 1985, το οποίο υπογράφει ο ίδιος ο κ. Κανελλόπουλος, αναφέρει ότι τα 3 νέα α/φ 200+ θέσεων, επρόκειτο να δρομολογηθούν στις γραμμές Βόρειας Αμερικής, Αφρικής, Μέσης Ανατολής, Άπω Ανατολής και για την αντικατάσταση των B 747 στα δρομολόγια της Αυστραλίας.

• Δέκα μήνες μετά την «έκθεση σκοπι-

μότητας» και πέντε μήνες μετά το «αναπτυξιακό πρόγραμμα» ο πρόεδρος της «επιτροπής αξιολόγησης των A-310-300 και B-767-200ER» κ. Λαμπρόπουλος, τότε διευθυντής ΔΠΕ και άρα επίσης αρμόδιος κατά τον κ. Κανελλόπουλο, υποβάλει στον κ. Κανελλόπουλο τις προτάσεις της, με τους ακριβώς αντίθετους στόχους για τη δρομολόγηση των νέων α/φ:

— «ο υπό εξέταση τύπος α/φ δεν θα χρησιμοποιηθεί για υπερατλαντικές πτήσεις...»

— «Λόγω υπηρεσιακών δεδομένων της ΟΑ δεν θα χρησιμοποιηθεί στη γραμμή Αθήνα - Αυστραλία ως long range fleet back up» (σ.σ. πότε άλλαξαν κιόλας τα «υπηρεσιακά δεδομένα»);

— «Θα πρέπει να μπορεί να χρησιμοποιηθεί στις γραμμές μας Ευρώπης, Μέσης Ανατολής, Κόλπου και Αφρικής»

(σ.σ. δηλαδή, σε γραμμές μεσαίων κι όχι μεσαίων / μακρών αποστάσεων).

Δηλαδή, έχουμε μέσα σε λίγους μήνες πλήρη ανατροπή του «εταιρικού προγραμματισμού» και της εισήγησης του κ. Κανελλόπουλου, που σύμφωνα με την επιστολή του «έχει υποβληθεί σε ανύποπτο χρόνο» προς την κυβέρνηση. Γιατί τάχα;

Μήπως η συγκριτική μελέτη της εταιρείας Lufthansa, που έγινε στο μεταξύ κατ' εντολή της ΟΑ έδειξε ότι τα A 310-300 δεν μπορούν να καλύψουν όλα τα δρομολόγια του εταιρικού προγραμματισμού που έγινε σε ανύποπτο χρόνο;

Πάντως η επιτροπή του κ. Λαμπρόπουλου, ήδη στις 21.11.85 κατέληγε στην απόφαση: «Μετά από τα παραπάνω η Επιτροπή επιλέγει ως καταλληλότερο για την ΟΑ το α/φος AIRBUS A-310-300 με κινητήρες GE CF6-80C2A2».

ΚΑΙ ΟΙ ΑΠΟΔΕΙΞΕΙΣ:

Στο πρώτο έγγραφο διακρίνεται η ΑΠΟΦΑΣΗ: «Αίρηπας».

Φάλαγο για τον εξοπλισμό του α/φους λόγω ομοιοτήτων με το Α-300.

ΑΠΟΦΑΣΗ

Μετά από τα παραπάνω η Επιτροπή επιλέγει ως καταλληλότερο για την Ο.Α. το α/φος AIRBUS A-310-300 με κινητήρες GE CF6-80C2A2.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

[Υπογραφή]

Κ. ΛΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΑ ΜΕΛΗ

[Υπογραφή]

Μ. ΠΑΛΑΤΑ
Δ/ΝΤΡΙΑ Δ.Ο.Υ.

Εφόσον γίνει δεκτή η επιλογή της Επιτροπής, αυτή θα προχωρήσει στην συνέχιση του έργου όπως προδιαγράφεται στην παραπάνω εντολή, δηλαδή καθορισμός τεχνικών προδιαγραφών κ.λ.π.
Για την διευκόλυνση του έργου της η Επιτροπή συνέστησε τρεις επιμέρους επιτροπές, όπως στο συνυμμένο από 11.9.85 έγγραφο με τις σχετικές τροποποιήσεις, οι σχετικές εκθέσεις των οποίων επισυνάπτονται.

Ο Πρόεδρος της Επιτροπής

[Υπογραφή]

Κυβερνήτης Γ. Λαμπρόπουλος

Στο δεύτερο αποκαλύπτεται η μεθόδευση: Εκ των υστέρων οι προδιαγραφές.

Σας θυμίζει τίποτε η διατύπωση και η πρόταση; Εμάς μας θυμίζει τις γνωστές «απόψεις» των κκ. Φίσερ και Παγιατάκη στην επιτροπή αγοράς ύστερα από τρία χρόνια.

Το ωραιότερο είναι ότι στο διαβιβαστικό έγγραφο, ο κ. Λαμπρόπουλος έγραφε τα εξής απίστευτα: «Εφόσον γίνει δεκτή η επιλογή της Επιτροπής (σ.σ. των AIRBUS και GENERAL ELECTRIC), αυτή θα προχωρήσει στη συνέχιση του έργου όπως προδιαγράφεται στην παραπάνω εντολή (σ.σ. του κ. Κανελλόπουλου), δηλαδή καθορισμός τεχνικών προδιαγραφών κλπ.». Πρώτα η απόφαση και μετά η σύνταξη των τεχνικών προδιαγραφών.

● Πιστεύουμε ότι ύστερα από όσα αποκαλυπτικά εκτέθηκαν έχει ήδη δοθεί η απάντηση στα όσα γράφει ο κ. Κανελλόπουλος στην τελευταία παράγραφο της επιστολής του, όπως π.χ.:

— «Μήπως η εύκολη λασπολογία για υποψίες προμηθειών είναι ανασταλτικός παράγοντας για τον εκσυγχρονισμό...»;

— «Αν (ο συντάκτης του «Αντί») θέλει να εξυπηρετήσει την εταιρεία και την ελληνική οικονομία, θα ήταν καλύτερα, παράλληλα με τις προτάσεις που γίνονται στο τέλος του άρθρου, που αποτελούσαν και δικές μου εισηγήσεις, στα επόμενα άρθρα του, να υπερθεματίσει για την ανανέωση του στόλου, και όχι να την τορπιλίζει».

Σε κάθε περίπτωση η άποψη που διατύπωσε το ΑΝΤΙ είναι η εξής:

«Η Ολυμπιακή δεν έχει ανάγκη από κανένα νέο αεροσκάφος. Αυτό που πρέπει να κάνει είναι να αξιοποιήσει τον υποαπασχολούμενο στόλο της και να πληρώσει τα ήδη υπέρογκα χρέη της... Αυτό που χρειάζεται, συνεπώς, η ΟΑ δεν είναι η νέα αγορά των 40 δισ. αλλά η απαλλαγή της από τα τρωκτικά και η ορθολογική οργάνωσή της».

Όμως, θα υπερθεματίσαμε πρόθυμα για την ανανέωση του στόλου, αν κάτι τέτοιο προέκυπτε από σοβαρή και αντικειμενική μελέτη σκοπιμότητας, με βάση αδιαμφισβήτητα και κυρίως σταθερά κριτήρια και στόχους εταιρικής πολιτικής, που να φέρουν την υπογραφή πραγματικά ειδικών τεχνοκρατών, οι οποίοι δεν θα έχουν καμιά σχέση εξάρτησης η υποταγής σε συμφέροντα ξένων εταιρειών και ντόπιων μεσαζόντων (ούτε «άτυποι μισθωτοί» άλλων εταιρειών ούτε «φυτά» κατά την ορολογία κύκλων της ίδιας της Ολυμπιακής).

Με άλλα λόγια, πρώτα θα πρέπει να ανανεωθεί το στελεχιακό δυναμικό του εθνικού αερομεταφορέα (κι αυτό «εξυγίανση» είναι) για να μπορούμε να μιλάμε σοβαρά για ανανέωση του στόλου και ανταγωνισμό με ξένες εταιρείες. Όπως όμως δείχνουν οι πρόσφατες μεταβολές διευθυντών της ΟΑ γίνεται ακριβώς το αντίθετο.

B.Z

τετράδια

πολιτικού διαλόγου έρευνας και κριτικής

Τετράδιο δέκατο ένατο

Χειμώνας '87-'88

Της Σύνταξης: Μετά το Νταθός τι; Μίμης Ανδρουλάκης: Η τέχνη της πολιτικής; Βασίλης Βασιλικός: Το εθνικόν μας ζήτημα Αντρέι Ζαχάρωφ: Περί εξοπλισμών και μεταρρυθμίσεων Γιάννης Ταμτάκος: Σπύρος Στίνας: Η παράδοση του μαχόμενου εναντίον του ρεύματος επαναστάτη. Συνέντευξη στον Γιώργο Μήλια Πάυλος Παύλου: Το πρόβλημα της πολιτιστικής φυσιογνωμίας της Κύπρου. Δημήτρης Λιθαξόου: Κόσσο: Αλβανικός εθνικισμός και μουσουλμανική κληρονομιά Georg Schwarz: Πολιτικές δολοφονίες στην Ευρώπη και τα ίχνη που οδηγούν στο Εργατικό Κόμμα του Κουβίσιαν Σμεών Σολταρίδης: Από τον πανταγρισμό στον κεφαλισμό Δημήτρης Κανελλόπουλος: Το ελληνικό εμπόριο στην Τρανσυλβανία κατά τον 17ο αιώνα

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΣΤΟ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ
Αποχαιρετισμός στον Χρήστο Αναστασιάδη • Το μανιφέστο των «ανεπισήμων» • Τόλης Γιαννάκης: Μια κατά λάθος επιστολή • Ο καθείς και τα όπλα του. Η περίπτωση του ΑΝΤΙ

ΛΟΓΟΣ - ΑΝΤΙΛΟΓΟΣ - ΔΙΑΛΟΓΟΣ
Παναγιώτης Βασιλείου
Ο τρόμος του τρόμου. Κρατική και ατομική τρομοκρατία

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΤΙΚΗ
Γιώργος Μερτίκας: «Η ανθρώπινη κατάσταση» της Χάννα Άρεντ
Γιώργος Παναγόπουλος: «Εξαρτημένη ανάπτυξη. Η ελληνική περίπτωση» του Τάκη Φωτόπουλου

ΕΠΤΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΝΙΚΟ ΚΑΒΒΑΔΙΑ

Άλξανδρος Άργυρίου • Γιώργος Ίωάννου
Στρατής Τσίρκα • Ντίνος Χριστιανόπουλος

ΑΘΗΝΑ 1982
ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:
Δεινοκράτους 131
Αθήνα 115 21, τηλ. 72.49.300

ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΚΑΙ ΚΡΗΤΗ

Η «Κρητική πολιτεία» στον
Αριστοτέλη, τον Έφορο, τον
Ηρακλείδη και τους Κρητο-
γράφους, σσ. 160

ΑΘΗΝΑ 1987
Εκδ. ΚΑΡΔΑΜΙΤΣΑ

ΦΑΚΕΛΛΟΣ «ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ»

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

Περιοδική έκδοση οικονομικού και κοινωνικού προβληματισμού
σε θέματα του αγροτικού χώρου.

Συντακτική Επιτροπή

Π. ΓΡΕΒΕΝΙΤΗΣ
Ν. ΘΕΟΔΩΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ
Τ. ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ
Α. ΜΩΥΣΙΔΗΣ
Μ. ΨΑΡΡΟΥ

Σύμβουλοι Σύνταξης

Δ. ΔΑΜΙΑΝΟΣ
Σ. ΘΕΟΦΑΝΙΔΗΣ
Η. ΘΕΡΜΟΣ
Ο. ΙΑΚΩΒΙΔΟΥ
Β. ΚΑΡΑΠΟΣΤΟΛΗΣ
Κ. ΛΑΜΠΟΣ
Θ. ΛΙΑΝΟΣ
Ν. ΜΑΡΤΙΝΟΣ
Γ. ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΣ
Ν. ΜΠΑΛΤΑΣ
Σ. ΜΠΑΜΠΑΝΑΣΗΣ
Δ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ
Σ. ΠΑΠΑΣΠΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ
Π. ΡΕΠΠΑΣ
Μ. ΣΑΚΕΛΛΗΣ
Γ. ΣΑΜΑΡΑΣ
Α. ΣΑΡΡΗΣ
Κ. ΣΟΥΛΑΣ
Π. ΣΠΑΘΗΣ
Γ. ΧΡΗΣΤΟΥ
Δ. ΨΥΧΟΓΙΟΣ

Η Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος συνεχίζοντας τη συμβολή της στην επιστημονική έρευνα, εκδίδει νέο επιστημονικό περιοδικό, αφιερωμένο στη μελέτη θεμάτων του αγροτικού χώρου από τη σκοπιά των κοινωνικών επιστημών. Στο περιοδικό, που διευθύνεται από πενταμελή Συντακτική Επιτροπή Επιστημόνων της Διεύθυνσης Μελετών και Προγραμματισμού της ΑΤΕ, δημοσιεύονται πρωτότυπες (αδημοσίευτες) επιστημονικές εργασίες Ελλήνων και ξένων συγγραφέων με τη μορφή άρθρων, σημειωμάτων κλπ., καθώς και βιβλιοκριτικές και βιβλιοπαρουσιάσεις. Η συχνότητα έκδοσης του περιοδικού είναι τριμηνιαία. Κάθε χρόνο κυκλοφορούν τρία τεύχη σε ελληνική γλώσσα, καθώς και ένα ξενόγλωσσο τεύχος με επιλεγμένα άρθρα σε μετάφραση, καθώς και περιλήψεις όλων των άρθρων της χρονιάς.

Περιεχόμενα 5ου Τεύχους

Μ. ΜΑΡΤΙΚΑ - ΒΑΚΙΡΤΖΗ, Η Παραγωγικότητα της Καπνοκαλλιέργειας στην Ελ-
Ε. ΠΑΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ, λάδα.
Α. ΨΥΧΟΥΔΑΚΗΣ

Λ. ΛΑΜΠΡΙΑΝΙΔΗΣ Προβλήματα Εκβιομηχάνισης μιας Αγροτικής Πε-
ριοχής

Α. Β. ΚΑΤΟΣ, Χ. Α. ΜΠΑ- Διάρθρωση των Εκμεταλλεύσεων και η Αθροιστική
ΤΖΙΟΣ Συνάρτηση Παραγωγής: Εφαρμογή στη Γαλακτοπα-
ραγωγό Βοοτροφία της Ελλάδας.

Θ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΣ...Ο Αλέξανδρος Παπαναστασίου και το Αγροτικό Ζήτημα

Π. ΣΠΑΘΗΣ Ένα Σημείωμα για τη Δανειακή Επιβάρυνση της
Κρεατοπαραγωγικής Κτηνοτροφίας.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ το 5ο ΤΕΥΧΟΣ

ΔΙΑΘΕΣΗ ΣΤΑ ΚΕΝΤΡΙΚΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ
ΚΑΙ ΣΤΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΑΤΕ
ΤΗΛ. 322 3586
ΕΔΟΥΑΡΔΟΥ ΛΩ 19, ΑΘΗΝΑ 10564

ΔΕΛΤΙΟ ΕΓΓΡΑΦΗΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΗ

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ _____
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ _____
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ _____
ΠΟΛΗ _____
ΤΑΧΥΔΡΟΜ. ΤΟΜΕΑΣ _____
ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ: _____
ιδιώτες _____ 1200 Δρχ.
υπουργεία, νομικά πρόσωπα, τράπεζες _____ 3200 Δρχ.
φοιτητές, σπουδαστές _____ 800 Δρχ.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ ΤΟ 5ο ΤΕΥΧΟΣ
ΔΙΑΘΕΣΗ: ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΑΤΕ
ΤΗΛ. 322 3586, ΕΔΟΥΑΡΔΟΥ ΛΩ 19, ΑΘΗΝΑ 105 64.

ΑΝΑΠΤ

ΑΣΑΦΕΙΑ ΠΡΩΤΗ

Προς τα τέλη της δεκαετίας του '60 σήμανε για τα προηγμένα βιομηχανικά κράτη μια άνευ προηγουμένου κρίση του νομιμοποιητικού λόγου της αναπτυξιακής τους στρατηγικής. Ανάμεσα στις αντιθεωρίες ή τα αντι-συστήματα ιδεών που αναπτύχθηκαν για να ερμηνεύσουν ή και υπερβούν τη γενικευμένη κρίση του επικρατούντος συστήματος, ήταν και η οικολογία. Για την ακρίβεια ο περιβαλλοντολογισμός, καθώς οι πρώτοι θεωρητικοί οικολόγοι προέρχονταν από τις θετικές επιστήμες, προέλευσαν που διακρίνονταν ευχερώς αν σύγκρινε κανείς τις διεισδυτικές επεξεργασίες τους στα ζητήματα της κρίσης του περιβάλλοντος, με τις μάλλον χονδροειδείς κοινωνικές αναλύσεις τους, διεπόμενες κατά ένα κριτικό σχολιαστή τους για «φυσιολογίζοντα ηθικολογισμό» ή ακόμα και «χομεϊνισμό» όπου πρωτοστατούν «μάρτυρες της πίστης και ορφανοί του μαρξισμού» (SAMUEL, 1985). Θα έπρεπε να τρέξει πολύ νερό στο αυλάκι της κριτικής σκέψης και δράσης, ώστε να διαμορφωθούν εκείνες οι συνθήκες «ορατότητας» που επιτρέπουν τη θέαση της Οικολογίας όχι ως μερικότητας αλλά ως κοσμολογικής αντίληψης, περικλείουσας μακροσκοπικά το κοινωνικό φαινόμενο, ορίζοντας τα τοπικά και χρονικά όρια μέσα στα οποία το τελευταίο διαδραματίζεται (ΡΙΤΖΟΥΛΗΣ, 1988). Από τον τεχνολογικό ντετερμινισμό του κυρίου ρεύματος των επιγόνων του Μαρξ, μέχρι τον δυσοϊώνιο απολογισμό της «έκλειψης του λόγου» εκ μέρους της κριτικής σχολής των Φραγκφουρτιανών. Από το ανθρωπολογικό δόγμα της παγκόσμιας προόδου του 19ου αιώνα μέχρι την ανακάλυψη της «άγριας σκέψης».

Σημασία έχει ότι στα τέλη του 20ου αιώνα, υφίσταται ένα, όχι μόνο συλλογικού αλλά και ατομικού χαρακτήρα διλήμμα ζωής και μέλλοντος, συνεπώς και επιλογής που συγκροτείται από διάφορα και διαφορετικά ιδεολογικά, θεωρητικά, πρακτικά υλικά. Όλα εξίσου (ή σχεδόν) συστηματικά αρθρωμένα στο υπόστρωμα μιας —ευτυχώς— ακόμη κοινά αποδεκτής Αριστοτέλειας λογικής. Θα πρέπει επομένως όταν συζητείται για παράδειγμα η επένδυση ενός εργοστασίου αλουμίνας, να είναι σαφές, έστω και αν για λόγους τακτικής δεν διακηρύσσεται πάντα, ότι οι πραγματικές διαφορές δεν εξαντλούνται στην οικονομικότητα της επένδυσης, την ακρίβεια της μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων, τις δυνατότη-

Εδώ και μια δεκαετία στη χώρα μας και πάνω από δυο δεκαετίες στον αναπτυγμένο βιομηχανικό κόσμο, το πρόβλημα «ανάπτυξη και περιβάλλον» αποτέλεσε και αποτελεί θέμα θεωρητικών αναζητήσεων αλλά και πολιτικών διαμαχών ή και κοινωνικών κινημάτων, στο βαθμό που συναρτάται με θεσμικές αποκρυσταλλώσεις και πολύμορφες κρατικές παρεμβάσεις, που αλλάζουν τον τρόπο παραγωγής και κατ' επέκταση τον τρόπο ζωής των συγχρόνων κοινωνιών.

Με τη διαπίστωση αυτή άρχιζε την εισήγησή του ο συντάκτης του κειμένου Λεωνίδα Λουλούδης στο συνέδριο «Εθνική Πολιτική Περιβάλλοντος» που έγινε στο Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Κέντρο Δελφών στις 2 και 3 Απριλίου. Στη συνέχεια χαρακτήρισε τρεις βασικές κατηγορίες ασαφειών στις συζητήσεις του προβλήματος «ανάπτυξη και περιβάλλον». Την πρώτη αποκάλεσε σχηματικά ιδεολογική -θεωρητική, τη δεύτερη ιστορική -αναλυτική, την τρίτη ηθική -πρακτική.

ΕΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

τες εναλλακτικής ανάπτυξης. Η θεμελιώδης διαφορά είναι φιλοσοφικής τάξης και έγκειται στην αντίληψη της φύσης ως οικονομικού πόρου ή ως υπόστασης μιας ολότητας που δεν νοείται η απομόνωση, αξιολόγηση, αξιοποίηση των επιμέρους στοιχείων της. Είναι περιττό να επιμείνω στις κοινωνικές, πολιτιστικές και πολιτικές συνέπειες αυτής της αφετηριακού χαρακτήρα διαφοράς. Αν η δογματική προσήλωση σε ιδεολογικές -θεωρητικές αρχές οδηγεί σε άγονους μονολόγους, ή έστω και προσωρινή, προς χάριν του διαλόγου υποτίμηση της σημασίας τους δεν διευκολύνει την επεξεργασία, εκλέπτυνση, προσαρμογή τους στα νέα δεδομένα και, το κυριότερο, συγχέει τα αντίπαλα μέτωπα προς όφελος πάντα του ισχυρότερου εξ αυτών.

Με δεδομένο τον υφιστάμενο συσχετισμό δυνάμεων, είναι ευνόητο κατά τη γνώμη μου —αν και δευτερεύον σε σχέση με την παρούσα ανάλυση— ότι από την ιδεολογική - θεωρητική ασάφεια, ενισχυμένη εξέρχεται η άποψη που θεωρεί ότι η «ανάπτυξη» προηγείται του «περιβάλλοντος» ή κατά την πιο ευέλικτη διατύπωση, τα δύο μεγέθη είναι συνθέσιμα.

Από την άχωρη και άχρονη οικονομία των νεοκλασικών μοντέλων της καθαρής οικονομίας μέχρι τη βιοενεργειακή «αντίθεση» οικονομίας και οικολογίας. Τέλος από τις μεγα-υδραυλικές κατασκευές του «ασιατικού τρόπου παραγωγής» μέχρι τα θριαμβεύοντα φουγάρα του βικτωριανού καπιταλισμού και την παρολίγο συντέλεια του «μεταβιομηχανικού» Τσερνόμπιλ. Από... μέχρι, αναρωτιέμαι αν κανείς που μπορεί να μιλάει για την «ανάπτυξη» και το «περιβάλλον», υποτιμώντας διαμετρικά αντίθετες απόψεις ως αντιορθολογικές, αντιεπιστημονικές, αντιεκουγχρονιστικές, αντιπραγματιστικές κτλ. Και τούτο για δυο λόγους:

Ο πρώτος έχει σχέση με την ανάδυση μιας πλούσιας κριτικής σκέψης, η οποία επισημαίνει τα αδιέξοδα ή τους κινδύνους της κυριαρχίας του «υποκειμενικού λόγου» (Χορκχάιμερ, 1987), του ανθρωπο(ευρωπαϊο)κεντρισμού και της τεχνοκρατίας. Κοινό χαρακτηριστικό αυτής της κριτικής, η αναζήτηση ενός νέου ορθολογισμού δια της επιστροφής στα θεμελιώδη ερωτήματα που θέτει η σχέση της κοινωνίας και σε τελευταία ανάλυση του ανθρώπου με τη φύση.

Ο δεύτερος λόγος είναι ότι πυκνώνουν ραγδαία τα εμπειρικά δεδομένα που θέτουν σε αμφισβήτηση όχι πια τη διευρυμένα αναπαραγωγή των σημερινών κοι-

νωνιών αλλά την ίδια την επιβίωσή τους.

Σήμερα ένα σχέδιο μη-ανάπτυξης όπως ήταν η «ανάπτυξη μηδέν», στα 1972, του «Σχεδίου για επιβίωση» της Λέσχης της Ρώμης, δεν στηρίζεται πια σε ένα αυταρχικό «εκ των άνω» κοινωνικό τεχνοκρατισμό που ως μόνη αιτιολογία του επιφέρει την επερχόμενη παγκόσμια συντέλεια του «διαστημοπλοίου γη». Προϋποθέτει μια άλλη ιδεολογική αφετηρία μαζί, με ό,τι στο μεταξύ σε θεωρία και πράξη οικοδομήθηκε εξ αυτής. Επιβάλλει ακόμη, για να υλοποιηθεί, μια πολιτιστική αν όχι πολιτισμική επανάσταση έναντι όσων σήμερα θεωρούνται, απλώς επειδή πλειοψηφούν, αυτονόητα, δεδομένα, αναλλοίωτα. Δεν πρόκειται εδώ για το δίκαιο ή το άδικο της μιας ή της άλλης πλευράς.

ΑΣΑΦΕΙΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

Μίλησα για μια δεύτερη ασάφεια ιστορικού - αναλυτικού τύπου. Είναι εντυπωσιακή η ευκολία με την οποία η πλειοψηφία των αναφερομένων στο ζήτημα «ανάπτυξη - περιβάλλον», αγνοούν το κράτος και την κοινωνία που τους θέτει το συγκεκριμένο πρόβλημα. Είναι γνωστός ο ρόλος που ο προστατευτισμός και ο κρατικός παρεμβατισμός διαδραμάτισε σε όλα τα υπαρκτά πρότυπα καπιταλιστικής ανάπτυξης (Μουζέλης, 1987). Αν συνεπώς θελήσουμε να συζητήσουμε ουσιαστικά, δηλαδή συγκεκριμένα, το ζήτημα «ανάπτυξη - περιβάλλον» άλλος τρόπος δεν υπάρχει από την ανάλυση του ελληνικού κράτους και της κοινωνίας, τουλάχιστον από τα τέλη της δεκαετίας του '60, όταν το ζήτημα «ανάπτυξη - περιβάλλον» τίθεται, αποκτώντας σταδιακά τις διαστάσεις που σήμερα του αναγνωρίζουμε. Ας σημειωθεί βέβαια ότι οι αναφορές στο κράτος και την κοινωνία κάθε άλλο παρά σπανίζουν στις αναλύσεις αυτών που προηγουμένως θεώρησαν ότι παραγνωρίζουν τη σημασία τους. Αλλά ως προς το κράτος επικρατεί, όχι μόνο στη δεξιά αλλά και στην πλειοψηφούσα αριστερά (Παπασηλιόπουλος, 1987) η αυταρχική αντίληψη του κράτους - εργαλείο στις βουλήσεις αυτού που το «κατακυριεύει», ενώ ως προς τη δεύτερη η μανιχαϊκή έμφαση στην αντιπαλότητα είτε των αιμοσταγών κεφαλαιοκρατών που απομυζούν τον αγαθό λαό είτε των δημιουργικών και πρωτόβουλων ιδιωτών που πνίγονται στην πλημύρα της λαϊκής καφρίλας και συμφοράς. Όμως έτσι η συζήτηση «ανάπτυξη - περιβάλλον», όπως άλλωστε και κάθε ανάλογης σημασίας διάλογος, είναι

καταδικασμένοι να επιπολάζουν στο γλί-σχρο επίστρωμα μιας πολιτικολογούσας φαινομενολογίας. Δεν είναι τυχαίο ότι ο υπουργός Περιβάλλοντος του ΠΑΣΟΚ αναφέρεται επανειλημμένα στο κράτος της δεξιάς για να συγκαλύψει τις καθυστερήσεις ή την αναποτελεσματικότητα της δικής του πολιτικής, ενώ ο πρώην συνάδελφός του της Νέας Δημοκρατίας στο σοσιαλιστικό κρατικισμό για να εδραιώσει την ελπίδα του δικού του μελλοντικού φιλελεύθερου κράτους. Πέρα από τις πολιτικάντικες διαφοροποιήσεις, είναι προφανής η σύμπτωση των δύο απόψεων τόσο στην αντίληψη του κράτους όσο και της συγκεκριμένης κοινωνίας. Χονδρική απόδειξη, η αδυναμία να ερμηνευθεί η κοινή ευθύνη και των δύο για τον καρκινοβατούντα εκσυγχρονισμό της θεσμικής προστασίας του περιβάλλοντος που μετά δεκατέσσερα χρόνια διακηρύξεων και ρητορείας απέδωσε μόλις ένα βασικό νόμο-κέλυφος (1650/86) μιας αόριστης, αντιφατικής και αναποτελεσματικής νομολογίας.

Είναι χαρακτηριστικό ότι στο συνέδριο «Δίκαιο και Περιβάλλον» του Δικηγορικού Συλλόγου, ο εισαγγελέας Πρωτοδικών Β. Δερβέντζας δήλωσε «κανείς πια δεν γνωρίζει με σιγουριά τι ισχύει και τι όχι. Ούτε και αυτός ο σύγχρονος δικαστής που εφαρμόζει το νόμο» (εφ. «Ελευθεροτυπία» 15.3.1988). Γιατί συμβαίνει αυτό; Το ερώτημα δεν εγείρεται από νομικίστικο σχολαστικισμό.

Αν οι νόμοι αποτελούν μια σημαντική όψη της θεσμικής αποκρυστάλλωσης των απαντήσεων που μια κοινωνία δίνει στα προβλήματα που την απασχολούν η αλλοπρόσαλλη, αντιφατική, καθυστερημένη νομολογία που διασφάλισε όχι την προστασία αλλά τη νομιμοφάνεια στην καταστροφή του ελληνικού περιβάλλοντος, προκαλεί στην αναζήτηση μιας βαθύτατα πολιτικής και κοινωνικής ερμηνείας.

Όσο η ανάλυση αυτή δεν γίνεται ή όταν γίνεται αγνοείται σε συζητήσεις είτε απολογιστικές είτε προγραμματικές για την «ανάπτυξη» ή το «περιβάλλον», ούτε η πρώτη θα μπορεί να σχεδιασθεί επιτυχώς ούτε το δεύτερο να προστατευθεί επαρκώς, έστω και από αυτούς που ιδεολογικά - θεωρητικά φαίνεται να πιστεύουν ότι «ανάπτυξη» και «περιβάλλον» είναι συνδυασμένα ή συνθέσιμα.

Μόλις στα 1977 υπό την ισχυρή πίεση των κατοίκων και του Ιατρικού Συλλόγου Πειραιά παίρνει ορισμένα μέτρα. Τρίτον στα 1982 ο τότε υπουργός Χωροταξίας κ.

Α. Τρίτης δήλωνε τη Δραπετσώνα «ζώνη εκτάκτου ελέγχου» βεβαιώνοντας ότι «καμιά επέκταση του εργοστασίου δεν θα επιτρέψουμε να γίνει»... «όπως και ότι η απομάκρυνση του εργοστασίου ήταν βέβαιη». Έξι χρόνια αργότερα το ΥΠΕΧΩΔΕ δηλώνει ότι το εργοστάσιο είναι πολύ καλό για το είδος του και δεν ρυπαίνει τον αέρα παρά όσο και 3-4 βιοτεχνίες που θα έκαιγαν 100 τόνους μαζούτ την ημέρα. Τέταρτον, ότι όλα αυτά τα χρόνια το υπουργείο έχει ένα μοναδικό όργανο μέτρησης στο δήμο Δραπετσώνας, και μάλιστα ακατάλληλα τοποθετημένο και πλημμελούς λειτουργίας ενώ ο Ιατρικός Σύλλογος Πειραιά δηλώνει ότι δεν υπάρχουν στατιστικές και επιδημιολογικές έρευνες για τη ρύπανση της περιοχής και η Ένωση Ελλήνων Χημικών ότι «οι εκτιμήσεις για τις επιπτώσεις στο περιβάλλον βασίζονται αποκλειστικά σε στοιχεία της εταιρείας και σε ενδεικτικές αναλύσεις μιας μέρας». Πέμπτον, ότι η πλειοψηφία των εργαζομένων στο εργοστάσιο υποστηρίζουν την παραμονή του εργοστασίου στην περιοχή. Το ίδιο οι συνδικαλιστές του ΠΑΣΟΚ. Οι συνδικαλιστές και οι δήμαρχοι του ΚΚΕ προτείνουν εθνικοποίηση και μεταφορά του εργοστασίου εκτός Δραπετσώνας. Μια νεοϊδρυθείσα «Κίνηση για το Περιβάλλον» από πολίτες ανεξάρτητους και όλων των κομμάτων (πλην ΚΚΕ) συζητάει την απομάκρυνση και ένα νέο σχέδιο χωροταξικής ανάπτυξης της ευρύτερης περιοχής (Μητροφάνης, 1988), υποστηρίζοντας ότι το λιμάνι του Πειραιά, το εργοστάσιο της ΔΕΗ, το τσιμεντάδικο, οι εγκαταστάσεις καθαρισμού στην Ψυττάλεια, οι χώροι αποθήκευσης καυσίμων, το Σχιστό και η ζώνη Περάματος, αποτελούν ένα ενιαίο περιβαλλοντικό πρόβλημα που πρέπει να αντιμετωπιστεί συνολικά. Το μέγεθός του, λένε, ξεπερνάει τα όρια της περιοχής αφορά όλο το λεκανοπέδιο Αττικής. Αλλά ας μην επεκταθούμε. Ένα πρόβλημα που θα οξύνεται συνεχώς όσο την περιβαλλοντική υποβάθμιση θα παρακολουθούν η έκπτωση της πολιτικής σε ψηφοθηρικό λαϊκισμό, η ιστορικά βιωμένη στα πλατιά λαϊκά στρώματα αφερεγγυότητα του κρατικού παρεμβατισμού και η αδυναμία της κοινωνίας των πολιτών να διεκδικήσει αποτελεσματικά μια σχετικά πρόσφατη ανακάλυψη της ελληνικής κοινωνίας: το δικαίωμα σε ένα καθαρό και υγιές περιβάλλον.

Είναι χαρακτηριστικό ότι μετά την άδοξη κατάληξη του εκσυγχρονιστικού πειράματος Σημίτη, ο παραιτηθείς υπουργός Εθνικής Οικονομίας, ως πανεπιστημιακός καθηγητής, απεκάλυπτε ως κύριους λόγους αποτυχίας της αναπτυξιακής του πολιτικής στους φοιτητές πια ότι «η ελληνική κοινωνία παρουσιάζει σε σχέση με τις αναπτυγμένες βιομηχανικές χώρες ιδιαιτερότητες στη δομή της... η ιδιαιτερότητα αυτή συνεπάγεται την ύ-

παρξη πολλών ομάδων και στρωμάτων με αλληλοσυγκρουόμενα ειδικά συμφέροντα και επιδιώξεις... το συντεχνιακό φαινόμενο είναι σύμφυτο με την κοινωνία μας... Ο πολυσυλλεκτικός χαρακτήρας έχει οδηγήσει τα κόμματα σε μια παθητική στάση απέναντι στη συντεχνιακή επέκταση» (Σημίτης, 1988). Αυτή η αρκετά καθυστερημένη και συνθετότερη ανάλυση αποτελεί οπωσδήποτε μια πιο αντικειμενική βάση για το σχεδιασμό είτε της «ανάπτυξης» ή της προστασίας του «περιβάλλοντος» από την —για παράδειγμα— απλοϊκή πλατφόρμα της «εθνικής λαϊκής ενότητας» που ακόμη προπαγανδίζει απτόητο το κόμμα του κ. Κ. Σημίτη. Μόνο αν εμβαθύνουμε σε παρόμοιες αναλύσεις θα κατανοήσουμε πώς γεννιέται και κυρίως πώς αντιμετωπίζεται το πρόβλημα του «περιβάλλοντος» στην Ελλάδα. Αλλιώς στη συμπαθέστερη περίπτωση θα αρκούμαστε σε ανέξοδες πολεμικές εναντίων των —πράγματι εκνευριστικών— «μονοπωλιολόγων», επειδή αρνούνται τον εκσυγχρονισμό, εγκαταλείποντας συγχρόνως συνθετότερες αναλύσεις. Έτσι, για παράδειγμα ο διευθυντής του Οικονομικού Ταχυδρόμου αποδίδει, με αφορμή το ζήτημα των Λιπασμάτων Δραπετσώνας (πλην των «μονοπωλιολόγων» και) στους νεφελοβατούντες οικολόγους, τον Τύπο, και τα αριστερά κόμματα το γεγονός ότι «πανικόβλητες όλες οι κυβερνήσεις έσπευδαν να αποσύρουν εν μέρει ή εν όλω τα σχετικά νομοσχέδια και να αποκεφαλίζουν τους ταλαίπωρους (sic) υπουργούς (Μάνος, Πέτσος κ.ά.) που τόλμησαν να θίξουν τα ιερά και τα όσια της προπαγάνδας των μονοπωλιολόγων (Μαρίνος, 1988). Ωστόσο μια προσεκτικότερη (επιτόπια) ανάλυση των δεδομένων θα διαπίστωνε ειδικότερα: πρώτον, ότι η ΑΕΕ Χημικών Προϊόντων και Λιπασμάτων αναγκάζεται να εκσυγχρονισθεί αντιμέτωπη με την προοπτική της απελευθέρωσης της αγοράς των λιπασμάτων το 1992. Μέχρι σήμερα και επί εβδομήντα χρόνια λειτουργούσε με υψηλό κόστος και αγορά εξασφαλισμένη από το κράτος, αδιάφορη για τον εκσυγχρονισμό της. Δεύτερον, ότι επί, πάλι εβδομήντα χρόνια, δεν προέβλεψε τίποτα για τη ρύπανση του περιβάλλοντος.

ΑΣΑΦΕΙΑ ΤΡΙΤΗ

Θα είμαι σύντομος με την τρίτη ασάφεια που αποκάλεσα ηθικο-πρακτική, όχι γιατί την υποτιμώ (αντιθέτως) αλλά γιατί τη θεωρώ αυταπόδεικτης σημασίας αν συννενοηθούμε για το περιεχόμενό της. Είναι ευνόητοι οι λόγοι σκοπιμότητας που αναγκάζουν για παράδειγμα την ΕΟΚ να αναδεικνύει σε κύρια συνιστώσα της πολιτικής της το «περιβάλλον» όταν παράλληλα η ΕΥΡΑΤΟΜ προωθεί ανεμπόδιστη την πυρηνική βιομηχανία. Το δικό

μας ΥΠΕΧΩΔΕ να οργανώνει την πολυδάπανη εκστρατεία για το «έτος περιβάλλοντος» και στην ίδια περίοδο να σιωπά για το νόμο «περί βοσκοτόπων», την εγκατάσταση της αλουμίνας στους Δελφούς, τα αρδευτικά έργα στις Πρέσπες, την επέκταση των Διυλιστηρίων της ΠΕΤΡΟΛΑ στην Ελευσίνα, την εγκατάσταση διαλυτηρίου πλοίων στο Νέστο, τη συνέχιση της δακοκτονίας με αεροψεκασμούς τη μέχρι Δεκεμβρίου νεφοπληξία και θερμοπληξία της Αθήνας την άνευ συνολικής και περιβαλλοντικής μελέτης προώθηση του έργου του Αχελώου κτλ., κτλ. Αυτό που δεν νοείται είναι η ασάφεια της σχέσης που επώνυμοι και ανώνυμοι αναπτυξιολόγοι αλλά και ιδιαίτερα περιβαλλοντολόγοι ή οικολόγοι έχουν στην καθημερινή τους ζωή με όσα καταγγέλλουν ή προτείνουν ως εναλλακτικές λύσεις. Αν δεν συνέπιπταν —διόλου σπάνια— οι ενδιαφερόμενοι για το περιβάλλον με τους διαμαρτυρόμενους εναντίον των μέτρων προστασίας του. Όμως δεν υπάρχει άλλος τρόπος, καταρχήν να συνεννοηθούν οι «ειδικοί» που απασχολούνται με το συγκεκριμένο ζήτημα και στη συνέχεια να πεισθούν οι «πολλοί» για θέματα που αφορούν οδυνηρές αρκετές φορές αλλαγές στην καθημερινή τους ζωή, αν δεν βιώσουν πρώτα οι ίδιοι οι προτείνοντες ή οι «οραματιστές», σε όλη τους την έκταση, χωρίς ψευδαισθήσεις και υπεκφυγές όσα απαραίτητα θεωρούν για την «ανάπτυξη» και το «περιβάλλον».

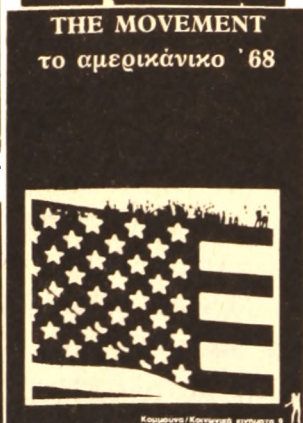
Με αυτές τις προϋποθέσεις, δηλαδή την αποσαφήνιση της ιδεολογικής - θεωρητικής αφετηρίας, της ιστορικής - αναλυτικής εκδοχής και της ηθικής - πρακτικής συμπεριφοράς των διαλεγόμενων πλευρών, η συζήτηση της «ανάπτυξης» και του «περιβάλλοντος» κερδίζοντας σε ουσία ενδεχομένως χάσει το σημερινό, άγονο κατά τη γνώμη μου, διλημματικό της χαρακτήρα. ●

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. SAMUEL, L.: *Σύγχρονα ρεύματα στην πολιτική οικολογία*. Η νέα Οικολογία 12 Οκτωβρίου: 43-45 (1985).
2. Ριτζούλης, Γ.: *Η Αριστερά ως συνήγορος του αναπτυξιακού μύθου*. Ο Πολίτης, 88-89: 44-47 (1988).
3. Χορκχάιμερ, Μ.: *Η έκλειψη του λόγου*. Κριτική: 115-158 (1987).
4. Μουζέλης, Ν.: *Νεοφιλελευθερισμός και ανάπτυξη. Πραγματικότητες και μύθοι...* Το Βήμα 6.9.1987.
5. Παπασπηλιόπουλος, Σ.: *Υπάρχει αριστερή πολιτική ανάπτυξης*; Η Αυγή, 2.10.87
6. Σημίτης, Κ.: *Η Ελληνική Κοινωνία Δέσμια των Συντεχνιών*. Το Βήμα, 6.3.1988
7. Μαρίνος, Γ.: *Ο εκσυγχρονισμός η μόνη άμεση και ρεαλιστική λύση του προβλήματος της βιομηχανικής ρυπάνσεως*. Οικονομικός Ταχυδρόμος, 10 (1766), 10.3.1988.
8. Μητροφάνης, Γ.: *Μόνο η εταιρεία ξέρει την αλήθεια για τη ρύπανση*. Η Αυγή, 20.3.1988.

ΜΑΗΣ '68-'88:

**είμαστε ρεαλιστές,
ζητάμε το αδύνατο!**

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΟΜΜΟΥΝΑ
 Σουλίου 9 Αθήνα **3602644** τηλ.
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ ΠΡΑΞΗ
 Αρμενοπούλου 24
 Θεσ/νίκη τηλ. 202349

σοσιαλιστική θεωρία και πραξη

Τεύχος 4
Απρίλης '88
δρχ. 150

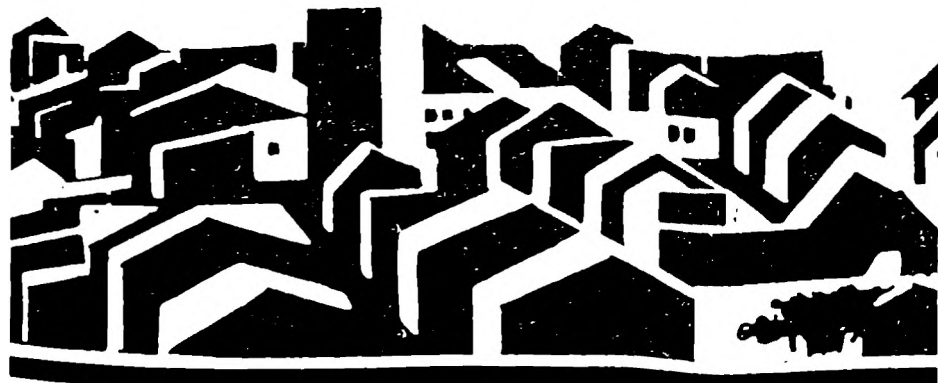
• ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΜΕ ΤΟΝ Γ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

• Γ. Παπαδάτος
ΜΜΕ: Απελευθέρωση ή υποδούλωση	• Ν. Ταμπακίδης
ΜΜΕ και Ανάπτυξη
• Σ. Κωστόπουλος
Επικοινωνία και ανάπτυξη	• Θ. Αλευράς
Τοπική Ραδιοφωνία
• Κ. Αλεξανδρόπουλος
Ο έλεγχος των ΜΜΕ	• Ν. Λιοναράκης
Το νόημα μιας μέριμνας
• Α. Χριστοδουλίδης
Ελληνική Ραδιοτηλεόραση	• Θ. Καρζής
ΑΠΕ
• Δ. Δαούλας
Πληροφορική	• Μ. Μπόσση
Εντυπωσιασμός στα ΜΜΕ
• Σ. Παναγιωτοπούλου
ΜΜΕ και Κοινωνικοποίηση	• Σ. Καστόρας
Ραδιοτηλεόραση και Νεολαία

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΚΑΘΕ 1^η ΤΟΥ ΜΗΝΑ
 σε βιβλιοπωλεία και περίπτερα

Η εποχή

γιά τήν κομμουνιστική ανανέωση
 γιά τόν σοσιαλισμό

Κυκλοφορεί στίς 8 Μαΐου
Κυριακή

ΠΟΤΗ ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΥ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

ΤΑ ΔΡΑΜΑΤΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ 1961-1967

ΦΥΤΡΑΚΗΣ / Ο ΤΥΠΟΣ Α.Ε.
 ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Στις 7 Ιούλη 1986, στην αλληλογραφία που δημοσιεύτηκε στην αγγλική εφημερίδα "Guardian" σχετικά με το σάλο που είχε προκαλέσει το πρόγραμμα, στο «Κανάλι 4» της τηλεόρασης με τίτλο: "Greece, the hidden war" (Ελλάδα: ο κρυφός πόλεμος), εμφανίστηκε γράμμα της κυρίας Έντιθ Γκρην, χήρας του ταγματάρχη Αλεξάντερ Γκρην. Ο ταγματάρχης υπηρετούσε σαν επιτελικός αξιωματικός στην Ελλάδα, από το Νοέμβρη 1944 ως το θάνατό του από διφτερίτιδα, στη Θεσσαλονίκη τον Ιούλιο του 1945.

Παραθέτοντας τρεις παραγράφους από τα γράμματα του η κ. Γκρην τονίζει την πλήρη απογοήτευση του άνδρα της από την αγγλική πολιτική στην Ελλάδα και τελειώνει: «Μετά από 6 χρόνια που πέρασε πολεμώντας τον φασισμό, βρήκα μέσα στα χαρτιά του γραμμένο με μολύβι, τον ακόλουθο αυτοσχέδιο επιτάφιο σε στίχους:

"Και αν οι μεταγενέστεροι θελήσουν να με επαινέσουν

Ας μην λένε ότι πέθανα για κάποιο σκοπό".

Πιο σύντομα και πιο τραγικά δεν θα μπορούσε να έχει εκφραστεί η δική του (και η δική μου) απογοήτευση. Έντιθ Γκρην».

Το γράμμα αυτό είχε δυο συνέπειες. Πρώτο, το Μουσείο Πολέμου του Λονδίνου ζήτησε από την κ. Γκρην αντίγραφο της αλληλογραφίας του ταγματάρχη. Και δεύτερο, όταν πληροφορήθηκα για το γεγονός, συναντήθηκα μαζί της και αποτάθηκα στο Μουσείο από όπου και αντέγραψα τμήματα της αλληλογραφίας τα οποία αφορούν στην κατάσταση στην Ελλάδα το 1944-45. Με άδεια της κ. Γκρην και του Μουσείου τα προσφέρω εδώ, σε δική μου μετάφραση, γιατί πιστεύω ότι κάποιο ενδιαφέρον θα έχουν για τον Έλληνα αναγνώστη.

Η ΑΓΓΛΙΚΗ ΕΠΕΜΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Μετάφραση και επιμέλεια: Μάριον Στ. Σαράφη

Μπορούμε να έχουμε
μια χώρα που δεν
διαφεντεύεται από
τον ΕΛΑΣ.

Δεν μπορούμε όμως
να ελέγξουμε τη
συμπεριφορά των
πλουσίων...

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΤΗ ΓΥΝΑΙΚΑ ΤΟΥ

Νοέμβρη 1944 ο ταγματάρχης τοποθετήθηκε στη Θεσσαλονίκη όπου διεύθυνε τη στρατιωτική οργάνωση της συμμαχικής βοήθειας.

22.11.44

Η πολιτική κατάσταση είναι απίστευτα περίπλοκη. Στην Ελλάδα υπάρχουν περίπου 12 κόμματα, ανεξάρτητα, από τις δυο μεγαλύτερες αντάρτικες οργανώσεις. Το ΕΑΜ (Εθνικό Απελευθερωτικό Μέτωπο) είναι πολιτική οργάνωση που την υποστηρίζει το ΚΚΕ (κομμουνιστές) και το ΕΑΜ έχει υπό τις διαταγές του τον ΕΛΑΣ, τον αντάρτικο στρατό. Αλλά αυτός δεν είναι ο μόνος αντάρτικος στρατός στη χώρα. Το ΕΑΜ έχει τουλάχιστον 3 μέλη στο Ελληνικό Πολεμικό Υπουργικό Συμβούλιο.

Οι δυο από αυτούς είναι κομμουνιστές. Το Υπουργικό Συμβούλιο έχει 12 ή 15 μέλη. Αν η συμμετοχή του ΕΑΜ αντιπροσωπεύει σωστά τη δημοτικότητα που χαίρει στη χώρα δεν είμαι σε θέση να κρίνω...

5.12.44

Πολύ σκέφτηκα προτού να γράψω τούτο το γράμμα γιατί περιέχει απόψεις αρκετά συγκεκριμένες. Αλλά πρέπει να βρουν έκφραση, διαφορετικά οι πεποιθήσεις δέκα χρόνων πάνε περίπατο. Συνοπτικά, πιστεύω πως στο θέμα της Ελλάδας, η χώρα μας οδηγείται λανθασμένα. Μόλις διάβασα το λόγο του Τσώρτσιλ. Διαφωνούσα σφοδρά... Η Ελλάδα είναι χώρα χωρίς πραγματικό δημοκρατικό παρελθόν στη νεότερή της ιστορία. Η πολιτική της ζωή χαρακτηρίζεται από τόση οξύτητα ώστε να είναι αδύνατη η εκλογή μιας σταθερής κυβέρνησης. Προσπαθούμε να τους επιβάλουμε φιλελεύθερη κυβέρνηση με βάση τον καπιταλισμό. Το ΕΑΜ θέλει λαοκρατία. Όποιος από τους δυο βγει νικητής θα έχει το στρατό και σε αυτή τη χώρα αυτό σημαίνει ουσιαστικά δικτατορία, αν και ίσως λέγεται δημοκρατία... Σημειώτέον ότι η κυβέρνηση Παπανδρέου δεν έχει ελληνικό στρατό τον οποίο να ελέγχει. Τους τον προμηθεύσαμε εμείς. Αλλά με ποιο δικαίωμα; Εμείς οι ιεροκήρυκες της μη - επέμβασης, επιβάλλουμε

στην Ελλάδα την κυβέρνηση που εμείς θέλουμε και νομίζουμε ότι την θέλει και αυτή. Και κανένας από μας εδώ δεν έχει το θάρρος να σηκωθεί και να το πει, παρόλο που πολλοί το σκέφτονται. Δεν υπάρχει άραγε κανένας στη Βουλή να ξεβρακώσει σχετικά τον Τσώρτσιλ (σ.μ.: take the pants off Churchill). Παρόλο που ίσως είναι πλέον αργά να προλάβει την ήττα του ΕΛΑΣ, μπορεί ακόμα να προληφθεί η αντίδραση που θα ακολουθήσει... Θα είχα πολλά ακόμα να πω αλλά προς το παρόν μπορώ να τονίσω τούτο: η Ελλάδα είναι ένα πείραμα για τη μεταπολεμική Ευρώπη.

12.12.44

Ο λόγος του Τσώρτσιλ ήταν κατά την άποψή μου πολιτική ψευτιά. Δεν ξέρω τους σχετικούς κανονισμούς της λογοκρισίας αλλά και δεν με νοιάζει. Αυτό που έχει σημασία είναι να ξέρει ο κόσμος στη χώρα μας ότι είναι ο Manchester Guardian και όχι ο Τσώρτσιλ που έκφραζε τη γνώμη του 80% του στρατού μας εδώ. Αν πρόκειται για επαγγελματίες ή για εθελοντές, για ανώτερους αξιωματικούς ή για απλούς οπλίτες, η πλειοψηφία δεν θέλει να συμμετάσχει σε κάτι που κατά τη γνώμη μου είναι ένας πόλεμος που έστησε ο Τσώρτσιλ για να σώσει το γόητρό του. Μη νομίζεις όμως ότι σε τίποτα

δεν έχει άδικο το ΕΑΜ-ΕΛΑΣ-ΚΚΕ. Μια ομάδα από αυτούς θέλει επίτηδες καυγά. Αν αυτό είναι από προσωπική δίψα για εξουσία ή από ειλικρινή πίστη στον επαναστατικό σοσιαλισμό, σαν μόνη ελπίδα σωτηρίας για τη χώρα, είναι δύσκολο να το γνωρίζει κανείς.

Έγιναν ακρότητες και της Δεξιάς και της Αριστεράς —αμόρφωτος χωριατόκοσμος οπλισμένος δεν συμπεριφέρεται πάντα όπως θα έπρεπε. Μερικά μέλη των Ταγμάτων Ασφαλείας πιθανώς δεινοπαθούν. Υπάρχει και τρομοκρατία. Αλλά μου φαίνεται ότι στην πλειοψηφία της η ελληνική νεολαία θέλει σοσιαλισμό, και ότι μια κυβέρνηση στηριγμένη σε μοναρχικό στρατό δεν αντανακλά τη λαϊκή προτίμηση, ακόμα και αν ο πρωθυπουργός της είναι ίσως, εντελώς ειλικρινής δημοκράτης. Μόνο σε ένα πράγμα είναι σχεδόν ενωμένοι οι Έλληνες: δεν θέλουν το βασιλιά. Αν χρειάζεται να ρίξουμε την κυβέρνηση Τσώρτσιλ για να γίνει ειρήνη στην Ελλάδα, ας γίνει. Αλλιώς ίσως ανακαλύψουμε ότι κάναμε άσκοπο πόλεμο.

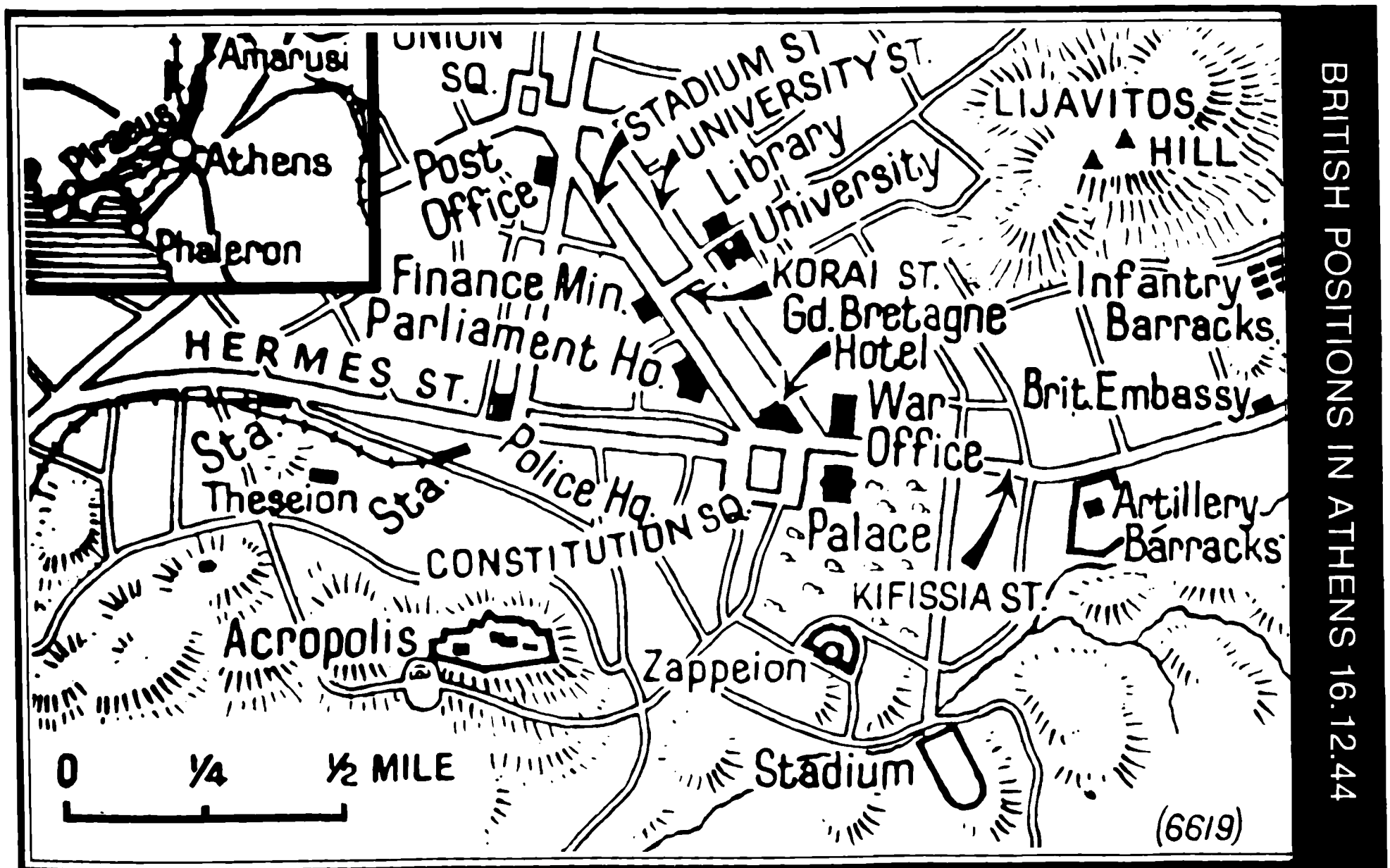
7.1.45

Ουσιαστικά η επίσκεψη του Τσώρτσιλ, η κυβέρνηση Πλαστήρα και το τέλος της μάχης της Αθήνας δεν άλλαξαν σε τίποτα την εδώ κατάσταση... Προς στιγμήν

λέω μόνο ότι παρόλο που ίσως φαίνεται ότι έχασε τη μάχη, ο αγώνας του ΕΛΑΣ θα έχει μακρόχρονα αποτελέσματα.

29.1.45

Το όλο τρελό μοντέλο δείχνει ότι είμαστε ανίδεοι για τους σκοπούς της ειρήνης, ακριβώς όπως είμασταν το 1939... Στην Ελλάδα φαίνεται ότι νίκησε θριαμβευτικά το status quo. Αλλά παρόλο που ηττήθηκε ο ΕΛΑΣ δεν αποκλείεται να βγει στο τέλος νικητής, γιατί χωρίς άλλο έκρυψαν τα όπλα τους στα βουνά, όπου βρίσκονται και οι ίδιοι, και αυτά τα όπλα θα παραμένουν σαν μια χρήσιμη προειδοποίηση προς την κυβέρνηση: ή θα κάνει σωστά τη δουλειά της, ή ο κόσμος θα στραφεί πάλι προς το ΕΛΑΣ... Αληθεύουν ή όχι οι ιστορίες για βιαιότητες του ΕΛΑΣ; Ασφαλώς αληθεύουν κατά μεγάλο ποσοστό. Παρόλο που εγώ ο ίδιος δεν είδα τίποτα, υπάρχουν τόσες εξακριβωμένες ιστορίες που δεν μπορούν να είναι όλες ψέματα. Ξέρω ότι φιλοκυβερνητική εκδήλωση διαλύθηκε από επίθεση με χειροβομβίδες και με μερικές τουφεκιές. Σκοτώθηκε ένας και τραυματίστηκαν ένας δυο στη συμπλοκή που επακολούθησε. Αν μέσα σε 5 λεπτά δεν είχε παρουσιαστεί αγγλικός στρατός, πιθανώς τα πράγματα να ήταν χειρότερα. Είναι δύσκολο

Ο χάρτης είναι από τους «Τάιμς» του Λονδίνου (16.12.1944). Φαίνονται οι θέσεις των βρετανικών δυνάμεων στην Αθήνα μεταξύ Ομόνοιας - Ακρόπολης - Συντάγματος και Λυκαβηττού. Σύμφωνα με την ανταπόκριση, οι Εγγλέζοι την ημέρα εκείνη, είχαν τον έλεγχο ακόμη της Καλλιπόλης, στον Πειραιά, το βόρειο μέρος του Πειραιϊκού κόλπου, είχαν επικοινωνία με το αεροδρόμιο και έλεγχαν το δρόμο Αθηνών - Φαλήρου.

να συγκρατήσεις ένα πλήθος, που μόλις βγήκε από τις πιο ελεεινές φτωχογειτονιές. Δεν το λέω για να δικαιολογήσω την τρομοκρατία και τις ακρότητες του ΕΛΑΣ, το λέω για να εξηγήσω γιατί γίνονται αυτά. Άλλος λόγος είναι τα 4 χρόνια γερμανικής κατοχής.

4.2.45

Έτσι φαίνεται θα καθίσω ως που να αηδιάσω τόσο με τη συμμετοχή μου στην εγκατάσταση φασιστικής δικτατορίας στην Ελλάδα ώστε να βρω το θάρρος να παραιτηθώ. Προς στιγμήν ξεγελάω τον εαυτό μου με τη σκέψη ότι καλύτερα κάνω με το να μένω παρά με το να φύγω, ή ότι δεν θα ωφελούσε σε τίποτα την Ελλάδα αν έφευγα.

14.2.45

Καταργήθηκε η λογοκρισία και έτσι μπορώ να σου γράψω ότι φτάσαμε στη Θεσσαλονίκη στις 17 Νοέμβρη, περίπου 10 μέρες μετά από την απόβαση των πρώτων στρατευμάτων... Νομικώς κυβερνούσαν οι εκπρόσωποι της κυβέρνησης στην Αθήνα, αλλά πραγματικά κυβερνούσε το ΕΑΜ με τη βοήθεια της πολύ καλά οργανωμένης αστυνομίας του το ΕΠ. Έπειτα μπήκε το πρόβλημα του αφοπλισμού και άρχισε ο σιωπηλός πόλεμος αναμεταξύ μας. Το ΕΛΑΣ διοικούσε ένας παλιός στρατιωτικός, ίσως ο μόνος σωστός Έλληνας που έτυχε να συναντήσω (σ.μ.: Φα-

νερά εννοεί τον στρατηγό Μπακιρτζή). Συνιστούσαμε μετριοπάθεια και η μετριοπάθεια επικράτησε. Έτσι στη Θεσσαλονίκη αποφεύχθηκε η αιματοχυσία, αλλά μερικές φορές την τελευταία στιγμή. Τώρα συνιστούμε μετριοπάθεια στους άλλους και έχουμε μερικές επιτυχίες. Φυσικά ο πολιτικός εξτρεμισμός της μιας πλευράς φέρει το ίδιο αποτέλεσμα και από την άλλη πλευρά. Τώρα προσπαθούμε να κατασκευάσουμε και αυτό. Αν είχε γίνει το ίδιο στην Αθήνα ίσως να ήταν η ιστορία διαφορετική... Ο ΕΛΑΣ με τα αντιβρετανικά του συνθήματα αποξένωσε για καλά τον απλό Άγγλο στρατιώτη.

15.4.45

Ένα βράδυ κατάφερα να συναντηθώ με τέσσερις καθηγητές, μέλη του ΕΑΜ, που απολύθηκαν από το πανεπιστήμιο για τις πολιτικές τους πεποιθήσεις. Βεβαίως διώχνονται τα επαναστατικά στοιχεία από όλες τις δημόσιες και κρατικές υπηρεσίες και όταν τα κόμματα της Αριστεράς χαρακτηρίζουν τη νέα κυβέρνηση κρυπτοφασιστική δεν έχουν και τόσο άδικο.

16.4.45

Ένας Έλληνας φίλος μου βλέπει με φρίκη πως παίζουν οι πλούσιοι με τη δραχμή. Στη νόμιμη τιμή 600 δρχ. στην αγγλική λίρα, η χρυσή λίρα πρέπει να έχει περίπου 1.800 δρχ. μα σήμερα έχει 17.000. Αυτό είναι αποτέλεσμα του εγκληματι-

κού παιχνιδιού με τη δραχμή.

8.5.45

Ο στρατός που εμείς τον φέραμε στην Ελλάδα με τη βία των όπλων (σ.μ.: εννοεί ο κυβερνητικός στρατός) μόλις τώρα «κέρδισε δάφνες» πυροβολώντας μια φιλήσυχη κομμουνιστική διαδήλωση, σκοτώνοντας δυο άνδρες και μια γυναίκα μπροστά από το παράθυρό μου. Πότε επιτέλους θα μάθουμε τη σωφροσύνη και την ανθρωπιά!

5.6.45

Μόλις έγινε ο «επικήδειος» της δραχμής. Στην Ελλάδα ελευθερία και δημοκρατία απλώς σημαίνουν άδεια να εκμεταλλεύεσαι τον πλησίον... Μπορούμε να φτιάξουμε μια ελεύθερη Ελλάδα που να μην διαφεντεύεται από το ΕΛΑΣ δεν μπορούμε όμως να ελέγξουμε τη συμπεριφορά των πλουσίων. Έτσι άρχισε το κακό... Προσπάθησα να εξηγήσω σε μερικούς γιατί έχασαν τα χρήματά τους. Έπειτα ήρθε ο λόγος του Τσώρτσιλ... Ήταν καταπληκτική ειρωνεία ότι ακριβώς το βράδυ που η πολιτική την οποία επέβαλε στην Ελλάδα έγινε αιτία να χάσουν πολλοί στρατιώτες τα χρήματά τους, αυτός, στη Βουλή, επιτέθηκε στους Εργατικούς γιατί είπαν ότι τα χρήματα έχουν μόνο φαινομενική αξία. Αν αυτό αποδείχτηκε ποτέ, αποδείχτηκε εδώ στην Ελλάδα, τη στιγμή που μιλούσε.

ΑΙΟΛΟΣ

Το μοναδικό μυθιστόρημα του Χ. Φ. Λαβκραφτ, έργου ογκώσεως, μας αποκαλύπτει όλη τη συγγραφική συνεισφορά του δημιουργού του.

Ανέγινε και βιβλιοθήκη, εφιάλτης και πραγματικότητα, τρόμος και φρίκη δίνουν τον τόνο σ' αυτό το ογκώδες έργο, που 22 χρόνια εκδόθηκε και την αλήθεια και παίρνει την ολητική θυσία.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ-ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ

Σόλωνος 114, 106 81 Αθήνα, ☎ 363.02.14

28
ΧΡΟΝΙΑ ΚΟΝΤΑ ΣΑΣ

σας περιμένουν στα 4 μεγάλα βιβλιοπωλεία

- 1 ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ 4, ΤΗΛ. 228 682
- 2 ΕΓΝΑΤΙΑ 150, ΤΗΛ. 235 916
- 3 ΤΟ ΚΑΤΩΪ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ 6, ΤΗΛ. 271 853
- 4 ΤΟ ΣΠΙΤΑΚΙ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ
ΚΑΡΟΛΟΥ ΝΤΗΛ 3, ΤΗΛ. 239 746
το μοναδικό παιδικό βιβλιοπωλείο

ΒΙΒΛΙΑ ΚΑΙ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΓΙΑ
COMPUTERS

ΤΩΡΑ
ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ
ΒΟΗΘΗΤΙΚΑ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ
(Αγγλικά - Γερμανικά - Ιταλικά - Γαλλικά)

Βιβλία, χιλιάδες βιβλία για σας και
τα παιδιά σας από 30 δρχ.
Εγκυκλοπαιδείες, παιδικές και μεγάλες
με τις καλύτερες τιμές.

ΜΑΝΩΛΗΣ ΜΠΑΡΜΠΟΥΝΑΚΗΣ
ΙΣΤΟΡΙΑ ΣΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

Η σημασία της υπενθύμισης

Έχω έντονο το αίσθημα της κοινωνικής ευθύνης, της φιλικής συμπαράστασης και της συμπόνοιας - κυρίως αυτό. Όλοι βέβαια γνωρίζουμε τις κοινωνικές υποχρεώσεις μας. Τόση μοναξιά και τόση δυστυχία —ναι, δυστυχία— κυκλοφορεί στους δρόμους της πρωτεύουσας, της συμπρωτεύουσας και των λοιπών αστικών κέντρων της χώρας μας —για να μην τρέχουμε τώρα στην ύπαιθρο. Και νομίζω ότι ανταποκρινόμαστε στα καθήκοντά μας ως άτομα κοινωνικοποιημένα. Πόσες φορές δεν βολέψαμε τις υποθέσεις μας —ή τελοσπάντων δεν συνδυάσαμε το παρκάρισμα του αυτοκινήτου μας— με την επίσκεψη σε κάποιον τέως φίλο και νυν γνωστό μας;

Δεν έχουμε μεταβληθεί σε ζούγκλα, όπως πολλοί επιμένουν να υποστηρίζουν· αυτό πιστεύω. Μπορώ να σας βεβαιώσω, όσον τουλάχιστον αφορά εμένα αλλά και πολλούς από τους γνωστούς μου, ότι το κοινωνικό αίσθημα της συμπόνοιας δεν έχει εξαφανιστεί από τον τόπο αυτόν. Φυσικά, πρέπει να συγκαταμετρήσουμε τις συγκεκριμένες συνθήκες ζωής του καθενός από μας. Δεν γνωρίζω για τους άλλους λεπτομέρειες, αλλά, μπορώ να μιλήσω, αν σας ενδιαφέρει, για μένα.

Μου 'λαχε και μένα να συναντήσω στη ζωή μου όσες γυναίκες μου πέφτουν στο μερτικό μου και όσους άνδρες μπόρεσα να συμπαθήσω. Αλλά ο κόσμος πάει κι έρχεται. Η ζωή προχωρεί, αφήνει πίσω της θύματα και στραπατισμένους. Σε μένα τουλάχιστον έχουν τύχει όλες οι αναποδιές της ζωής· κι όμως συμμερίζομαι τους γύρω μου - όλοι έχουν να λένε γι' αυτό.

Με έχουν κατατρέξει· πόσες στεναχώριες έχω περάσει! Τι δάκρυα... σχεδόν έκλαψα. Αλλά η ζωή προχωρεί και πρέπει το αίσθημα της αυτοσυντήρησης να μην μας εγκαταλείπει. Πάντοτε ήξερα πότε θα έπρεπε να απομακρυνθώ από κακοτοπιές και να φυλάγομαι. Αλλά το ίδιο ήξερα και να εμφανίζομαι ό-

ταν ο συνάνθρωπός μου έπασχε από τα αδυσώπητα χτυπήματα της μοίρας.

Μπορεί να ξεχνούσα όταν είχα δικά μου προβλήματα —και ποιος δεν έχει— αλλά ήμουν πάντοτε παρών όταν υπήρχε χρεία: Δεν υπάρχει θανατικό, δεν υπάρχει αρρώστια, δεν υπάρχει οικονομική δυσχέρεια κάποιου γνωστού και να μην εμφανιστώ.

Το πράγμα όμως διέφερε είναι αλήθεια όταν έπρεπε να συγκρουστώ, να αναμετρήσω τη δική μου συμμετοχή και την ευθύνη —και ποιος είναι άμοιρος ευθυνών;— με όσα συνέβαιναν. Αυτό είναι το λεπτό σημείο που πιστεύω πως οφείλουμε όλοι να διακρίνουμε. Γιατί η μετρημένη απόσταση είναι που πραγματικά βοηθά τον καθένα και όλους μαζί.

Τι αξία θα έχει όταν αναλώνουμε τις δυνάμεις μας σε προσπάθειες που θέτουν σε κίνδυνο την ισορροπία μας; Δεν θα μπορούμε μετά, σε μια άλλη δύσκολη περίπτωση, να διατηρούμε την ψυχραιμία και τις εφεδρείες.

Γιατί συμπάσχω σημαίνει να έχω εγώ δυνάμεις που θα αντέξουν όταν οι γνώριμοί μας βρίσκονται σε δοκιμασία. Συμπάσχω δεν σημαίνει να καταρρακώνομαι και γω μαζί τους — όπως ίσως πιστεύουν μερικοί. Συμπάσχω σημαίνει να υπενθυμίζω ότι υπάρχω και είμαι παρών. Έχει μήπως, κάποιος από μας, μια μικρή αμφιβολία γι' αυτό; Ας μην κρυβόμαστε, ας είμαστε ειλικρινείς.

Άγγελος Δήμου

Μόνον σχιζοφρένια;

Είναι καιρός τώρα που πήραμε στη σύνταξη του περιοδικού ένα γράμμα αξιοπρόσεχτο. Είχε σταλεί και σε άλλα έντυπα και έφερε την επικεφαλίδα:

ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑ
ΠΡΟΣ

ΤΟΝ κ. ΥΠΟΥΡΓΟ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΗΣ

Κρατήθηκε και είπα, «άστο για μια άλλη φορά». Προχτές σκάλωσε πάλι στα χαρτιά μου.

Σημείο ΕΝΑ:

Το γράμμα άρχιζε ως εξής:

«Σας γράφω από την πόλη Κ. είμαι ένας απλός πολίτης και θα σας παρακαλούσα πολύ να διαβάσετε την επιστολή μου, διότι εδώ στην πόλη μας συμβαίνουν πολλά παράξενα με τον προϊστάμενο της Τροχαίας. Πριν λίγες μέρες είχα παρκάρι το αυτοκίνητό μου για να κάνω τα ψώνια για το σπίτι. Ενώ λοιπόν άφησα το αυτοκίνητό μου για 10' λεπτά περίπου καθώς γύρισα βλέπω και πολύ σωστά μάλιστα την κλήση των 100. Αμέσως πήγα στον Προϊστάμενο της Τροχαίας και του ζήτησα να μου γίνει, αν γίνεται, μια σύσταση. Και σ' αυτό το σημείο θέλω να εκφράσω την πικρία μου διότι ο προϊστάμενος κάθε άλλο παρά με ευγένεια μου φέρθηκε. Λες μπηκά στο σπίτι του, μόνο που δεν με χτύπησε. Σε έντονο ύφος μου φώναζε να βγω έξω από το γραφείο

του και να πάω σε προθεσμία 10 ημερών να πληρώσω την κλήση, διότι αν δεν την πληρώνα θα πήγαινα στο Πταισματοδικείο».

Ανακαλύψατε μήπως τίποτα περίεργο ή ασυνήθιστο ως εδώ;

Σημείο ΔΥΟ:

Συνέχιζε αμέσως μετά:

«Κάτι άλλο που μου προξένησε την αγανάκτησή μου και σίγουρα δεν τα γνωρίζετε αυτά κ. υπουργέ είναι ότι την κλήση την έσβησε η σύζυγός του. Θα μου πείτε με ποιον τρόπο; Επειδή είμαι υπάλληλος της Νομαρχίας Κ. τυγχάνει να γνωρίζω λίγο πολύ τη σύζυγο του προϊσταμένου της Τροχαίας, της είχα αναφέρει το όλο συμβάν. Σαν να μη συνέβαινε λοιπόν το παραμικρό μου ζήτησε την κλήση λέγοντάς μου ότι θα την έσβηνε η ίδια όπως και αυτό έγινε. Βλέπω όμως συχνά πολίτες να μπαينوβγαίνουν στο Γραφείο αυτής της κυρίας με κάτι φακελάκια μήπως υπάρχουν μέσα και τίποτε άλλα...; Και από δω και πέρα μήπως θα πρέπει να απευθυνόμαστε για τροχονομικές παραβάσεις στη σύζυγο του προϊσταμένου Τροχαίας; Ή έχει μεταφερθεί το τμήμα τροχαίας στα Γραφεία της Νομαρχίας;».

Εδώ βέβαια είναι που αρχίζουν τα παράξενα. Τα πολύ παράξενα. Η κυρία προϊσταμένου καταργεί τις κλήσεις, ο δεινοπαθήσας γιωταχής εξυπηρετείται αλλά και αγαναχτεί και στο τέλος «καρφώνει».

Σημείο ΕΣΧΑΤΟ:

Δεν έφταναν αυτά. Στο τέλος ζητά από τον υπουργό:

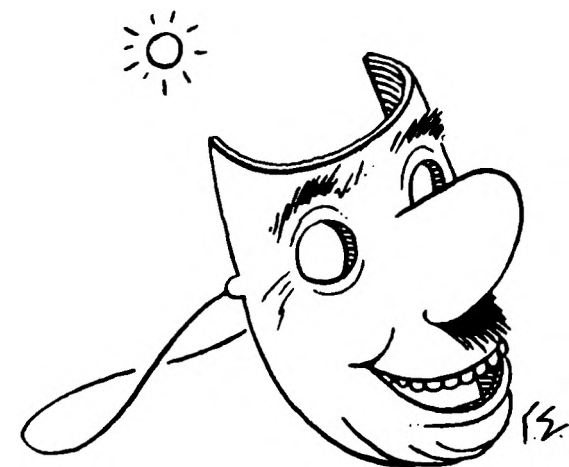
«Ας τα εξετάσετε αυτά κ. υπουργέ μαζί με τους αρμόδιους υπηρεσιακούς παράγοντες και να ενεργήσετε τα νόμιμα. Διότι νομίζω ότι η χώρα μας τα τελευταία χρόνια γνωρίζει το πιο Δημοκρατικό Πολίτευμα και θα είναι κρίμα ορισμένα άτομα που κατέχουν τέτοιες νευραλγικές θέσεις να προπαγανδίζουν κατ'ά της δημοκρατίας και να θυμίζουν άλλες εποχές».

Μήπως δεν είναι ολοκληρωμένος Νεοέλληνας ο δημόσιος υπάλληλος από την πόλη Κ;

Παρανομεί, εκλιπαρεί, ζητά ρουσφέτι, αγανακτεί, καρφώνει, απαιτεί ευνομία, διαδηλώνει το δημοκρατικό του φρόνημα, λυπάται για την κατάντια του τύπου...

Σας εύχομαι μην πέσετε ποτέ επάνω στο γιωταχί του!

Ο άλλος συντάκτης

Το ANTI... σε δράση

Το περιοδικό που κρατάτε στα χέρια σας, σας είναι γνώριμο και οικείο από πολλές συναντήσεις. Χρόνια τώρα, παρακολουθεί μαζί σας τα τεκταινόμενα και σχολιάζει γεγονότα επικαιρικά που κάποτε περιπίπτουν στη λησμοσύνη. Και όμως αυτές οι μικρές ψηφίδες από γεγονότα, πρόσωπα και καταστάσεις, συνθέτουν μια εικόνα της εποχής.

Δεν είμαστε άμοιροι για άστοχες μεγεθυντικές επισημάνσεις ή άλλοτε για παραλήψεις σημαντικών συμβάντων. Το άνισο και αποσπασματικό μας κυκλώνει και μας παραπλανά. Όμως προσέχουμε την πυξίδα που προσανατολίζει για κάθε νέα, ζωντανή και ελπιδοφόρα δημιουργία, φροντίζοντας συγχρόνως να διατηρούμε τη σχέση με τον τόπο και την ιστορία του. Πολλές οι φιλοδοξίες μας και καλές οι προθέσεις μας που δεν αντιστοιχούν πάντοτε με όσα καταφέρνουμε.

Αλλά προσπαθούμε να κρατηθούμε μακριά από εξαρτήσεις γιατί ό,τι στενεύει και φτωχαίνει τον πολιτισμό είναι οι προκαταλήψεις και οι επιλεκτικές σχέσεις. Για να τα καταφέρνουμε σωστά χρειάζεται μια συλλογική δουλειά και συμμετοχή πολλών ανθρώπων, χρειάζονται οι διαφορετικές φωνές. Γι' αυτό και δηλώνουμε την επιθυμία μας οι σελίδες αυτές —και όλο το ANTI— να παράγονται μαζί με τους αναγνώστες και τους φίλους μας. Καλόδεχτοι οι λόγοι και οι παρουσίες.

Οι επιχορηγήσεις και η σεξουαλική τους συμπεριφορά

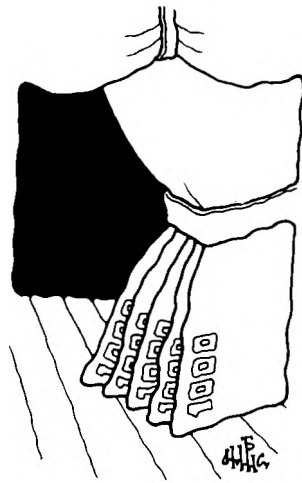
Δεν ξέρω, δεν παρακολουθώ τόσα χρόνια, ποιοι, πότε γιατί και πώς διαμόρφωσαν το θεσμό των θεατρικών επιχορηγήσεων, έτσι όπως έχει. Δεν ξέρω αν πρόκειται για θε-

σμό, κατευνασμό ή καταναγκασμό. Δεν ξέρω αν είναι απορία ψάλτου, απορία υπουργικών ταμείων, αν είναι αμηνανία, απουσία ή ατολμία πολιτιστικής πολιτικής.

Ξέρω μόνο ότι η επιχορήγηση στην τέχνη, αποσκοπεί στο να απαλλάξει εξ ολοκλήρου ή κατά ένα μέρος, τους μη... κερδοσκοπούς δημιουργούς από οικονομικές σκέψεις, ώστε αυτές οι σκέψεις, να αφιερώνονται στην καλλιτεχνική ουσία και μόνο. Η επιχορήγηση άρα, απευθύνεται όχι σε πρόσωπα, όχι σε σχήματα, όχι σε φορείς αλλά στην ΟΥΣΙΑ της τέχνης τους. Με κανέναν τρόπο στα ΠΕΡΙ της ΟΥΣΙΑΣ της τέχνης τους. Και βέβαια ούτε και στην ΠΕΡΙΟΥΣΙΑ από την τέχνη τους.

Κάτι όμως πάει στραβά με τις επιχορηγήσεις στον τόπο μας κι αντί να συγκεντρώνουν τη σκέψη στην τέχνη τη συγ-

κεντρώνουν γύρω τους. Πλήρης αποπροσανατολισμός που μας στοιχίζει 100.000.000 δραχμές και πολλές στεναχωρίες. Συντελεστές, φίλοι κι εχθροί ογδόντα αθηναϊκών και αρκετών θεσσαλονικιών ή περιφερειακών σκηνών, ενώ ασχολούνται και μιλούν όλο το χρόνο ΓΙΑ επιχορηγήσεις, δόσεις και αιτήσεις, παρεμπιπτόντως τους απασχολούν και τα ΠΕΡΙ του θεάτρου. Ποιους απασχόλησε τα τελευταία χρόνια ένας ρόλος, μια άποψη, ένα όραμα, η προσδοκία του ή η απόρριψή του, όσο τους απασχόλησε μια επιχορήγηση, το ύψος της, η προσδοκία της ή η απόρριψή της; Πόσους ανθρώπους του θεάτρου έχετε δει να βαδίζουν και να παραμιλούν γιατί δεν τους «βγαίνει» το έργο, ο ρόλος, η ατμόσφαιρα, η σχέση, οι συσχετισμοί ή οι τολμηρές τους επεμβάσεις;

Όλοι οι βαδίζοντες και οι παραμιλούντες στα θεατρικά στενά ή στις θεατρικές λεωφόρους, κάτι για επιχορηγήσεις μурμουρίζουν ή βρίζουν, κάτι για αδικίες, ισοπεδώσεις, αναξιοκρατίες, ευνοιοκρατίες κομματικά παίγνια για κάτι τέλος πάντων που είναι σε όλους μας, γνωστό, παρ' όλ' αυτά όμως θυμίζει στίχους απ' τον «Μάκβεθ»... «Η αγάπη που έρχεται να μας βρει, μας φέρνει πάντα ταραχή γιατί είναι αγάπη». Έτσι κι η επιχορήγηση.

Μόνο με ταραχή όμως, θέατρο δεν γίνεται. Κι υποψιάζομαι πως το καθεστώς αυτό των επιχορηγήσεων έχει αποτύχει σε όλη του την γκάμα. Από τις 500.000 ως τα 2, τα 5, τα 10, τα 30 εκατομμύρια. Ως την τελευταία δεκάρα των 100.000.000 σύνολο, που δίνονται στα μη κρατικά θέατρα στο ρυθμό που δίνονται και με τον τρόπο που δίνονται. (Και βέβαια δεν θα μιλήσουμε εδώ για τα 2,5 δις που δίνονται στα κρατικά θέατρα, παρέχοντας το δικαίωμα της αιώνιας αμαρτωλής σύγκρισης και της ταχτοποίησης: «Α-

φού αυτά, με 2,5 δις παράγουν τέτοιο έργο, εγώ παράγω το ίδιο και καλύτερο, με 2,5 εκατομμύρια μονάχα. Χειροκροτήστε με!»).

Δεν είναι τυχαία η νοσταλγολογία των πιο μακρόβιων θιάσων, που αναπολούν εποχές θρεμμένες με σταφίδα, ξερό ψωμί και πυκνό στοχασμό, δεν είναι τυχαίο πως η ανάγκη, πάντα τέχνας κατεργαζόταν και κατεργάζεται ενώ οι επιχορηγήσεις όχι σπάνια, καταφέρνουν να κατεργάζονται κατεργαριές και κατεργάρηδες της τέχνης. Εκείνοι που ξεχωρίζουν, βάζω το κεφάλι μου κάτω από το...κάρρο του Θέσπι, θα ξεχωρίζαν είτε με είτε χωρίς επιχορήγηση.

Κι εκεί ακριβώς, μετά από μια επιβίωση, μετά από μια αναγκαστική περίοδο αυτοσυντήρησης, έχω την εντύπωση πως πρέπει να στέκει και να περιμένει η επιχορήγηση. Ως απαιτητική ερωμένη που ζητάει ανανέωση και διεκδίκηση συνεχώς κι όχι ως πιστή και αδιάφορη συμβία, που μοιραία κι αυτονόητα, δίνει χωρίς να παίρνει.

A.Θ.Κ.

● Στο Απλό Θέατρο (Λαγουμιτζή 8, πίσω από την Πάντειο) συνεχίζονται και λήγουν στις 15 Μαΐου οι παραστάσεις με το έργο του Χ. Πίντερ «Άλλοι Τρόποι». Την μουσική του έργου έχει συνθέσει η Ελένη Καραϊνδρου.

● Ένα φημισμένο αγγλικό θεατρικό συγκρότημα μάσκας, το *Trestle Theatre Company*, βρίσκεται αυτές τις μέρες στην Ελλάδα. Θα δοθούν τρεις παραστάσεις σήμερα, αύριο και την Κυριακή, στις 8.30 στο Αμφιθέατρο στην Πλάκα με την καινούρια του παράσταση *Top Story*, στην οποία το χιούμορ και η λύπη συνδυάζονται μοναδικά, στο δράμα δυο αδελφών που μοιράζονται ένα ένοχο μυστικό.

● Εννέα από τις 24 σκηνές του γνωστού και από τη σκηνοθεσία του από τον Κάρολο Κουν, έργου του *Μπέρτολντ Μπρεχτ*, *Τρόμος και αθλιότητα του Γ' Ράιχ* ανεβάζονται από την ομάδα Θεάτρου του Πνευματικού Κέντρου Αγίας Παρασκευής. Οι παραστάσεις δίνονται αυτό και το επόμενο Σάββατοκύριακο, στις 7 μ.μ. στην αίθουσα του Πνευμ. Κέντρου (Αγίου Ιωάννου 58β).

● Ο θιάσος «*La compagnie de la Chouette*» αποτελείται από ερασιτέχνες ηθοποιούς Γάλλους που ζουν μόνιμα στην Ελλάδα. Την Πέμπτη 12 και Παρασκευή 13 Μαΐου στις 8.30 θα παρουσιάσουν στο Γαλλικό Ινστιτούτο την κωμωδία της *Φρ. Σάγκαν* *Το μωβ φόρεμα της Βαλεντίνας*. Πρόκειται για ένα ελαφρύ και χαρούμενο έργο που αναφέρεται σε μια ανασφαλή γεμάτη προβλήματα γυναίκα, που όμως κρύβει μια ακαταμάχητη γοητεία.

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

Ενάντια στο μέλλον της σιωπής

Δεκέμβρης 1981. Στην Αγγλία φτάνει μια ομάδα τεσσάρων Πολωνών —τρεις εργάτες και ο επιστάτης τους— για να επισκευάσουν το σπίτι ενός πλούσιου συμπατριώτη τους, που, προσβλέποντας σε ό,τι του απομένει από το μέλλον, θέλει να περάσει άνετα γηρατιά στην αγγλική πρωτεύουσα. Έχουν προθεσμία ενός μηνός για να τελειώσουν τη δουλειά τους —τόσο τους επιτρέπει ο πολωνικός νόμος να λείψουν από την πατρίδα τους ως τουρίστες. Απομονώνονται και δουλεύουν

νείρα των φτωχών Πολωνών. Ο επιστάτης τους θα τους κρύψει την τραγική εξέλιξη μέχρι το τέλος εγκλωβίζοντάς τους έτσι σε έναν απατηλό παράδεισο: των ψευδαισθήσεων της εμιγκράσις.

Ο Γέρζι Σκολιμόφσκυ έχει μιαν ιδιαίτερη επιδεξιότητα να συνθέτει εικόνες μικρών κοινωνιών σε απομόνωση (θυμηθείτε το «Πλοίο των παρανόμων») αποκλείοντας οποιαδήποτε χαραμάδα επικοινωνίας με ό,τι βρίσκεται απ' έξω, ελπιδοφόρο ή καταστροφικό. Κινηματογραφεί ανθρώπινα σώματα θύματα των αναγκών τους. Σώματα που αντιστέκονται στις επιθυμίες τους και που, ωστόσο, δεν ζουν παρά για την αχαλίνωτη εκπλήρωσή τους. Ανθρώπους που ελπίζουν στο μέλλον, που προεκτείνουν το μέλλον στο διηνεκές, επειδή δεν έχουν παρόν που να το ορίζουν. Χαρακτήρες που η μοναδική σχέση που έχουν με τον κόσμο είναι η σχέση με την εικόνα του κόσμου. Μια κοινωνία εχθρική η οποία διαμορφώνεται ερήμην τους.

Η σκηνοθετική ματιά συνθέτει αυτό τον κόσμο σαν ένα παζλ. Αν και προσηλώνεται μόνο σε λεπτομέρειές του, η

αφηγηματική συνθήκη έχει προκαθορίσει. Τα πάνω κάτω να έρθουν, οι εργάτες πρέπει να επιστρέψουν στην πατρίδα τους ακριβώς την ορισμένη ημερομηνία. Είναι η ίδια στιγμή που πρέπει να γίνουν οι απολογισμοί. Ποιο το όφελος; Το νόημα εισβάλλει στη ζωή ατόμων που έχουν απωθήσει τις αισθήσεις.

Η ταινία θέτει με τον πλέον διεισδυτικό τρόπο ένα μείζον πρόβλημα. Εκείνο της Ιστορίας, τους παράγοντες που την επηρεάζουν, τα νήματα που την κινούν, τις συνέπειες που έχουν οι ιστορικές καμπές στη ζωή των ανθρώπων. Η απάντηση είναι καταλυτική: η Ιστορία για τον Σκολιμόφσκυ θεάται ως μια «μεταβαλλόμενη γεωμετρία», ένα «αδιάφορο νεφέλωμα, που διαχέεται αλλά έχει απογυμνωθεί από τις αναφορές του» (1). Στο τέλος - τέλος, η αδυναμία για μεγάλες αφηγήσεις πιστοποιεί την αδράνεια του κινηματογραφιστή απέναντι σε ό,τι θεωρείται ότι κινεί τα νήματα της κοινωνικής εξέλιξης: στην Ιστορία, ως υποκείμενο της ταξικής πάλης.

Όμως ο Σκολιμόφσκυ δεν είναι παροπλισμένος στην απογοήτευσή του. Στην Ιστορία αντιπαραθέτει ιστορίες, στην μεγάλη πορεία του ανθρώπου προς τα εμπρός αντιτάσσει κίνητρα επιβίωσης και ελπίδες των αποκλεισμένων, στο επικό αντιπαραβάλλει έναν ρεαλισμό, που επειδή αποδίδει έναν κόσμο κατακερματισμένο, αναφέρεται ακριβώς στον κόσμο μας.

Όταν αυτός ο κόσμος ορθώνει τείχη, εγκλωβίζει και καταλύει, το μέλλον της σιωπής δεν είναι δυνατόν να μας ανήκει —αυτή την απόφαση έχει ανάγκη ο Σκολιμόφσκυ. Κι εκεί καταλήγει, παίρνοντας τη μικρή, την προσωπική του εκδίκηση.

Ηλίας Κανέλλης

1. Βλ. και Jean Boudrillard «Η Ιστορία: ένα σενάριο ρετρό», περ. Σύγχρονος Κινηματογράφος, Ιούλιος - Σεπτέμβριος 1978, μτφρ. Χρ. Βακαλόπουλος, ένα κείμενο που αποτελεί μια συγκροτημένη θέση στο πώς ο κινηματογράφος, ιδιαίτερα μεταπολεμικά, εγγράφει την Ιστορία.

ΣΤΟ ΦΩΣ ΤΟΥ ΦΕΓΓΑΡΙΟΥ (Moonlighting). Έγχρωμη αγγλική παραγωγή 1982. Σενάριο -σκηνοθεσία: Γέρζι Σκολιμόφσκι. Παίζουν: Τζέρεμι Άιρονς, Γιουτζίν Λιπίνσκι, Γίρι Στάνισλαβ, Γιουτζένιους Χάκιεβιτς. Διάρκεια: 97 λεπτά.

● Μια ολοκληρωμένη άποψη για το σύγχρονο πολωνικό κινηματογράφο, φιλοδοξεί να είναι το αφιέρωμα που

οργανώνεται στον κινηματογράφο Αλφάβιλ, με αντιπροσωπευτικές ταινίες (2 κάθε μέρα), των πιο σημαντικών δημιουργών και των χαρακτηριστικότερων τάσεων, ενός κινηματογράφου ανήσυχου και ανυπότακτου. Το πρόγραμμα της εκδήλωσης είναι το εξής:

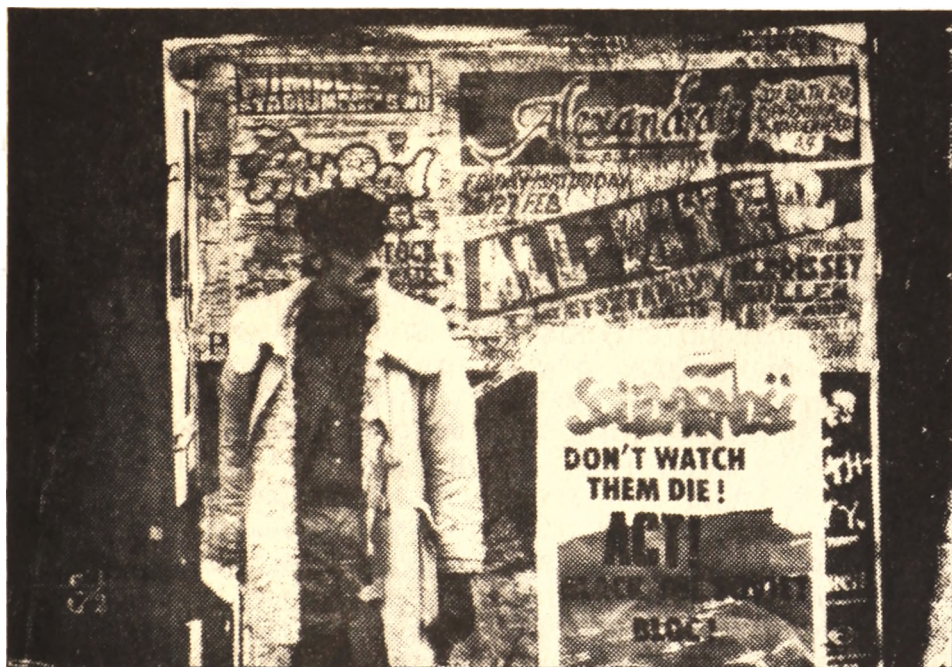
Δευτέρα 9/5: Βαλ. Μπορόβτζικ *Το κτήνος* και Αν. Ζουλάφσκυ *Μια γυναίκα δαιμονισμένη*. Τρίτη 10/5: Ρομάν Πολάνσκι *Αποστροφή* και Αν. Ζουλάφσκυ *Η δημόσια γυναίκα*. Τετάρτη 11/5: Ρομάν Πολάνσκι *Νύχτα δολοφόνων* και Κρ. Ζανούσι *Καμούφλάζ*. Πέμπτη 12/5: Αν. Βάιντα *Άνθρωπος από σίδηρο* και Βαλ. Μπορόβτζικ *Λουλου*. Παρασκευή 13/5: Αν. Βάιντα *Οι δεσποινίδες του Βίλκο* και Κρ. Ζανούσι *Σπιράλ*. Σαββατοκύριακο 13 και 14/5: Αν. Βάιντα *Χωρίς αναισθητικό* και Ρ. Πολάνσκι *Τι*.

Και για τις δυο ταινίες πληρώνετε ένα μόνο εισιτήριο.

● Λίγο πριν από το τέλος της κινηματογραφικής περιόδου οι ταινίες που ξεχωρίζουν μετριούνται στα δάχτυλα. Οι πιο ενδιαφέρουσες αυτής της βδομάδας είναι:

— Ο Σάμμι και η Ρόζι κάνουν έρωτα του Στήβεν Φρήαρς. Από τους σημαντικότερους σκηνοθέτες της νέας γενιάς ο Φρήαρς, δεν αρκείται αυτή τη φορά στον κοινωνικό ρεαλισμό, αλλά «απογειώνεται» σε χώρους φαντασίας, χωρίς ούτε στιγμή να χάνει το χαρακτήρα της καταγγελίας μιας κοινωνίας σε παρακμή.

— Hustler του Ρόμπερτ Ρόσεν. Επαναπροβολή της γνωστής παλιάς ταινίας με τον Πωλ Νιούμαν στο ρόλο ενός «μαιτρ» του μπιλιάρδου —ταινία που είχε υπόψη του ο Μάρτιν Σκορσέζε όταν, πέρυσι, πάλι με τον ίδιο ηθοποιό στον ίδιο ρόλο έκανε επιτυχία με το «Χρώμα του χρήματος».

Ο πρωταγωνιστής Τζέρεμι Άιρονς μπροστά σε αφισκολλησεις για την «Αλληλεγγύη», κάπου στο Λονδίνο.

ξεπερνώντας τα όριά τους. Ξεκομμένοι από τον έξω κόσμο —μόνο ο επιστάτης τους κατέχει τη γλώσσα και μπορεί να επικοινωνεί με τον περίγυρο— εγκλωβίζονται, ελπίζοντας σε μια ανάσα ανετότερης ζωής, που θα τους εξασφαλίσει, η αδρή για τα πολωνικά δεδομένα, αμοιβή τους. Στο μεταξύ έρχεται ο στρατιωτικός νόμος και η θέση εκτός νόμου του πολωνικού συνδικάτου «Αλληλεγγύη», συνθήκη που είναι ικανή να διαγράψει τα προσωπικά ό-

περιχαράκωση στο ιδιωτικό και ο επικοινωνιακός αποκλεισμός των μη προνομιούχων στρωμάτων της κοινωνίας κινούν τα νήματά της. Αυτό που συμβαίνει εισβάλλει αποσπασματικά μέσα από την τηλεοπτική οθόνη και επιβεβαιώνει την απόσταση. Σε αυτή την αίσθηση συμβάλλει ο τρόπος που αποδίδεται ο χρόνος ως κινητήριο άξονας της αφήγησης. Θραύσματα χρόνου σε μια αποσπασματική, ευθύγραμμη παράθεσή τους συγκλίνουν σε ένα τέλος, που η

Χρόνος, μνήμη, γνώση και καλή μουσική

Ποιο να είναι άραγε το κριτήριο εκείνο που δίνει υπόσταση σε ένα έργο τέχνης; Αν και γνωρίζουμε ότι δεν θα σας πούμε τίποτα καινούριο

θα αποφανθούμε: «Αυτό που διαρκεί είναι αυτό που ζει» —όχι μόνο ό,τι γίνεται «αποδεκτό» στην εποχή μας, αλλά ό,τι ενάντια στην πληθώρα των ερεθισμάτων της εποχής

Γιάννης Χρήστου

της πληροφορικής, μπορεί να μας τροφοδοτεί με κίνητρα, που θα θεμελιώσουν μια ουσιαστική σχέση με την τέχνη.

Είναι κοινός τόπος, επίσης, ότι στην εποχή μας, βομβαρδιζόμαστε από έναν καταγισμό μουσικών συνθέσεων, οι περισσότερες από τις οποίες δημιουργούν την ανάγκη της ακρόασής τους στηριζόμενες στην επιβολή τους μέσω της άμεσης και —κυρίως— της έμμεσης διαφήμισης. Ό,τι χαρακτηρίζει την πλειοψηφία τέτοιων προϊόντων είναι η κατανάλωσή τους για όσο καιρό τα μέσα επικοινωνίας τα προβάλλουν και η, λίγο αργότερα, καταδίκη των περισσότερων από αυτά σε οριστική λήθη.

Η διάρκεια, λοιπόν, η αντοχή στο χρόνο, αποδίδει την αξία του καλλιτεχνικού προϊόντος, στο «χρηματιστήριο» της τέχνης. Μολονότι τα κριτήρια αποδοχής του ενέχουν έναν υψηλό βαθμό υποκειμενικότητας, ό,τι καταφέρει και επιζεί έχει περιθώρια να συναντήσει το κοινό. Και, προκειμένου για ένα δίσκο μουσικής, μολονότι δεν μπορεί να προσδιορισθεί επακριβώς ο βαθμός επικοινωνίας με το ακρόαμα, υπάρχουν

Μανώλης Καλομοίρης

πάντα ορισμένες σταθερές στις οποίες μπορεί να στηριχθεί η επικοινωνία.

Μια από αυτές τις σταθερές είναι το γεγονός της αναγνώρισης, σε ένα μουσικό έργο, στοιχείων του παρελθόντος του τόπου μας. Την ενεργοποίηση της σχέσης αυτής με το παρελθόν πραγματώνει η έκδοση του Ελληνικού Πολιτιστικού Αρχείου —μια σειρά δίσκων ελληνικής σοβαρής μουσικής. Η σημαντικότερη προσφορά του, βέβαια, είναι η ευκαιρία να ανιχνεύσουμε ένα μέρος —σημαντικό— της δισκογραφημένης ιστορίας της έντεχνης μουσικής στη χώρα μας. Εξοικειωνόμαστε, έτσι, με ακμαίες δημιουργικές προτάσεις, όπως αυτή του **Γιάννη Χρήστου** και της μετα-μουσικής του.

Όμως η έκδοση στην οποία αναφερόμαστε θέτει και ένα βάσιμο ερώτημα. Πού πάμε χωρίς τη γνώση του χθες, χωρίς υποδομή και χωρίς μνήμη; Είναι ένα ερώτημα που, για να το απαντήσουμε δεν μπορούμε παρά να προστρέξουμε στη γνώση. Όταν μάλιστα η γνώση δεν είναι αναίρετική της απόλαυσης, τότε έχουμε τον ιδανικό νομίζουμε συνδυασμό. Συνδυασμό που τον κατορθώνουν οι παρακάτω δίσκοι:

ΜΑΝΩΛΗΣ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗΣ:

«**Μαγιοβότανα (1905-1914)**» — Σουίτα για φωνή και ορχήστρα σε ποίηση Κωστή Παλαμά. (Concert Athens 03/93).

ΜΑΝΩΛΗΣ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗΣ: «**Συμφωνία Αρ. 1. Της Λεβεντιάς**» (1918-1920, μεταγραφή 1952). (Ελληνικό Πολιτιστικό Γραφείο 016/87).

ΜΑΝΩΛΗΣ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗΣ: «**Βραδυνοί Θρύλοι**» (1940-1941). Δυο κύκλοι τραγουδιών για φωνή και πιάνο, σε ποίηση Κώστα Χατζόπουλου (Ελληνικό Πολιτιστικό Γραφείο 015/87).

ΜΑΝΩΛΗΣ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗΣ: «**Το Δαχτυλίδι της Μάνας**» (1917). Τριπλός Δίσκος. «Όπερα». (Concert Athens 04-05-06/83).

ΓΙΑΝΝΗΣ ΧΡΗΣΤΟΥ: «**Μυστήριο**» (1965-1966). Ορατόριο πάνω σε Αρχαίες Αιγυπτιακές Νεκρολογίες. (Ελληνική Δισκογραφία 04/86).

ΑΡΧΕΙΟ Ψ: ΣΙΣΙΛΙΑΝΟΥ «**Συμφωνία Αρ. 1**» (1958) και ΔΡΑΓΑΤΑΚΗ «**Κουτούκι — Ηλεκτροακουστική Κατασκευή**». (Ελληνικό Πολιτιστικό Γραφείο 400/787).

ΧΑΡΗΣ Σ. ΒΡΟΝΤΟΣ: «**1η Συμφωνία**» & «**Μαύρη Μουσική**» (1982 και 1985 αντίστοιχα). (Ελληνική Δισκογραφία G-203/86).

Προσωπικά θεωρούμε «α-

παραίτητο» το άκουσμα του «**Μυστηρίου**» του **Γιάννη Χρήστου** και ιδιαίτερα ενδιαφέρον το άκουσμα των δυο έργων του **Χάρη Βρόντου**. Ενδιαφέρον —με τον τρόπο τους— παρουσιάζουν βέβαια, τόσο το «**Αρχείο Ψ**» όσο και τα ντοκουμέντα της «πολυγραφοτάτης» μουσικής προσωπικότητας των νεότερων χρόνων: του **Μανώλη Καλομοίρη**.

Χρήστος Τσανάκας

● Μια από τις πιο ρωμαλέες ελληνικές μουσικές σκηνές είναι εκείνη της τζαζ. Με μουσικούς που αναζητούν ερεθίσματα είτε στην ελληνική παράδοση είτε στις αμερικάνικη σκηνή είτε στις ευρωπαϊκές πρωτοπορίες, με θωρητικούς, με μουσικά σχήματα που κάθε τόσο εκπλήσσουν. Ένα τέτοιο σχήμα (το αποτελούν οι μουσικοί **Μπέλα Λάκατος, Τάκης Πατερέλης, Παλ Βασβάρι** και **Γιώργος Τρανταλίδης**) θα εμφανιστεί αύριο στο «**Μετρό**», τη γνωστή αίθουσα συναυλιών του Γκύζη.

Παρών ο Μύθος απούσα η Ιστορία

Χανιά 29-30 Απρίλη, αρχιτεκτονική συνάντηση για **παραδοσιακή αρχιτεκτονική και πολεοδομικό ιστό**. Ακόμα και από τον τίτλο διαφαίνεται η πιθανότητα σύγκρουσης ανά-

μεσα στους ταγμένους προστάτες της παράδοσης αδιαφορώντας για το κόστος, τους ένθερμους δημιουργούς που ανυπόμονα ζητούν να απαλλαγούν από το συσσωρευμένο βάρος των αιώνων και από τους ορθολογιστές που φωνάζουν ότι χωρίς κίνητρα (δηλαδή λεφτά) δε γίνεται τίποτα. Αλλά το πώς εξελίχθηκαν τα πράγματα στο διήμερο ξεπέρασαν κάθε φαντασία. Όχι μόνο κινδυνέψαμε να ξεχάσουμε τι είναι παράδοση αλλά ξαναμπήκαν λαθραία από το παράθυρο όλοι εκείνοι οι μύθοι που συντηρούν τόσα χρόνια τους αρχιτέκτονες (και την αρχιτεκτονική). Ως ένα σημείο ήταν αναμενόμενο πως η συζήτηση θα γλιστρούσε προς εκείνα τα μοιραία ζεύγη σχηματικών εννοιών όπως παράδοση - σπέκουλα, ανθρώπινη κοινότητα - ανάπτυξη, κράτος - ιδιωτικό κεφάλαιο κτλ. Αν μερικοί φάνηκαν εξ αρχής άνετοι μέσα σε τέτοια νερά, σίγουρα υπήρχαν οι πολλοί που έθεταν υπαρξιακά ερωτήματα και δήλωναν μια γενικότερη κρίση στην αρχιτεκτονική πρακτική. Σε μια παλιά βενετσιάνικη πόλη όπως τα Χανιά, με ακόμα παλιότερη (μινωική) υποδομή, που ύστερα από την τουρκοκρατία ξεχύθηκε έξω από τα όριά της με τον πιο άναρχο τρόπο, τα προβλήματα που τέθηκαν ήταν επίκαιρα και βέβαια βασανιστικά, ενώ οι απαντήσεις συχνά αόριστες. Πώς όμως να γίνει αλλιώς, όταν οι ομιλητές κατά κανόνα περιορίζονταν σε δεοντολογίες ή περιπτώσιολογίες που ήταν αδύνατο να καλύψουν το τεράστιο κενό. Γιατί όχι μόνο διαπιστώθηκε, για άλλη μια φορά, η τραγική αμηχανία μπροστά στις κληρονομημένες υποχρεώσεις μας, αλλά και η άγνοια στοιχειωδών χαρακτηριστικών του αντικείμενου. Ευτυχώς που υπήρξε η ζεστή φιλοξενία των χανιω-

Ορεινή Κρήτη· παραδοσιακή αρχιτεκτονική

τών και μια συχνά ζωντανή κουβέντα στις βραδινές ταβέρνες. Τώρα, αν ο μεγάλος απών τελικά ήταν η ιστορία, τι σημασία έχει;

Δημήτρης Φιλιππίδης

● Εκλογές για την ανάδειξη νέου διοικητικού συμβουλίου στο ΣΑΔΑΣ (Σύλλογος Αρχιτεκτόνων Διπλωματούχων Ανωτάτων Σχολών). Φέτος μια καινοτομία: Εκτός από τα γραφεία του Συλλόγου στο Μοναστηράκι (Κλάδου και Βρυσακίου) στην Αθήνα, θα περιμένουν οι κάλπες τους ψηφοφόρους από αυγής έως εσπέρας, στις ακόλουθες πόλεις: Χαλκίδα, Μυτιλήνη, Καλαμάτα, Θεσσαλονίκη, Βέροια, Γιάννινα, Κέρκυρα, Ηράκλειο, Βόλο, Κοζάνη, Χανιά, Λαμία και Ρόδο.

Πώς να κρατήσουν οι χοροί

Η τέχνη του χορού στην Ελλάδα είναι μέγεθος αμελητέο.

Μια διαπίστωση κοινά παραδεκτή, που στοιχειοθετείται ακόμα και με μια φευγάλεα ματιά στον καθημερινό Τύπο και τους «οδηγούς» των εκδηλώσεων.

Με εξαίρεση τα φεστιβάλ του καλοκαιριού, των οποίων η εικόνα καθορίζεται ουσιαστικά από την έντονη παρουσία ξένων χορευτικών συγκροτημάτων, η καλλιτεχνική κίνηση στον τομέα του χορού, στη χώρα μας, παρουσιάζει μια τραγική στασιμότητα.

Αν δούμε απ' αυτή τη σκοπιά το «Μήνα του χορού», που οργάνωσε ο Δήμος Αθηναίων, στο πλαίσιο των «Δρώμενων '88», θα μπορούσαμε να μιλήσουμε για ένα φωτεινό σημείο, μέσα στο σκότος της αδιαφορίας. Μόνο όμως αν αποδεχτούμε ότι στους τυφλούς οδηγεί ο μονόφθαλμος.

Οι εκδηλώσεις του Δήμου έδωσαν βέβαια την ευκαιρία σε νέους δημιουργούς, να παρουσιάσουν για πρώτη φορά δημόσια το έργο τους. Από

κει και πέρα, όμως, εμφανίζονται ένα σωρό κενά:

● Υποτυπώδης οργάνωση. Ελλιπής πληροφόρηση, ελλιπής προγραμματισμός του Συμποσίου για το χορό. Μήπως —αναρωτιόμαστε— οι εκδηλώσεις αυτές αποσκοπούσαν αλλού;

● Αισθητή απουσία της πλειοψηφίας του χορευτικού κόσμου από τις εκδηλώσεις και κυρίως από το Συμπόσιο, που έκανε έκδηλο το συντηχιακό χαρακτήρα ενός ακόμη τομέα της τέχνης, του οποίου οι εκπρόσωποι προτίμησαν την αποχή έναντι της επίδειξης κάποιου, έστω και υποτυπώδους ενδιαφέροντος για τις μελλοντικές γενιές.

Οι τύποι καταβρόχθησαν για μιαν ακόμη φορά την ουσία.

Λήδα Καζαντζάκη

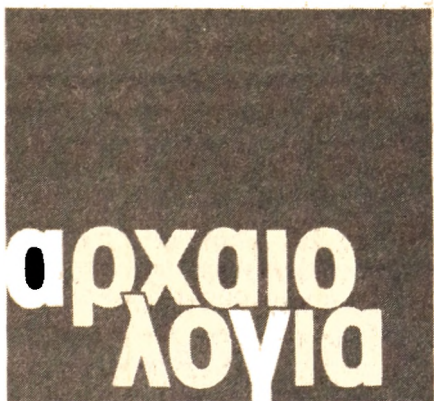
● Για τους φίλους του χορού λιγιστές οι εκδηλώσεις φέτος το καλοκαίρι. Στο Λυκαβηττό τουλάχιστον, του οποίου ανακοινώθηκε το πρόγραμμα μπορείτε να δείτε:

● Το μπαλέτο της Μάγκυ Μάρεν (18, 19, 20 Ιουλίου).

● Το Χοροθέατρο της Ζουζούς Νικολούδη (7, 8 Αυγούστου).

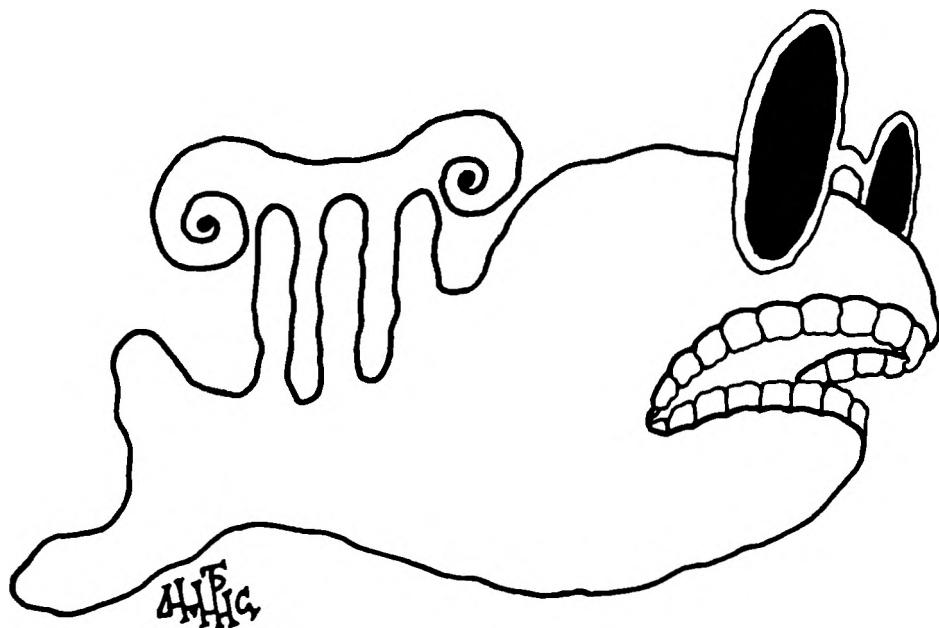
● Το φολκλορικό συγκρότημα Λούμπλιν της Πολωνίας (14, 15, 16 Αυγούστου).

● Και το Ελληνικό Χορόδραμα της Ραλλούς Μάνου.

Ανασκαφές ή κοινωνική προβολή;

Όσοι, τα τελευταία χρόνια φέρνοντας στο μυαλό τους την Αρχαιολογική Εταιρεία έβλεπαν ένα γερασμένο οργανισμό που ο κύριος σκοπός του ήταν να δίνει κοινωνική επιφάνεια στα περισσότερα των μελών του, σίγουρα σήμερα θα αναγνωρίζουν στην εικόνα αποδιάρθρωσης που εμφανίζει την εικόνα της φαντασίας τους. Κι όλοι όσοι έ-

χουν μάθει να μη βλέπουν απλουστευτικά τα γεγονότα δεν μπορούν να δικαιώσουν εκ των υστέρων καμιά από τις συγκρουόμενες περί τα διοικητικά ομάδες, οι οποίες ανέχθηκαν επί χρόνια την υποβάθμιση του επιστημονικού κύρους της εταιρείας, τις συντηρητικές της τοποθετήσεις, τις παράτυπες εγγραφές δεκάδων ασχέτων που σε αντιπαροχή για την «υψηλή τιμή» που τους έγινε πρόσφεραν χρήμα και ψήφους, κάνοντας ένα, υποτίθεται, επιστημονικό - πνευματικό σωματείο πασαρέλα, ή, αν προτιμάτε, καφενείο (ενδεικτικά θα αναφέρουμε ότι τις χρονιές 1984-87 εγγράφονται 182 νέα μέλη στην Εταιρεία, εκ των οποίων μόνο 18 είναι αρχαιολόγοι!).

Το γεγονός ότι ο θάνατος του γενικού γραμματέα Μυλωνά έκανε να κουκουλωθούν όπως-όπως (τουλάχιστον από το πρώτο πλάνο της δημοσιότητας) οι καταγγελίες της έκθεσης Θωμόπουλου για οικονομικές ατασθαλίες, δεν είναι αρκετό για να αποτρέψει έναν διάφανο διαχειριστικό έλεγχο. Το γεγονός ότι στη θέση του εκλιπόντος εκλέχτηκε για πρώτη φορά στην ιστορία της Αρχαιολογικής εξωαρχαιολογικός παράγων, ο νομικός Κουβελάκης, συνιστά από μόνο του ένα ακόμη σκάνδαλο. Το γεγονός ότι το υπουργείο «κάνει τα στραβά μάτια» στην κατ'επανάληψιν υποκατάσταση από την Αρχαιολογική Εταιρεία των αρμόδιων υπηρεσιών του και συνεχίζει τη χωρίς φειδώ επιχορήγησή της συνιστά, στην καλύτερη περίπτωση, μια στάση ανακόλουθης.

Ό,τι πρέπει, σ' αυτό το σημείο να επισημανθεί είναι τα φαινόμενα φθοράς και στρεβλών προσανατολισμών ενός οργανισμού που η ελληνική κοινωνία χρειάζεται την προσφορά του. Και η ερώτηση που προκύπτει είναι, γιατί, τουλάχιστον, ο σύλλογος των αρχαιολόγων αποφεύγει να παρέμβει ώστε να λυθούν πολλές απορίες, αλλά και να θιγεί δυναμικά το πρόβλημα του αναπροσανατολισμού της Αρχαιολογικής Εταιρείας;

Γεγονότα!

Η κ. Βίκυ Δράκου, γνωστή από τη βραχεία αλλά συζητημένη περιπέτεια του «Κέντρου Τέχνης Δράκος» (γενικότερα στον Τύπο, ειδικά όμως στο ΑΝΤΙ 332/7.11.86, 334/5.12.86 και 337/16.1.87) ετοιμάζει, όπως φαίνεται, διπλή επανεμφάνιση στο αθηναϊκό προσκήνιο.

Πρώτα με το νεοσύστατο «Κέντρο Τέχνης Δημήτρης Δράκος - Τέχνη και Πολιτισμός» που έχει στόχο «την ανίχνευση και προβολή σύγχρονων καλλιτεχνικών τάσεων» και του οποίου είναι «διευθύνουσα σύμβουλος».

Ως πρώτη εκδήλωση οργανώνει στο Κολλέγιο Αθηνών

στις 4.6.88 με «κοκτέιλ» και «buffet prolongé» ένα «τριπλό καλλιτεχνικό γεγονός, φιλανθρωπικού χαρακτήρα... (που) ...είναι Βραδυά Επιβράβευσης Ελληνικού Καλλιτεχνικού Επιτεύγματος, ενός καθάρια πολιτιστικού γεγονότος το οποίο υπό την αιγίδα μας θα επαναλαμβάνεται ετησίως...». Το γεγονός κατανέμεται σε τρεις «βασικούς τομείς: Εικαστικό Γεγονός, ART IN FASHION, Μουσικό Γεγονός» με «υπεύθυνους» εκτός από την ίδια, τον κ. Πάνο Δημ. Δράκο, σύζυγό της, τον κ. Τάκ Σελασιέ, κομμωτή της, και τον κ. Δημήτρη Λ. Κορομηλά, αρχιτέκτονα εσωτερικών χώρων.

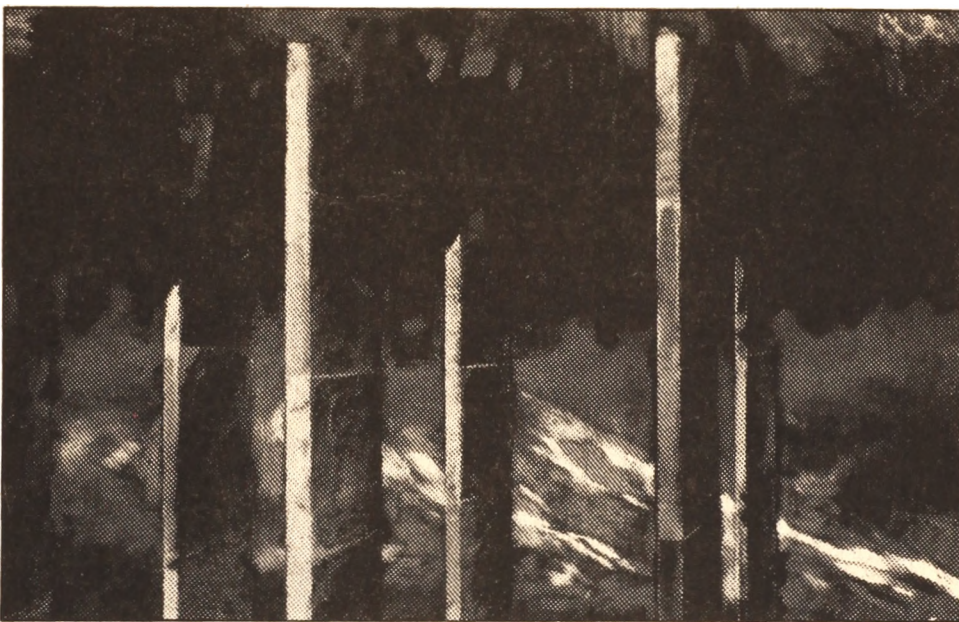
Στο «γεγονός» αυτό η κυρία Β.Δ. καλεί πολλούς εικαστικούς καλλιτέχνες με επιστολή της από 17.3.88, (οι πιο πολλοί την έλαβαν μετά τις 10.4.88) —για τους μουσικούς και τους κομμωτές δεν γνωρίζουμε— «να παραχωρήσουν ένα έργο τους ανέκδοτο, το οποίο να παρουσιαστεί για πρώτη φορά στο κοινό». Τα έργα «θα είναι προς πώληση» με κράτηση 40% «για τους σκοπούς του Κέντρου», «Ο φιλανθρωπικός χαρακτήρας» λησμονείται εδώ, μοιάζει να αφήνεται στην καλή προαίρεση των καλλιτεχνών.

Δεύτερη επανεμφάνιση της κυρίας Β.Δ.: έχει «αναλάβει τη διοργάνωση και διεύθυνση ενός Συμποσίου Τέχνης που θα γίνει υπό την αιγίδα της εταιρείας MAMIDAKIS HOTELS OF GREECE στο Mimos Beach Hotel, στον Άγιο Νικόλαο Κρήτης, την Παρασκευή 10 Ιουνίου 1988» με τη συνεργασία και εδώ του κ. Δ.Λ. Κορομηλά. Αντιγράφουμε από τις επιστολές πρόσκλησης προς τους καλλιτέχνες (γλύπτες κυρίως) της 21.3.88: «Αυτό το διεθνές γεγονός θα συμπεριλάβει μια έκθεση έργων σύγχρονης τέχνης με έμφαση σε τρισδιάστατα έργα τα οποία θα εκτεθούν σε ακάλυπτο χώρο. Συζητήσεις, διαλέξεις και άλλα καλλιτεχνικά γεγονότα θα πλαισιώνουν το πρώτο αυτό Φεστιβάλ Τέχνης στην Κρήτη. Κύριος σκοπός μας είναι η προβολή της σύγχρονης Ελληνικής σκέψης μέσω της τέχνης και η εξύψωση της ποιότητας του τουρισμού στην Ελλάδα ... ζητάμε το έργο που θα παρουσιάσετε να είναι καινούργιο και απολύτως ανέκδοτο... θα είναι προς πώληση και πρέπει να μείνουν εκτεθειμένα ... μέχρι το Σεπτέμβριο 1988. Από την τιμή πώλησης του έργου ο καλ-

λιτέχνης θα λάβει το 50% της συναλλαγής».

Για το «συμπόσιο» αυτό η κυρία Β.Δ. έχει προσκαλέσει ως φαίνεται και ξένους καλλιτέχνες, όπως π.χ. τον Κρίστο και τον Αντωνάκο.

Όσοι γνωρίζουν πόσο μεγάλη επιμέλεια και φροντίδα πόσο σημαντικά υλικά και τεχνικά μέσα, και πόσος χρόνος χρειάζονται για την οργάνωση και το στήσιμο από το μηδέν μιας τέτοιας καλλιτεχνικής συνάντησης, και μάλιστα διεθνούς, θα θεωρήσουν τουλάχιστον επικίνδυνα αισιόδοξη την κυρία Β.Δ. αν περιμένει να ανταποκριθούν σοβαροί καλλιτέχνες καλώντας τους ούτε δυο μήνες νωρίτερα να στείλουν «έργο καινούργιο και απολύτως ανέκ-

Κυριάκος Κατζουράκης:
«Πρώτο Νεκροταφείο». Λάδι σε ξύλο, 0,60Χ0,90, 1988.

δοτο» (να το κατασκευάσουν δηλαδή;) και να δεχτούν την ακινητοποίησή του επί πολλές εβδομάδες με λίγες πιθανότητες πώλησης και στο Κολλέγιο και προπαντός στην Κρήτη. Επικίνδυνη αισιοδοξία (ίσως και επιπολαιότητα) και όχι θάρρος της άγνοιας και της απειρίας (που της αναγνώριζε ιπποτικά ο κ. Α. Ξύδης στο ΑΝΤΙ του Δεκ. 1986) γιατί η κυρία Β.Δ. έπρεπε να έχει αποκομίσει κάποια διδάγματα από την πικρή της εμπειρία της οδού Ηροδότου. Ευχόμενοι, παρ' όλους τους ενδοιασμούς μας, καλά ξεμπερδέματα, της συνιστούμε περισσότερο σεβασμό και προς τους καλλιτέχνες και προς την τέχνη γενικότερα που σκοπός της δεν είναι «η εξύψωση της ποιότητας του τουρισμού στην Ελλάδα».

Αλέξης Βρουλιώτης

ΥΓ: 2.5.88. Μόλις πληροφορούμαστε ότι η πρώτη εκδήλωση της κυρίας Β.Δ. στο Κολλέγιο Αθηνών αναβάλλε-

ται από την ίδια για το Σεπτέμβριο.

* Τα εισαγωγικά περικλείουν πάντα αποσπάσματα από τις επιστολές της κυρίας ΒΔ με αυτούσια την ορθογραφία και σύνταξή τους.

- Λάδια, ακρυλικά μεγάλων διαστάσεων και τέμπρες θα παρουσιάσει στην «Ώρα» (Ξενοφώντος 7) ο **Κυριάκος Κατζουράκης**. Ο ζωγράφος υπήρξε ιδρυτικό μέλος της ομάδας «Νέοι Έλληνες ρεαλιστές», εργάστηκε σαν σκηνογράφος στον κινηματογράφο και η τελευταία του δουλειά διαπνέεται από την αίσθηση ενός ζωγραφικού αδιεξόδου παρεπόμενο της συνολικής κοινωνικής κρίσης. Εγκαίνια της έκθεσης: Δευτέρα, 9 Μαΐου.
- 50 χρόνια συμπληρώθηκαν

ΚΡΙΤΙΚΗ

Φούντωμα γλυπτικής

Η εικαστική περίοδος 1987-88 τραβάει προς τη λήξη της με πολλές και σημαντικές εκθέσεις. Στη **ζωγραφική** τριών «μεσαίων» τη μεγάλη αναδρομική του **Γιάννη Μόραλη** (γ. 1916, Πινακοθήκη ως 5.6.) που θα την πραγματευθώ αργότερα —το διεισδυτικό άρθρο της συναδέλφου Άννας Καφέτση (ΑΝΤΙ τχ. 371) κάλυψε ουσιώδη πλευρά του έργου του— του **Δημήτρη Περδικίδη** (γ. 1922 Νέες Μορφές ως 4.5.) την επανεμφάνιση στο ελληνικό προσκήνιο της **Τίτας Κριεζή** (γ. 1935, Γκαλερί 3 ως 12.5.) και τριών «νέων» του **Ηλία Χαρίση** (γ. 1955, Ζουμπουλάκη ως 14.5.), της **Μαρίας Βασιλάκη** (γ. 1957, Αίθουσα Τέχνης Ψυχικού ως 6.5.), και της **Βάλλης Νομίδου** (γ. 1959, Μέδουσα ως 7.5. - πρώτη ατομική). Όλες είναι σημαντικές πρώτιστα για τους ίδιους αλλά γενικότερα γιατί μαρτυρούν το σφρίγος της σύγχρονης ζωγραφικής μας, και γιατί παρουσιάζουν καινούρια, γνήσια δουλειά του καθενός, για την οποία θα είχα να γράψω περισσότερα αν μου το επέτρεπε ο χώρος.

Αλλά η **γλυπτική** εμφανίζει ξαφνική έξαρση, και θα μας απασχολήσει σε δύο τεύχη. Μετά τον **Φανακίδη** (ΑΝΤΙ τχ. 371) άνοιξαν, και λειτουργούν ακόμα, οι εντυπωσιακές εκθέσεις των πρωτοπόρων **Θόδωρου** και **Τάκη** (γ. 1925, Μιχαλαριάς ως 25.6.) και του νεότερου που έχει να δώσει ακόμα το πλήρες μέτρο του ταλέντου του, **Κυριάκου Καμπαδά-**

από το θάνατο του **Γιαννούλη Χαλεπά**. Με την ευκαιρία αυτή εγκαινιάστηκε χθες έκθεση με αντιπροσωπευτικά έργα του γλύπτη στο Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Αθηναίων. Διάρκεια, μέχρι τις 29 Μαΐου.

● Σχέδια του **Δέρπα** θα εκτίθενται στη γκαλερί **Τρίτο Μάτι** (Ξενοκράτους 33) μέχρι τις 28 Μαΐου.

● Η ταυτότητα της σύγχρονης **πολωνικής χαρακτηριστικής**, οι σημερινές τάσεις και αναζητήσεις της, προβάλλουν στην έκθεση των δεκατριών Πολωνών χαράκτων που μέχρι τις 20 Μαΐου θα φιλοξενεί η αίθουσα τέχνης **Τροχαλία** (Γριβαίων 5 -πάροδος Σκουφά 64).

● Την πρώτη της στην Ελλάδα έκθεση παρουσιάζει η γλύπτρια **Cristina Inglesias** στη γκαλερί **Bernier** (Μαρασλή 51) μέχρι τις 15 Μαΐου. Τα γλυπτά της συντίθενται από τρία διαφορετικά υλικά: το σίδερο, το τζάμι και το τσιμέντο αναμειγμένο με χρώμα.

● Από κινέζικα ιδεογράμματα εκκινώντας ο νέος ζωγράφος **Βαγγέλης Τζερμιάς** εκθέτει για πρώτη φορά έργα του στην αίθουσα τέχνης **Titaniūm** (Βασ. Κωνσταντίνου 44).

● Μέχρι τις 20 Μαΐου θα διαρκέσει η ενδιαφέρουσα έκθεση της **Αγλαίας Χριστιανού**, η οποία παρουσιάζει τη ζωγραφική της στην αίθουσα τέχνης «**Πλειάδες**» (Δαβάκη 3-5, Αμπελόκηποι).

● **Design** στο χώρο του **Porpi K.** (Πλουτάρχου 18), όπου 15 δημιουργοί παρουσιάζουν έπιπλα και αντικείμενα καθημερινής χρήσης, τα οποία πέρα από τη χρηστική τους διεκδικούν και αισθητική αξία. Στο ερώτημα: «Είναι το design τέχνη;», η έκθεση αυτή απαντά καταφατικά.

κη (γ. 1938, Πιερίδης ως 9.5.).

Θόδωρος «Επικάλυψη - Αποκάλυψη» Γαλλικό Ινστιτούτο, ως 6.5

Πάει καιρός που ο Θόδωρος (γ. 1931) έχει παύσει να κάνει «συμβατική» γλυπτική, αλλά κατασκευές και περιβάλλοντα συνοδευόμενα καμιά φορά από «δράσεις» (περφόρμανς) της μιας χρήσης, της μιας θέασης. Για τους μεταγενέστερους, για όποιον π.χ. δεν είδε τις «δράσεις» του στη Ρόδο το 1986 ή στις Βρυξέλλες το 1982, απομένουν μόνο οι φωτογραφίες, οι ταινίες, τα άρθρα και οι διηγήσεις για να διασώσουν τη μνήμη τους.

Έτσι, σε μια «συμβατική» έκθεση όπως εδώ, ακόμα κι ο εφευρετικός Θόδωρος δε μπορεί παρά να καταφύγει σε παλιότερα έργα του, που βρίσκονται στο μεταίχμιο του γλυπτού και της κατασκευής για να τεκμηριώσει την πορεία της τέχνης του «αποκαλύπτοντας» συνάμα πληροφορίες για τη γένεση μερικών έργων άγνωστες ως τώρα.

Το παλιότερο έργο εδώ είναι του 1963-64. Το ονόμαζε «Μακελειό» όταν το εξέθετε στο Παρίσι το 1964. Σήμερα μας πληροφορεί πως έγινε κάτω από το σοκ των βομβαρδισμών με ναπάλμ των Τούρκων στην Κύπρο. Την ίδια χρονιά εξέθεσε πάλι στο Παρίσι το «Έντομο Κρεμασμένο από Ρόδα Ποδηλάτου». Σήμερα μας βεβαιώνει πως έγινε σαν «Αφιέρωμα στα 50 χρόνια της Ρόδας Ποδηλάτου του Μαρσέλ Ντυσάν». Μερικοί τότε είχαμε διακρίνει τη σχέση και είχαμε πιθανόν σκεφτεί μια άμεση κι εύκολη επιρροή από τον πατέρα του Ντανταϊσμού. Σήμερα πληροφορούμαστε από τον ίδιο το γλύπτη πως το έφτιαξε σαν εντελώς εμπρόθετο αφιέρωμα στον Ντυσάν. Μας «αποκαλύπτει» ακόμα ο Θόδωρος σήμερα πως το «Ξυπνητήρι του Μεσονυχτιού» (Ρεβέιγ Μινουί) —(το έδειξε ο Θόδωρος το

1965 στην 4η Μπιεννάλε των Νέων στο Παρίσι όπου του απονεμήθηκε το βραβείο Ροντέν)— το συνέλαβε ως «Ελεγεία για τον Σωτήρη Πέτρουλα». Στην ίδια έκθεση παρουσίαζε το «Ματράκ - Φαλλός» (Ματράκ γαλλικά = το ελληνικό «κλόμπ» ή «γκλόμπ» = club = ρόπαλο των απανταχού αστυνομικών) — το οποίο σαν έννοια ή καθ' αυτό αντικείμενο επανέρχεται αργότερα σε συνθέσεις του. Με την ίδια συλλογιστική ο «Ειδικός Θρόνος με τα Απαγορευμένα Ανταλλακτικά» του Γενάρη 1967 (εποχή του πολέμου του Βιετνάμ) να προμηνάει άραγε τους θαλάμους βασανιστηρίων της χούντας; Οι «αποκαλύψεις» αυτές δεν μειώνουν βέβαια τη σημασία των έργων μέσα στο σύνολο του έργου του Θόδωρου. Μας φωτίζουν όμως για τη γένεσή τους μέσα στον κοινωνικό περίγυρο της εποχής στο οποίο είναι πάντα πολύ ευαίσθητος ο Θόδωρος. Εξάλλου και τα τρία έργα στέκονται στο μεταίχμιο του «συμβατικού» γλυπτού και της κατασκευής, κι είναι αρκετά πρώιμα ώστε να καταλέγονται ανάμεσα στα πρώτα τέτοια έργα φτιαγμένα από Έλληνες, αλλά έξω από την Ελλάδα... Μόνο τα «Σινιάλα» του Τάκη είναι πρωιμότερα — του 1955-57. Όλα παρουσιάστηκαν πολύ αργότερα στην Ελλάδα.

Οι πληροφορίες αυτές που τις εκράτησε μυστικές ο Θόδωρος για να μην «επικαλυφθούν», όπως λέει, «τα έργα από “πατριωτικό ιδεαλισμό”, από συνειρμούς “πρωτοποριακής αισθητικής” ή από “συναισθηματισμό” που συχνά οδηγεί στο πολιτικό κιτς» μας αποκαλύπτουν ένα Θόδωρο σε άμεση επαφή με όση πραγματικότητα τον συγκινούσε, αλλά αποφασισμένο να μη μεταφέρει τις συγκινήσεις του κοινότοπα με άμεσα παραστατικό τρόπο που μπορούσε να πέσει στη γραφικότητα ή στο συναισθημα, αλλά με ένα προσωπικό πλαστικό κώδικα συνταγμένο συνθημα-

τικά που κρατάει «μέσα από αυτά τα εκτεθειμένα έργα - αντικείμενα τις Πράξεις μου». Έργα που δεν ήταν όσο ερμητικά ή «τρελά» φαίνονταν σε πολλούς, όπως ο ίδιος μοιάζει να πιστεύει, όσο κι αν τα έντυνε με «αισθητική - ιδεολογική επικάλυψη». Το «ύφος είναι ο ίδιος ο άνθρωπος» λέει κάπου ο Μπυφόν, και μπορούμε, πιστεύω να διαγνώσουμε τον άνθρωπο - Θόδωρο που έχει διαπιδύσει μέσα στην τέχνη του γλύπτη - Θόδωρου. Δεν είναι άλλος και τα έργα του δεν είναι άλλοθι. Για όποιον θέλησε να το προσέξει το έργο του Θόδωρου συνεχεται από βαθύτατη αγωνία, τιμότητα και συνέπεια στις βασικές του πεποιθήσεις, που συνοψίζονται, τολμώ να υποστηρίξω, σε μια εντονότατη - βίαιη θα έλεγα αντίθεση σε κάθε είδους βία την οποία πασχίζει να «εξορκίσει» υποβάλλοντας με τα έργα του τις μεθόδους ή τα εργαλεία της.

Τα λίγα έργα που παρουσιάζονται εδώ σηματοδοτούν κρίσιμες στιγμές της τέχνης του ανάμεσα 1960 και 1987. Αποτελούν παραλλαγές στο βασικό θέμα της βίαιης επιβολής του ανθρώπου πάνω στον άνθρωπο που «εκφράζεται με την ματράκ» της εξουσίας, της σεξουαλικής επιβολής όχι άμοιρης «ματισμού», (machism) εκφραζόμενης με τον φαλλό - ματράκ, και γενικά ακόμα με την αντιθετική προς τη βία έννοια του "fragile = εύθραστου" πχ. του τζαμιού που σπάει, βιάζεται, θρυμματίζεται από την ενέργεια του ροπαλού, ή των καρδιόσχημων όρχεων, των κατ' εξοχήν ευαίσθητων μορίων του ανδρικού σώματος που διαπερνούνται από το βέλος — αναμνήσεις ίσως ενός Αγίου Σεβαστιανού τρυπημένου σε ολόκληρο το σώμα από βέλη που απασχόλησε άλλους καλλιτέχνες από την Αναγέννηση ως τον Τσαρούχη (όχι μόνο από θρησκευτική λατρεία προς τον Άγιο), όχι πάντα με την ανηλεή κυριολεξία του

Θόδωρου που νομιμοποιείται από την περιρρέουσα κοινωνική βία.

Υπογραμμίζοντας ακριβώς τη σαδιστική βία με τα πιο συγκεκριμένα της σύμβολα, ο Θόδωρος πολεμάει τη βία με την τέχνη του, λύοντας βέβαια, όπως κάθε καλλιτέχνης κι έναν προσωπικό του ψυχολογικό προβληματισμό, αλλά προτείνοντας ταυτόχρονα λύσεις σε πανανθρώπινους προβληματισμούς γύρω από τη βία, καθαρή παρόμοια με εκείνη που πολλούς αιώνες νωρίτερα πρότεινε ο Γκρύνεβαλντ με τον καταπληγισμένο αιμάσσοντα «Εσταυρωμένο» του Κολμάρ. Εικόνα σαδισμού από έναν καλλιτέχνη άλλης εποχής ρεαλιστικότερο και πιο θρησκο από το Θόδωρο, χωρίς να θεωρείται ούτε στην εποχή του ούτε βέβαια τώρα ότι τέτοιες εικόνες είναι άσχημες, αηδείς, άσεμνες, κι ας προκαλούσαν ρίγη αλγους και φρίκης. Λειτουργούσαν συνάμα σαν εικόνες υπέρβασης της βίας και του θανάτου.

Μια πιεστική ανάγκη έκφρασης ωθεί το Θόδωρο στη συχνή χρήση του λόγου κι ας λέει σε κάποιο κείμενό του «Έπεσα στην κόλαση των λέξεων, αθετώντας μια παλιά μου υπόσχεση». Οι άφθονοι σχολιασμοί των έργων του θολώνουν μάλλον τη διαφάνειά τους παρά τα φωτίζουν, εκτός από τις «αποκαλύψεις» όπως τις ονομάζει που εμπλουτίζουν τη γνώση γύρω από συγκεκριμένα έργα και από τον καλλιτέχνη, δίχως να αλλοιώνουν την εγγενή αξία και τη σημασία τους τόσο μέσα στο προσωπικό του έργο, όσο και μέσα στη νεοελληνική γλυπτική γενικότερα, της οποίας μαζί με τον Τάκη, και τον Γεράσιμο Σκλάβο (1927-1967), σημειώνουν ένα βήμα σημαντικό στη μετάβαση από τη γλυπτική σε καινούριες πλαστικές φόρμες, που δεν έχουν ακόμα βρει τον πιο κατάλληλο ορισμό τους.

Αλέξανδρος Ξύδης

Στην άκρη, υστερόγραφο. Χώρος για ουσιώδη όπως αρμόζει στην ιστορία του υστερόγραφου.

Αλλά πιο συχνά, θα ενημερώνεστε από τη στήλη αυτή για όσα αφορούν το ίδιο το περιοδικό και τους φίλους μας. Έως και «μικρές αγγελίες»...

Στο τεύχος αυτό δουλέψαμε συλλογικά για να δώσουμε ένα νέο τόνο.

Ο ζωγράφος - σχεδιαστής Κώστας Γεωργίου μας βοήθησε

στη νέα σελιδοποίηση του περιοδικού. Και από δίπλα η Κανέλλα Τομαρά, η Τασία Λεβόν και Μαριώ Κανελλοπούλου. Μαζί και η Μαίρη Γαυγιωτάκη και ο Τάκης Γκέκας. Στη φωτοσύνθεση η Τούλα Κοσκινά, η Αλέκα και η Αγγέλα Σημαντήρα. Το ωραίο εξώφυλλο είναι του Δημήτρη Χαντζόπουλου με τον «τρόπο του Adam's».

Οι άλλοι οι υπόλοιποι από μας, γραμματεία, συντάκτες,

συνεργάτες, διορθωτές κλπ. δεν αλλάξαμε ρυθμό και τρόπο δουλειάς.

Και δυο λόγια ακόμα:

● Περαιστικά στον Τάκη Καφετζή και το Θανάση Τσουκνίδα. Τους περιμένουμε στο άλλο τεύχος.

● Ένα μπράβο κι ένα ευχαριστώ στον Δημήτρη Κακαβελάκη για τις συμβουλές και τη συμπαράστασή του.

Η ΤΕΡΨΙΧΟΡΗ ΣΕ ΑΦΑΣΙΑ

Η τέχνη του χορού στην Ελλάδα, μια από τις πιο παρεξηγημένες και τις πιο ακαλλιέργητες μορφές έκφρασης, ανασύρθηκε στο προσκήνιο χάρη στη θεσμοθέτηση του Απριλίου ως μήνα χορού από το δήμο Αθηναίων στο πλαίσιο των εκδηλώσεων «Δρώμενα '88». Παρά τα κενά της διοργάνωσης, ήταν μια καλή ευκαιρία να αναδειχθούν τα προβλήματα της τέχνης της Τερψιχόρης, που βρίσκεται σε αφασία στην Ελλάδα της σήμερα.

Με την ευκαιρία αυτή το ΑΝΤΙ συζήτησε με τη χορογράφο **Ντόρα Τσάτσου**, διευθύντρια της Κρατικής Σχολής Χορού, η οποία μίλησε για την τέχνη της, τις προοπτικές ανάπτυξής της, την αδιαφορία του κράτους για την καλλιέργειά της και προσδιόρισε τι πρέπει να αλλάξει ώστε και η τέχνη αυτή να αποκτήσει ταυτότητα, και το κοινό να την προσεγγίσει. Μεγάλο μέρος της συζήτησης καταναλώθηκε στα ζητήματα της εκπαίδευσης.

Η ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

ΕΡ: Κυρία Τσάτσου, κάνοντας έναν απολογισμό για το μήνα χορού που διοργάνωσε ο δήμος Αθηναίων τον Απρίλη ποια συμπεράσματα θα μπορούσατε να βγάλετε; Ποιο αντίκρισμα είχε αυτός ο μήνας στον κόσμο του χορού;

ΑΠ: Ανεξάρτητα από τις αδυναμίες που εμφανίστηκαν κυρίως στον τομέα της διοργάνωσης τόσο των παραστάσεων όσο και ιδιαίτερα του Συμποσίου μπορώ σε γενικές γραμμές να χαρακτηρίσω την προσπάθεια αυτή θετική.

Διότι, μέσα στα πλαίσια των «Δρώμενων» του Απριλίου, δόθηκαν πράγματι ευκαιρίες σε νέους ανθρώπους, που ασχολούνται με το χορό, ν' ανεβούν στη σκηνή και να παρουσιάσουν το έργο τους. Και η μορφή που πήραν όλες αυτές οι παραστάσεις ήταν μια αναζήτηση ταυτότητας με όλα της τα ελαττώματα και τα προτερήματα. Κανείς δεν έκανε απομίμηση κλασικού μπαλέτου. Το γεγονός αυτό το θεώρησα πολύ θετικό, και μ' έκανε να σκεφθώ ότι μια καλύτερη προετοιμασία και λίγο περισσότερη αγάπη για την ουσία θα μπορούσε να φέρει αρκετά ικανοποιητικά αποτελέσματα.

Διότι είναι καιρός πλέον να μιλήσουν οι νέοι. Οι νέοι που έχουν κάτι να πουν και που θα το πουν. Απλώς, χρειάζονται μέσα στην αβεβαιότητά τους λίγο κουράγιο για να δοκιμάσουν —κι ας κάνουν λάθη. Σε καμιά χώρα του κόσμου δεν περιμένουν οι κριτές με έναν μπαλντά πάνω από το κεφάλι για να κόψουν τους διαγωνιζόμενους.

Στην Ελλάδα, όταν λάβει κανείς κάποια χρηματοδότηση θεωρείται ότι πρέπει να παρουσιάσει ξαφνικά ένα αριστούργημα. Δεν σου δίνουν τα χρήματα γιατί πιστεύουν σε σένα, στην ύπαρξή σου ολόκληρη, στη δημιουργία.

Πιστεύω ότι το σύστημα αποδοχής νεότερων ανθρώπων είναι η μόνη λύση για το μέλλον του χορού και του τόπου μας. Για το λόγο αυτό θεωρώ το χορευτικό Απρίλη επιτυχή. Όλοι οι νέοι που ήθελαν να πάρουν μέρος στα «Δρώμενα» είχαν χωρίς κανένα περιορισμό τη δυνατότητα να παρουσιάσουν το έργο τους δημόσια. Όσον αφορά το Συμπόσιο, εκεί, κατά τη γνώμη μου, θα έπρεπε να υπάρχει ένας θεματικός περιορισμός. Το θέμα ήταν η προοπτική της τέχνης του χορού στην Ελλάδα.

Ένας κύριος, για παράδειγμα, άρχισε να διαβάζει αποσπάσματα από το «Ζορμπά» που είχαν μεν σχέση με το λαϊκό χορό αλλά όχι με το μέλλον του.

Επίσης υπήρξε μια εμφανής αποχή από το χορευτικό κόσμο. Δεν ξέρω αν οφειλόταν σε λάθος του δήμου ή σε κάποια παρεξήγηση. Γεγονός είναι ότι συνετέλεσε στην αποτυχία του Συμποσίου.

ΕΡ: Επανερχόμενοι στο κυρίως θέμα του Συμποσίου, ποια είναι κατά τη γνώμη σας η προοπτική της τέχνης του χορού στην Ελλάδα, πώς βλέπετε με άλλα λόγια το μέλλον του;

ΑΠ: Ο χορός στην Ελλάδα ακόμα και σήμερα αντιμετωπίζεται λανθασμένα, γιατί δεν θεωρείται τέχνη.

Αυτό αποτελεί βεβαίως μια κραυγαλέα αντίφαση προς το πνεύμα της αρχαιότητας. Διαβάζοντας το «Περί Ορχήσεως» του Λουκιανού διαπιστώνουμε ότι ο χορός ήταν, τότε, η Τέχνη των Τεχνών.

Όταν όμως ξαναγίνεται μέρος της θεατρικής παράστασης το 1581, στην αυλή της Αικατερίνης των Μεδίκων, τότε μεταβάλλεται σε απλό μέσο διασκέδασης των αφεντάδων και αυτή ακριβώς η άποψη κυριαρχεί μέχρι σήμερα.

Θα μπορούσα να παρομοιάσω την προοπτική του χορού με το φύτεμα ενός δένδρου. Κατ' αρχήν γίνεται η προετοιμασία του εδάφους, το σκάλισμα, η λίπανση. Στη συνέχεια αρχίζει η ανάπτυξη και τότε πρέπει να αφήσουμε το δένδρο να μεγαλώσει ελεύθερα, μακριά από επεμβάσεις τρίτων.

Με άλλα λόγια, από τη μια πλευρά έχουμε την υποστήριξη του κράτους που θα έπρεπε να θέσει τις βάσεις, την υποδομή στην οποία θα στηριχθεί η εξέλιξη του χορού. Δίνοντας κάποια, όχι πολλά, μα κάποια χρήματα, θεσπίζοντας μια νομοθεσία που θα προστατεύει τους αδαείς από την κακή εκπαίδευση, τις απαράδεκτες σχολές που υπάρχουν, διαθέτοντας τέλος ένα, ειδικό για χορευτικές παραστάσεις, θέατρο.

Εδώ πρέπει να τονίσω ότι αυτή τη στιγμή η νομοθεσία του υπουργείου Πολιτισμού που αφορά τις ερασιτεχνικές και ανώτερες σχολές χορού είναι αρκετά αυστηρή και σωστή όσο μπορεί να θεωρηθεί μια νομοθεσία. Για μένα κάθε νόμος είναι μεν ένα μέτρο περιοριστικό,

είναι όμως, την ίδια στιγμή, και ένα μέτρο προστατευτικό.

Εκείνο όμως που ο χορός χρειάζεται άμεσα, από κρατικής πλευράς, είναι ένα κατάλληλο για χορευτικές παραστάσεις θέατρο.

Γιατί ο χορός έχει ανάγκη από μια μεγάλη σκηνή, καλό φωτισμό, καλές ηχητικές εγκαταστάσεις. Οποιαδήποτε άλλη πολυτέλεια είναι περιττή: ούτε το βελούδο στα καθίσματα ούτε και η υπερμετρη κομψότητα στα καμαρίνια έχουν κάποια αναγκαιότητα.

Εάν το υπουργείο Πολιτισμού διέθετε ένα θέατρο με όλο τον απαραίτητο εξοπλισμό, με δικό του όνομα, —π.χ. «Χορευτική Σκηνή»— και μια επιτροπή από ανθρώπους ανοιχτόμυαλους που θα επιλέγουν τις χορευτικές ομάδες κατόπιν υποβολής αιτήσεως, ο ελληνικός χορός θα αποκτούσε, κατά τη γνώμη μου, τη βάση για την ανάπτυξή του.

Από το σημείο αυτό θα ήταν δυνατή η εξέλιξη του, η αναζήτηση του προσώπου του, της ταυτότητάς του, με κύριο κριτή το κοινό. Διότι η κρίση της επιτροπής θα έπρεπε να είναι υποτυπώδης.

Οι εισπράξεις θα πήγαιναν στην ομάδα, που σημαίνει ότι εκείνη η ομάδα που θα έχει πολύ κόσμο θα εισπράξει πολλά λεφτά και εκείνη η ομάδα που δεν θα έχει κόσμο μοιραίως θα ξεφτίσει.

Έτσι το κοινό θα ενεργήσει σαν ένα «σουρωτήρι» που, χωρίς την παρεμβολή ενός φορέα, θα δώσει στο χώρο ένα πρόσωπο, που θα πηγάζει από εμάς τους ίδιους.

Όσο μικρότερη θα είναι, στο στάδιο αυτό, η παρέμβαση των «ειδημόνων» και του κράτους, τόσο το αποτέλεσμα που θα προκύψει θα είναι γνησιότερο.

Είναι λάθος να αποφασίζουν οι ειδήμονες για την καλύτερη χορευτική ομάδα —διότι οι ειδήμονες έχουν προκαταλήψεις, ταμπού χορευτικά.

«Ας κρίνει ο κόσμος». Αυτή ήταν η πρότασή μου στο θέμα προοπτικής του χορού στην Ελλάδα.

ΕΡ: Ένα βασικό πρόβλημα στην Ελλάδα πιστεύω ότι είναι και η έλλειψη εξοικείωσης του κοινού με το χορό. Νομίζετε ότι έτσι θα γινόταν κατορθωτή μια προσέγγιση του κόσμου με την τέχνη αυτή;

ΑΠ: Η τέχνη είναι αλήθεια και το μαϊμούδισμα φάλτσο, ανεξάρτητα από το αν μιμείται κανείς τζαζ ή κλασικό μπαλέτο.

Αυτό φυσικά αποτελεί καίριο πρόβλημα όλων των τεχνών στην Ελλάδα, με εξαίρεση την ποίηση, όπου είχαμε την τύχη να κατέχουμε μια γλώσσα, που φθάνει ως εμάς μέσα από χιλιετηρίδες και δεν επιτρέπει το φάλτσο - προδίδεται εκεί πριν το πεις.

Γι' αυτό είπα και προηγουμένως ότι πρέπει να κρίνει ο κόσμος, για να αποκτήσει ο χορός ένα γνήσιο ύφος.

Και πιστεύω ότι όταν μια πόλη έχει ένα συγκεκριμένο μέρος, όπου μπορεί να δει χορό και όταν αυτό το θέατρο βρί-

σκεται σε λειτουργία ολοχρονικά, τότε μοιραία ο κόσμος θα εξοικειωθεί με το είδος αυτό της τέχνης.

ΕΡ: Παρ' όλα αυτά ο χορός παραμένει προνόμιο μιας ορισμένης «ελίτ».

Πιστεύετε ότι το συγκεκριμένο θέατρο θα μπορούσε να προσελκύσει και τον πολύ κόσμο;

ΑΠ: Ας πάρουμε την Ιστορία. Ο θεατρικός χορός στο 19ο αιώνα και ακόμα και στην αρχή του εικοστού (μιλάμε για το Νιζίνσκυ και τον Νταγκίλεφ με τα ρωσικά μπαλέτα) απευθυνόταν σε μια ελίτ.

Και, ξαφνικά, εμφανίζεται ο Μπεζάρ, ο οποίος κάνει το χορό προσιτό σε ένα πολύ ευρύτερο κοινό. Πώς το κατόρθωσε αυτό; Πήγε στα μεγάλα θέατρα, πήρε θέματα που συνδέουν το χορό με το θέατρο και τα οποία ενδιαφέρουν τον κόσμο.

Διότι ο άνθρωπος που πάει στο θέατρο αναζητώντας μια αισθητική απόλαυση δεν ενδιαφέρεται για το αν η τάνδε μπαλαρίνα έκανε τα 32 φουετέ, τις στροφές στο ένα πόδι. Θέλει να δει κάτι που έχει αντίκρισμα και σ' εκείνον. Έναν άνθρωπο που πάσχει, που χαίρεται...

Αυτό που με ρωτάτε είναι άμεσα συνδεδεμένο με την προοπτική του χορού στην Ελλάδα. Μην ξεχνάμε ότι παίρνουμε μια τέχνη, η οποία στην Ευρώπη γεννήθηκε μέσα στις αυλές των βασιλιάδων, από την αυλική ετικέτα, την οποία η Ελλάδα δεν έχει καν γνωρίσει.

Ανεξάρτητα όμως από το γεγονός αυτό, ο χορός εκφράζει κάποιες αξίες που μόνον μεταφέροντάς τις σε κάποιες ανάλογες ελληνικές μπορεί κανείς να τις νιώσει: η ευγένεια π.χ. της κίνησης του μπαλέτου. Εγώ, προσωπικά, μόνο μέσα από την ελληνική λεβεντιά μπορώ να τις μεταφέρω στο κορμί μου.

Και σ' αυτό το σημείο γίνεται συνήθως μια παρεξήγηση: διότι δεν εννοώ εδώ την αντιγραφή των ελληνικών λαϊκών χορών, μια και αυτό θα ήταν μαϊμούδισμα. Πιστεύω όμως ότι ένας χορός βγαλμένος μέσα από ένα λαό τον εκφράζει και θεωρώ ότι έχει κανείς πολλά να αποκομίσει από τον ελληνικό χορό. Μόνο αυτό το κάθετο του ρυθμού, η απουσία του περιττού, της λεγόμενης «σάλτσας» που έχει ο Έλληνας στην κίνηση του λαϊκού χορού, που βρίσκουμε και στην ποίηση, αντιπροσωπεύει το λαό μας.

Η απλότητα για το Ρωμιοί είναι ανάγκη. Τέτοιες αξίες πρέπει να βρούμε, να τις μεταφέρουμε στην κίνηση, ώστε να μπορέσουμε να κάνουμε κάτι που «μιλάει».

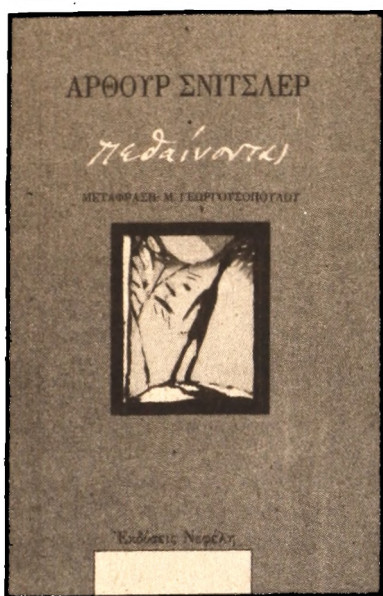
Όταν λέω λοιπόν ότι είναι ανάγκη για μας να ψάξουμε να βρούμε ένα κινησιολογικό λεξιλόγιο, μια ταυτότητα του σύγχρονου χορού στην Ελλάδα, πιστεύω ότι είναι και αυτό που τελικά θα αγγίξει το κοινό και θα το κάνει να τον αγαπήσει.

Άλλωστε αυτό το απέδειξε και η Ραλ-

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

ΑΡΘΟΥΡ ΣΝΙΤΣΛΕΡ

Πεθαίνοντας

Ο γνωστός στή χώρα μας
από τὰ θεατρικά του έργα
Άρθουρ Σνίτσελερ, ο
σημαντικότερος ίσως
εκπρόσωπος του Βιεννέζικου
ίμπρεσιονισμού, γιά πρώτη
φορά στή γλώσσα μας.
Λεπτός, τολμηρός,
σκεπτικιστής, δεινός
γνώστης τῆς ἀνθρώπινης
ψυχῆς, ὁ Άρθουρ Σνίτσελερ,
μέ τήν ἀριστουργηματική
του νουβέλα **Πεθαίνοντας**
καταγράφει μέ μοναδικό
τρόπο την μυθική Βιέννη των
ἀρχῶν τοῦ αἰώνα.

ΕΝΑ ΜΙΚΡΟ
ΑΡΙΣΤΟΥΡΓΗΜΑ

Έκδόσεις ΝΕΦΕΛΗ
Μαυρομιχάλη 9
Τηλ. 360.77.44

λού Μάνου όταν ανέβασε τον «Καταραμένο Όφι» σε μουσική Χατζιδάκι και σκηνικά του Γκίκα. Ήταν τότε μια πολύ τυχερή συνάντηση δημιουργών που έπιασε τον παλμό του κοινού και το θέατρο γέμιζε σε κάθε παράσταση.

ΕΡ: Είπατε προηγουμένως ότι ένας βασικός παράγων για την εξέλιξη του χορού στην Ελλάδα είναι η εκπαίδευση. Πώς βλέπετε μέσα από την πείρα σας στην Κρατική Σχολή Χορού το μέλλον του είδους αυτού της τέχνης;

ΑΠ: Βεβαίως όλα όσα είπα προηγουμένως δεν γίνονται εύκολα και αυτή τη στιγμή θα μιλήσω σαν άνθρωπος που είναι υπεύθυνος για ένα σχολείο.

Έχουμε μια νεολαία προετοιμασμένη με έναν απάνθρωπο τρόπο. Απάνθρωπος είναι ο τρόπος ανάπτυξης των παιδιών μέσα στα κλουβιά της Αθήνας. Χίλιες φορές προτιμώ ένα παιδάκι του χωριού που έχει παίξει, έχει κρεμασθεί από έναν βράχο, έχει ανεβεί έναν ανήφορο και έχει αισθανθεί τις δυνατότητες και τα όρια του κορμιού του, παρά τα «λαπαδιασμένα» παιδιά της πόλης.

Απάνθρωπος είναι ο τρόπος εκπαίδευσης όπου πνίγεται η πρωτοβουλία, η δημιουργικότητα στα πρώτα της στάδια και προωθείται η από μνήμης «μόρφωση», χωρίς καμιά καλλιτεχνική προοπτική, χωρίς καν επαγγελματικό προσανατολισμό.

Βεβαίως, τα παιδιά που έρχονται σε μας ξέρουν ορισμένα πράγματα από τις ιδιωτικές σχολές χορού, αλλά δεν είναι μόνον αυτό που θα ήθελα να ξέρουν. Πού απομένει η καλλιτεχνική αναζήτηση; Επιπλέον, τα παιδιά βομβαρδίζονται καθημερινά από μια τηλεόραση που τους έχει νεκρώσει κάθε φαντασία.

Από πού ν' αρχίσεις με αυτά τα παιδιά; Από το να τους δώσεις μια αίσθηση ελληνικότητας, από το να τους κάνεις να διαβάσουν ένα στίχο ελληνικό που θα τους συγκινήσει, από το να μάθουν τουλάχιστον την εντελώς πρόσφατη ιστορία μας για να καταλάβουν αυτό το στίχο; Από το να τα βοηθήσεις να κουνηθούν ελεύθερα τα κορμιά τους ή να απαλλαγούν από τον αφόρητο ναρκισσισμό με τον οποίο είναι συνδεδεμένος ο χορός - ναρκισσισμός, που είναι ό,τι πιο αρνητικό υπάρχει προκειμένου για την έκφραση μέσα από την κίνηση;

ΕΡ: Είναι σχεδόν αδύνατον;

ΑΠ: Τα παιδιά που έχουν μια εκρηκτική δύναμη μέσα τους και ήδη έχουν απορρίψει ορισμένα πράγματα πριν να έλθουν εδώ, βεβαίως και βρίσκουν το δρόμο τους. Αλλά αυτά αποτελούν μειοψηφία.

Αυτό το καπέλωμα του μικροαστισμού, μας έχει σκοτώσει σε όλες τις πτυχές της ζωής μας και κυρίως έχει σκοτώσει το αίσθημα. Το αίσθημα απαγορεύεται στην Ελλάδα από τα γεννοφάσκια σου και αν σου επιτραπεί στα 18 τότε δεν το δέχεσαι. Αυτά είναι τα προ-

βλήματα του χορού, τα οποία, παράλληλα, είναι και προβλήματα όλων των τεχνών, μα και προβλήματα ζωής.

ΕΡ: Τα παιδιά που έρχονται στην Κρατική Σχολή Χορού προορίζονται για επαγγελματίες. Δεν πιστεύετε ότι θα έπρεπε να υπάρχουν για τα λιγότερο ταλαντούχα παιδιά των οποίων οι γονείς δεν μπορούν να πληρώσουν τα τσουχτερά διδάκτρα των ιδιωτικών σχολών, δυνατότητες ενασχόλησής τους με το χορό;

Δεν θα συντελούσε κάτι τέτοιο, στην εξοικείωση του κοινού με το χορό;

ΑΠ: Ναι, συμφωνώ απολύτως μαζί σας. Τώρα τελευταία έχει συζητηθεί αρκετά το θέμα αυτό, αλλά μέχρι στιγμής δεν έχει γίνει τίποτα. Ακούστηκε μάλιστα και η άποψη να συμπεριληφθεί ο χορός, ως μάθημα πλέον, στο διδακτικό πρόγραμμα των σχολείων.

Ο δήμος έχει ήδη αρχίσει μια προσπάθεια με άνοιγμα Σχολής Χορού στο Γκύζη, προσπάθεια η οποία πρόκειται να εξαπλωθεί και στις άλλες γειτονιές.

Στα λεγόμενα φυτώρια της «Κρατικής Σχολής Χορού» έρχονται παιδιά ηλικίας από 9 έως 14 ετών. Είχα λοιπόν προτείνει στο υπουργείο Πολιτισμού τη δημιουργία παραρτημάτων στις γειτονιές, τα οποία να δέχονται όλα τα ενδιαφερόμενα παιδιά χωρίς εξετάσεις, εκτός βέβαια από ειδικές περιπτώσεις, μέχρι τα 14 τους χρόνια.

Στα 14 θα πρέπει να γίνεται μια αυστηρή επιλογή, ώστε να ξεχωρίζουν οι μελλοντικοί επαγγελματίες που θα φοιτούν πια κανονικά στην Κρατική Σχολή.

Η πρόταση αυτή έγινε με το σκεπτικό ότι εγώ προσωπικά δεν είμαι ποτέ σίγουρη εάν ένα παιδί 9, 10, 11 ή 12 ετών είναι ικανό να ακολουθήσει σπουδές χορού. Στην ηλικία αυτή κρίνει κανείς μόνον από τα εξωτερικά στοιχεία. Δεν αρκεί όμως μόνον η τεχνική, χρειάζεται και ένα *anímus*, που δεν φαίνεται, δεν έχει εξελιχθεί ακόμα. Και εμένα με ενδιαφέρει πολύ περισσότερο το δημιουργικό στοιχείο. Διότι το να πλάσεις χορευτές είναι εύκολο, το να φτιάξεις όμως χορογράφους πάρα πολύ δύσκολο.

Ύστερα έχουμε να αντιμετωπίσουμε και τον παράγοντα ανατροφή. Τα παιδιά αυτά έρχονται από τόσο διαφορετικά σπίτια - όχι κοινωνικά στρώματα, σπίτια. Όταν ένα παιδί αφήνεται στο σπίτι του ελεύθερο να εκφρασθεί δίνει μια εντελώς διαφορετική εικόνα από εκείνο που είναι μαζεμένο, καταπιεσμένο και, μοιραία, απορρίπτεται χωρίς να φτάνει.

Βλέπετε, η κίνηση είναι ένα ιδιαίτερα αποκαλυπτικό στοιχείο της προσωπικότητας ενός ατόμου. Όταν δεις έναν άνθρωπο να κινείται μπορείς να διαγνώσεις τις κρυμμένες πτυχές του εαυτού του. ■

Τη συνέντευξη πήρε
η Λήδα Καζαντζάκη

ΣΥΜΠΑΡΑΓΩΓΕΣ

● Ο Γ. Γαϊτάνος, υπεύθυνος συμπαραγωγών της ET1 μας γράφει, αναφερόμενος στο άρθρο της Τέτας Παπαδοπούλου «Οι δώδεκα ελληνικές λέξεις του Κρις Μαρκέρ» (ΑΝΤΙ ΤΧ. 370).

Αγαπητό Αντί,

Σας γράφω αναφερόμενος, στο ρεπορτάζ της κ. Τέτας Παπαδοπούλου με τίτλο «Οι δώδεκα ελληνικές λέξεις του Κρις Μαρκέρ» που δημοσιεύσατε στο τεύχος σας Νο 370 πιστεύοντας ότι είναι ένα κλασικό παράδειγμα αντιδεοντολογικής δημοσιογραφίας.

Το ρεπορτάζ αναφέρεται σε μια σειρά 12 εκπομπών του διάσημου κινηματογραφιστή Κρις Μαρκέρ με αντικείμενο δώδεκα λέξεις-κλειδιά που έχουν εμποτίσει τον ελληνοδυτικό πολιτισμό όπως Δημοκρατία, διάλογος κ.ά. Συμπαραγωγοί της σειράς είναι η γαλλική εταιρεία F.I.T. Production δυο γαλλικά τηλεοπτικά κανάλια το "LA SEPT" και το "FR. 3" και το ίδρυμα Αλέξανδρος Α. Ωνάσης. Διάρκεια κάθε εκπομπής 30' (λεπτά).

Με το γνώριμο στιλ που έχει υιοθετηθεί στη χώρα μας για την κριτική της EPT —και δυστυχώς είναι αυτή η κριτική ευνουχιστική της ουσίας και μακριά κάθε «επικίνδυνης» διάγνωσης των προβλημάτων της— η κ. Τέτα Παπαδοπούλου αναρωτιέται με ένα σκοπιμώς απλοϊκό στρεψόδικό τρόπο πώς θα αντιδράσουν οι αρμόδιοι των καναλιών εάν τους γίνει η πρόταση να συμμετάσχουν στην παραγωγή. «Το πιθανότερο είναι» γράφει «ότι, αφού γελάσουν πολύ, αφού μεταξύ τους πουν «τι κουλτουριάρηκες αηδίες είναι αυτές» «δεν υπάρχει προοδευτικό μήνυμα» «ο λαός αυτά δεν τα καταλαβαίνει», «θα βάλουν την πρόταση στα συρτάρια τους».

Πληροφορώ λοιπόν την κ. Τ. Παπαδοπούλου αλλά και το αναγνωστικό κοινό του ΑΝΤΙ ότι η πρόταση έγινε προς το Τμήμα Συμπαραγωγών της —τότε— EPT1 τον Μάρτιο του 1986 από την γαλλική εται-

ρεία F.I.T. Productions. Με 17.000.000 δρχ. περίπου το κόστος κάθε επεισοδίου, παρακαλώ. Σύνολο των 12 επεισοδίων 200.000.000 δρχ. Αυτό για να πάρουμε μια γεύση για το κόστος των εκπομπών στο εξωτερικό και να καταλάβουμε ότι με «ψείρες» δεν γίνεται έργο.

Έναντι μιας σοβαρής εκτίμησης από την πλευρά μας θα γραφόταν στους τίτλους αρχής «Με τη βοήθεια της EPT».

Αλλά τι είναι σε τελευταία ανάλυση η EPT, είναι μήπως κατά την αντίληψη της κ. Τέτας Παπαδοπούλου απλά ένας χρηματοδοτικός οργανισμός; Τι σημαίνει η λέξη συμπάργω για να γίνουμε και μεις απλοϊκοί. Να χορηγούμε χρήματα ως Τράπεζα; Ή να συμμετέχουμε στις διαδικασίες παραγωγής; Αυτά είναι κρίσιμα ερωτήματα για κάποιον που θέλει να βρίζει προκαταβολικά όπως κάνει η κ. Τ. Παπαδοπούλου.

Η EPT λαμβάνει 50 περίπου προτάσεις κάθε χρόνο από το εξωτερικό για συμπαραγωγές και σε ποσοστό 25% μόνο απ' αυτές δέχονται να συμμετάσχουμε με ίσους όρους που σημαίνει άποψη επί του θέματος και επί των μέσων παραγωγής.

Πολλοί μιλούν αόριστα στο χώρο μας για τις συμπαραγωγές σαν λύση στα οικονομικά αδιέξοδα που υπάρχουν. Σκέφτηκε κανείς να γράψει για τα πραγματικά προβλήματα που τις εμποδίζει να αναπτυχθούν, ως τρόπος παραγωγής στη χώρα μας; Γιατί η EPT δεν προτείνει αυτή προς τα «έξω» συμπαραγωγές; Γιατί δεν μας αποδέχονται οι ξένοι; Να δυο σοβαρά ερωτήματα.

Στην προκειμένη περίπτωση Μαρκέρ όταν αντιληφθήκαμε ότι θα προχωρούσε σε χρηματοδότηση το ίδρυμα Ωνάση σκεφθήκαμε ορθολογικά. Εφ' όσον διασφαλίστηκε η εκτέλεση της παραγωγής θα ήταν προτιμότερο η EPT να αγοράσει την σειρά προς 1.200 δολάρια το επεισόδιο, δηλαδή προς 160.000 δρχ. περίπου.

Αυτά για αποκατάσταση της πραγματικότητας. Δεν μπορώ όμως να μην εκφράσω με αυτή την επιστολή και τη θλίψη μου για το αβασάνιστο ρεπορτάζ. Έτσι δεν βοηθούμε την κρατική τηλεόραση να γίνει καλύτερη...

Με τιμή

Γιάννης Γαϊτάνος

Υπεύθυνος Συμπαραγωγών ET1

Σ.Σ. Θέσαμε υπόψη της συνεργατιδώς μας Τέτας Παπαδοπούλου

την παραπάνω επιστολή η οποία παρατηρεί τα εξής:

● Ενοχλήθηκε πολύ ο κ. Γαϊτάνος από το δημοσίευμα «Οι δώδεκα λέξεις του Κρις Μαρκέρ». Αυτός όμως δεν είναι λόγος ώστε να παρερμηνεύει το περιεχόμενό του, ιδίως όταν με τόση άνεση υιοθετεί χαρακτηρισμούς όπως π.χ. «κλασικό παράδειγμα αντιδεοντολογικής δημοσιογραφίας» ή «αβασάνιστο ρεπορτάζ».

Ολόκληρη η πρώτη παράγραφος του δημοσιεύματος αφορά μια υποθετική πρόταση ενός κινηματογραφιστή προς την ET1 ή την ET2 για παραγωγή εκπομπών με θέμα την αρχαία ελληνική δημιουργία. Όμως ο κ. Γαϊτάνος —άγνωστο γιατί— την εκλαμβάνει ως πρόταση συμπαραγωγής. Θα περίμενε κανείς, μια και είναι υπεύθυνος του τμήματος συμπαραγωγών της ET1 τουλάχιστον, να μη συγχέει την παραγωγή με τη συμπαραγωγή.

Αλλά ποιο είναι το βαθύτερο νόημα της επιστολής του κ. Γαϊτάνου; Μήπως θέλει να δηλώσει ότι δεν υπάρχει ουσιαστικό αντικείμενο εργασίας στο τμήμα στο οποίο προτίθεται; Αντί να θλιβεται για το «αβασάνιστο ρεπορτάζ» καλύτερα θα ήταν να αναρωτηθεί, γιατί η ET1 περιορίζεται στο να αγοράζει προς 1.200 δολάρια το επεισόδιο μια σειρά εκπομπών που αφορούν τον ελληνοδυτικό πολιτισμό, αντί να παράγει η ίδια ανάλογες εκπομπές ή τουλάχιστον να συμμετέχει στην παραγωγή τους...

Τέτα Παπαδοπούλου

ΠΕΡΙ ΤΡΙΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

● Από την ποιήτρια Μαρία Λαϊνά λάβαμε την ακόλουθη επιστολή, καταγγελία μιας προσωπικής περιπέτειας που παρουσιάζει όμως και γενικότερο ενδιαφέρον:

Το Φεβρουάριο του 1987 αποδέχτηκα πρόταση της κ. Μαρίας Μαυρουδή (υπεύθυνης του τμήματος λόγου του Τρίτου Προγράμματος) να ετοιμάσω μια εκπομπή.

Καταλήξαμε σε ένα ανθολόγιο ξένης ποίησης του 20ου αιώνα. Έπειτα από προεργασία δύο μηνών και αφού οργάνωσα το υλικό με βάση το έτος γέννησης των ποιητών, περιλαμβάνοντας βεβαίως και ποιητές όπως ο Πάουντ, ο Έλιοτ, ο Μπρετόν κτλ., που γεννήθηκαν τον 19ο αιώνα αλλά το έργο τους ανήκει στον 20ό, ξεκίνησα τις ηχογραφήσεις το Μάιο, και τέλος Οκτωβρίου άρχισε η μετάδοση της εκπομπής «Ξένη ποίηση του 20ού αιώνα». Στην πρώτη κιόλας εκπομπή εξήγησα στους ακροατές το σκεπτικό της. Αρχίζα από τον Γέητς και θα έφτανα ως τις μέρες μας. Όλα αυτά αναλυτικά, και με τον αριθμό των ποιητών (80 περίπου) που επρόκειτο να συμπεριλάβω, τα περιείχε άλλωστε και το σχέδιο

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΤΣΑΚΑΛΟΣ

Η ΜΟΝΑΞΙΑ ΤΗΣ ΝΥΧΤΑΣ

Η ΜΟΝΑΞΙΑ ΤΗΣ ΝΥΧΤΑΣ

2η ΕΚΔΟΣΗ

Ένα συγκλονιστικό, θυμωμένο βιβλίο που χωρίς προστάτες και έξω από τα κυκλώματα κυκλοφόρησε σε 2η έκδοση μέσα σε λίγο διάστημα.

«Εκείνη τη νύχτα μου είπε: — Κατηγορούν τον αναρχισμό για ουτοπιστικό κίνημα, εμείς που κάθε μέρα δίνουμε τη μάχη μαζί τους. Θέλουμε να γκρεμίσουμε τον κόσμο λένε. Ναι, θέλουμε να γκρεμίσουμε τον κόσμο που έφτιαξαν αυτοί, αυτόν τον εφιάλτη κι είμαστε οι μόνοι που είμαστε απελπισμένοι που υπάρχει ετούτος ο απαίσιος κόσμος. Σήμερα, εκτός από μας, ποιοι άλλοι είναι εκείνοι που παλεύουν για την ανατροπή τους; Μόνο την τρομοκρατία καταλαβαίνουν αυτοί. Θα έρθει μια μέρα και πολύ γρήγορα που δε θα τολμούν να ανεβαίνουν στην εξουσία. Τα κομμουνιστικά κόμματα της Ευρώπης αντί να περάσουν στην παρανομία και να αγωνίζονται για την εξέγερση συμμετέχουν με τις κοινοβουλευτικές ομάδες τους στο παιχνίδι της αστικής δημοκρατίας κι από επαναστάτες κατάντησαν ακίνδυνες μειοψηφίες και μερικά από τούτα τα κόμματα έχασαν τελείως τον προσανατολισμό τους, κατάντησαν μοδιστράδικα και βάζουν μέσα ανθρώπους διεφθαρμένους σαν τον Νίκι Βέντολα που το μυαλό τους το έχουν περισσότερο στα ουρητήρια και όχι στην επανάσταση».

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΓΚΟΒΟΣΤΗ

Ζωοδόχου Πηγής 21
Τηλ. 3615433

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:
Δεινοκράτους 131
Αθήνα 115 21, τηλ. 72.49.300

ΜΙΛΤΟΣ ΣΚΟΥΡΑΣ: Ιστορία μιας γραμμής

Ευρηματική σειρά τριών βιβλίων —Ο Κύκλος, το Τετράγωνο, το Τρίγωνο— που με τα πολύχρωμα και ωραία σχέδια του Μ. Σκούρα βοηθούν τα μικρά παιδιά να κατανοήσουν τον κόσμο των μορφών. Ένα βιβλίο που διασκεδάζει και συγχρόνως διδάσκει.

Θέμα του μήνα:

Εικόνα και λόγος

Από τους Επιγραμματοποιούς στην αρχαιότητα, τις Εικόνες στο Βυζάντιο, τις εικονογραφήσεις βιβλίων των Ιμπρεσιονιστών, μέχρι την Οπτική Ποίηση της μεταμοντέρνας εποχής.

της εκπομπής που κατέθεσα στην ΕΡΤ, βάσει και του οποίου υπέγραψα την αρχική σύμβαση για 48 εκπομπές. Όταν τελείωσαν οι ηχογραφήσεις των 48 πρώτων εκπομπών, ενημέρωσα την κ. Μαυρουδή, και συμφωνήθηκε να συνεχίσω να ηχογραφώ ώσπου να ανανεωθεί η σύμβαση, η οποία επρόκειτο να περιλάβει 40 ακόμα εκπομπές. Αφού ηχογράφησα άλλες 10 (εκτός συμβάσεως) η κ. Μαυρουδή μου ζήτησε προσωρινή διακοπή εν όψει του ενιαίου φορέα, διαβεβαιώνοντάς με ότι αρχές Φεβρουαρίου θα ξανάρχιζα τις ηχογραφήσεις. Η ρητή αυτή διαβεβαίωση επαναλήφθηκε έκτοτε κι άλλες φορές.

Τέλος λοιπόν Νοεμβρίου σταμάτησα τις ηχογραφήσεις στον ποιητή Βιθέντε Αλεϊξάντρε —έτος γέννησης 1898. Έμενε να καλυφθούν τουλάχιστον 40 χρόνια ακόμα, με ποιητές όπως ο Λόρκα, ο Μπόρχες, η Μανσούρ, η Πλαθ, ο Κουαζίμοντο, ο Λόουελ.

Τέλη Φεβρουαρίου δέχομαι ένα τηλεφώνημα από την κ. Μαυρουδή, στη διάρκεια του οποίου με πληροφορεί τα εξής: ο ποιητής Κλείτος Κύρου ζήτησε ένα μαγνητοφωνημένο αντίγραφο μιας εκπομπής στην οποία είχα διαβάσει μεταφράσεις του του Απολλιναιρ. Η ΕΡΤ με τη σειρά της του ζήτησε μια άγραφη κασέτα και μια δήλωση του νόμου 105 ότι δεν θα υπάρξει περίπτωση «κασετοπειρατείας», με αποτέλεσμα ο κ. Κύρου να εκμανεί δημόσια (βλ. σχετικά και επιστολή του στις εφημερίδες της 7ης Μαρτίου) και η κ. Μαυρουδή (κατά τα λεγόμενά της) να δεχτεί την επίπληξη ανωτέρων της. Όσο για την ίδια, εφόσον ο κ. Κύρου έθιγε κάποια στιγμή και το θέμα των (ανύπαρκτων εν προκειμένω) πνευματικών δικαιωμάτων, δεν θα ξαναμεταδώσει ποίηση από το Τρίτο, μακάρι να της το ζητήσει ο Έζρα Πάουντ (sic).

Και αφού παρακολούθησα επί μια ολόκληρη ώρα μια παραληρηματική σχεδόν επίθεση κατά των «άσχετων» και «αγνωμόνων» λογοτεχνών χωρίς να έχω ακόμη καταλάβει το νόημα του τηλεφωνήματός της, αναφέρθηκα στην επανάληψη των ηχογραφήσεων. Και τότε η κ. Μαυρουδή μου δήλωσε ότι, κατόπιν των διαδραματισθέντων, *εξυπακούεται* (sic) η διακοπή της συνεργασίας μας.

Θεωρώ το θέμα λήξαν με το Τρίτο και απευθύνομαι στο γενικό διευθυντή ραδιοφωνίας, Στρ. Καρρά, για δυο λόγους:

- να μάθω αν η αντίδραση του κ. Κύρου μπορεί να στοχευθεί το λόγο διακοπής μιας εκπομπής (που ακόμα και η κ. Μαυρουδή είχε τγενναιοδωρία να τη χαρακτηρίσει επιτυχημένη) και

- να ζητήσω να αναλάβουν αυτοί την ευθύνη να εξηγήσουν στους ακροατές την «α συνέπεια» της συμπεριφοράς μου.

Έπειτα από ένα μαραθώνι τηλεφωνημάτων, ο κ. Καρράς μου ανακοίνωσε ότι, όπως του ανακοίνωσε ο διευθυντής του Τρίτου Προγράμματος, κ. Κυρ. Σφέτσας, η διακοπή των ηχογραφήσεων οφείλεται απλώς στη λήξη της σύμβασής μου και καθόλου στο επεισόδιο με τον κ. Κύρου —και άλλωστε ... είμαι πολύ καλή ποιήτρια, και γνωρίζω άριστα τι υλικό μου, και μόλις ξαναχρειαστούν...

Συμπέρασμα: Δεν ξέρω αν πρόκειται για γενική ευθυνοφοβία (η διαφωνία κ. Κύρου και κ. Μαυρουδή δεν με αφορά ως προς τις εκπομπές που επιμελήθηκα και παρουσίασα αλλά πρόκειται για γενική ανευθυνότητα απέναντί μου και απέναντι στο κοινό της εκπομπής, για κάποιο λόγο που γνωρίζει ή δεν γνωρίζει ο κ. Σφέτσας — πάντως όχι εγώ.

Κάτι ακόμα: Η κυρία Μαυρουδή αισθάνθηκε υποχρεωμένη κάποια στιγμή στο τηλεφώνημά της να διασφαλίσει τη θέση της, λέγοντας ότι «τυπικά και νομικά» είναι εντάξει απέναντί μου. Μα «τυπικά και νομικά» ήταν εντάξει και απέναντι στον κ. Κύρου, και ως προς τα δικαιώματα και ως προς τη δήλωση του νόμου 105. Γιατί δεν της ήρκεσε ώστε να διατηρήσει την ψυχραιμία της; Ως προς εμένα τέλος, τη διαβεβαίω ότι με σμιγή νομικά κριτήρια ούτε αυτό ισχύει.

Μαρία Λαϊνί

ΑΣ ΑΝΤΙΔΡΑΣΟΥΜΕ

- Μια ιδέα και μια προτροπή από το φίλο Νίκο Καραβαζάκη:

Αγαπητοί φίλοι,

Εδώ και πέντε μήνες περίπου, έχει προκύψει η γνωστή υπόθεση με τους «κοριούς» Ανάμεσα στ' άλλα, παρουσιάστηκαν και δυο πίνακες με ονόματα πολιτών που παρακολουθούνταν τα τηλέφών τους, στο χρονικό διάστημα 1976-1981. Περίεργο είναι πως, δεν δόθηκαν όλα όσα παρακολουθούνταν από την

ΚΥΠ αλλά μόνο ένα μέρος τους.

Αν και είναι βέβαιο πως οι παρακολουθήσεις συνεχίζονται και σήμερα, η δε Κυβέρνηση σκανδαλωδώς συσκοτίζει κάθε προσπάθεια αποκαλύψεων —προσανατολίζοντας έντεχνα την ευθύνη στο πρόσωπο μόνον του Τόμπρα και συγκαλύπτοντας έτσι τους διάφορους μηχανισμούς— έχει μια σημασία το ότι έγιναν αυτές οι αποκαλύψεις έστω για το '76-'81. Διότι, πιστοποιούν και επαληθεύουν όσα καταγγέλλονταν μα δεν αποδείχνονταν (ελλείψει στοιχείων) την εποχή της «Νέας Τρομοκρατίας».

Δεδομένου επίσης πως, όλοι αυτοί οι μηχανισμοί του κράτους έμειναν ανέπαφοι και από το 1981 ως τις μέρες μας, θα αποκτούσε αξία και πολιτικό ενδιαφέρον, η χρήση τέτοιων τεκμηρίων, μιας και θα μπορούσαν να στραφούν ενάντια σε αυτούς τους μηχανισμούς (όπως η ΚΥΠ και νυν ΕΥΠ), με τη διαδικασία των δικαστικών αγωγών και μηνύσεων. Περισσότερο μάλιστα τώρα, που έχει εγκαινιάσει και στη χώρα μας το ηλεκτρονικό φακέλωμα, ενώ σε χώρες της ΕΟΚ αντίστοιχες αντιδράσεις πολιτών έφτασαν και σε επιτυχίες (π.χ. Βέλγιο, Ομ. Γερμανία).

Με όλα τα παραπάνω λοιπόν, θέλω να απευθύνω ΕΚΚΛΗΣΗ σε όλους αυτούς τους παλιούς αγωνιστές, ΝΑ ΑΝΤΙΔΡΑΣΟΥΝ ΤΩΡΑ, ατομικά ή ομαδικά, και σε αντίθεση προς κάποιες κομματικές συναινέσεις, που ίσως να υπάρχουν.

Νίκος Καραβαζάκης

ΑΛΛΟΥ ΤΑ ΚΑΚΑΡΙΣΜΑΤΑ

• «Επί του πεσπηρίου» μας έφτασε το γράμμα του φίλου Αρ. Χατζηχρήστου που παραπονείται ότι δεν βλέπομε τις διαφοροποιήσεις και διασπάσεις και κάπου αλλού εκτός του ΚΚΕ:

Αγαπητό μου «ΑΝΤΙ»

Τι θα γίνει επιτέλους με σένα; Δεν αναφέρομαι φυσικά στην τιμή σου που δικαιολογημένα την έφτασες στις 150 δραχμές. Αλλά πρόκειται για την τιμή ενός αντιπαθούς για τις στήλες σου κόμματος, που το ανεβοκατεβάζεις σύμφωνα με το μη αντικειμενικό σου δοκούν, και μας το παρουσιάζεις στο εκάστοτε φύλλο σου πότε σαν σκληροπυρηνικό, πότε σαν μονολιθικό, και πάντοτε σαν δογματικό αθεράπευτα, χωρίς να παραλείπεις ωστόσο και να το διασπας σε ομάδες μαλακών και σκληρών και, ακόμα, σε καινούργια σου έκδοση —σύμφωνα με άρθρο του συνεργάτη σου κ. Θ.

Καστρινού— προσθέτεις και ένα ενδιαμέσο χώρο, την «τρίτη» λεγόμενη «τάση» που θέτεις επικεφαλής της τον «αμφιρέποντα» —ως αφήνεις να εννοηθεί— Κώστα Κάππο με συνεργάτες του επώνυμους και ανώνυμους που προέρχονται κυρίως από κομματικές οργανώσεις της επαρχίας! Όλα αυτά, ανάγονται φυσικά στη σφαίρα της επιστημονικής φαντασίας, καθότι, ως είμαστε σε θέση να ξέρομε εμείς τα στελέχη, τα μέλη, οι οπαδοί και οι φίλοι του ΚΚΕ, στο κόμμα μας υπάρχει εσωκομματική ταύτιση ιδεών και απόψεων και απόλυτα δημοκρατική ελευθερία έκφρασης λόγων και θέσεων. Αν ωστόσο εσύ αγαπητό μου «ΑΝΤΙ» ενδιαφέρεσαι για τις αποκαλύψεις πολιτικών ομαδοποιήσεων και τριβών, τότε θα πρέπει να στρέψεις την προσοχή των συνεργατών σου προς άλλες πολιτικές και κομματικές κατευθύνσεις, όπου υπάρχουν και εκδηλώνονται εσωκομματικές διαφοροποιήσεις και διασπάσεις (ΕΑΡ, ΚΚΕ εσ. Α.Α. - ΔΗΑΝΑ) και που φθάνουν ως τα «συμπαγή» λεγόμενα κόμματα ΠΑΣΟΚ και ΝΔ, τα οποία σπαράσσονται από πραγματικές —και όχι φανταστικές αντικουκουέ— αντιθέσεις.

Με φιλία και εκτίμηση
Αριστείδης Χατζηχρήστος

ΛΥΠΑΜΑΙ...

• Με αφορμή γράμμα - σχόλιο που δημοσιεύθηκε στο τχ. 370 της Κ. Κοτσίφη, η οποία σχολίαζε γράμμα του Δ. Καρπέτη για τον Χάρρυ Κλυνν, που δημοσιεύθηκε στην «Αυριανή» ο Γ. Κάκος γράφει μεταξύ άλλων τα εξής:

Αγαπητό «Αντί»

Θέλω και γω να εκφράσω τη λύπη μου όπως πριν έκανε η Κοτσίφη Κωνσταντίνα (στο προηγούμενο τεύχος 370), γιατί υπάρχουν άνθρωποι σαν τον Δ. Καρπέτη που έγραψε στην «Αυριανή» για τον Χ. Κλυνν, που η σκέψη τους περιστρέφεται μόνο γύρω από βαρβαρότητες και δεν βλέπουν στα πρόσωπά τους, στα πρόσωπα όλων μας, τις χαρακτηριστικές της άθλιας αυτής μορφής του καπιταλισμού, που πηγάζει από τον αμερικάνικο ιμπεριαλισμό.

Εξάλλου κ. Δημήτρη Καρπέτη, που θέλεις να βάλεις τον Χ. Κλυνν «να σπάει πέτρες», τα όσα είπε ο Χάρρυ Κλυνν ήταν ψεύτικα.

Ας μην κοροϊδεύομαστε κύριε. Ποιον ελληνικό λαό κοροϊδεύει ο Κλυνν;

Γ. Κάκος

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΒΑΝΙΑΣ

Αρμενοπούλου 26 τηλ. 219-493 232-071

Θ Ε Σ Σ Α Λ Ο Ν Ι Κ Η

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ

**Απόστολου Βακαλόπουλου
ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ**

**Ι. Σ. Κολιόπουλου
ΝΕΩΤΕΡΗ ΕΥΡΩΠΑΊΤΚΗ
ΙΣΤΟΡΙΑ**

**Ι. Καραγιαννόπουλου
ΙΣΤΟΡΙΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΥ
ΚΡΑΤΟΥΣ**

**Κωνσταντίνου Βακαλόπουλου
ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΚΑΙ
ΤΟΥΡΚΙΑ**

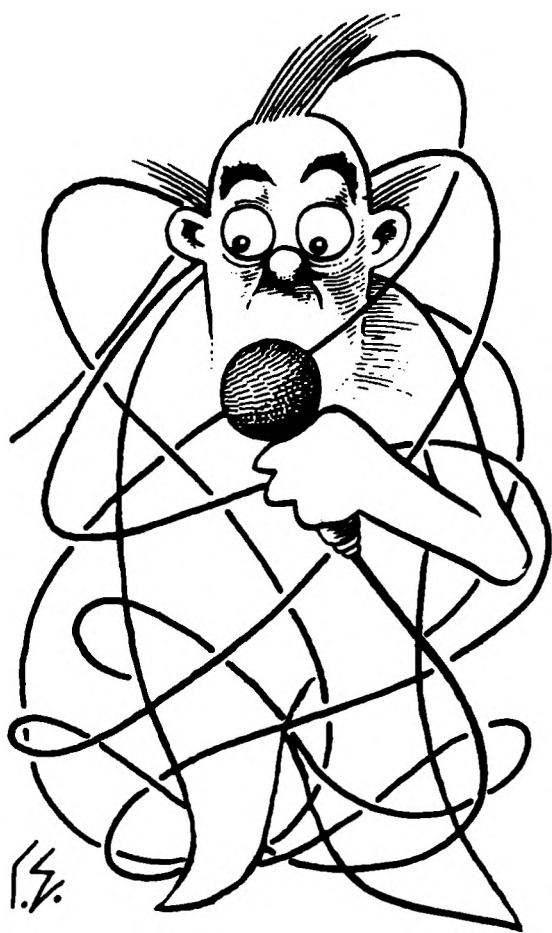
**Δημ. Ανδριόπουλου
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΓΝΩΣΙΟΘΕΩΡΙΑ**

ΣΤΟ ΡΥΘΜΟ ΤΟΥ ΤΕΤΑΡΤΟΥ ΠΡΩΙ

Στις αρχές Φεβρουαρίου, σε συνεννόηση με τον κ. **Σπ. Βέργο** —νέο διευθυντή του Δ' Προγράμματος— μαζί με άλλους τέσσερις συνεργάτες και με υπεύθυνη εκπομπής την κ. **Μ. Σπυράτου** καταλήξαμε σε μια πρόταση για πενθήμερη πρωινή εκπομπή (πρώτη ζώνη 6-8.30) εκτός Σαββατοκύριακου. Ύστερα από συζητήσεις και σκέψεις οδηγηθήκαμε στην πρόταση με τίτλο «*Δεκαπέντε τουλάχιστον τρόποι για να ξυπνάτε ευχάριστα*». Ο ραδιοφωνικός χρόνος (πρωινό) ήταν ιδιότροπος για τη θεματογραφία και τη μουσική κάλυψη. Γι' αυτό ορίσαμε κάποιες, ας πούμε, αρχές: Το σύνολο των ειδήσεων να συντάσσεται και να εκφωνείται με χιουμοριστικό τρόπο. Θέσαμε κύρια θέματα τα εξής: Οικολογία, περιβάλλον, κυκλοφοριακό, υγεία, πολιτισμός, επαρχιακή ειδησεογραφία, δίλεπτα ή τρίλεπτα «νούμερα», παράξενες ειδήσεις του εξωτερικού δελτίου και ρεπορτάζ για θέματα που έχουν άμεση σχέση με το πρωινό. Οι ειδήσεις θα έπρεπε να «δένουν» μεταξύ τους, καθώς και οι μουσικές «γέφυρες» για να δημιουργούν την αιχμή (χιουμοριστική) του θέματος που θέλαμε να σχολιάσουμε αρνητικά ή θετικά.

Προσωπικά θα αναλάμβανα τη δημοσιογραφική ευθύνη της εκπομπής. Οι άλλοι συνεργάτες θα ασχολούντο με εργασίες που θα τους ανέθετε η κ. Σπυράτου η οποία θα έκανε και την τελική διάρθρωση του συνόλου της εκπομπής μαζί με τη μουσική επιμέλεια.

Εφόσον γράφτηκε το «μοντέλο - δείγμα», δόθηκε στον κ. Βέργο για έγκριση, τυχόν βελτίωση ή απόρριψη. Ύστερα α-

πό λίγες ημέρες, όπως μου είπε η υπεύθυνη της εκπομπής, ο κ. Βέργος «έμεινε ενθουσιασμένος». Επειδή όμως είχα την ειδησεογραφική ευθύνη, σε συζήτησή μου με τον κ. Βέργο, μου είπε, για λόγους δημοσιογραφικής δεοντολογίας (συνθήκη με το κάθε μέσο) να μη θίγονται τα εξής: Ο πρόεδρος της Δημοκρατίας (συνταγματική αρχή) ο Πρόεδρος της κυβέρνησης και θέματα ορθόδοξου χριστιανικού δόγματος. Δεν είχα κανένα λόγο να διαφωνήσω.

Εφόσον συζητήθηκε και το οικονομικό, άρχισα πλέον εντατικά τη συλλογή ειδησεογραφικού υλικού με διαχρονική αξία, τη σημείωση κάποιων ημερομηνιών - επετείων για μάζεμα ειδικού υλικού κ.ά., τα οποία ταχτικά παρέδιδα στην κ. Σπυράτου. Όταν αργότερα δόθηκαν ακόμη δυο ή τρεις εκπομπές σε χειρόγραφο, έγινε πρόταση από τον κ. Βέργο, η εκπομπή να ξεκινήσει την 1η Μαρτίου. Είχαν ήδη συζητηθεί οι οικονομικοί όροι, όμως δεν είχαν υπογραφεί τα συμβόλαια —συνήθως τρίμηνα. Τελικά δεν έγινε η έναρξη στην παραπάνω ημερομηνία. Ορίστηκε νέα, η 1η Απριλίου, ημέρα Παρασκευή, όπως κι έγινε χωρίς να υπογραφούν τα συμβόλαια που για κάποιο λόγο (ποιον;) καθυστέρησαν στις υπηρεσίες της ΕΤ-1.

Από παλαιότερη μικρή εμπειρία μου —καλώς ή κακώς— περίμενα μικρές λαθροχειρίες της τελευταίας στιγμής. Δεν έπεσα έξω: Στην πρώτη εκπομπή μας, με παράκληση του κ. Βέργου «κόπηκε» η Πρωινή Γυμναστική (τρίλεπτο «νούμερο» για δύο πρόσωπα) στη θέση της οποίας μπήκε κάποιο τραγούδι. Για το ποια φαντασία, χωρίς ίχνος χιούμορ,

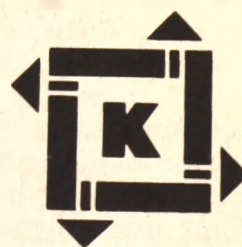
Ένας παρ' ολίγον συνεργάτης του Δ' προγράμματος αφηγείται τις τρελέ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΛΕΝΤΗΣ

Μαυρομιχάλη 5 (1ος όροφος)
106 79 ΑΘΗΝΑ τηλ. 3623553

**ΝΕΑΝΙΚΗ
ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ**

ΔΙΑΛΟΓΟΣ: Χ. Σμύρνης 16 & Κοραή τηλ. 9705726 Βύρωνας
ΚΙΒΩΤΟΣ: Αγαθοδαίμωνος 3 τηλ. 3421551 Πετράλωνα
ΠΑΡΑΜΕΤΡΟΣ: Μέτωνος 62 τηλ. 6523145 Χολαργός

ζήτησε το «ψαλίδισμα», δεν δόθηκαν ποτέ εξηγήσεις.

Την επομένη, Σάββατο, δουλεύοντας στο στούντιο μερικά πολυπρόσωπα «κομμάτια» θεατρικής μορφής, πληροφορηθήκαμε ότι ο πρώην δήμαρχος της Αθήνας κ. Μπέης τηλεφώνησε ενοχλημένος διότι στην εκπομπή μας είχαμε αναφέρει, ανάμεσα σε άλλα δημόσια πρόσωπα, ότι *κυκλοφορεί με αυτοκίνητο μεγάλου κυβισμού (!)*. (Και μια λεπτομέρεια: Σε απογευματινή εφημερίδα της 2/4 δημοσιεύεται αναλυτικά με τυμπανοκρουσίες το νέο πρόγραμμα του Δ' που τελικά αντί να βγει ολόκληρο ανανεωμένο την 1η Απριλίου μεταφερόταν για τις 11 Απριλίου μετά το Πάσχα—Είχαν δοθεί και σε μας οι ημερομηνίες που δεν θα «βγαίναμε» τη Μεγάλη Βδομάδα. Όμως στη δημοσίευση έλειπε η εκπομπή. Στη θέση της, στην πρωινή ζώνη, από 6 ως 8.30 έγραφε: *Καθαρά ψυχαγωγικό πρόγραμμα με μουσική, τραγούδια*).

Η δεύτερη εκπομπή μας (4/4), κύλησε μάλλον ευχάριστα. Πηγαίνοντας όμως στις 5/4 στο στούντιο για την τρίτη εκπομπή, οι συνεργάτες συγχυσμένοι μου είπαν ότι *είναι η τελευταία*. Το αντιμετώπισα γελώντας νομίζοντας πως ετεροχρονίστηκε η Πρωταπριλιά. Τόσο μου φαινόταν παράδοξο. Ζήτησα κάποιες εξηγήσεις αλλά κανείς δεν ήξερε. Τελειώνοντας στις 8.30', περιμέναμε τον κ. Βέργο για να μας δώσει κάποια ερμηνεία. Όταν τελικά στις έντεκα έφτασε στο γραφείο του, αφού μίλησε με την κ. Σπυράτου, μας κάλεσε όλους στο γραφείο του. Ανάμεσα στα άλλα μας είπε ότι *τελική απάντηση θα έχουμε το*

βράδυ, ύστερα από επίσκεψή του στην ET-1. Επίσης, αν τελικά κοπεί η εκπομπή, οι τέσσερις, με εξαίρεση την κ. Σπυράτου, μπορούμε να εργαστούμε στο υπόλοιπο πρόγραμμα. Κι ακόμη, αν μέχρι τη Δευτέρα (11/4) δεν του δοθούν κάποιες εγγυήσεις —όχι μόνο για τη δική μας εκπομπή— τελεί υπό παραιτήση. Το βράδυ επικοινωνήσα τηλεφωνικά με συνεργάτη: η απόφαση ήταν οριστική χωρίς να υπάρχουν εξηγήσεις. Αυτόματα έμπαινε πρόβλημα ηθικής τάξης: Το πώς, γιατί και ποιος έκοψε την εκπομπή. Κι ακόμη το οικονομικό. Τα συμβόλαια δεν έφτασαν ποτέ από την ET-1. Υπήρχε η προεργασία για το «στήσιμό» της και τρεις εκπομπές που μεταδόθηκαν. Στη μεσημεριανή μας συζήτηση με τον κ. Βέργο μας υποσχέθηκε ότι θα το «λύσει». (Αν είναι δυνατόν κρατικός οργανισμός να λύνει μπακαλίστικα τα προβλήματά του ή να «ρίχνει» ιδιώτη επειδή έδειξε καλή πίστη).

Η όλη «υπόθεση» μου προκαλούσε αηδία. Για να κατακάσει η πίκρα κι ο θυμός έφυγα εκτός Αθηνών. Σ' αυτό το διάστημα προσπαθούσα να βρω κάποια λογική ερμηνεία. Στις 7/4 διάβασα σε απογευματινή εφημερίδα κάποιο σχετικό με την εκπομπή μας άρθρο με τίτλο «*Αφωνο το Τέταρτο*». Αναφερόταν αρχικά στη διαφωνία και την παραιτήση της κ. Μαρκετάκη και του κ. Αριστόπουλου και στη συνέχεια έκανε κάποιες εικασίες για την εκπομπή μας. Μεταξύ αυτών ότι «κόπηκε» «ευθέως» από «πάνω». Σε άλλη στήλη στην ίδια σελίδα, ανέφερε ότι σε τηλεφωνήματα ακροατών, το Δ' Πρόγραμμα απαντούσε: Η εκπομπή «Δεκαπέντε τουλάχιστον τρόποι για να ξυ-

πνάτε ευχάριστα» δεν έγινε για τεχνικούς λόγους. (Κλασική μέθοδος).

Επιστρέφοντας στις 13/4 επικοινωνήσα τηλεφωνικά με τον κ. Βέργο ζητώντας συνάντηση. Μου όρισε για την επόμενη στις 11 π.μ. Όταν έφτασα, η γραμματέας του με πληροφόρησε ότι βρισκόταν σε σύσκεψη στην ET-1. Ρώτησα σε πόση ώρα θα επιστρέψει και η απάντηση ήταν ασαφής: Από μισή ώρα ως δύο ώρες.

Το μεσημέρι της ίδιας ημέρας επικοινωνήσα τηλεφωνικά και ο κ. Βέργος μου είπε να ξανατηλεφωνήσω σε 10 λεπτά, διότι μιλούσε σε άλλο τηλέφωνο. Ξανατηλεφώνησα κι αυτή τη φορά μίλησα με τη γραμματέα του. Εφόσον δήλωσα το όνομά μου μου είπε ότι ο κ. Βέργος είναι απασχολημένος και θα τελειώσει σε μισή ώρα (...).

Στις 15/4 το μεσημέρι επιχείρησα νέο τηλεφώνημα. Κατόρθωσα να μιλήσω μαζί του. Του είπα ότι μίλησα με την κ. Σπυράτου. Κι ότι η ίδια δεν ξέρει γιατί κόπηκε η εκπομπή. Θα 'θελα να μάθω το πώς και το γιατί κόπηκε η εκπομπή! Μου δήλωσε: «Δεν μπορώ να σου πω γιατί τούτη τη στιγμή έχω κόσμο στο γραφείο. Μπορώ όμως αν με πάρεις 2 με 3 (μ.μ.) που λασκάρω». Όταν ξανατηλεφώνησα στην ορισμένη ώρα δεν ήταν στο γραφείο του.

Υπάρχουν ανθρώπινη αξιοπρέπεια και όρια στην υπομονή. Επειδή λοιπόν δεν έχω τη διάθεση να γίνω αστυνομικός ντετέκτιβ κυνηγώντας «κρυμμένους κακοποιούς», αν κάποιος υπεύθυνος της ET έχει την ευγενή καλωσύνη ας απαντήσει στα μικρά ερωτήματά μου.

λές αυθαιρεσίες της ραδιοφωνικής εξουσίας

ΝΙΚΟΥ Κ. ΜΑΡΓΑΡΗ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΜΑΚΡΟΝΗΣΟΥ

η μοναδική αυθεντική εξιστορηση γραμμένη
απο εκατονταδες αυτοπτες
μαρτυρες
θεμελιωμενη σε πηγες
και ντοκουμεντα
της εποχης

4η ΕΚΔΟΣΗ

ΤΗΛΕΦΩΝΕΙΣΤΕ ΣΗΜΕΡΑ
36 29 675 36 04 161
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΔΩΡΙΚΟΣ

ΚΟΥΠΟΝΙ ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΑΣ
Προς εκδόσεις ΔΩΡΙΚΟΣ
Μαυρομιχάλη 64 Αθήνα 106 80

ΝΑΙ. Στείλτε μου το συγκλονιστικό
έργο ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΜΑΚΡΟΝΗΣΟΥ
(Σημειώστε έτσι τον τρόπο πληρωμής)
☐ Μετρητά: 4000 δρχ.
☐ Μέ δόσεις: 5000 δρχ

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ _____

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ _____

ΠΟΛΗ _____ ΤΗΛ _____

ΥΠΟΓΡΑΦΗ _____

ΛΕΥΤΕΡΗΣ ΜΑΥΡΟΕΙΔΗΣ:
ΑΠΟ ΤΟΝ ΣΤΑΛΙΝΙΣΜΟ
ΣΤΗΝ ΠΕΡΕΣΤΡΟΪΚΑ
Η προσωπική μου μαρτυρία
από τον κόσμο του υπαρκτού
σοσιαλισμού (1947-1987)
Εκδόσεις ΘΕΜΕΛΙΟ, 1988

Αναζητώντας τις ρίζες της Περεστρόικα

Στη διάρκεια των τριών τελευταίων χρόνων, η συστηματική εμφάνιση στο προσκήνιο της επικαιρότητας πληθώρας ειδήσεων και θεμάτων με ξεχωριστή σημασία για το μέλλον του υπαρκτού σοσιαλισμού, δημιούργησε την ανάγκη για διεξοδικότερες αναλύσεις αναφορικά με το πώς και το γιατί του διδύμου: «Γκορμπατσόφ - Περεστρόικα». Ο δημοσιογραφικός εξοπλισμός του συγγραφέα του βιβλίου Λευτέρη Μαυροειδή αποτελεί από μόνος του μια επαρκή εγγύηση για την παράθεση καίριων πληροφοριών και γόνιμων προβληματισμών, σχετικά με τις ανακατατάξεις που επιχειρούνται σήμερα τόσο στη Σοβιετική Ένωση, όσο και στον ευρύτερο χώρο του Ανατολικού Συνασπισμού.

Πράγματι, ελάχιστοι είναι οι Έλληνες δημοσιογράφοι που κατόρθωσαν να συσσωρεύσουν τόσες πολύμορφες και πολύχρονες εμπειρίες γύρω από την εδραίωση και εξέλιξη του υπαρκτού σοσιαλισμού σε συγκεκριμένες χώρες, καθώς επίσης και πάνω στη δύσβατη πορεία του ΚΚΕ κατά τη διάρκεια της μετεμφυλιακής περιόδου. Επιπρόσθετα, μια προσεκτική ανάγνωση αποκαλύπτει ιδιότητες που καθιστούν τις διάφορες αναλύσεις καταληπτές και εποικοδομητικές για τον «μη επαίοντα». Η στρωτή γλώσσα, το προσιτό ύφος, η αρμονική συμπίεση ανεκδοτολογικής διάστασης, και ιστορικο-πολιτικής ανάλυσης καθώς και η αυτοβιογραφική πλευρά του βιβλίου που κάθε άλλο παρά εμποδίζει μια σφαιρική κατανόηση των εξιστορούμε-

νων γεγονότων, αποτελούν μερικά από τα στοιχεία που θα βοηθήσουν το μέσο αναγνώστη να προσεγγίσει βασικές πτυχές του υπαρκτού σοσιαλισμού, καθώς και μερικές βαθιές αιτίες της χρόνιας κρίσης του ελληνικού κομμουνιστικού κινήματος.

Οι προβληματισμοί του Λ. Μαυροειδή επικεντρώνονται σε δύο βασικούς και, συνάμα, συναφείς άξονες: Ο πρώτος αφορά στην πορεία του ΚΚΕ κυρίως κατά τη διάρκεια της παρανομίας του και της ζαχαριαδικής παντοδυναμίας. Ο δεύτερος, ασφαλώς σημαντικότερος, στο μέτρο που η κρίση και το ενδιαφέρον του αναγνώστη δεν παραμορφώνονται από εθνοκεντρικές ροπές, σχετίζεται με τις βαθιές υποθήκες του υπαρκτού σοσιαλισμού και, ιδίως, με το βάρος της σταλινικής κληρονομιάς. Δεν θα ήταν άλλωστε υπερβολικό αν υποστηριζόταν ότι η πλειοψηφία των εξιστορούμενων γεγονότων έχει σαν φόντο το σταλινικό σύνδρομο.

Το ότι η ενασχόληση με αυτά τα θέματα δεν αποτελεί από μόνη της πρωτοτυπία, δεν αλλοιώνει σε τίποτα το ενδιαφέρον του βιβλίου. Μεταξύ των άλλων, η σταδιοδρομία του συγγραφέα ως διευθυντή του πρακτορείου Hellas Press στη Σόφια στην περίοδο του εμφυλίου πολέμου, συντάκτη του ραδιοφωνικού σταθμού «Ελεύθερη Ελλάδα» στο Βουκουρέστι, διευθυντή του προγράμματος ελληνικών εκπομπών της πολωνικής ραδιοφωνίας στην περίοδο 1951-1958, μόνιμου ανταποκριτή της «Αυγής» στη Βαρσοβία ως τον Απρίλιο του 1967, και σχολιαστή του Ραδιοφωνικού Σταθμού «φωνή της Αλήθειας» ως το 1968, του επέτρεψε να έρθει σε επαφή με πρόσωπα σημαντικά και καταστάσεις εξαιρετικά αποκαλυπτικές. Για παράδειγμα, οι επόμενες παράγραφοι φωτίζουν εκτυφλωτικά το μέγεθος και τα νοσηρά αποτελέσματα της σταλινικής υφής παραπληροφόρησης, κατά τη διάρκεια της πιο κρίσιμης φάσης για το μέλλον του Δημοκρατικού Στρατού:

«Την ίδια εκείνη ημέρα, που στη Σόφια γινόταν η κηδεία του Δημητρώφ, συνέπεσε να μεταδοθεί από το Ραδιοφωνικό Σταθμό της Ελεύθερης Ελλάδας η γνωστή ανακοίνωση για το "πισώπλατο χτύπημα" των Γιουγκοσλάβων κατά των Ελλήνων ανταρτών. Σύμφωνα με την ανακοίνωση, τμήματα του κυβερνητικού στρατού πέρασαν με γιουγκοσλαβική συγκατάθεση από το γιουγκοσλαβικό έδαφος

στην περιοχή του Καϊμακτσαλάν, στα νώτα των Ελλήνων ανταρτών, και τους χτύπησαν εκ των όπισθεν».

«Η καταγγελία αυτή χρησιμοποιήθηκε στη συνέχεια από τον Στάλιν σαν μια νέα συντριπτική απόδειξη της "πρακτορειακής δράσης" του Τίτο στην υπηρεσία των ιμπεριαλιστών».

«Εννοείται ότι όλη αυτή η ιστορία του πισώπλατο χτύπηματος βόλευε στην ουσία, και ίσως μάλιστα περισσότερο απ' όλους, την κυβέρνηση της Αθήνας, που της δόθηκε έτσι η απροσδόκητη ευκαιρία να διακηρύξει ότι η κομμουνιστική Γιουγκοσλαβία είχε γίνει πράγματι σύμμαχος της στον αγώνα κατά του ΔΣΕ, και ότι επομένως οι αντάρτες είχαν χάσει και την τελευταία δυνατότητα συνέχισης του αγώνα τους».

Σε άλλη σελίδα διαβάζουμε:

«Υστερα έρχεται εκείνη η ιστορία με το πισώπλατο χτύπημα του Τίτο κατά των Ελλήνων ανταρτών... Η τιτοϊκή προδοσία —είχε διακηρύξει τότε ο Ζαχαριάδης— ήταν η βασική αιτία της ήττας του ανταρτικού κινήματος στην Ελλάδα... Κι αυτό λοιπόν ψέμα;».

Εξίσου σημαντικά στοιχεία μπορούν επίσης να θεωρηθούν όσα αποκαλύπτουν το βάρος των ευθυνών της ηγεσίας του ΚΚΕ ως προς τη λήψη καθοριστικών, αλλά και ολέθριων αποφάσεων. Τα στοιχεία αυτά επιβεβαιώνουν ταυτόχρονα το σημαντικό βαθμό αυτονομίας της ίδιας ηγεσίας απέναντι στο «Μεγάλο Αδελφό»:

«Υπάρχει ένα ακόμα θέμα που άπτεται της "προβληματικής Ζαχαριάδη". Είναι το θέμα της πατρότητας των επιλογών που οδήγησαν στον εμφύλιο πόλεμο του 1946-49. Ποιος ήταν ο εμπνευστής των επιλογών αυτών;».

«Το συμπέρασμα στο οποίο τελικά έφτασε είναι ότι η πατρότητα της ιδέας ανήκει στους Ζαχαριάδη και Τίτο. Ο Στάλιν ενέκρινε κατ' αρχήν την επιλογή υπό όρους».

Ενδιαφέρον θα βρει ασφαλώς κανείς και στις αναλύσεις που ανατέμνουν την αντιφατική προσωπικότητα του Ν. Ζαχαριάδη, αναφέρονται στις περιβόητες βουλγαρικές αξιώσεις περί «διεξόδου στο Αιγαίο», ή φωτίζουν τις διαδικασίες που οδήγησαν στην ίδρυση της ΕΔΑ.

Ίσως, όμως, οι εμπειρίες του Λ. Μαυροειδή να φανούν τελικά πιο χρήσιμες σ' ένα γενικότερο επίπεδο, δηλαδή στη σφαιρική κατανόηση των προβλημάτων του σοσιαλιστικού μοντέλου στο οποίο τείνουν σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό οι διάφορες ανατολικές χώρες. Ο ρόλος των εθνικών ιδιαιτεροτήτων ως προς τις διαφοροποιήσεις στο βαθμό αφομοίωσης του σοβιετικού μοντέλου, εμφανί-

ΓΙΑ ΤΙΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ

● Συμπόσιο με θέμα «Η μετάφραση ως μέσο επικοινωνίας με την παγκόσμια πνευματική δημιουργία» διοργανώνει ο Πανελλήνιος Σύλλογος Επαγγελματιών Μεταφραστών. Θέλοντας να τονίσει την συμβολή του κλάδου στην έκδοση των πνευματικών δημιουργημάτων των άλλων λαών.

Το συμπόσιο γίνεται στις 6 και 7 Μαΐου 6-9 μ.μ. στο Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Αθηναίων, με συμπαραστάση του υπουργείου Πολιτισμού.

Ζεται ανάγλυφα μέσα στην επόμενη διαπίστωση:

«Πράγματι, φτάνοντας στη Βαρσοβία, βρέθηκα κατά κάποιον τρόπο έξω από τα νερά μου. Στη Πολωνία απλωνόταν μια ατμόσφαιρα εντελώς διαφορετική απ' αυτή που υπήρχε στις άλλες χώρες του στρατοπέδου, και βεβαίως στους "θόλους" στο Βουκουρέστι. Η Πολωνία χώρα της μεγάλης φιλελεύθερης παράδοσης και της ανθρωπιστικής κοιλότητας, δεν έζησε ποτέ τη σταλινική ορθοδοξία όπως την είχα ζήσει οι άλλες χώρες. Συνέβαλε πιθανότατα σε τούτο και η πανίσχυρη επιρροή της καθολικής εκκλησίας, την οποία ήταν υποχρεωμένο να παίρνει πολύ σοβαρά υπόψη το πολωνικό κόμμα, το οποίο είχε επομένως και μια κομματική γραμμή πιο πλατιά απ' ό,τι τα άλλα κόμματα στην εξουσία. Ο "πολωνικός σταλινισμός" ήταν ό,τι πώς και να το κάνεις ένας πιο "φιλελεύθερος", πιο "ανεκτικός σταλινισμός". Δεν είναι τυχαίο βεβαίως το ότι στην Πολωνία δεν έγιναν εκτελέσεις μαύρων μαγισών στη διάρκεια του 1949-53 κα-ότι ο Γκομούλκα και οι "συνένοχοί του" την "έβγαλαν" με 3-χρόνια φυλακή».

Οι συνταρακτικές περιγραφές της εξέγερσης του Πόζντν, οι μεγάλες ελπίδες εκδημοκρατισμού που ακολούθησαν το θάνατο του Στάλιν οι ειλικρινείς αλλά αδέξιες προσπάθειες του Ν. Χρουτσόφ προς αυτή την κατεύθυνση, η απολίθωση των κοινωνικο-οικονομικών δομών στη διάρκεια της μακρόχρονης διακυβέρνησης Μπρέζνιεφ, βρίσκουν το τελικό του νόημα στις μεταρρυθμιστικές προσπάθειες που ενσαρκώνει ο Μ. Γκορμπατσόφ. Συμπερασματικά, εάν το βιβλίο του Λ. Μαυροειδή πέτυχε έναν σημαντικό στόχο, αυτό οφείλεται στην πειστικότητά του για την αναγκαιότητα της επιτυχίας της «περεστρόικα». Απομένει πια στην ιστορία να επαληθεύσει το εφικτό ή το ανέφικτο της ουσίας του εγχειρήματος.

K.M

ΤΑΣΟΣ ΡΟΥΣΣΟΣ

Το χειρόγραφο του Μανουέλ Σαλίνας

Εκδ. Εστία, Αθήνα 1988

Το παραξένισμα της γραφής, το διανοητικό παιχνίδι, η αυθαιρεσία στη διάρκεια του ξετυλίγματος της μυθοπλασίας· ιδού τα κίνητρα για τη συγγραφή αυτού του βιβλίου. Πρόκειται για μια περιδιάβαση σε έναν φανταστικό κόσμο, όπου οι κοινωνικοί κώδικες παραλλάσσουν, οι αξίες διαφοροποιούνται, η γλώσσα αποκαλύπτεται παρά προσεγγίζεται γνωστικά. Εκείνο όμως που φαίνεται να βαρύνει στη ζωή όλων των έλλογων όντων, ο έρωτας και η διαμέσου της οδύνης του προσέγγιση του θανάτου, σφραγίζει τελικά την αφήγηση.

Το βιβλίο αρθρώνει ένα λόγο όπου σημασία έχει περισσότερο η απόδοση του πλαισίου του χώρου μέσα στον οποίο θα κινηθούν τα πρόσωπα και αναλώνεται πιο πολύ στη συγκρότηση ενός τέτοιου φαντασιακού χώρου, παρά στη χαρακτηριστική συγκρότηση των ηρώων του. Τα απρόσμενα συμβάντα συνιστούν τη γοητεία του.

ΧΡ. ΗΛ. ΧΑΛΑΖΙΑΣ

Η ιδεολογία της «ΕΟ 17Ν»

και του «ΕΛΑ»

Εκδ. Γ.Β. Βασδέκης, Αθήνα 1987

Ένα βιβλίο με ντοκουμέντα από τη δραστηριότητα οργανώσεων που έδρασαν και δρουν στο χώρο της τρομοκρατίας. Περιέχει κατάλογο με οργανώσεις που εμφανίστηκαν από το 1975 και μετά. Ακόμη μανιφέστα της «ΕΟ 17Ν» και του «ΕΛΑ». Τέλος, την Ευρωπαϊκή Συνθήκη για την καταστολή της τρομοκρατίας. Μια συλλογή με ντοκουμέντα από το δημοσιογράφο Χρ. Χαλαζία που καταγράφει σε αυτό τον τόμο τη «λογική» αυτών των οργανώσεων μέσα από τα κείμενά τους και την δραστηριότητά τους.

ΟΡΕΣΤΗΣ ΧΑΤΖΗΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

Συνδικαλισμός και κοινωνική αντίδραση (1947-1987)

Εκδ. Οδυσσέας, Αθήνα 1988

Μαρτυρίες, ντοκουμέντα, μνήμες και σπάνιο φωτογραφικό υλικό περιέχονται σε αυτό το βιβλίο ενός ιστορικού ηγέτη του συνδικαλιστικού κινήματος του Ορέστη Χατζηβασίλειου. Ο αναγνώστης μπορεί να βρει μαρτυρίες για τα συνδικαλιστικά γεγονότα και τις εξελίξεις της δεκαετίας 1947-1957 που είναι άμεσα επηρεασμένα από το μετεμφυλιακό κλίμα. Είναι η περίοδος που σημάδεψε το συνδικαλιστικό κίνημα με τις διώ-

ξεις, συλλήψεις και εξορίες των συνδικαλιστικών στελεχών της αριστεράς. Για τη δεκαετία 1957-67 καταγράφεται με άρθρα, μαρτυρίες, επισήμανσεις και σχόλια το αντιδημοκρατικό πολιτικό κλίμα, οι διώξεις των δημοκρατικών και αριστερών συνδικαλιστών και η προβληματική λειτουργία των συνδικαλιστικών ορ-

γαζομένων για την ανατροπή του νόμου 330.

Είναι ένα σημαντικό βιβλίο με πολύτιμο υλικό, ντοκουμέντα και μαρτυρίες για το συνδικαλιστικό κίνημα. Ο τόμος συμπληρώνεται με άρθρα και μαρτυρίες του Δ. Στρατή, Α. Ζάκκα, Β. Νεφελούδη, Α. Σιαντίδη, Τ. Τασούλη, Κ. Μαργακουδάκη, Στ. Ζαμάνου και

ΟΙ ΕΦΙΑΛΤΕΣ ΣΤΟ ΕΔΩΛΙΟ

«...2. Ο συντάκτης των πιο πάνω κειμένων, στο μεν πρώτο περιγράφει μία φανταστική εξέγερση φαντάρων, η οποία με συντονισμένη άρνηση εκτέλεσης διαταγών (γενική απεργία) θα οδηγήσει σε ανοικτή σύγκρουση με την Ιεραρχία και στην αποδιοργάνωση της στρατιωτικής πειθαρχίας, στο δε δεύτερο αναφέρεται σε μια διαφορετικού είδους εξέγερση, στην οποία εξαγριωμένοι φαντάροι καταλαμβάνουν Στρατόπεδα και Αστυνομικά Τμήματα, λεηλατούν αποθήκες οπλισμού, ρουχισμού και τροφίμων και δίνει γενικά μια πλήρη περιγραφή, με αναρχικό σκεπτικισμό, του τρόπου δράσης των στρατιωτών σε μια παρόμοια εξέγερση.

3. Κατά τη γνώμη μας, με τα παραπάνω δημοσιεύματα, στοιχειοθετείται το αδίκημα της παραβάσεως του άρθρου 184 ΠΚ, διότι ο συντάκτης υπούλως, χωρίς να παροτρύνει αμέσως, επιδιώκει με τον εξερεθισμό των στρατιωτικών, στους οποίους απευθύνεται, να διαπράξουν τα κακουργήματα της βλάβης στρατιωτικών πραγμάτων, της ανυπακοής και της βιαιοπραγίας κατά ανωτέρου, που προβλέπονται και τιμωρούνται από τα άρθρα 32, 70 και 76 Σ. Π. Κώδικα ...».

(Γενικό Επιτελείο Εθνικής Άμυνας / Διεύθυνση Δικαστικού Νομοθετικού).

Ο στρατιώτης Χρήστος Καστανάς, σειρά 182, δεν ήταν κανένας σπουδαίος στρατιώτης. Ένας κακομοίρης ήταν, που κυκλοφορούσε όλη μέρα με τις τσέπες της φόρμας αγγαρείας γεμάτες μπλοκάκια κι έστελνε ανταποκρίσεις, πότε φλογερές, πότε εφιαλτικές και πότε χιουμοριστικές, από το εσωτερικό μέτωπο. Δεν είχε δώσει ποτέ του ανάλογα δείγματα, εκ των υστέρων όμως απεδείχθη ότι υπήρξε ύπουλος και κυρίως ότι διακατεχόταν από "αναρχικό σκεπτικισμό", σε συνεργασία μάλιστα με τον εκδότη του περιοδικού "Παρά πέντε" Γιώργο Μπαζίνα.

Οι ανταποκρίσεις του Χρήστου Καστανά, αφού διάνυσαν μια δεκαοχτάμηνη τροχιά μέσα από τις στήλες του περιοδικού, τέθηκαν υπό την κρίση του αναγνωστικού κοινού με την έκδοση βιβλίου με τίτλο «Απολύομαι και τρελαίνομαι». Στο μεταξύ όμως, θα τεθούν επίσης υπό την κρίση του Β' Τριμελούς Πλημμελειοδικείου στις 31 Μαΐου, όπου έχουν παραπεμφθεί ο συντάκτης και ο εκδότης, με βάση το «σκεπτικισμό» που σας παραθέσαμε. Εκεί, θα κριθούν η ελευθερία του Τύπου, τα δικαιώματα των φαντάρων και η ελευθερία της λογοτεχνικής έκφρασης. Θα κριθεί δηλαδή, το δικαίωμα κάποιου να βλέπει εφιάλτες, και να τους διηγείται την άλλη μέρα σε πέντε φίλους...

Χριστόφορος Κάσδαγλης

γνώσεων που δεν «πειθαρχούν».

Για τη δεκαετία 1967-1977 καταγράφεται η οργάνωση και δραστηριότητα των αντιστασιακών συνδικαλιστικών οργανώσεων, ενώ για τη δεκαετία 1977-87 οι συνδικαλιστικές εξελίξεις, οι απεργίες και οι κινητοποιήσεις των ερ-

Ηλ. Στάβερη. Προλογίζεται από τον Γ. Κουκουλέ.

ΜΙΧΑΗΛΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΙΔΗΣ

ΠΑΣΟΚ: Μνήμη και αναγέννηση

Εκδ. Ηρόδοτος, Αθήνα 1988

Το βιβλίο περιλαμβάνει τις εισηγήσεις του Μ. Χαραλαμπίδη στην 18η και 22α Σύνοδο της ΚΕ του ΠΑΣΟΚ. Επίσης ένα

μέρος από την εισήγηση στην 24η, ένα κείμενο που δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα «Ελευθεροτυπία» και μια επιστολή στην εφημερίδα «Αυγή» που γίνονται επίκαιρα μετά τη συνάντηση στο Νταβός.

Ο Μ. Χαραλαμπίδης που ως γνωστόν δεν υπερψήφισε καμιά απόφαση της ΚΕ του ΠΑΣΟΚ διαπιστώνει ότι «ο μεγάλος εχθρός του Κινήματος υπήρξε η έλλειψη ενός ανθρωπίνου, πολιτισμένου, δημοκρατικού διαλόγου στο εσωτερικό του». Ο συγγραφέας υποστηρίζει ότι μια νέα συζήτηση προϋποθέτει μια πολιτική, μορφωτική, ηθική ρήξη με τις κυρίαρχες μέχρι σήμερα αντιλήψεις για την εσωτερική ζωή και λειτουργία ενός πολιτικού κόμματος. Την ειλικρινή αποδοχή και υιοθέτηση μιας νέας πολιτικής διάλεκτικής διαλόγου, αντιπαράθεσης απόψεων, διαμόρφωσης μειοψηφιών - πλειοψηφιών.

Το Οικολογικό Κίνημα

στην Ελλάδα

Εκδ. Μετά τη βροχή, Αθήνα 1988

Στον τόμο αυτό είναι συγκεντρωμένα κείμενα για το οικολογικό κίνημα. Αναφέρονται στην πορεία του οικολογικού κινήματος, τις κοινωνικές διεκδικήσεις, για το περιβάλλον, τις δραστηριότητες σε επιμέρους τομείς, τις σχέσεις οικολογίας και αριστεράς και σε εκτιμήσεις για το παρόν και το μέλλον του οικολογικού κινήματος. Μεταξύ άλλων περιλαμβάνονται κείμενα των Α. Λουλούδη, Γ. Τρούμπη, Β. Δωροβίνη, Χριστ. Ορφανίδη, Κ. Τσαντίλη, Βλ. Βελλόπουλου, Μ. Μοδινού, Γ. Σχίζα.

Είναι ένα βιβλίο από το οποίο ο αναγνώστης μπορεί να έχει μια ολοκληρωμένη εικόνα από όλες σχεδόν τις τάσεις του οικολογικού κινήματος στον τόπο μας, τους προβληματισμούς, και τις απόψεις για το παρόν και το μέλλον του.

BIBLIA ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

JACQUELINE BRISKIN

Όλα ή τίποτα

Εκδ. BELL, Αθήνα 1988

ΣΤΕΛΙΟΣ ΝΤΟΜΑΛΗΣ

Το σφύριγμα του ανέμου

Αφηγήματα · Διηγήματα

· Ποιήματα

Εκδ. ΚΟΣΜΟΣ ΠΡΕΣ, Λάρισα 1988

ΣΤΕΛΛΑ ΒΟΓΙΑΤΖΟΓΛΟΥ

Η μυρωδιά

Εκδ. Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΔΕΛΗΟΛΑΝΗΣ

Η συμφορία του τυφλοπόντικα

Εκδ. Στοχαστής, 1988

μεσο στην ενημε ρωση

● Σχετικά με τις αντιδράσεις για το ρεπορτάζ του προηγούμενου τεύχους για τους πληροφοριοδότες της CIA στην κυβέρνηση Καραμανλή και τη λογοκρισία από τον ραδιοσταθμό της Αθήνας «9,84 FM» γράφουμε σε άλλες σελίδες. Να πώς απάντησε ο Γενικός Γραμματέας Τύπου Σωτ. Κωστόπουλος στις ερωτήσεις δημοσιογράφων:

ΕΡ: Ποια είναι η αντίδραση της κυβέρνησης για τα όσα καταγγέλλονται στο τεύχος του περιοδικού «ΑΝΤΙ» που ήδη κυκλοφορεί και συγκεκριμένα ότι δυο ανώτατοι αξιωματούχοι της Κυβέρνησης Καραμανλή το 1975 ήταν «πηγές πληροφόρησης» των αμερικανικών υπηρεσιών;
ΑΠ: Οι αρμόδιες υπηρεσίες δεν διαθέτουν κανένα στοιχείο για το θέμα αυτό.

ΕΡ: Προτίθεται η κυβέρνηση να ζητήσει από την Κυβέρνηση των ΗΠΑ διευκρινίσεις σχετικά με όσα αποκαλύπτονται σε επίσημα έγγραφα αμερικανικών υπηρεσιών που αναδημοσιεύονται στο περιοδικό «ΑΝΤΙ»;

ΑΠ: Όχι, γιατί εκτός των άλλων θα ήταν και αναποτελεσματικό.

ΕΡ: Επιθυμεί να σχολιάσει η κυβέρνηση το γεγονός ότι ο ραδιοσταθμός της Αθήνας 9,84 αρνήθηκε να μεταδώσει διαφήμιση του περιοδικού «ΑΝΤΙ»;

ΑΠ: Η Κυβέρνηση βλέπει θετικά κάθε μέτρο που συμβάλλει στην προώθηση της πληροφόρησης του κοινού μέσω του Τύπου και των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης.

● Μπορεί ο «δρ» της Παλλήνης να μην τα κατάφερε και τόσο καλά στο χώρο του Τύπου μπορεί να έχει προβλήματα με τους συνεργάτες του και να αλληλοκατηγορούνται για τη σκοπιμότητα μερικών επιχειρηματικών αποφάσεων. Αλλά δεν υποχωρεί. Σε δημοσίευμα της BILD αναφέρεται ότι ο Κοσκωτάς ζήτησε να αγοράσει τον ποδοσφαιριστή της Σάλκε, Όλαφ

Τον για 1 δισ. 200 εκ. δρχ. Ο Ολάφ πάντως ενθουσιάστηκε: «Τόσα πολλά λεφτά» είπε «δεν μπορώ ούτε σε 20 χρόνια να τα κερδίσω στην Ιταλία».

● Ο «Χρόνος» «περνά στα χέρια του Έθνους». Το παλιό διαφημιστικό σλόγκαν του «Έθνους» επιστρατεύθηκε και τώρα. «Ο χρόνος θα δείξει» για το ειδησεογραφικό, αλλά «Τάιμ», περιοδικό του Μπόμπολα.

● Ραδιομαχίες από 9 Μαΐου. Ο Λαμπράκης εκπέμπει και αναμένεται συνέχεια. Νέοι σταθμοί και η μπάντα του ραδιοφώνου θα έχει πολλές επιλογές. Θυμηθείτε το τι έγινε στον Τύπο πριν και μετά την έκδοση των «24 Ωρών». Όλοι έκαναν αλλαγές με τις ίδιες δοκιμασμένες συνταγές με μόνο πρακτικό αποτέλεσμα

την κατανάλωση και την ταιλωπρία του λευκού χάρτου. Ίδωμεν τι θα γίνει με τον ανταγωνισμό στα ραδιοκύματα...

● Τρεις δημοσιογράφοι (Γ. Σπαθαράκης, Δ. Αβραμίδης και Ν. Νασόπουλος) και δύο εφημερίδες («Γεγονότα» και «Εβδομάδα») δικάζονται στην Πάτρα για συκοφαντική δυσφήμιση. Μηνυτής ο βουλευτής της ΝΔ Β. Μπεκίρης. Το γιατί είναι αυτό που εκπλήσσει: Μηνύθηκαν γιατί δημοσίευσαν πληροφορία ότι ο Β. Μπεκίρης επισκέφθηκε στο σπίτι του το συνάδελφό του Αν. Παπαληγούρα τις μέρες της διαγραφής του από τη ΝΔ, μετά το άρθρο του τελευταίου στην «Ελευθεροτυπία». Άραγε τι έθιξε τον κ. Μπεκίρη και πού υπάρχει «συκοφαντική δυσφήμιση»;

● Στον πίνακα φαίνεται η διαφημιστική δαπάνη των κομμάτων για το 1986 —χρονιά δημοτικών εκλογών— και το 1987. Συνολικά τα κόμματα πλήρωσαν για την προβολή τους στις εφημερίδες και τα περιοδικά 73 εκατ. δρχ. το 1986 και 3 εκατ. το 1987.

Το μεγαλύτερο ποσό ξόδεψε η ΝΔ και ακολουθεί το ΠΑΣΟΚ. ΚΚΕ και ΕΑΡ ξόδεψαν περίπου τα ίδια. Η ΕΑΡ μόνο το 1987, χρονιά ίδρυσής της, έδωσε καταχωρήσεις στον Τύπο, ενώ το ΠΑΣΟΚ μόνο το 1986, που είχαμε τις δημοτικές εκλογές. Η ΝΔ ξόδεψε το διπλάσιο και παραπάνω ποσό από όσο ξόδεψαν όλα μαζί τα άλλα κόμματα.

Ο βήχας και το χρήμα δεν κρύβονται...

● Μη νομίζετε όμως ότι και

οι Δήμοι πήγαν πίσω. Το 1986, χρονιά των εκλογών οι Δήμοι έκαναν οικονομία. Μόνο 4,7 εκατ. ξοδεύτηκαν συνολικά για διαφημιστική δαπάνη από τα οποία τα μισά περίπου (2,4 εκατ.) πλήρωσε ο Δήμος Αθηναίων.

Και ω! του θαύματος... Αμέσως μετά τις δημοτικές εκλογές τα ποσά που πληρώθηκαν για διαφημιστική δαπάνη στον Τύπο αυξήθηκαν κατακόρυφα. Το 1987 συνολικά οι Δήμοι διέθεσαν 25 φορές περισσότερα από το 1986 φθάνοντας στα 115,5 εκατ. δρχ. περίπου. Η μερίδα του λέοντος ανήκει στο Δήμο Αθηναίων. Πλήρωσε 19 εκατ. δρχ. και το μεριδίό του φθάνει το 85,8% του συνόλου της δαπάνης των Δήμων.

Ούτε λοιπόν ο κ. Έβερτ και το χρήμα κρύβονται...

ΚΟΜΜΑΤΑ - ΔΙΑΦΗΜ. ΔΑΠΑΝΗ ΣΕ 000 ΔΡΧ.

	1986				1987			
	ΕΦΗΜ. ΠΕΡ.	ΣΥΝ.	%		ΕΦΗΜ. ΠΕΡ.	ΣΥΝ.	%	
ΠΑΣΟΚ	14255	324	14579	19.9	—	—	—	—
ΝΔ	38888	19268	58156	79.3	1233	—	1233	40.6
ΚΚΕ	636	—	636	0.8	572	—	572	18.8
ΕΑΡ	—	—	—	—	1235	—	1235	40.6
ΣΥΝΟΛΟ	53779	19592	73371	100.0	3040	—	3040	100.0

ΠΗΓΗ: NIELSEN

ΔΗΜΟΙ - ΔΙΑΦΗΜ. ΔΑΠΑΝΗ ΣΕ 000 ΔΡΧ.

	1986				1987			
	ΕΦΗΜ. ΠΕΡ.	ΣΥΝ.	%		ΕΦΗΜ. ΠΕΡ.	ΣΥΝ.	%	
Δ. ΑΘΗΝ.	2436	—	2436	51.8	98691	337	99028	85.8
Δ. ΠΕΙΡ.	—	—	—	—	3001	—	3001	2.6
Δ. ΘΕΣ.	1674	156	1830	38.9	11537	—	11537	10.0
Δ. ΓΕΝΙΚ.	435	—	435	9.3	1895	—	1895	1.6
ΣΥΝΟΛΟ	4545	156	4701	100.0	115124	337	115461	100.0

ΠΗΓΗ: NIELSEN

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
115 21 Αθήνα
Τηλ. 72.32.713 — 72.32.819
72.49.300 — 72.48.240

- Συντακτική επιτροπή:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΖΗΣΗΣ
ΤΑΚΗΣ ΚΑΦΕΤΖΗΣ
ΧΡ. ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
ΓΙΑΝΝΗΣ ΦΛΩΡΟΣ
- Εκδότης:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δεινοκράτους 131
115 21 Αθήνα
- Σύμβουλος έκδοσης:
ΔΗΜ. ΚΑΚΑΒΕΛΑΚΗΣ
- Διαφημίσεις:
ΑΛΕΚΑ ΣΗΜΑΝΤΗΡΑ
- Γραμματεία-Λογιστήριο:
ΤΑΣΙΑ ΡΟΥΜΠΟΥ
- Μοντάζ:
ΤΑΣΙΑ ΛΕΒΟΝ
- Φωτοστοιχειοθεσία —
Αναπαραγωγή φιλμς:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ»
Δεινοκράτους 131
Τηλ. 72.49.300
- Εκτύπωση:
«ΝΕΟΣ ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ» Α.Ε.
Μπουμπουλίνας 16
Τηλ. 27.94.550

- Κάθε ενυπόγραφο άρθρο εκφράζει την προσωπική άποψη του συγγραφέα του.
- Χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Εσωτερικού

Εξαμ. 1.650 δρχ. - Ετήσια 3.300
Ετήσια Οργανισμών,
Τραπεζών, κτλ.: 10.000 δρχ.
Φοιτητική ετήσια: 2.800

Εξωτερικού

Ευρώπη - Μεσογ. χώρες:
εξάμηνη: δολ. 2!
ετήσια: δολ. 4!
Η.Π.Α. - Καναδάς - Αν. Ασία -
Αυστραλία - Ωκεανία:
εξάμηνη: δολ. 2!
ετήσια: δολ. 5!

- Εμβάσματα, επιταγές:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δημοχάρους 60
115 21 ΑΘΗΝΑ

- ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: δρχ. 150
- ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: δρχ. 250

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

- Για τα βιβλιοπωλεία της Αθήνας:
Περιοδικό «ΑΝΤΙ»
Δημοχάρους 60
τηλ.: 72.32.713 - 72.32.819
- Για τα βιβλιοπωλεία Β. Ελλάδας: Βιβλιοπωλείο Μ. Κοτζιά και Σια Ο.Ε.
Τοιμισκή 78, τηλ. (031) 279.720
546 22 Θεσσαλονίκη

Κωστής Γκιμοσούλης

ΣΤΑΧΤΗ ΣΤΑ ΜΑΤΙΑ

Πεζογράφημα

Ο Φραγκίσκος Χ. ήταν πραγματικά μέλος της τρομοκρατικής οργάνωσης. Οι αστυνομικοί πάντως δήλωσαν ότι τα δακτυλικά του αποτυπώματα δρέθηκαν στη γιάφκα. Και ποια η σχέση του με τον πρόσφυγα του διαστήματος υποσημναγό Περίκλη Γ. που μετά από διακόσια δεκαεπτά χρόνια ψάχνει στη χαμένη πατρίδα του την αιτία της καταπαρτίδας του και των δύο μέχρι το παρόν. Μπορεί η περιπέτεια των προσώπων να είναι η περιπέτεια του λόγου.

στροφής. Θα παρακολουθήσουμε το τέλος. Όχι, αυτά όμως μπορεί να είναι η περπέτεια των προσώπων να είναι η περιπέτεια του λόγου.

Κωστούλα Μητροπούλου

ΤΟ ΠΑΛΑΙΟΠΩΛΕΙΟ ΣΤΗΝ ΤΣΙΜΙΣΚΗ

Μυθιστόρημα

Το 27ο διδύλιο της Κωστούλας Μητροπούλου είναι ένα μυθιστόρημα όπου κυριαρχούν τα γνωστά χαρακτηριστικά της γράφης της συγγραφέας στην Ελλάδα του αντιδική εκπρόσωπος στην Ελλάδα του αντιμυθιστορηματός, γνωστό σαν αντι-roman ή πουνεαυ roman. Χώρος, ατμόσφαιρα, χρόνος, εσωτερική δράση, πρόσωπα τρία, ένας άντρας γύρω στα 53 και δύο γυναίκες, μία 19 χρόνων και η άλλη χωρίς ηλικία, μία 19 χρόνων και η άλλη χωρίς ηλικία, ένας άντρας γύρω στα 53 και δύο γυναίκες, μία 19 χρόνων και η άλλη χωρίς ηλικία, ένας άντρας γύρω στα 53 και δύο γυναίκες, μία 19 χρόνων και η άλλη χωρίς ηλικία.

κία, όλα «συσσωρεύονται» μέσα στο παλαιόπωλειο στην Τσιμισκή, όλα «συσσωρεύονται» μέσα στο παλαιόπωλειο στην Τσιμισκή, όλα «συσσωρεύονται» μέσα στο παλαιόπωλειο στην Τσιμισκή.

Μιχάλης Φακίνος

ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΠΕΡΙΠΟΛΟΣ

Μυθιστόρημα

Μέσα σ' ένα πλαίσιο φθοράς συναντώνται κι αποκτούν οικειότητα μεταξύ τους η γιαγιά που έγραψε γένια μητροπολίτη, ο στιλίστης του ηφαιστείου, ο ποδηλάτης χωρίς ποδήλατο και ο ανάπηρος ροκεντρολίστας του 1958... Τέσσερα πρόσωπα που αναζητούν τη χαμένη Επιστήμη, τον χαμένο Λόγο, το χαμένο Όνειρο και τα χαμένα Νιάτα... Αλλά τι γυρεύει μαζί τους η γυναίκα που ηδονίζεται... το ξέρει, ούτε και ο συγγραφέας...

μαζί τους η γυναίκα που ηδονίζεται... το ξέρει, ούτε και ο συγγραφέας...

Έρση Σωτηροπούλου

ΜΕΞΙΚΟ

Νουβέλα

Μήπως είναι πολλά 600 πέσος για μια κρυστάλλινη κούπα που πρόκειται να σπάσει; Και γιατί να τογκουνεντεί τη στιγμή που δεν είχε ούτε μισό πέσος στη διάθεσή της; Παρόλο που αγνοούσε την πραγματική αξία του νομίσματος και δεν δρισοκόταν στην Τίμπα για να ξοδέψει, η σκέψη αυτή τη συνάραξε πο- λυ περισσότερο από το να πάρει το αεροπλάνο για να πάει σ' εκείνη έστω και μ' ένα εκατομμύριο πέσος στην τσέπη.

Δημήτρης Χριστοδούλου

Η ΕΚΡΗΞΗ

Μυθιστόρημα

Η Έκρηξη είναι το δωδέκατο μυθιστόρημα του ποιητή Δημήτρη Χριστοδούλου, που από το 1976 κάναμε και μας δίνει μια πεζογραφία, μας έδωσε και μας δίνει μια πλατιά τοιχογραφία της νεοελληνικής κοινωνίας αγγίζοντας σε βάθος πολιτικά και υποστασιακά προβλήματα. Με την Έκρηξη, ο Δημήτρης Χριστοδούλου επιχειρεί μια σοβαρή διείσδυση στο πρόβλημα του ανθρώπου Επαναστάτη. Αδυναμίες, αυτο-πάτες, αποπροσανατολισμοί που γεννιούνται από το γεγονός ότι δεν μπο- ρεί να ελέγξει τα κέντρα αποφάσεων καθώς και η προσφορά του διδύλιου. Η συνέπεια του ήρωα και η αποκά- λυψη των ουτοπιών ως προς την ανθρωπινή σχέση, συνέπεια και ευθύτητα της απροσδιόριστης εποχής μας.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΔΡΟΣ

Γ. Γενναδίου 3 - τηλ. 36.02.007

PLAYER'S
FINEST VIRGINIA CIGARETTES

JOHN PLAYER & SONS NOTTINGHAM ENGLAND